

รายงานโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

การศึกษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

รหัสโครงการ 185682

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธัญญาลักษณ์ ใจเที่ยง

คณะศิลปศึกษา

กันยายน พ.ศ. 2566

งบประมาณสนับสนุนงานมูลฐาน (Fundamental Fund)

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

จากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

บทคัดย่อ

ชื่องานวิจัย ศึกษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
 สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

ชื่อผู้วิจัย ธัญญาลักษณ์ ใจเที่ยง

คำสำคัญ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม, พฤติกรรมสารสนเทศ, การจัดการเรียนการสอนใน
 ศตวรรษที่ 21

ปีงบประมาณ 2566

โครงการวิจัยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ (ทุนสนับสนุนด้าน
 วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มูลฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 จากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย
 และนวัตกรรม (กองทุนส่งเสริม ววน.)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัด
 นครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 2) ศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาเพื่อการ
 เรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนใน
 ศตวรรษที่ 21 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัด
 นครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มประชากรและ
 กลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ข้าราชการ เกษตรกร อาสาสมัคร
 ชุมชน และชาวบ้าน จำนวน 27 คน ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ กลุ่มที่ 2 นักศึกษาสถาบันบัณฑิต
 พัฒนศิลป์ ชั้นปีที่ 1-4 ส่วนกลาง ทั้ง 3 คณะ ได้แก่ คณะศิลปศึกษา คณะศิลปนาฏดุริยางค์ คณะศิลป
 วิจิตร จำนวน 264 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง
 และแบบสอบถามพฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
 พบจำนวน 33 รายการ ได้แก่ ไอคกริมไรซ์เบอร์รี่มะพร้าวอ่อน ข้าวตัง ไข่เค็ม ข้าว กข43 (RD43)
 เครื่องจักสานหมวกขี้ผึ้งประตู่ นาบัวลุงแจ่ม หมูหงส์ ข้าวเกรียบว่าว สมุนไพรพื้นบ้าน การแหล่ขวัญนาค
 การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากฟักข้าว ประเพณีตักบาตรท่องน้ำ ศาสนพิธีกรงานศพ เครื่องจักสาน การสานแห
 แงบอน ข้าวต้มมัด ช่างไม้ ศาสนพิธีกรงานแต่งงาน ศาสนพิธีกรวันเข้าพรรษา การทำนาข้าว แหนมหมู
 ยายน้อย น้ำพริกปลาตุ๋น ขนมหครกสูตรโบราณ ผัดไทยเส้นมะละกอ ศาสนพิธีกรงานบวช การนวดแผน

ไทยโบราณ หมอพื้นหมาก กล้วยทอดโบราณ ข้าวเม่าสูตรโบราณ ห่อหมกปลาช่อนใบยอ ช่างต่อเรือ บายศรีปากชาม และพานหลังน้ำสังข์

2) พฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.75) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านความต้องการสารสนเทศ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.71) ส่วนใหญ่เพื่ออนุรักษ์สืบสาน ศิลปวัฒนธรรมไทย ด้านการแสวงหาสารสนเทศ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.78) ส่วนใหญ่นักศึกษาแสวงหาสารสนเทศจากแหล่งที่มีความน่าเชื่อถือ ด้านการใช้สารสนเทศ ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.78) ส่วนใหญ่ใช้สารสนเทศ การทำรายงาน/ศิลปนิพนธ์ การแสดง เพิ่มพูนความรู้ และเลือกใช้แหล่งสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย เช่น บุคคล สถาบัน สถานที่ สื่อมวลชน อินเทอร์เน็ต 2) ปัญหาและอุปสรรคสารสนเทศของนักศึกษาสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.90) ด้านปัญหาและอุปสรรคการแสวงหาสารสนเทศ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.14$, S.D. = 1.09) ส่วนใหญ่นักศึกษาขาดเครื่องมือทางเทคโนโลยีสารสนเทศในการแสวงหาสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และไม่มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่รวบรวม จัดเก็บสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ด้านปัญหาและอุปสรรคการใช้สารสนเทศ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.02$, S.D. = 1.13) ส่วนใหญ่สารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญา ส่งผลต่อการนำไปใช้ประโยชน์

3) แนวทางการพัฒนามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอยะรัง จ.ปัตตานี สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 1) จัดให้มีการบรรจุหลักสูตรเกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในสถานศึกษา 2) การจัดเก็บองค์ความรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้วยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วย เช่น จัดทำระบบฐานข้อมูล การทำเว็บไซต์ การทำคลิปวิดีโอสาธิต การปฏิบัติให้เป็นตัวอย่าง การทำสื่อสารคดีเชิงสร้างสรรค์ จัดทำคลังข้อมูลในรูปแบบดิจิทัล เป็นต้น 3) สร้างแหล่งเรียนรู้สารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีชีวิต 4) หน่วยงานทั้งภาครัฐบาล ภาคเอกชนและสถานศึกษาควรเข้ามาสนับสนุน ดังนี้ 4.1) หน่วยงานภาครัฐบาล ภาคเอกชน สนับสนุนให้สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการศึกษาวิจัยองค์ความรู้เกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม 4.2) สถานศึกษา สนับสนุน ส่งเสริม บูรณาการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมาใช้ในการเรียนการสอน โดยผู้สอนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

Abstract

Research Title A Study of Intangible Cultural Heritage: The Case Study of Phutthamonthon district, Nakhon Pathom Province into Teaching and Learning in the 21st Century

Researcher Thunyaluk Jaithang

Keyword Intangible Cultural Heritage, Information Behavior, Teaching and Learning in the 21st Century

This research project is supported by Bunditpatanasilpa Institute of Fine Arts (Fundamental Fund: fiscal year 2023 by National Science Research and Innovation Fund (NSRF))

The research aims to 1) explore the intangible cultural heritage of Phutthamonthon district, Nakhon Pathom province, as a part of 21st-century learning, 2) examine information behavior of university students in learning the intangible cultural heritage, and 3) suggest guidelines to preserve the intangible cultural heritage as a part in the 21st-century learning. The research employed a mixed methods design. The population and sampling were divided into two groups. The first group consisted of 27 locals, including government officials, rice growers, community volunteers, and villagers. They were selected by using the snowball sampling technique. Another group was 264 college students of Bunditpatanasilpa Institute of Fine Arts, the main branch from years 1-4 of the faculty of Art Education, Fine Arts, and Music and Drama. They were recruited by using a stratified sampling technique. The research instruments were semi-structured interview forms and questionnaires. The data were analyzed using descriptive statistics: average and standard deviation. The research results found that:

1. The findings revealed that there were 33 entries of the intangible cultural heritage of Phutthamonthon district, Nakhon Pathom province. Those entries are as follows: rice berry and young coconut ice cream, rice crust, salted eggs, low GI rice, basketry hats, arches, Uncle Jam's lotus lake, Moohong: pork and Chinese style preserved bamboo, crisp rice, local herbs, grateful performing rites, processed products from Gac fruit, traditional alms-giving on water, funeral rites, wickerwork and basket

weaving, Kaeng Bon: spicy curry with fish and young elephant ear stalks, Khao tom Mat: coconut sticky rice and banana wrapped with banana leaves, carpentry, wedding ceremony rites, Rains Retreat ceremony rites, rice cultivation, Granny Noi's fermented pork sausages, Pla Duk Fu chili paste: deep fried cat fish meat chili paste, Thai coconut rice pancake, Pad Thai with papaya stripes, ordination ceremony rites, Thai massage, local practitioners, Thai styled fried banana, a fragrant pounded unripe rice, Mok Pla Chon: steamed fish mixed with curry paste, boat building, and Bai Siri Pak Cham: rice offering and Phan Lang Nam Sang: decorated trays for water blessing ceremony.

2. It was found that the overall picture of the information behavior of the students was at the highest level ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.75). In terms of information needs, it was at the highest level ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.71), mainly related to Thai arts and culture protection and preservation. In the aspect of information seeking, it was at a high level ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.78), and most students sought information from reliable sources. In terms of information use, it was at a high level ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.78). Students used the information to be a part of their reports or thesis, performance, and learning. The information on cultural heritage they chose was from various sources such as people, institutions, places, mass media, and the Internet. In regard to the problems and obstacles, the researcher found that the overall picture was at a high level ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.90). In terms of problems and obstacles in seeking information, it was at a moderate level ($\bar{X} = 3.14$, S.D. = 1.09), in which most students needed more information technology tools in seeking information, and there were no responsible departments in collecting and storing the related information. It was at a moderate level for problems and obstacles in utilizing information ($\bar{X} = 3.02$, S.D. = 1.13). Students found it difficult to access most cultural heritage information due to intellectual property issues.

3) guidelines to preserve the intangible cultural heritage are as follows: 3.1) Intangible cultural heritage shall be introduced as a curriculum to educational institutes, 3.2) Information technology shall be utilized to store the knowledge such as developing databases, websites, demonstration videos, exemplary practices, creative documentaries, and digital repositories, 3.3) active learning sources shall be established, 3.4) government

agencies, private sectors, and educational institutes should provide support as follows:

3.4.1) all sectors shall conduct research regarding intangible cultural heritage and 3.4.2)

educational institutes shall integrate intangible cultural heritage with learning by having teachers design appropriate learning activities for 21st-century learners.

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยทางการศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรมฉบับนี้ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง และขอบคุณสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ที่จัดสรรทุนวิจัยให้โอกาสผู้วิจัยได้ศึกษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ธนายุส ธนธิติ ที่ปรึกษาโครงการวิจัย ที่ให้คำปรึกษาแนะนำ ปรับปรุงงานวิจัยนี้ให้มีความสมบูรณ์ทางวิชาการมากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมืองานวิจัย ที่กรุณาปรับแก้ ตรวจสอบเนื้อหาข้อคำถามให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น อีกทั้งเสียสละเวลาอ่าน ตรวจสอบแก้ไขงานวิจัย พร้อมทั้งให้คำชี้แนะด้วยดีเสมอมา ประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร. ธนายุส ธนธิติ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประวีณา เอี่ยมยี่สุน และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภูมิ วงศ์วิเชียร

ขอบพระคุณนายอำเภอพุทธมณฑล เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน และผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ทุกท่าน เจ้าภาพงานบวชนาค ที่ทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความสะดวกสมบูรณ์

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ฝ่ายวิจัยและนวัตกรรมสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ทุกท่าน คุณสุ น้องวิน นื่องวุฒิ ที่คอยแนะนำ สนับสนุน แจ้งข้อมูลข่าวสารการวิจัยให้ทราบ

สุดท้ายขอขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ ญาติพี่น้อง เพื่อน ๆ ที่คอยให้คำปรึกษา แนะนำ และให้กำลังใจในการทำวิจัยตลอดมา คุณงามความดีและประโยชน์ทั้งปวงที่เกิดจากการวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นสิ่งบูชาบิดา มารดาและบูรพาจารย์ทุกท่าน และจงเป็นอานิสงส์ต่อบันดาลให้ท่านมีความสุข ความเจริญต่อไป

ธัญญลักษณ์ ใจเที่ยง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(6)
สารบัญ	(7)
สารบัญภาพ	(9)
สารบัญตาราง	(10)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	3
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	4
ประโยชน์การวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
บทที่ 2 เอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	6
พฤติกรรมสารสนเทศ	13
ประวัติอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม	19
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	25
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	30
วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21	30
วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21	33

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ศึกษาแนวทางการพัฒนามรคภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐมสู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21.....	37
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	40
สัญลักษณ์วิเคราะห์ข้อมูล	40
ผลการวิจัย	40
ตอนที่ 1 ผลการศึกษามรคภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐมสู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21	40
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาเพื่อการเรียนรู้ มรคภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐมสู่การ จัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21	137
ตอนที่ 3 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนามรคภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐมสู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษ ที่ 21	147
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	154
สรุปผลการวิจัย	154
อภิปรายผลการวิจัย	162
ข้อเสนอแนะการวิจัย	168
บรรณานุกรม	170
ภาคผนวก	178
ก สำเนาใบรับรองการผ่านจริยธรรมวิจัยในมนุษย์	179
ข แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์การวิจัย	181
ค. หนังสือขอความอนุเคราะห์	196
ง ภาพบรรยากาศลงพื้นที่เก็บข้อมูล	203
ประวัติผู้วิจัย	238

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	QR Code คลิปวิดีโอวิธีการทำหมูหungs	61
2	QR Code ตัวอย่างการเหล้าทำขวัญนาถ (1)	67
3	QR Code ตัวอย่างการเหล้าทำขวัญนาถ (2)	68
4	QR Code ตัวอย่างการเหล้าทำขวัญนาถ (3)	68
5	QR Code สาริตการสานแห	81
6	QR Code ประเพณีการบวช 1 วัน	109
7	QR Code ประเพณีการบวช 2 วัน	109
8	ทำตังนัวเท้า ทั้ง 10 นัว	111
9	ทำนวดขา	112
10	ทำถีบตันขา	112
11	ทำนวดไขว้ขา กตหน้าขาให้ตัง	113
12	ทำตังขาให้ตรง	113
13	ทำตังขาตรง ไขว้ขา	114
14	ทำตังขาชนกัน แก้วปดหลัง	114
15	ทำตังนัวมือ	115
16	ทำนวดแขน	115
17	นวดบริเวณศีรษะ	116
18	ทำนวดคอและไหล่	116
19	ทำมือไขว้หลัง ขวา-ซ้าย เพื่อด้านหลังจะได้ตัง ผ่อนคลาย	117
20	นวดไหล่	117
21	สับไหล่	117
22	บิตตัวเริ่มจากซ้ายไปขวา ขวาไปซ้าย	118
23	QR Code สาริตการนวดแผนไทยโบราณ	118

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนของจำนวนกลุ่มตัวอย่างชั้นภูมิตามชั้นปีและคณะ	34
2 ทะเบียนมรตกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม	42
3 วัสดุการถักสานแห	80
4 จำนวน (ความถี่) ร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ ชั้นปี คณะ และสาขาวิชา.....	137
5 ภาพรวมค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม.....	139
6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	140
7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการแสวงหาสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	141
8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	142
9 ภาพรวมค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาและอุปสรรคการแสวงหาและการใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	143
10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาและอุปสรรคการแสวงหาสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	144
11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาและอุปสรรคการใช้สารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	145

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความรู้ การประพฤติปฏิบัติหรือทักษะทางวัฒนธรรมที่แสดงออกผ่านบุคคล เครื่องมือหรือวัตถุ ซึ่งบุคคล กลุ่มบุคคล หรือชุมชนยอมรับและรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และมีการสืบทอดกันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งโดยอาจมีการปรับเปลี่ยนเพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2559; สำนักงานเลขาธิการสภา, 2559) มีคุณค่าแสดงออกถึงรากเหง้าและสะท้อนตัวตนของผู้คนแต่ละชาติพันธุ์ เป็นบ่อเกิดความเจริญรุ่งเรืองในปัจจุบัน รวมทั้งการอธิบายความสัมพันธ์ที่มีต่อกันระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ มนุษย์กับมนุษย์ด้วยกัน ซึ่งเป็นพัฒนาการที่ยาวนานของสังคมมนุษย์ และมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเหล่านี้เป็นทรัพยากรที่สามารถนำมาต่อยอดให้เกิดการสร้างอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ (UNCTAD, 2008)

มรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มชน มีการสั่งสมสืบทอดและปรับเปลี่ยนเพื่อการดำรงอยู่ของวัฒนธรรม อีกทั้งช่วยให้สมาชิกในชุมชนมีความเข้าใจ ชาบซึ้งและภาคภูมิใจร่วมกัน แสดงถึงความเป็นอัตลักษณ์หรือเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมด้วย การศึกษามรดกวัฒนธรรมชุมชนเป็นการค้นหาอัตลักษณ์ของชุมชน และเป็นการสร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของท้องถิ่นและสร้างความภาคภูมิใจให้กับคนในชุมชน การศึกษามรดกวัฒนธรรมชุมชน หรือในท้องถิ่น โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบอกเล่าเรื่องราววิถีชีวิต ความเชื่อ ภูมิปัญญา ของตนเองนั้น ถือเป็นความก้าวหน้าทางการศึกษาลักษณะหนึ่ง ที่เน้นการศึกษาเชิงลึกเฉพาะวัฒนธรรมที่คนในพื้นที่ยึดถือและปฏิบัติจริงเป็นรูปธรรม ดังที่ จารุวรรณ ธรรมวัตร (2559) ได้กล่าวถึงการศึกษาวรรณกรรมชุมชนผ่านเรื่องเล่าว่าการศึกษาเรื่องเล่าเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างพลังชุมชน วิธีการศึกษาเรื่องเล่าใช้วิธีการศึกษาแบบประวัติศาสตร์บอกเล่า (Oral History) ผู้ศึกษาควรใช้วิธีการ สัมภาษณ์ การเข้าร่วมสังเกตการณ์ชีวิตความเป็นอยู่ของหมู่บ้าน และการรับรู้อารมณ์ร่วมของคนในพื้นที่

จากความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมท้องถิ่นดังกล่าว หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (2553) จึงได้กำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ที่แสดงให้เห็นถึงคุณค่าและให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาไทย ดังนี้ “มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย” ฉะนั้นแล้วก่อนที่ผู้เรียนจะมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ได้ ผู้เรียนจำเป็นต้องศึกษาด้านมรดกภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ถ่องแท้เมื่อเข้าใจถึงคุณประโยชน์อันมหาศาลของมรดกภูมิปัญญาท้องถิ่น ก็ย่อมไม่ยากที่ผู้เรียนจะรักหวงแหนและมีจิตสำนึกในการช่วยกันอนุรักษ์ สืบทอด ภูมิปัญญาไทย ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่สำคัญของผู้บริหาร ครู

และชุมชนที่จะต้องช่วยกันบูรณาการภูมิปัญญาไทยมาใช้ในการสอนอย่างสร้างสรรค์ ให้เหมาะสมกับยุคสมัย พร้อมพัฒนาผู้เรียนให้ก้าวไกลในศตวรรษที่ 21 (ศิริวรรณ วณิชวัฒนารชัย และชลธิชา หอมพุ่ม, 2561)

อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เป็นอำเภอที่มีทุนทางสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มากมาย และหลากหลายรวมทั้งศักยภาพ ไม่ว่าจะเป็นประวัติความเป็นมาอย่างยาวนานตามยุคตามสมัย มีพลังประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เช่น เหตุการณ์เกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐาน พระพุทธศาสนา การเมืองการปกครอง แม่น้ำลำคลอง ระบบความเชื่อ ศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่นและกระบวนการเรียนรู้ ผู้นำทางภูมิปัญญาหรือปราชญ์ชาวบ้าน วิถีสังคมของชาวนาบัว ความหลากหลายทางวัฒนธรรม เป็นต้น ตลอดจนมีการศึกษาและสถาบันทางการศึกษาทุกระดับตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษา ที่จะช่วยขับเคลื่อนการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การอนุรักษ์ ปันฟู สืบสาน และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาติได้ (พาสีธี หล่อธีรพงศ์, 2565) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 ว่า “สถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่ในการทะนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม โดยการอนุรักษ์ ปันฟู สืบสาน และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาติ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์และบูรณาการการทะนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรมกับการเรียนการสอนและกิจกรรมของผู้เรียน (พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562, 2562) ดังนั้นมหาวิทยาลัยจึงถือได้ว่ามีบทบาทหน้าที่สำคัญในการทะนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม โดยเฉพาะนักศึกษาเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการทะนุบำรุง อนุรักษ์ ปันฟู สืบสาน และเผยแพร่มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมท้องถิ่น และเกิดทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ตลอดจนมีพฤติกรรมสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ทางด้านมรดกภูมิปัญญาในท้องถิ่น ซึ่งพฤติกรรมสารสนเทศจะช่วยให้เกิดการแสดงออกถึงพฤติกรรมสารสนเทศของบุคคล และเป็นแนวทางในการอนุรักษ์ ปันฟู สืบสาน และเผยแพร่มรดกภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ อีกทั้งยังเป็นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการต่างๆ ที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสารสนเทศ เป็นพฤติกรรมที่เชื่อมโยงให้แต่ละบุคคลเข้าถึงแหล่งสารสนเทศโดยวิธีต่างๆ เป็นช่องทางในการเผยแพร่สารสนเทศหรือความรู้พฤติกรรมสารสนเทศที่นำมาศึกษาในกลุ่มของนักศึกษามุ่งไปที่การแสดงออกที่สื่อถึงความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการสารสนเทศ (Information Need) การแสวงหาสารสนเทศ (Information Seeking) และการใช้สารสนเทศ (Information Use) (Wilson, 2000)

จากการศึกษางานวิจัยและลงพื้นที่สำรวจข้อมูลเบื้องต้นของผู้วิจัยในพื้นที่ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม พบว่า องค์กรความรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม มีการจัดเก็บตามบุคคล ชุมชน อยู่กระจัดกระจายตามพื้นที่ต่างๆ และยังไม่มีหน่วยงานใดจัดเก็บ รวบรวมองค์ความรู้มรดกภูมิปัญญาอย่างเป็นระบบ และยังไม่มีการสำรวจพฤติกรรมสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ความสำคัญและปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษามรดกวัฒนธรรมของอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการสืบค้น อัตลักษณ์ของชุมชน และมีกระบวนการขับเคลื่อนงานวิจัยโดยใช้เครือข่ายชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วยคนที่ อยู่ในชุมชนและประกอบอาชีพที่หลากหลาย ได้แก่ ข้าราชการ เกษตรกร อาสาสมัครชุมชน และชาวบ้าน กลุ่มคนเหล่านี้มีจิตอาสาที่จะพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืนภายใต้ความเป็นตัวตน อัตลักษณ์ของ วัฒนธรรมดั้งเดิม และศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 เพื่อทราบถึง พฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการเข้าถึงมรดกภูมิปัญญา ตลอดจนแนวทางการพัฒนามรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็น สื่อในการจัดการเรียนการสอน และนอกจากนี้ผลของงานวิจัยจะก่อให้เกิดประโยชน์ที่แท้จริงต่อชุมชน คือ ใช้เป็นฐานข้อมูลใน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ฐานข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนที่ ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

2. คำถามการวิจัย

1. มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอน ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมใดบ้าง
2. พฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 มีลักษณะเป็นอย่างไร
3. แนวทางการพัฒนามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การ จัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ควรเป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัด การเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัด นครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

4. ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา งานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พฤติกรรม สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของนักศึกษา และแนวทางในการพัฒนามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐมสู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21
2. ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ที่ศึกษาคือ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยมีนักศึกษาที่กำลังเรียนที่สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ (ส่วนกลาง) ณ ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
3. ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาที่ใช้ในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลการวิจัยตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน – 30 กันยายน 2566

5. ประโยชน์การวิจัย

1. องค์ความรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ถูกรวบรวมอย่างเป็นระบบ เช่น ฐานข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ฐานข้อมูลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
2. สถานศึกษาสามารถนำไปบูรณาการกับหลักสูตรในสถานศึกษา เพื่อให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21
3. เพิ่มช่องทางการเรียนรู้และช่วยในการเผยแพร่มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
4. การนำมรดกภูมิปัญญามาต่อยอดองค์ความรู้เป็นทุนวัฒนธรรม ก่อให้เกิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ขึ้นในท้องถิ่น

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

สารสนเทศ หมายถึง ข้อมูล ข่าวสาร ความคิด เหตุการณ์ และข้อเท็จจริงที่ผ่านกระบวนการประมวลผล การถ่ายทอดและการบันทึก การเผยแพร่ ที่ผู้ใช้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ทั้งส่วนบุคคลและสังคม

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หมายถึง ความรู้ การแสดงออก การประพฤติปฏิบัติ หรือทักษะทางวัฒนธรรมที่แสดงออกผ่านบุคคล เครื่องมือ หรือวัตถุซึ่งบุคคล กลุ่มบุคคล หรือชุมชนยอมรับและรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และมีการสืบทอดกันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง โดยอาจมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน โดยลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ดังนี้ 1) วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา เช่น นิทาน ตำนาน สุภาษิต ปริศนาคำทาย ฯลฯ 2) ศิลปะการแสดง เช่น ดนตรี นาฏศิลป์ ละคร ฯลฯ 3) แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณีและเทศกาล เช่น มารยาท ฯลฯ 4) ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล เช่น อาหาร และโภชนาการ การแพทย์แผน

ไทย โหราศาสตร์ ฯลฯ 5) งานช่างฝีมือดั้งเดิม เช่น จักสาน งานผ้า เครื่องปั้นดินเผา งานไม้ โลหะ ฯลฯ 6) การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว 7) ลักษณะอื่นๆ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง วัฒนธรรม

สารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หมายถึง สารสนเทศทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับมรดกทาง วัฒนธรรม เช่น ลักษณะทางกายภาพ แนวคิด วิธีการผลิต ผู้สร้างสรรค์ผลงานนั้น นอกจากนี้ ยังรวมถึง ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ การค้นคว้าวิจัย การบำรุงรักษา ตลอดจนการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้อง กับมรดกทางวัฒนธรรม

พฤติกรรมสารสนเทศ หมายถึง การแสดงออกของนักศึกษาถึงความต้องการสารสนเทศ การแสวงหาสารสนเทศและการใช้สารสนเทศทางด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้ ใน อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ความต้องการสารสนเทศ หมายถึง ความต้องการสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อ นำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ต่างๆ ของนักศึกษา

การแสวงหาสารสนเทศ หมายถึง การค้นหาหาสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอย่างมี วัตถุประสงค์โดยผลมาจากความต้องการอย่างใดอย่างหนึ่ง

การใช้สารสนเทศ หมายถึง การใช้สารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อตอบสนองต่อ ความต้องการสารสนเทศ

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาปริญญาตรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ (ส่วนกลาง) ได้แก่ คณะ ศิลปศึกษา คณะศิลปนาฏดุริยางค์ คณะศิลปวิจิตร ที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 1 - 4 ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2566

บทที่ 2

เอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การศึกษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
สู่การจัดการเรียนการสอน ในศตวรรษที่ 21 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูล
วรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
 - 1.1 ความหมายมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
 - 1.2 ประเภทมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
2. พฤติกรรมสารสนเทศ
 - 2.1 ความหมายพฤติกรรมสารสนเทศ
 - 2.2 การศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
3. ประวัติอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
 - 3.1 ข้อมูลทั่วไปของอำเภอพุทธมณฑล
 - 3.2 ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของอำเภอพุทธมณฑล
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยเกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
 - 4.2 งานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมสารสนเทศ

1. มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1.1 ความหมายมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

นักวิชาการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้ความหมายมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
(Intellectual cultural heritage) ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2552) กล่าวว่า มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
หมายถึง องค์ความรู้หรือผลงานที่เกิดจากบุคคล/กลุ่มชนที่ได้มีการสร้างสรรค์ พัฒนา สืบต่อและ
ประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตมาอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมของ
แต่ละกลุ่ม อันแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์และความหลากหลายทางวัฒนธรรม

วนิดา อินทรอำนวย (2560) มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หมายถึง ความรู้ การแสดงออก
การประพฤติปฏิบัติหรือทักษะ ทางวัฒนธรรมที่แสดงออกผ่านบุคคล เครื่องมือ หรือวัตถุ ซึ่งบุคคล กลุ่ม
บุคคล หรือชุมชนยอมรับและรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และมีการสืบทอดกันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีก

รุ่นหนึ่งโดยอาจมีการปรับเปลี่ยนเพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน มรดกทางวัฒนธรรมบางอย่างกลายเป็นแบบแผนทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญและเป็นความภาคภูมิใจของคนในสังคม

องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO World Heritage Centre, 2017) ได้กล่าวถึงมรดกทางวัฒนธรรม เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับมนุษยชาติ และในปี ค.ศ. 1972 มีการประกาศอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรม เพื่ออนุรักษ์และเชิดชูคุณค่าแหล่งมรดกโลก และเพื่อส่งเสริมให้เกิดการปกป้องรักษาให้ดำรงอยู่เป็นโลกแห่งมวลมนุษยชาติ ในอนุสัญญานี้มีการแบ่งมรดกโลกออกเป็น 3 ลักษณะ คือ 1) มรดกทางธรรมชาติ ที่เป็นแหล่งสงวนรักษามรดกทางธรรมชาติและสัตว์ป่า ภูเขา ทะเล 2) มรดกทางวัฒนธรรม ที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ แหล่งโบราณคดี และประวัติศาสตร์ 3) มรดกที่เป็นภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม มีลักษณะผสมระหว่างแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติไว้ด้วยกัน

ชาคริต ลิทธิฤทธิ์ (2559) กล่าวถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Heritage) เช่น โบราณวัตถุ โบราณสถาน แหล่งโบราณคดี งานจิตรกรรม เป็นต้น และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) หรือตามกฎหมายไทยที่เรียกว่า “มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” ได้แก่ ภาษา ศิลปะการแสดง งานช่างฝีมือดั้งเดิม เป็นต้น แม้ว่ามรดกทางวัฒนธรรมทั้ง 2 ประเภทจะมีความหลากหลายในตัวเองอยู่มากก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถแบ่งแยกเนื้อหาทั้ง 2 ประเภทได้ชัดเจนเด็ดขาด เนื่องจากมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ล้วนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเป็นสิ่งที่อยู่คู่กันมาโดยตลอด โดยเฉพาะงานจับต้องได้ซึ่งเป็นรูปธรรมนั้นมีพื้นฐานมาจากแนวความคิด ความเชื่อและทักษะเทคนิคอันเป็นลักษณะนามธรรมของงานจับต้องไม่ได้ ด้วยความโดดเด่นของพัฒนาการทางวัฒนธรรมที่ได้รับการยอมรับและถ่ายทอดสืบมา อันจะนำไปสู่การคุ้มครองและสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมสืบไป

สรุป มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หมายถึง เรื่องราวที่เกี่ยวกับมนุษยชาติ ที่เป็นองค์ความรู้หรือผลงานที่เกิดจากบุคคลหรือกลุ่มชนที่ได้มีการสร้างสรรค์ พัฒนา สืบสาน สืบทอดและประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตมาอย่างต่อเนื่อง บุคคล หรือชุมชนให้การยอมรับและรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน เหมาะสมกับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมของแต่ละบุคคลหรือกลุ่มชน อันแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์และความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีการสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น โดยอาจมีการปรับเปลี่ยนเพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

ในงานวิจัยนี้มุ่งศึกษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เกี่ยวกับ ภาษา ศิลปะการแสดง งานช่างฝีมือดั้งเดิม เป็นต้น

1.2 ประเภทของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 มาตรา 4 ได้แบ่งลักษณะมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ออกเป็น 7 สาขา ได้แก่

1. วรรณกรรมพื้นบ้าน (Folk Literature) หมายถึง วรรณกรรมที่ถ่ายทอดอยู่ในวิถีชีวิตชาวบ้าน โดยครอบคลุมทั้งวรรณกรรมที่ถ่ายทอด โดยวิธีการบอกเล่าและที่เขียนเป็นลายลักษณ์อักษร ประกอบด้วย

1.1 นิทานพื้นบ้าน (Folk Tales) หมายถึง เรื่องที่สืบทอดต่อกันมา เช่น นิทาน เทวปกรณัม/ตำนาน นิทานศาสนา นิทานคติ นิทานมหัศจรรย์ นิทานชีวิต นิทานประจำถิ่น นิทานอธิบายเหตุ นิทานเรื่องสัตว์ นิทานเรื่องผี มุขตลกและเรื่องไม้

1.2 ประวัติศาสตร์บอกเล่า (Oral History) หมายถึง เรื่องเล่าเกี่ยวกับประวัติ การตั้งถิ่นฐาน การอพยพ ความเป็นมา และบุคคลสำคัญของชุมชน

1.3 บทสวดหรือบทกล่าวในพิธีกรรม (Incantations) หมายถึง คำสวดที่ใช้ประกอบในพิธีกรรมต่างๆ เช่น บททำขวัญ คำบูชา คำสมา คำเวหนาน บทสวดสรภัญญ์ คาถาบทอาณิสสสงฆ์ บทประกอบการรักษาโรคพื้นบ้าน คำให้พร คำอธิษฐาน ฯลฯ

1.4 บทร้องพื้นบ้าน (Folk Verbal Scripts) หมายถึง คำร้องที่ถ่ายทอดสืบทอดกันมาในโอกาสต่างๆ เช่น บทกล่อมเด็ก บทร้องเล่น บทเกี่ยวพาราสี บทจ้อยคำแข็ง ฯลฯ

1.5 สำนวนและภาษิต (Idioms and Adages) หมายถึง คำพูดหรือคำกล่าวที่สืบทอดกันมา มีสัมผัสคล้องจองกัน เช่น โวหาร คำคม คำพังเพย คำอุปมาอุปไมย คำขวัญ คติพจน์ คำสวดสาบาน คำชม คำสาปแช่ง คำคะนอง ฯลฯ

1.6 ปริศนาคำทาย (Riddles) หมายถึง คำหรือข้อความที่ตั้งเป็นคำถาม คำตอบที่สืบทอดกันมา เพื่อให้ผู้ตอบได้ทายหรือตอบปัญหา เช่น คำทาย ปัญหาเขาวงกต ฆะหมี่ (การเล่นปริศนาคำทายที่ไทยรับแบบอย่างมาจากประเทศจีน) เป็นต้น

1.7 ตำรา (Treatise) หมายถึง องค์ความรู้ที่มีการเขียนบันทึกในเอกสารโบราณ เช่น ตำรา โหราศาสตร์ ตำราดูลักษณะคนและสัตว์ ตำรายา ฯลฯ

2. ศิลปะการแสดง (Performing Arts) หมายถึง การแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก และเรื่องราวต่างๆ โดยมีผู้แสดงเป็นสื่อผ่านทางเสียง ได้แก่ การขับร้องหรือการเล่นดนตรี และทางร่างกาย เช่น การรำ การเชิด การเต้น การแสดงท่าทาง ฯลฯ ประกอบด้วย

2.1 ดนตรี (Music) หมายถึง เสียงที่ประกอบกันเป็นทำนองเพลง และ/หรือ ลีลาจังหวะเครื่องบรรเลงซึ่งมีเสียงดัง ทำให้รู้สึกเพลิดเพลิน หรือเกิดอารมณ์รัก โศก หรือรื่นเริง เป็นต้น ดนตรีมีบทบาทในการบรรเลงเพื่อการขับกล่อม ความบันเทิง ประกอบพิธีกรรม และประกอบการแสดง

2.2 การแสดง (Performance) หมายถึง การแสดงออกทางร่างกาย ท่วงท่า การเคลื่อนไหว ท่าเต้น ท่ารำ การแสดงกิริยาของการเต้น การรำ การเชิด ฯลฯ ซึ่งแสดงถึงอารมณ์ความรู้สึก และการเล่าเรื่อง การแสดงร่วมกับดนตรีและการขับร้อง

2.3 ดนตรีและการแสดงในพิธีกรรม (Music and Performance in Rituals) หมายถึง การผสมผสานระหว่างการแสดง การร้อง การรำ และดนตรีที่ใช้ประกอบในพิธีกรรม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความเชื่อในการดำรงชีพ การรักษาโรค การเรียกขวัญกำลังใจ การประกอบอาชีพ เป็นต้น

2.4 เพลงร้องพื้นบ้าน (Folksongs) หมายถึง บทเพลงที่มีท่วงทำนองเกิดจากคนในท้องถิ่นนั้นๆ โดยคิดรูปแบบการร้องและการเล่น ใช้ภาษาที่เรียบง่าย มุ่งความสนุกสนานเพลิดเพลิน ในโอกาสต่างๆ การร่วมแรงร่วมใจในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือในการประกอบอาชีพ

3. แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล (Social Practices, Rituals and Festive Events) หมายถึง การแสดงออกซึ่งแบบอย่างที่ยึดปฏิบัติสืบๆ กันมา ดังนี้

3.1 ความเชื่อ (Beliefs) หมายถึง การยอมรับสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือข้อเสนออย่างใดอย่างหนึ่งว่าเป็นความจริง การยอมรับเช่นนี้จะเกิดขึ้นได้มาจากสติปัญญาอย่างมีเหตุผล อย่างศรัทธา ไม่มีความจริง หรือไม่มีเหตุผลได้ ทั้งนี้อาจเป็นความเชื่อส่วนบุคคล กลุ่มบุคคล หรือกลุ่มชน เช่น ความเชื่อเรื่องผีและอำนาจเหนือธรรมชาติ โชคลาง เครื่องรางของขลัง ข้อห้าม และอื่นๆ เป็นต้น

3.2 ขนบธรรมเนียม (Customs) หมายถึง แบบอย่างที่คนในท้องถิ่นนิยมปฏิบัติสืบทอดกันมา เช่น การไหว้ การผูกเสี่ยว การสมมาหรือขอมา กิริยามารยาท เป็นต้น

3.3 ประเพณีและพิธีกรรม (Traditions and Ceremonies) หมายถึง สิ่งที่คุณส่วนใหญ่ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมาตามความนิยมจนกำหนดเป็นแบบแผน กิจกรรมหรือกรรมวิธี เช่น พิธีกรรมการทำมาหากิน พิธีกรรมการดูแลสุขภาพ พิธีกรรมสำหรับแต่ละขั้นตอนในชีวิต พิธีกรรมในศาสนา พิธีกรรมในรอบปี/ประเพณี 12 เดือน งานเทศกาลต่างๆ เป็นต้น

4. ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล (Knowledge and Practices Concerning Nature and the Universe) หมายถึง พื้นเพความรู้ ความสามารถ ทักษะในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติและจักรวาลของกลุ่มชน ชุมชน และท้องถิ่น ดังนี้

4.1 การตั้งถิ่นฐาน (Settlement) หมายถึง องค์ความรู้ในการเลือกทำเลหรือที่ตั้งชุมชนการสร้างที่อยู่อาศัย

4.2 อาหารการกิน (Gastronomy and Culinary) หมายถึง องค์ความรู้ในด้านอาหารที่สั่งสมและสืบทอดต่อกันมา เช่น วัฏจักรของอาหาร การแปรรูป การถนอมอาหาร อาหารในพิธีกรรม ภาชนะเครื่องใช้ เป็นต้น

4.3 การดูแลสุขภาพ (Healthcare) หมายถึง องค์ความรู้ในการจัดการดูแลสุขภาพในชุมชนแบบดั้งเดิม จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตเกี่ยวข้องกับความเชื่อ พิธีกรรม วัฒนธรรม ประเพณี และทรัพยากรที่แตกต่างกันในแต่ละ ท้องถิ่น และเป็นที่ยอมรับของชุมชนนั้นๆ เช่น วิธีการปฏิบัติเพื่อการดูแลสุขภาพและรักษาโรค ความเชื่อและระบบความสัมพันธ์ในการดูแลสุขภาพ

4.4 การจัดการทรัพยากร ธรรมชาติ (Natural Resource Management) หมายถึง องค์ความรู้ในการจัดการดูแล รักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของคนในท้องถิ่น และชุมชนที่สั่งสมและสืบทอดต่อกันมา เช่น การจัดการดิน แร่ธาตุ ป่าไม้ น้ำ

4.5 โหราศาสตร์และดาราศาสตร์ (Astrology and Astronomy) หมายถึง องค์ความรู้ เกี่ยวกับการทำนายทายทัก ดวงชะตา ดวงดาว จักรวาล และสิ่งเหนือธรรมชาติ หรือเป็นวิชาที่ว่าด้วยการพยากรณ์ โดยอาศัยการ โคจรของดวงดาวเป็นหลัก เช่น การตั้งชื่อ การทำนายอนาคต หรือการให้ฤกษ์ เป็นต้น

5. งานช่างฝีมือดั้งเดิม (Traditional Craftsmanship) หมายถึง ภูมิปัญญา ทักษะ ฝีมือ ช่าง การเลือกใช้วัสดุ และกลวิธีการสร้างสรรค์อัตลักษณ์ สะท้อนพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชน ประกอบด้วย

5.1 ผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้า (Textile and Textile Products) หมายถึง ผลผลิตที่เกิดจากการทอ ถัก ปัก ตีเกลียว ยก จก มัดหมี่ พิมพ์ลาย ชิด เกาะ/ล้วง เพื่อใช้เป็นเครื่องนุ่งห่ม แสดงสถานภาพทางสังคม ลักษณะของผ้าไทยเป็นผ้าหน้าแคบ ลวดลายผ้ามีความเกี่ยวข้องกับตำนานพื้นถิ่น ความเชื่อ และธรรมชาติ ซึ่งลวดลายดังกล่าวมักเกิดจากเส้นพุ่งเป็นหลัก เอกลักษณ์ของผ้าไทยที่เด่นชัด คือ ไม่นิยมตัดแต่งผ้า มักใช้ทั้งผืน เช่น ผ้าขาวม้า ถุงยาม ผ้าซิ่น โสร่ง ถ้าเป็นผ้านุ่งจะใช้ผ้าลาย แต่ ถ้าเป็นผ้าห่มจะใช้ผ้าพื้น

5.2 เครื่องจักสาน (Basketry) หมายถึง ภาชนะเครื่องใช้ประจำบ้านของคนไทย เช่น ตะกร้ากระจาด ทำจากวัตถุดิบในท้องถิ่น เช่น ไม้ หวาย กระจูด ลำเจียก โดยนำมาจักสาน จึงเรียกว่า เครื่องจักสาน กลวิธีในการทำเครื่องจักสาน ได้แก่ การถัก ผูก รัด มัด ร้อย โดยใช้ดอก หวาย เพื่อให้เครื่องจักสานคงทนและคงรูปอยู่ได้ตามต้องการ

5.3 เครื่องรัก (Lacquer Ware) หมายถึง หัตถกรรมที่ใช้รักเป็นวัสดุในการสร้างผลงาน เช่น ปิดทองรดน้ำ ประดับมุก ประดับกระจกสี ปั้นกระแฉะ และเขิน รักหรือยางรักมีลักษณะเป็นยางเหนียว สามารถเกาะจับพื้นของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ประสงค์จะทาหรือถมทับ หรือเคลือบผิวได้ดีมีคุณสมบัติที่ทำให้ผิวพื้นที่ทาหรือเคลือบด้วยรักจะเป็นผิวมันหลังจากรักแห้งสนิท มีคุณสมบัติทนต่อความร้อน ความชื้น กรดหรือด่างอ่อนๆ

5.4 เครื่องปั้นดินเผา (Pottery) หมายถึง หัตถกรรมที่ใช้ดินเหนียวเป็นวัตถุดิบหลักในการผลิต มีทั้งชนิดเคลือบและไม่เคลือบ โดยที่เนื้อดินเหนียวต้องมีส่วนผสมของทรายแม่น้ำ ซึ่งเป็นทรายเนื้อละเอียดทำให้เนื้อดินแห้งสนิทไม่แตกร้าว ดินเหนียวที่ใช้ทำเครื่องปั้นดินเผาจากที่ต่างๆ ให้สีไม่เหมือนกัน เช่น ดินเหนียวเกลินจากลำปางจะให้สีขาว ดินเหนียวจากราชบุรีจะให้สีแดง ดินเหนียวจากด่านเกวียนจะให้สีเหลือง น้ำตาลอมม่วง หรือน้ำเงิน

5.5 เครื่องโลหะ (Metal Work) หมายถึง สิ่งที่มีวัสดุหลักเป็นเหล็ก ทองเหลือง หรือทองแดงเครื่องเหล็กนิยมทำเป็นเครื่องใช้ในครัวเรือนและการเกษตร โดยการเผาไฟให้อ่อนตัวและตีเหล็กเป็นรูปทรงต่างๆ ให้ได้สัดส่วน เครื่องโลหะที่ทำจากทองเหลืองเป็นวัสดุหลัก นำทองเหลืองมาเผาจนหลอมเหลวแล้วจึงนำไปเทลงในรูปแบบต่างๆ ตามลักษณะที่ต้องการ หลังจากนั้นจึงนำมาตกแต่งให้เรียบร้อย ส่วนเครื่องโลหะที่ทำจากทองแดงเป็นวัสดุหลัก มีการนำทองแดงมาใช้เป็นโลหะเจือหลักสำหรับผลิตตัวเรือนเครื่องประดับเงิน

5.6 เครื่องไม้ (Wooden Work) หมายถึง งานฝีมือช่างที่ทำจากไม้ซุงหรือไม้แปรรูปเป็นท่อน เป็นแผ่น เพื่อใช้ในงานช่างก่อสร้างประเภทเครื่องลับ เครื่องเรือน เครื่องบูชา เครื่องตั้งเครื่องประดับ เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องศาสตรา เครื่องดนตรี เครื่องเล่น และยานพาหนะ โดยอาศัยเทคนิควิธีการแกะสลัก สับ ขุด เจาะ กลึง ถาก ขุด และขัด

5.7 เครื่องหนัง (Leather Work) หมายถึง งานหัตถกรรมพื้นบ้านที่ทำมาจากหนังสัตว์ โดยผ่านกระบวนการหมักและฟอกหนังเพื่อไม่ให้เน่าเปื่อย และให้เกิดความนิ่มนวล สามารถบิบบงได้ตามที่ต้องการ เครื่องหนังนิยมไปใช้เกี่ยวกับศิลปะการแสดง เช่น ทำเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีหนัง ได้แก่ กลองแขก กลองชนะ กลองชาตรี กลองทัด กลองมลายู กลองมอญ กลองยาว กลองสองหน้า ตะโพน โทน ไหซอง บัณเฑาะว์ เปิงมาง รำมะนา เป็นต้น ประเภทการแสดง เช่น รูปหนังตะลุง หนังใหญ่ รวมถึงอุปกรณ์อื่นๆ ที่มีหนังเป็นส่วนประกอบ

5.8 เครื่องประดับ (Ornament) หมายถึง งานช่างฝีมือที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อการตกแต่งให้เกิดความงดงาม เริ่มต้นจากการใช้วัสดุที่พบง่ายในท้องถิ่นนำมาผลิตเป็นเครื่องประดับตามส่วนต่างๆ ของร่างกาย

5.9 งานศิลปกรรมพื้นบ้าน (Folk Art) หมายถึง งานที่มีการแสดงอารมณ์สะท้อนออกทางฝีมือการช่าง ให้ประจักษ์เห็นเป็นรูปธรรมเพื่อตอบสนองในด้านการยังชีพและความต้องการคุณค่าด้านความงาม เช่น ภาพเขียน งานปั้น งานแกะสลัก งานหล่อ เป็นต้น

5.10 ผลิตภัณฑ์อย่างอื่น (Other Kinds of Craftsmanship) หมายถึง งานช่างฝีมือดั้งเดิมที่ไม่สามารถจัดอยู่ในประเภทแรกได้ อาจเป็นงานช่างฝีมือที่ประดิษฐ์หรือผลิตขึ้นจากวัสดุในท้องถิ่นหรือจากวัสดุเหลือใช้ เป็นต้น

6. กีฬา การละเล่นพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว (Sports, Folk Games and Martial Arts) หมายถึง การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือชุมชน การแข่งขัน ศาสตร์การต่อสู้ เพื่อความสนุกสนาน ผ่อนคลาย การพัฒนาค่าน้ำร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงชีวิต สังคม และเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น ประกอบด้วย กีฬาพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว

7. ลักษณะอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในขณะที่องค์การยูเนสโก (UNESCO Intangible Cultural Heritage, 2003) ได้กล่าวถึงว่า มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หรือมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จำแนกสาขาได้ 5 สาขา ขึ้นอยู่กับบริบทหรืออัตลักษณ์ของแต่ละประเทศ ดังนี้

1. ประเพณีและการแสดงออกที่เป็นมุขปาฐะ รวมถึงภาษา
2. ศิลปะการแสดง
3. แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรมและงานเทศกาลต่างๆ
4. ความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล
5. งานช่างฝีมือดั้งเดิม

สรุป ประเภทของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม แบ่งออก 7 สาขา ได้แก่

1. วรรณกรรมพื้นบ้าน (Folk Literature) หมายถึง วรรณกรรมที่ถ่ายทอดอยู่ในวิถีชีวิตชาวบ้าน โดยครอบคลุมทั้งวรรณกรรมที่ถ่ายทอด โดยวิธีการบอกเล่าและที่เขียนเป็นลายลักษณ์อักษร ประกอบด้วย นิทานพื้นบ้าน ประวัติศาสตร์บอกเล่า บทสวดหรือบทกล่าในพิธีกรรม บทร้องพื้นบ้าน สำนวนและภาษิต ปริศนาคำทาย คำรา

2. ศิลปะการแสดง (Performing Arts) หมายถึง การแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึกและเรื่องราวต่างๆ โดยมีผู้แสดงเป็นสื่อผ่านทางเสียง ได้แก่ การขับร้องหรือการเล่นดนตรี และทางร่างกาย เช่น การรำ การเต้น การแสดงท่าทาง ฯลฯ ประกอบด้วย ดนตรี การแสดง ดนตรีและการแสดงในพิธีกรรม เพลงร้องพื้นบ้าน

3. แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล (Social Practices, Rituals and Festive Events) หมายถึง การแสดงออกซึ่งแบบอย่างทีนิยมประเพณีปฏิบัติสืบๆ กันมา ประกอบด้วย ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณีและพิธีกรรม

4. ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล (Knowledge and Practices Concerning Nature and the Universe) หมายถึง พื้นเพความรู้ ความสามารถ ทักษะในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติ และจักรวาลของกลุ่มชน ชุมชน และท้องถิ่น ประกอบด้วย การตั้งถิ่นฐาน อาหารการกิน การดูแลสุขภาพ การจัดการทรัพยากร ธรรมชาติ โหราศาสตร์และดาราศาสตร์

5. งานช่างฝีมือดั้งเดิม (Traditional Craftsmanship) หมายถึง ภูมิปัญญา ทักษะ ฝีมือช่าง การเลือกวัสดุ และกลวิธีการสร้างสรรค์อัตลักษณ์ สะท้อนพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชน ประกอบด้วย ผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้า เครื่องจักสาน เครื่องรัก เครื่องปั้นดินเผา เครื่องโลหะ เครื่องไม้ เครื่องหนัง เครื่องประดับ งานศิลปกรรมพื้นบ้าน ผลิตภัณฑ์อย่างอื่น

6. กีฬา การละเล่นพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว (Sports, Folk Games and Martial Arts) หมายถึง การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือชุมชน การแข่งขัน ศาสตร์การต่อสู้ เพื่อความสนุกสนาน ผ่อนคลาย การพัฒนาค่าน้ำร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงชีวิต สังคม และเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น ประกอบด้วย กีฬาพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว

7. ลักษณะอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

2. พฤติกรรมสารสนเทศ

ในปี ค.ศ. 1948 เริ่มมีแนวคิดเรื่องพฤติกรรมสารสนเทศ (Information Behavior) โดยเริ่มจากการศึกษาความต้องการสารสนเทศของผู้ใช้ (Information Need) แหล่งของสารสนเทศ (Information Source) การใช้สารสนเทศ (Information Use) ลักษณะและพฤติกรรมของผู้ใช้ โดยเฉพาะพฤติกรรมในการแสวงหาสารสนเทศ (Information Seeking Behavior) และพฤติกรรมการค้นหาสารสนเทศ (Information Search Behavior) เพราะ “ความต้องการสารสนเทศของแต่ละบุคคลนั้นนำไปสู่พฤติกรรมที่แตกต่างกัน” (Wilson, 1997) ซึ่งพฤติกรรมสารสนเทศ ได้มี นักวิชาการได้ให้ความหมายที่หลากหลาย ดังนี้

2.1 ความหมายพฤติกรรมสารสนเทศ

พฤติกรรมสารสนเทศ ประกอบด้วยคำว่า พฤติกรรม และ สารสนเทศ โดยมีนักวิชาการได้ให้ความหมายพฤติกรรม ดังนี้ ลักษณะ สิริวัฒน (2544) พฤติกรรม หมายถึง การกระทำซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิด ความต้องการของจิตใจที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้า ซึ่งอาจสังเกตเห็นได้โดยตรงหรือทางอ้อม บางลักษณะอาจสังเกตได้โดยไม่ใช้เครื่องมือหรือต้องใช้เครื่องมือช่วย สุรพล พะยอมแย้ม (2545) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำอันเกิดจากการกระตุ้นหรือถูกจูงใจจากสิ่งเร้า การกระทำหรือพฤติกรรมเหล่านี้ เกิดขึ้นหลังจากที่บุคคลได้ใช้กระบวนการกลั่นกรอง ตกแต่งและตั้งใจที่จะทำให้เกิดขึ้นเพื่อให้ผู้อื่นได้สัมผัสและรับรู้ ความแตกต่างของพฤติกรรมส่วนบุคคลที่กระทำ มักมีสาเหตุจุดมุ่งหมายเป้าหมาย และวิธีการที่ต่างกันในแต่ละกรณี และไม่คงที่ตามปัจจัยด้านเวลา สถานที่ หรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง หากแยกกระบวนการของพฤติกรรม จะประกอบไปด้วย 3 ส่วน คือ 1) ส่วนการแสดงออกหรือกิริยาท่าทาง (Acting) 2) ส่วนการคิด เกี่ยวกับกิริยานั้น (Thinking) 3) ส่วนความรู้สึกที่มีอยู่ในขณะนั้น (Feeling)

ส่วนความหมายสารสนเทศ นักวิชาการได้ให้ความหมาย ดังนี้ ประภาวดี สืบสนธิ์ (2543) หมายถึง คำว่า สารสนเทศ (Information) หมายถึง ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริง เหตุการณ์ต่างๆ ที่มีการบันทึก ประมวลผลเพื่อเผยแพร่ และเพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาในด้านต่างๆ ทั้งในส่วนบุคคลและสังคม ราชบัณฑิตยสถาน (2556) สารสนเทศ หมายถึง ข่าวสาร การแสดง การชี้แจงแนะนำเกี่ยวกับข่าวสารหรือ ข้อมูลต่างๆ อาจกล่าวโดยรวมว่า สารสนเทศ หมายถึง ข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ มีการประมวลผลอย่างเป็นระบบ แล้วนำมาบันทึก รวบรวม และจัดเก็บไว้ในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ สิ่งพิมพ์ สื่อไม่ตีพิมพ์ สื่อทัศนวัสดุ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเผยแพร่และนำไปใช้ประโยชน์ ตามความต้องการของผู้ใช้ตามวัตถุประสงค์หรือความต้องการของแต่ละบุคคล

ดังนั้น พฤติกรรมสารสนเทศ (Information Behavior) หมายถึง พฤติกรรมทั้งหมดของบุคคลหนึ่ง ซึ่งเชื่อมโยงบุคคลผู้นั้นให้เข้าถึงแหล่ง สารสนเทศต่างๆ โดยใช้ช่องทางในการเผยแพร่จากสื่อต่างๆ และการได้มาซึ่งสารสนเทศที่ต้องการ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ พฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศ และพฤติกรรมการค้นหาสารสนเทศ (Ellis, 1989 และ Wilson, 2000)

พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศ (Information seeking behavior) หมายถึง วิธีการ กิจกรรม หรือปฏิสัมพันธ์ที่บุคคล กระทำเพื่อ แสวงหาสารสนเทศในการตอบสนอง ความต้องการของตนเองอย่างมีจุดมุ่งหมาย (Ellis, 1989 และ Wilson, 2000)

พฤติกรรมการค้นหาสารสนเทศ (Information Search Behavior) หมายถึง พฤติกรรมย่อยที่ผู้ค้นหาสารเทศมี ปฏิสัมพันธ์กับระบบสารสนเทศ การใช้ความคิดสติปัญญา ความรู้ในการสืบค้นสารสนเทศ การใช้อุปกรณ์ การใช้ทรัพยากรสืบค้น และการตัดสินใจเลือกสารสนเทศ (Wilson, 2000)

จากนิยามความหมายข้างต้นทั้ง 2 คำมีความสัมพันธ์กัน คือ พฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศ และพฤติกรรมการค้นหาสารสนเทศเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมสารสนเทศ ดังนั้น พฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกมาทั้งหมดในการตอบสนองความต้องการข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศ เพื่อการปฏิบัติงาน ความบันเทิง การเรียนการสอน หรือการดำรงชีวิตประจำวัน ฯลฯ เรียกว่า “พฤติกรรมสารสนเทศของมนุษย์” (Human Information Behavior) (วชิรยั้งยืน, ศิวภาภ นันทพิชัย, และจรัมพร เพชรแก้ว, 2559)

2.2 การศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

นักวิชาการหลายท่านมีความสนใจศึกษาเรื่องพฤติกรรมสารสนเทศ ดังเช่น วิลสัน (Wilson, 2000) ได้ศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศตั้งแต่ปี ค.ศ. 1981-1999 และได้พัฒนาโมเดลพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศหลายตัวแบบ ผลจากงานวิจัยการแสวงหาสารสนเทศ ในปี 1981 วิลสันได้เสนอโมเดลพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศประกอบด้วย 12 องค์ประกอบ โดยเริ่มจากผู้ใช้และความต้องการสารสนเทศของผู้ใช้นำไปสู่พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศที่แตกต่างกัน และในปี 1999

ได้พัฒนาโมเดลพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศที่ครอบคลุมและเป็นกระบวนการ เมื่อผู้ใช้สารสนเทศทราบถึงสารสนเทศที่ต้องการแล้วมักแสดงพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศ ดังนี้ 1) พฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศของผู้ใช้ได้รับแรงผลักดันมาจากความต้องการสารสนเทศที่เรียกว่า ความต้องการ (Need) พฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศจะครอบคลุมพฤติกรรมหรือกิจกรรม 2 ด้าน คือ พฤติกรรมแสวงหาและพฤติกรรมการใช้สารสนเทศ 2) ผู้ใช้ จะแลกเปลี่ยนสารสนเทศกับบุคคลรอบข้างโดยใช้วิธีการพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลต่างๆ เช่น ญาติพี่น้อง เพื่อนร่วมงาน และผู้บังคับบัญชา 3) หากยังไม่ได้รับสารสนเทศเพียงพอ ผู้ใช้จะแสวงหาสารสนเทศจากระบบสารสนเทศภายในซึ่งเป็นระบบสารสนเทศที่ใกล้ชิดตัว หากได้รับสารสนเทศตามความต้องการแล้วการแสวงหาสารสนเทศนั้นถือว่าประสบความสำเร็จ แต่ถ้าไม่ได้รับสารสนเทศที่ต้องการก็ถือว่าแสวงหาสารสนเทศนั้นล้มเหลว 4) ถ้าการแสวงหาสารสนเทศจากระบบภายในล้มเหลวหรือสารสนเทศที่ได้รับไม่เป็นที่พอใจ ผู้ใช้จะเปลี่ยนไปใช้ระบบสารสนเทศอื่นที่อยู่ภายนอกแทน 5) หากไม่สามารถแสวงหาสารสนเทศที่ต้องการหรือหาไม่พบ อาจย้อนกลับไปค้นหาสารสนเทศอีกครั้ง 6) ถ้าการแสวงหาสารสนเทศประสบความสำเร็จ ผู้ใช้จะนำสารสนเทศที่ได้รับนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์และถือว่าความต้องการสารสนเทศเป็นที่พึงพอใจของผู้ใช้ไม่ว่าสารสนเทศที่ได้รับนั้นมาจากระบบการบริการหรือแหล่งสารสนเทศ ซึ่งสารสนเทศที่ได้รับนี้จะถูกถ่ายทอดไปยังบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องต่อไป

ในปี ค.ศ. 1989 - 1993 แอลลิส และฮัวแกน (Elis & Haugan, 1997) ได้พัฒนาโมเดลพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศ เป็นผลงานวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ การเริ่มต้น การเชื่อมโยง การสำรวจเลือกดู การแยกแยะ การตรวจสอบและการคัดเลือก ต่อมาในปี 1997 ได้ปรับปรุงโมเดลโดยเพิ่มอีก 2 ขั้นตอน คือ การทวนสอบความถูกต้องและการสิ้นสุด รวมทั้งสิ้น 8 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การเริ่มต้น (Starting) เป็นการเริ่มต้นกระบวนการแสวงหาสารสนเทศซึ่งอาจเป็นการทำงานใหม่หรือการสนใจศึกษาหาความรู้ใหม่จากการสอบถามเพื่อนร่วมงาน ผู้รู้หรือการอ่านตำราในเรื่องนั้นๆ 2) การเชื่อมโยง (Chaining) เป็นการเชื่อมสารสนเทศจากการอ้างอิงหรือบรรณานุกรม อาจเป็นการเชื่อมโยงแบบย้อนหลัง คือ การเชื่อมโยงกับรายการอ้างอิงหรือบรรณานุกรมในเอกสารที่มีอยู่หรือเป็นการเชื่อมโยงแบบไปข้างหน้า คือ การเชื่อมโยงว่ามีเอกสารใดอ้างอิงถึงเอกสารที่มีอยู่บ้าง 3) การสำรวจเลือกดู (Browsing) เป็นการค้นหาเรื่องที่ต้องการหรือสนใจอย่างกว้างๆ โดยการสำรวจสารสนเทศในสาขาวิชาที่สนใจเพื่อเลือกดูหนังสือหรือบทความที่ตรงกับความสนใจเฉพาะ เป็นการเลือกดูอย่างคร่าวๆ ซึ่งต่างจากการค้นหาแบบเฉพาะเจาะจงที่มีการค้นหาจากหัวข้อหรือชื่อเรื่องโดยตรง 4) การแยกแยะ (Differentiating) เป็นการแยกแยะสารสนเทศที่แสวงหาได้โดยใช้เกณฑ์ต่างๆ เช่น ชื่อผู้แต่ง ชื่อวารสาร เป็นเกณฑ์ เพื่อคัดกรองสารสนเทศที่ต้องการ 5) การตรวจสอบ (Monitoring) เป็นการตรวจสอบวรรณกรรมหรือสารสนเทศใหม่ในสาขาวิชาหรือเรื่องราวที่สนใจ/ คำนึง เช่น การติดตามจากรายชื่อ

หนังสือใหม่ของสำนักพิมพ์ ในสาขาวิชานั้นๆ หรือการติดต่อสื่อสารกับนักวิจัย 6) การคัดเลือก (Extracting) เป็นการดึงสารสนเทศที่ต้องการจากรายงานการวิจัย บทความ วารสาร หนังสือ ฐานข้อมูล ดัชนีค้นเรื่อง เอกสารประกอบการประชุมซึ่งเป็นสารสนเทศเพียงบางส่วนที่สามารถนำไปใช้ เช่น ผลการศึกษาหรือผลวิจัย ผู้แสวงหาสารสนเทศจำเป็นต้องระบุสารสนเทศที่ต้องการก่อน จึงจะสามารถดึงสารสนเทศออกมาได้ 7) การทบทวนสอบ ความถูกต้อง (Verifying) เป็นการตรวจสอบความถูกต้องของสารสนเทศที่ได้รับ 8) การสิ้นสุด (Ending) เป็นการแสวงหาสารสนเทศขั้นสุดท้ายเพื่อเก็บรวบรวมสารสนเทศที่แสวงหาทั้งหมดเข้าด้วยกัน เพื่อให้แน่ใจว่าได้สารสนเทศที่ต้องการครบถ้วน แอลิสปรับปรุงตัวแบบดังกล่าวให้สมบูรณ์ ถือเป็นตัวแบบที่ยอมรับและนิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย เนื่องจากเป็นตัวแบบพื้นฐานของการวิจัยเชิงทดลอง และถูกนำไปใช้ในการศึกษาอีกหลายสาขาวิชาและหลากหลายกลุ่มผู้ใช้ เช่น พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศตามแบบเว็บเบราว์เซอร์ (การค้นสารสนเทศ WWW) เช่น การเริ่มต้นจากหน้าเว็บไซต์หน้าหนึ่ง หรือ 2-3 หน้าในเว็บไซต์หนึ่งเพื่ออ่านหรือหาข้อมูลที่น่าสนใจอื่นๆ ต่อไป (Starting) จากนั้นก็ดูลิงก์หรือเชื่อมโยงต่างๆ ที่อยู่ในหน้าเว็บเพจหนึ่ง คือ สามารถลิงก์เชื่อมโยงได้ทั้งเดินหน้า และถอยหลัง (Chaining) อ่านหน้าเว็บไซต์ แบบสแกนโดยเลือกดูผ่านๆ เฉพาะเรื่องที่สนใจก่อน (Browsing) ทำสัญลักษณ์เพื่อแยกแหล่งทรัพยากรที่สนใจไว้เพื่อสามารถกลับมาเลือกใช้เพื่ออ้างอิงต่อไปได้ง่าย (Differentiating) บอกรับเป็นสมาชิกหรือรับแจ้งรายการสารสนเทศใหม่ๆ ทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เพื่อติดตามข่าว (Monitoring) และค้นหาสารสนเทศจากแหล่งที่ต้องการจริงๆ จากสารสนเทศทั้งหมดเพื่อนำออกมาใช้ (Extracting) (Meho & Tibbo, 2003)

วิลสัน (Wilson, 2005) กล่าวว่า ความสำคัญในการพัฒนาโมเดลพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศ โดยทั่วไปเพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการตระหนักถึงปัญหาด้านพฤติกรรมผู้ใช้สารสนเทศ การสืบค้นสารสนเทศ ก๊อดโบลด์ (Godbold, 2006) ได้ศึกษาและพัฒนาโมเดล พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศโดยการรวมแนวความคิดจากโมเดลของ วิลสัน และเดอร์วิน (Wilson, 2005; Dervin, 1999) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้โมเดลเกิดความยืดหยุ่นและมีความหลากหลาย และได้รับสารสนเทศทุกรูปแบบที่ผ่านเข้าสู่ช่องว่างด้วยการใช้โมเดลพฤติกรรมการแสวงหาอย่างเจาะลึกเข้าถึงสารสนเทศ โดยเริ่มต้นที่ความรู้ (knowledge: K) ผ่านเข้าสู่กระบวนการของวงล้อการแสวงหาสารสนเทศ (Information: I) เพื่อให้ได้รับความรู้ใหม่ (K)

ตัวแบบ Berrypicking ของเบท (Bates' Berrypicking Model) นำเสนอตัวแบบค้นหาสารสนเทศตัวแบบใหม่ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของผู้ใช้ในสถานการณ์จริงมากกว่าตัวแบบพื้นฐานที่เน้นระบบเป็นศูนย์กลาง เบท เรียกตัวแบบนี้ว่า “Berrypicking” โดยมีแนวคิดว่าการรวบรวมการสืบค้นสารสนเทศไม่ได้มีขั้นตอนที่เป็นลำดับขั้น ผู้ใช้จะสืบค้นสารสนเทศจากจุดหนึ่งไปอีกจุดหนึ่งโดยการเริ่มต้นค้นจากการหาหัวข้อกว้างๆ หรืออ้างอิงรายการใดรายการหนึ่งก่อน จากนั้นผู้ใช้ก็จะค้นหาสารสนเทศ ต่อไปยังแหล่งสารสนเทศอื่นๆ ที่หลากหลายมากขึ้นซึ่งผู้ใช้จะค้นพบ

แนวความคิดใหม่ๆ และค้นพบแนวทางที่จะค้นคว้าต่อไป อาจจะเกิดข้อคำถามใหม่ๆ และผู้ค้นคว้าก็จะค้นคว้าสารสนเทศประเด็นใหม่โดยไม่ได้คาดคิดมาก่อน

Bates (1989) กล่าวว่า ตัวแบบ Berrypicking มีความแตกต่างจากตัวแบบการสืบค้นสารสนเทศพื้นฐาน 4 ประการ คือ 1) ลักษณะของข้อคำถามจะไม่คงที่ แต่จะมีพัฒนาการไปเรื่อยๆ 2) ผู้ค้นคว้าจะได้รับสารสนเทศเพิ่มขึ้นทีละเล็กละน้อย แทนที่จะได้รับสารสนเทศคราวละมากๆ 3) ผู้ค้นคว้าจะใช้เทคนิคที่หลากหลายมากกว่าการค้นคว้าจากรายการบรรณานุกรมในฐานข้อมูลเพียงอย่างเดียว 4) ผู้ค้นคว้าจะแสวงหาสารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศที่หลากหลายมากขึ้น มากกว่าการค้นคว้าสารสนเทศจากฐานข้อมูลบรรณานุกรมเท่านั้น ตัวแบบ Berrypicking ไม่ได้เน้นขั้นตอนของการค้นคว้าสารสนเทศ แต่เป็นการนำเสนอกลยุทธ์การสืบค้นสารสนเทศที่สำคัญ 6 ประการ ได้แก่ 1) การติดตามเชิงอรรถ หรือรายการอ้างอิง (Footnote Chasing) หรือการเชื่อมโยงย้อนหลัง (Backward Chaining) เป็นการติดตามแสวงหาสารสนเทศจากรายการอ้างอิงในเชิงอรรถที่พบในหนังสือหรือบทความที่สนใจซึ่งเป็นเทคนิคที่ได้รับความนิยมอย่างสูงในกลุ่มนักวิจัยในสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ การใช้กลยุทธ์ดังกล่าวผสมผสานกับการเชื่อมโยง ร้อยเรียงวิธีการอื่นๆ ผู้ค้นคว้าจะสามารถหลีกเลี่ยงปัญหาที่เกิดจากการที่ต้องแสวงหาสารสนเทศทั้งหมดจากมวลทรัพยากรสารสนเทศที่เกี่ยวข้องได้ 2) การสืบค้นจากดัชนีรายการอ้างอิง (Citation Index) หรือการเชื่อมโยงข้างหน้า (Forward Chaining) เป็นการค้นหาสารสนเทศโดยเริ่มจากรายการอ้างอิงรายการใดรายการหนึ่งในดัชนีรายการอ้างอิงเพื่อสำรวจว่ามีผู้ใดนำผลงานดังกล่าวไปอ้างอิงบ้าง 3) การสืบค้นจากวารสาร (Journal Searching) เป็นการค้นหาสารสนเทศจากวารสารสำคัญๆ ในสาขาวิชานั้นๆ โดยกำหนดชื่อวารสารหลักในสาขาวิชาที่ต้องการสืบค้น และสำรวจวารสารชื่อนั้นๆ ย้อนหลังทุกฉบับตามจำนวนปีที่ต้องการ รวมถึงสืบค้นจากวารสารฉบับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กำลังค้นหา การสืบค้นวิธีนี้ทำให้ได้บทความในเรื่องที่ต้องการจำนวนมาก เนื่องจากวารสารหลักในสาขาวิชาต่างๆ จะมีบทความที่เกี่ยวข้องสูงกว่าวารสารอื่นๆ 4) การสำรวจชั้นหนังสือ (Area Scanning) เป็นการสำรวจหนังสือที่อยู่ในชั้นเดียวกันเพื่อให้ได้หนังสือในเนื้อหาที่ต้องการหลายเล่ม 5) การสืบค้นโดยใช้บริการบรรณานุกรมและดัชนีและสาระสังเขป (Subject Searches in Bibliographies and Abstracting and Indexing Services) เป็นกลยุทธ์การค้นคว้าสารสนเทศแบบพื้นฐานดั้งเดิมโดยสืบค้นจากหัวเรื่องและคำค้นในบรรณานุกรม สาระสังเขป และดัชนีจำนวนมากที่จัดเรียงรายการตามหัวเรื่อง (Subject) ของรายการบรรณานุกรม สาระสังเขป และดัชนี 6) การสืบค้นจากชื่อผู้แต่ง (Author Searching) เป็นการสืบค้น ในกรณีที่เราพบว่ามีผู้แต่งคนใดเขียนเรื่องในสาขาที่ต้องการ อาจใช้ชื่อผู้แต่งคนนั้นในการสืบค้นเพื่อให้ได้งานเขียนของ ผู้แต่งคนนั้นเพิ่มเติมในหัวข้อเดียวกัน จากการศึกษาตัวแบบ Berrypicking ซึ่งเป็นตัวแบบสำหรับการค้นหาสารสนเทศและเป็นตัวแบบในการนำไปสู่แนวทางการออกแบบฐานข้อมูล และส่วนต่อประสาน (User Interface) ที่ช่วยให้การสืบค้นสารสนเทศที่ผู้ใช้

สารสนเทศต้องการทำได้ด้วยความรู้สึกที่เป็นธรรมชาติ แต่พฤติกรรมการสืบค้นสารสนเทศของบุคคลอาจใช้วิธีการเดิม ทำซ้ำๆ ค้นด้วยวิธีใหม่ หรืออาจใช้หลายวิธีประกอบกันเพื่อให้ได้สารสนเทศที่ต้องการ ดังนั้น พฤติกรรมสารสนเทศจะสิ้นสุดลงเมื่อบุคคลได้รับสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการ

ปัญหาและอุปสรรคในการแสวงหาสารสนเทศ วิลสัน และเวลส์ (Wilson & Walsh, 1996) ได้วิเคราะห์รายงานการวิจัยมากกว่า 30 เรื่อง (ระหว่างปี ค.ศ. 1961 ถึง 1994) ได้จำแนกอุปสรรคที่ขัดขวางการแสวงหาสารสนเทศที่พบในรายงานการวิจัยทั้งหมด แบ่งออกเป็น 5 กลุ่มใหญ่ ได้แก่

1. ลักษณะเฉพาะของบุคคล (Personal Characteristic) ได้แก่ ความสับสนจากการได้รับสารสนเทศที่ขัดแย้งกัน ลักษณะทางกายภาพ เช่น ความพิการทางด้านร่างกาย ความบกพร่องทางการพูด หรือการได้ยิน สติปัญญาและอารมณ์ของผู้แสวงหาสารสนเทศ ระดับการศึกษาและพื้นความรู้เดิม และตัวแปรด้านประชากรศาสตร์ เช่น อายุ เพศ เป็นต้น

2. อุปสรรคทางด้านเศรษฐกิจ (Economic Barrier) ได้แก่ ค่าใช้จ่ายโดยตรงจากการแสวงหาสารสนเทศ เช่น ค่าเดินทาง ค่าเข้าใช้บริการแหล่งสารสนเทศ และเวลาที่สูญเสียไปกับการแสวงหาสารสนเทศ

3. อุปสรรคทางสังคมหรืออุปสรรคระหว่างบุคคล (Social/ Interpersonal Barrier) เกิดจากการแสวงหาสารสนเทศจากแหล่งบุคคลหรือจากแหล่งสารสนเทศอื่นๆ ที่จำเป็นต้องอาศัยปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องในสังคม เช่น การสื่อสารระหว่างผู้แสวงหาสารสนเทศกับผู้ให้สารสนเทศ ความร่วมมือของผู้ใช้สารสนเทศ เป็นต้น

4. อุปสรรคจากสภาพแวดล้อมหรือจากสถานการณ์ (Environmental/ Situational Barrier) ได้แก่ ข้อจำกัดทางด้านเวลา สภาพภูมิศาสตร์ และวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมชุมชน

5. ลักษณะเฉพาะของแหล่งสารสนเทศ (Information Source Characteristic) ได้แก่ ความสะดวกในการเข้าถึงสารสนเทศ ความน่าเชื่อถือของแหล่งสารสนเทศ และช่องทางการรับหรือเผยแพร่สารสนเทศ

สรุป การศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความสนใจ ดังนี้

ปี ค.ศ. 1981-1999 วิลสัน ได้พัฒนาโมเดลพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศ ดังนี้ 1) พฤติกรรมสารสนเทศ ที่ได้รับแรงผลักดันที่มาจากความต้องการสารสนเทศ ซึ่งจะครอบคลุมกิจกรรม 2 ด้าน คือ พฤติกรรมแสวงหาและพฤติกรรมการใช้สารสนเทศ 2) ผู้ใช้ พุดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลรอบข้าง 3) หากได้รับสารสนเทศไม่เพียงพอ จะแสวงหาสารสนเทศจากภายใน คือระบบสารสนเทศใกล้ตัว ถ้าได้รับสารสนเทศใกล้ตัวถือว่าสำเร็จ หากไม่ได้รับสารสนเทศตามต้องการถือว่าล้มเหลว 4) ถ้าการแสวงหาสารสนเทศภายในล้มเหลว ผู้ใช้จะเปลี่ยนมาใช้ระบบสารสนเทศภายนอกแทน 5) หากยังแสวงหา

สารสนเทศไม่พบ อาจจะกลับไปค้นหาสารสนเทศอีกครั้ง 6) การแสวงหาสารสนเทศสำเร็จ ผู้ใช้เข้าไปใช้ตามวัตถุประสงค์ หรือนำสารสนเทศนั้นไปถ่ายทอดหรือบอกต่อ

ปี ค.ศ. 1989-1993 แอลลิส และฮัวแกน ได้พัฒนาโมเดลพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศ เป็นผลงานเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเริ่มต้น 2) การเชื่อมโยง 3) การสำรวจเลือกดู 4) การแยกแยะ 5) การตรวจสอบ 6) การคัดเลือก 7) การทบทวน สอบความถูกต้อง 8) การสิ้นสุด ซึ่งถือว่าเป็นตัวแบบที่ได้รับการยอมรับ และนิยมใช้กันแพร่หลาย เพราะเป็นแบบพื้นฐานของการวิจัยทดลอง

ปี 2006 ก๊อดโบว ได้ศึกษาและพัฒนาของวิลสัน และ เดอร์วิน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้โมเดลเกิดความยืดหยุ่นและมีความหลากหลาย โดยเริ่มต้นที่ ความรู้ ผ่านเข้าสู่กระบวนการของวงล้อการแสวงหาสารสนเทศ เพื่อให้ได้รับความรู้ใหม่

ปี 1989 เบท ได้นำเสนอตัวแบบที่เรียกว่า Berrypicking โดยมีแนวคิดว่าการสืบค้นไม่ได้มีขั้นตอนเป็นลำดับขั้น แต่เน้นการนำเสนอกลยุทธ์การสืบค้นสารสนเทศ 6 ประการ ได้แก่ 1) การติดตามเชิงอรรถ หรือรายการอ้างอิง 2) การสืบค้นจากดัชนีรายการอ้างอิง 3) การสืบค้นจากวารสาร 4) การสำรวจชั้นหนังสือ 5) การสืบค้นโดยใช้บรรณานุกรม ดัชนีและสาระสังเขป 6) การสืบค้นจากชื่อผู้แต่ง

ปี 1996 วิลสัน และเวลส์ ได้จำแนกปัญหาและอุปสรรคที่ขัดขวางการแสวงหาสารสนเทศ 5 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ 1) ลักษณะเฉพาะของบุคคล 2) อุปสรรคทางด้านเศรษฐกิจ 3) อุปสรรคทางสังคมหรืออุปสรรคระหว่างบุคคล 4) อุปสรรคจากสภาพแวดล้อมหรือจากสถานการณ์ 5) ลักษณะเฉพาะของแหล่งสารสนเทศ

จากพัฒนาโมเดลพฤติกรรมสารสนเทศของนักวิชาการหลายท่าน ผู้วิจัยใช้โมเดลพฤติกรรมสารสนเทศที่พัฒนาจากวิลสัน ประกอบด้วย การเริ่มต้นจากความต้องการสารสนเทศ การแสวงหาสารสนเทศ และการใช้สารสนเทศ ปัญหาและอุปสรรคการแสวงหาสารสนเทศ ทำให้โมเดลของพฤติกรรมสารสนเทศมีความยืดหยุ่นและเกิดความหลากหลาย

3. ประวัติอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

3.1 ข้อมูลทั่วไปของอำเภอพุทธมณฑล

ข้อมูลทั่วไปของอำเภอพุทธมณฑล เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2534 กระทรวงมหาดไทย ได้ดำเนินการจัดตั้งกิ่งอำเภอพุทธมณฑล แบ่งแยกออกจากพื้นที่บางส่วนของอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย 3 ตำบลคือ ตำบลศาลายา ตำบลคลองโยงและตำบลมหาสวัสดิ์และเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2539 ได้รับการยกฐานะให้เป็นอำเภอพุทธมณฑล ซึ่งเป็น 1 ใน 7 อำเภอ ภายใต้การปกครองส่วนท้องถิ่น ของจังหวัดนครปฐม อำเภอพุทธมณฑลมีพื้นที่ทั้งสิ้น 76.329 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 47,706.25 ไร่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัดนครปฐม ระยะทางจากจังหวัดนครปฐม โดย

ใช้ถนนสายเพชรเกษมและถนนบรมราชชนนี ประมาณ 32 กิโลเมตรโดยรถไฟสายใต้จากสถานีนครปฐม ถึงสถานีศาลายาประมาณ 29 กิโลเมตร

อาณาเขต อำเภอฟุทธมณฑล ทิศเหนือติดต่อกับอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ทิศใต้ติดต่อกับ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ทิศตะวันออกติดต่อกับอำเภอไทรน้อย อำเภอบางใหญ่ อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี และเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร และทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

ลักษณะภูมิประเทศของอำเภอฟุทธมณฑล พื้นที่ทั้งหมดจะเป็นที่ราบลุ่มมีลำคลองหลายสายและ มักจะมีน้ำท่วมในฤดูน้ำหลาก

รูปแบบการปกครองของอำเภอฟุทธมณฑล มีการปกครองส่วนท้องถิ่น 2 รูปแบบ คือ เทศบาล 2 แห่งและองค์การบริหารส่วนตำบล 2 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลศาลายาจัดตั้งโดยยกฐานะจาก สุขาภิบาลศาลายา เทศบาลตำบลคลองโยง จัดตั้งโดยยกฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลคลองโยง องค์การบริหารส่วนตำบลศาลายาและองค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์

จำนวนประชากรจากทะเบียนราษฎร์สำรวจเมื่อเดือนมกราคม 2565 จำนวน 44,014 คน (การเคหะแห่งชาติ, 2565)

3.2 ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของอำเภอฟุทธมณฑล

อำเภอฟุทธมณฑล เป็นพื้นที่ที่มีวัฒนธรรมที่หลากหลายทั้งในเชิงรูปธรรมและนามธรรมหลายสิ่ง ถือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของพื้นที่ที่ได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นมาอย่างยาวนานจนกลายเป็นมรดกร่วมทางวัฒนธรรมของชุมชน และมีส่วนเกี่ยวข้องกับคนในชุมชนอำเภอฟุทธมณฑลทั้งในลักษณะทางตรงและทางอ้อม อีกส่วนหนึ่งเป็นทุนทางวัฒนธรรมของอำเภอฟุทธมณฑลที่เกิดขึ้นจากการได้รับอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงไปของบริบททางสังคมที่มีมูลเหตุมาจากปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ทางสังคม อาทิ ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีความเป็นพื้นที่ที่ติดกับเมืองหลวงซึ่งมีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากกรุงเทพฯ ที่เป็นเมืองศูนย์กลางที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมสูงการเข้ามาของคนใหม่ ระบบเศรษฐกิจการค้าการลงทุน การคมนาคมขนส่ง สภาวะแวดล้อมและอื่นๆ ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบในการทำให้เอกลักษณ์ของชุมชนซึ่งเป็นทุนทางวัฒนธรรมของอำเภอฟุทธมณฑลค่อยๆ ถูกลดบทบาทลงตามรสนิยมใหม่ของคนที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทและคุณค่าทางสังคม (เอี่ยม ทองดี และคณะ, 2544; เนาวรัตน์ พลายน้อย, 2546; ฌอนมศรี เปลี่ยนสมัย, เขาวนมนัส ประภักดี, และสรพารี ยก่อง, 2559)

อำเภอฟุทธมณฑล เป็นพื้นที่สำคัญอีกพื้นที่หนึ่งที่มีทั้งความหลากหลายทางด้านศิลปวัฒนธรรม เช่น เพลงเรือ เพลงพื้นบ้าน ด้านทรัพยากรธรรมชาติ เช่น พันธุ์ข้าวและพันธุ์ไม้บางชนิดที่มีอยู่เฉพาะใน

เขตพื้นที่อำเภอพุทธมณฑลเท่านั้น ด้านวิถีการดำเนินชีวิต เช่น อาชีพการทำนาบัว จักสานต่อเรือ ด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เช่น ตำนานนิทานเรื่องเล่าและประวัติศาสตร์ชุมชน เป็นต้น ความหลากหลายทางศิลปวัฒนธรรมเหล่านี้ถือเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์เฉพาะของพื้นที่อำเภอพุทธมณฑลที่ควรค่าแก่การศึกษาและอนุรักษ์อย่างยิ่ง นอกจากนั้นแล้วในด้านกายภาพของชุมชนอำเภอพุทธมณฑลยังเป็นพื้นที่ที่มีความซ้อนทับคือมีความเป็นเมืองด้วยปัจจัยทางกายภาพของความเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในเขตปริมณฑลที่มีอาณาเขตติดต่อกับกรุงเทพมหานครในเขตทวีวัฒนาและมีพื้นที่อีกส่วนหนึ่งที่ยังคงมีความเป็นพื้นที่ชนบทที่ผู้คนยังคงมีวิถีการดำเนินชีวิตในรูปแบบของชุมชนดั้งเดิมที่เป็นชุมชนเกษตรกรรม ซึ่งจากการเก็บข้อมูลในพื้นที่ พบว่าด้วยกระแสของระบบโลกาภิวัตน์และการขยายตัวของกรุงเทพมหานครและสถานศึกษาขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นในชุมชนทำให้พื้นที่ในเขตอำเภอพุทธมณฑลกำลังก้าวเข้าสู่วิถีชีวิตความเป็นเมืองและมีการพัฒนาทางเทคโนโลยีมากขึ้น เช่น มีบ้านจัดสรร มีสถานศึกษา มีอาคารพาณิชย์ห้างสรรพสินค้าสถานบันเทิงและมีการหลั่งไหลของผู้คนจากต่างถิ่นเข้ามาในพื้นที่ เป็นจำนวนมากสิ่งซึ่งส่งผลตามมากับสภาพสังคมและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ได้ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านต่างๆ ตามมาอย่างมากมายด้วยเช่นกันไม่ว่าจะเป็นด้านการจราจรติดขัดวิถี การดำเนินชีวิตต้องปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมปัญหาสังคม เช่น ยาเสพติดอาชญากรรมความแตกแยกของคนในชุมชน ฯลฯ ซึ่งนับวันจะส่งผลเป็นวงกว้างและมีความรุนแรงมากขึ้นทั้งนี้นอกจากปัญหาดังกล่าวจะส่งผลโดยตรงทางกายภาพที่พบเห็นจากการเปลี่ยนแปลงได้แล้วนั้นในขณะเดียวกันผลกระทบดังกล่าวยังส่งผลถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมอันเป็นมรดก ทางภูมิปัญญาที่แอบแฝงอยู่ในตัวบุคคลและในวิถีการดำเนินชีวิตที่จะต้องมีการศึกษาและเก็บข้อมูลอย่างลึกซึ้งจึงจะเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าในสิ่งเหล่านั้น (ถนอมศรี เปลี่ยนสมัย, เขาวนมนัส ประภักดี, และสรรพาวี ยก่อง, 2559)

การปกครองส่วนภูมิภาค

อำเภอพุทธมณฑล แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 3 ตำบล 18 หมู่บ้าน ได้แก่ 1) ศาลายา (Sala Ya) 6 หมู่บ้าน 2) คลองโยง (Khlong Yong) 8 หมู่บ้าน 3) มหาสวัสดิ์ (Maha Sawat) 4 หมู่บ้าน ประวัติความเป็นมา ดังนี้

ประวัติตำบลศาลายา

ตำบลศาลายาตั้งอยู่ในพื้นที่ที่กำลังเปลี่ยนแปลงจากความเป็นชนบทไปสู่ความเป็นชาวเมืองและกำลังกลายเป็นเมือง โดยถูกกระทำจากอำนาจทางการเมืองการปกครองอำนาจภูมิปัญญาและอำนาจทางเทคโนโลยีจากชุมชนภายนอก โดยมีประวัติความเป็นมา (ญาณัญญา ศิริภักธธาดา, 2554) ดังนี้

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาทิพากรวงศ์ มหาโกษา ธิบติ (ข้า บุนนาค ขุดคลองมหาสวัสดิ์ขึ้น ในปี พ.ศ. 2403 เพื่อใช้เป็นเส้นทางเสด็จพระราช

ดำเนินไปพระปฐมเจดีย์ และเป็นคลองเปิดที่ให้เป็นนาสำหรับแจกพระเจ้าลูกยาเธอทรงโปรดเกล้า ฯ ให้สร้างศาลาริมคลอง ทุกระยะ 4 กิโลเมตร ซึ่งต่อมาได้เรียกชื่อต่างๆ ออกไป เช่น ศาลาธรรมสพน์ กล่าวกันว่าเป็น ศาลา ที่ตั้งศพ เพื่อทำพิธีฌาปนกิจ ศาลายา (ซึ่งอยู่บริเวณ หมู่ที่ 3 ต. ศาลายา ปัจจุบันเป็น ศาลาที่จารึกยา เอาไว้ให้ใครไปมาสามารถจดจำเอาไปใช้ได้ และจึงได้เกิดชุมชน ศาลายาขึ้น

ศาลายา ในอดีตได้หายไปจาก ต.ศาลายา แล้ว เนื่องจากในปี พ.ศ. 2490 ได้มีการขุดลอกคลองโดยเรือขุด (เรือกระบาย) ทำให้ศาลาต่างๆ รวมทั้ง ศาลายา หายไป จากข้อมูลตำแหน่งของศาลายา น่าจะอยู่ตรงตำแหน่งเสาโทรเลขรถไฟที่ 19/1 ตรงกิโลเมตรที่ 19 ซึ่งตรงกับป้ายสถานีรถไฟศาลายาด้านตะวันออก และเมื่อมองตรงไปทางคลองจะเห็นอยู่ตรงหน้าวัดศาลวันพอดิ เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า “สังคมของมนุษย์ชาติมีความเจริญก้าวหน้าสู่ปัจจุบันได้ เพราะได้อาศัยพลังทางประวัติศาสตร์เป็นกลไกหรือปัจจัยสำคัญ ในกระบวนการพัฒนาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์ชาติให้ก้าวไปด้วยความดีมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นบรรทัดฐานในการประพฤติปฏิบัติของชุมชนและสังคมมาแต่โบราณ ” ทั้งนี้เพราะประวัติศาสตร์มีคุณูปการต่อสังคมและชุมชนในหลายๆ ประการ

พื้นที่

ลักษณะพื้นที่ มีพื้นที่สำหรับการเกษตรเล็กน้อย ส่วนใหญ่พื้นที่เป็นชุมชนเมือง การจราจรหนาแน่น มีคลองขุดมหาสวัสดิ์ คลองนราภิรมย์ คลองทวีวัฒนา และคลองสามบาทไหลผ่าน แบ่งการปกครองออกเป็น 16 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนร่มไทร ชุมชนแฟลตครอบครัวข้าราชการกรมยุทธศึกษาทหารเรือ ชุมชนตาพิณ ชุมชนริมคลองมหาสวัสดิ์ ชุมชนศาลวัน ชุมชนโพธิ์ทอง ชุมชนตำรวจกลาง ชุมชนรวมใจริมทางรถไฟ ชุมชนตลาดเก่าศาลายา ชุมชนคุณหลวง ชุมชนหน้าสถานีรถไฟ ชุมชนสหพร ชุมชนบ้านพักข้าราชการตำรวจ ชุมชนศาลายานิเวศน์ ชุมชน ซอย ส.พูนทรัพย์ ชุมชนหน้าพุทธมณฑล

เขตพื้นที่

ทิศเหนือ ติดกับ อำเภอนครชัยศรี จังหวัด นครปฐม

ทิศใต้ ติดกับ ตำบลบางเตย ตำบลบางกระพิก ตำบลทรงคนอง ตำบลหอมเกร็ด อำเภอสองแพร่น จังหวัดนครปฐม

ทิศตะวันออก ติดกับ ตำบลศาลายา เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร

ทิศตะวันตก ติดกับ ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

อาชีพ ประชาชนในพื้นที่ตำบลศาลายา ประกอบอาชีพ ด้านการเกษตร การประมง การปศุสัตว์ การบริการ และการท่องเที่ยว

(เทศบาลตำบลศาลายา, 2563)

ประวัติตำบลคลองโยง

ตำบลคลองโยง สมัยก่อนเป็นตำบลหนึ่งขึ้นอยู่กับ กิ่งอำเภอพุทธมณฑล อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ต่อมาในปี พ.ศ.2534 ได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้ง กิ่งอำเภอพุทธมณฑล เป็นอำเภอพุทธมณฑล “คลองโยง” มีสภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม มีลำคลองไหลผ่านหลายสาย พื้นดินมีความอุดมสมบูรณ์ บ้านเรือนส่วนใหญ่อยู่อาศัยอยู่ริมฝั่งคลองโยง ซึ่งมีระยะทางยาว ประมาณ 3 กิโลเมตร ประชาชนใช้น้ำในคลองเพื่ออุปโภค เพื่อการเกษตร และการคมนาคม เดิมคลองโยงเป็นเพียงคลองเล็กๆ กว้างประมาณ 5 เมตร โดยเชื่อมต่อจากแม่น้ำท่าจีนและแม่น้ำเจ้าพระยา เชื่อว่าเกิดจากลำธารกระปือเดินผ่านจนกลายเป็นทางน้ำ การเดินทางสัญจรไปมาหาสู่กันในอดีตต้องนิยมใช้เรือเป็นพาหนะ ในหน้าแล้งน้ำในลำคลองต่างๆ แห้งลง ลำคลองตื้นเขิน คนเดินข้ามได้ การเดินทางทางน้ำจึงยากลำบาก ประชาชน พ่อค้าวานิชต่างๆ ได้รับผลกระทบเดือดร้อน เรือลำเล็กๆ ที่บรรทุกสิ่งของสินค้าจำนวนน้อยสามารถผ่านลำคลองที่ตื้นเขินไปได้แต่เรือลำใหญ่ๆ ที่บรรทุกสินค้าจำนวนมากๆ เรือผ่านไปได้ต้องใช้ควายหรือกระปือ ช่วยลากจูงชาวบ้าน และพ่อค้าวานิชต่างๆ จึงเรียกกันติดปากต่อๆ กันมาว่า “คลองโยง” จนถึงปัจจุบัน (เทศบาลตำบลคลองโยง, 2566; รติตา แก้วจุลกาญจน์, 2554)

พื้นที่

ลักษณะพื้นที่ เป็นที่ราบลุ่ม มีคลองไหลผ่าน ได้แก่ คลองโยง คลองนราภิรมย์ และคลองซอยต่างๆ ส่งผลให้พื้นที่ของตำบลมีความอุดมสมบูรณ์และมีน้ำใช้เพื่อการเกษตรทั้งตำบล เหมาะแก่การเพาะปลูก และเกษตรกรรม มีจำนวนพื้นที่ 19,728 ไร่ แบ่งการปกครองออกเป็น 8 หมู่บ้าน 16 ชุมชน 4,465 ครัวเรือน ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของเทศบาลตำบลคลองโยง ดังนี้

หมู่ที่ 1 จำนวน 3 ชุมชน ประกอบด้วย 1) ชุมชนบ้านคลองโยง 1 2) ชุมชนบ้านคลองโยง 2 3) ชุมชนบ้านคลองโยง 3

หมู่ที่ 2 จำนวน 1 ชุมชน คือ ชุมชนบ้านชั้นชั้น

หมู่ที่ 3 จำนวน 1 ชุมชน คือ ชุมชนบ้านแหลนหาย

หมู่ที่ 4 จำนวน 3 ชุมชน ประกอบด้วย 1) ชุมชนวัดมะเกลือ 1 2) ชุมชนวัดมะเกลือ 2 3) ชุมชนวัดมะเกลือ 2

หมู่ที่ 5 จำนวน 3 ชุมชน ประกอบด้วย 1) ชุมชนบ้านดอนทอง 1 2) ชุมชนบ้านดอนทอง 2 3) ชุมชนบ้านเอกสยาม

หมู่ที่ 6 จำนวน 3 ชุมชน ประกอบด้วย 1) ชุมชนวัดมงคลประชาราม 2) ชุมชนหมู่บ้านสมพงษ์ 3) ชุมชนหมู่บ้านทิมเรืองเวช

หมู่ที่ 7 จำนวน 1 ชุมชน คือ ชุมชนหมู่ 7 บ้านเจริญสุข

หมู่ที่ 8 จำนวน 1 ชุมชน คือ ชุมชนบ้านสหกรณ์

(เทศบาลตำบลคลองโยง, 2566)

เขตพื้นที่

ทิศเหนือ ติดกับ ตำบลนราภิรมย์ อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ทิศใต้ ติดกับ ตำบลศาลายา ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ทิศตะวันออก ติดกับ ตำบลเพรางาย อำเภอไทรน้อย และตำบลบ้านใหม่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

ทิศตะวันตก ติดกับ ตำบลลานตากฟ้า ตำบลบางแก้วฟ้า อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

อาชีพ ประชาชนในพื้นที่ตำบลคลองโยงประกอบอาชีพหลัก ได้แก่ ทำนา ทำสวน ทำไร่ และอาชีพเสริม ได้แก่ รับจ้าง ค้าขาย รับราชการ

ประวัติตำบลมหาสวัสดิ์

ประวัติตำบลมหาสวัสดิ์ เดิมมีชาวบ้านคนหนึ่ง "ชื่อสวัสดิ์" ได้มาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านนี้ เป็นคนที่เคารพนับถือของชาวบ้าน ทำคุณงามความดีมาตลอด ต่อมาบุคคลนี้ได้บวชเป็นพระได้มรณภาพไปเพื่อให้คนรุ่นหลังได้ระลึกถึงคุณงามความดีของนายสวัสดิ์คนนี้ จึงได้ขนานนามตำบลนี้ว่า “ตำบลมหาสวัสดิ์” (องค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์, 2564) คลองมหาสวัสดิ์เป็นคลองขุดที่เชื่อมระหว่างแม่น้ำท่าจีนกับคลองบางกอกน้อย ได้รับการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมจากพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้ขุดในปี พ.ศ. 2403 เพื่อใช้เป็นเส้นทางเสด็จพระราชดำเนินไปบูชาพระปฐมเจดีย์ และเพื่อเป็นการขนส่งทางเศรษฐกิจ คลองนี้ไหลผ่านตำบลมหาสวัสดิ์ ยาว 27.36 กิโลเมตร กว้าง 15.20 เมตร และลึก 1.5 – 4 เมตร (มณิศ วาเกียรติ์, วราภรณ์ ปานลบ, สุขุมล อหิงส์โก, 2541) ดังนั้น คลองนี้จึงมีความสำคัญต่อชุมชน ในการใช้ประโยชน์ต่อการทำเกษตร การอุปโภค การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การท่องเที่ยวและการคมนาคมขนส่ง

พื้นที่

ตำบลมหาสวัสดิ์เป็นตำบลที่ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอพุทธมณฑล มีจำนวนหมู่บ้าน 4 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านศาลานกกระจกอด หมู่ที่ 2 บ้านคลองมหาสวัสดิ์ หมู่ที่ 3 บ้านศาลาดิน หมู่ที่ 4 บ้านคลองโยง

เขตพื้นที่

ทิศเหนือ ติดกับ ตำบลคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล ตำบลลานตากฟ้า อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

ทิศใต้ ติดกับ ตำบลหอมเกร็ด ตำบลทรงคนอง ตำบลบางเตย อำเภอสามพราน จังหวัด

นครปฐม

ทิศตะวันออก ติดกับ ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ทิศตะวันตก ติดกับ ตำบลลานตากฟ้า ตำบลจั่วราย อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

อาชีพ

ประชาชนในพื้นที่ตำบลมหาสวัสดิ์ประกอบอาชีพหลัก ได้แก่ ทำนา นำสวน ทำไร่ และ อาชีพเสริม เลี้ยงปลา (ศิริพันธ์ จรตระการ และอนุธิดา เข้มสุวรรณ, 2547)

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยเกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

พิรพัฒน์ พันศิริ และเกศินี ประทุมสุวรรณ (2563) ศึกษาเรื่อง มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เรื่องพิธีกรรมและบททำขวัญข้าวในจังหวัดนครปฐม พบว่า 1) ฐานข้อมูลปราชญ์ชาวบ้านที่มีภูมิปัญญา เกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรมการทำขวัญข้าวในจังหวัดนครปฐมมีจำนวน 56 คน ในจำนวนนี้มี 19 คน ที่เป็นทั้ง “หมอขวัญ” และ “ผู้เชี่ยวชาญด้านพิธีกรรม” ส่วนที่เหลือเป็นเพียง “ผู้เชี่ยวชาญด้านพิธีกรรม” 2) การสืบค้นและวิเคราะห์ภูมิปัญญาเกี่ยวกับพิธีกรรมการทำขวัญข้าว พบว่า มีองค์ความรู้ที่เป็นมรดก ทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมา 3 ด้าน คือ ด้านฤดูกาล ด้านการจัดการสถานที่ และด้านฤกษ์ยามในการ ประกอบพิธี 3) การวิเคราะห์เนื้อหาและตีความบททำขวัญข้าว พบว่า บททำขวัญข้าวได้สะท้อนภาพดังนี้ 1) ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ 3) ความเชื่อแบบ “พุทธศาสนาชาวบ้าน” ที่แสดงความสัมพันธ์แน่นแฟ้นระหว่าง “พุทธ” “ผี” และ “พราหมณ์” และ 4) วิธีคิดแบบ “องค์รวม” ที่เชื่อว่าการดำรงอยู่ของสรรพสิ่งนั้น แต่ละส่วนมีความสัมพันธ์และมีผลกระทบต่อกันและกัน ในลักษณะเดียวกับ “ปฏิจสมุปบาท”

ฐิติพันธ์ จันทรหอม ผดุง พรหมมูล และกาสัก เตชะชั้นหมาก (2555) ศึกษาเรื่อง การพัฒนา ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ ด้วยศิลปะและภูมิปัญญาของชาวไทยทรงดำในจังหวัดนครปฐม พบว่า ภูมิปัญญา เกี่ยวกับศิลปกรรมท้องถิ่นประเภทผ้าทอของชุมชนชาวไทยทรงดำในจังหวัดนครปฐม มีการสืบทอดมา จากบรรพบุรุษ ต่อมาหน่วยงานภาครัฐได้เข้ามามีบทบาทในการกำหนดรูปทรงและลวดลายทำให้เกิด รูปแบบผ้าทอที่ไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน สำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอ นั้น ผู้วิจัยใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเครือข่ายเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐาน ของภูมิปัญญาท้องถิ่น และนำหลักการของศิลปะสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ได้จำนวน 40 รูปแบบผ่านการ ประเมินคุณภาพด้วยผู้ทรงคุณวุฒิให้เหลือจำนวน 10 รูปแบบ แล้วทำการทดลองตลาดเพื่อให้ได้ ผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนมากขึ้น

ในภาพรวมการวิจัยนี้ได้พัฒนาองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการจัดการความรู้ โดยใช้การถ่ายทอดแบบชุมชนมีส่วนร่วม

อภิรักษ์ณ เกษมผลกุล. (2563) ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมข้าวของชาวตำบลคลองโยง อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม พบว่า ชุมชนตำบลคลองโยง อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เป็นชุมชนเก่าแก่ที่ปรากฏหลักฐานตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 โดยมีคลองโยงเป็นสายน้ำหลักของชุมชน ส่งผลให้เกิดการทำเกษตรในพื้นที่ทั้งสองฝั่งคลอง จึงเกิดการส่งต่อมรดกภูมิปัญญาวัฒนธรรมข้าวกันต่อเนื่องมาปรากฏเป็นวรรณกรรมตำราชุดพรหมชาติ การศึกษาค้นคว้ามีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจองค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมข้าวของชาวตำบลคลองโยงจากประวัติศาสตร์บอกเล่า และแบ่งยุคสมัยของประวัติศาสตร์วัฒนธรรมข้าวของชาวตำบลคลองโยง ผลการศึกษาพบว่า องค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมข้าวของชาวตำบลคลองโยงแบ่งเป็น 1) ความรู้เรื่องการปลูกข้าวทำนา 2) ความรู้เครื่องมือและสัตว์ที่เกี่ยวกับการทำนา 3) ความรู้เรื่องประเพณีพิธีกรรมและความเชื่อเกี่ยวกับข้าว ส่วนด้านประวัติศาสตร์วัฒนธรรมข้าวของชาวตำบลคลองโยงแบ่งได้เป็น 3 ยุค ได้แก่ 1) ยุคแรกเริ่มป่าไม้ชายนา 2) ยุคพัฒนาที่นาพระราชมรดก 3) ยุคการสำรวจดินสู่การเกษตรยุคใหม่ 4) ยุคนาข้าวสู่ نابัว และ 5) ยุคนาโฉนดชุมชน องค์ความรู้และประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของชาวคลองโยงในมิติวัฒนธรรมข้าวนี้สะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์ของสังคมชาวคลองโยงที่เป็นสังคมชาวนาในที่ราบลุ่มริมน้ำ มีพัฒนาการและการปรับตัวมาอย่างต่อเนื่อง มีต้นทุนทางภูมิศาสตร์ที่ดีทั้งดินและน้ำส่งผลให้ชาวคลองโยงจึงได้รับความนิยมต่อเนื่องมาที่รู้จักกันในนาม “ข้าวหอมนครชัยศรี”

พระมหาประกาศิต สิริเมโธ (ฐิติปสิทธิกร) (2562) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการอนุรักษ์เอกสารคัมภีร์โบราณเพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมแก่เยาวชนในจังหวัดนครปฐม และจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า คัมภีร์ใบลานเป็นเอกสารโบราณที่สำคัญประเภทหนึ่งของชาวพุทธไทย ซึ่งมีคุณค่าต่อสังคมในฐานะที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ มีคุณค่าในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม มีคุณค่าในทางวิชาการ และมีคุณค่าที่ได้รวบรวมพระธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ภูมิปัญญาวัฒนธรรมไว้อีกด้วย การปริวรรตเนื้อหาในคัมภีร์ใบลานในพื้นที่วิจัยพบว่า คัมภีร์ใบลานส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ตำนานหรือความเชื่อของชุมชน พิธีกรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี และภูมิปัญญาด้านยาสมุนไพร การสร้างเครือข่ายส่งเสริมการเรียนรู้ พบว่า การใช้หลักแบบ “บวร” บ้านหรือชุมชน มีวัดเป็นสถานที่หรือแหล่งเรียนรู้ และมีโรงเรียนเป็นทรัพยากรสำหรับเผยแพร่องค์ความรู้ ควรมีการทำงานร่วมกันโดยการสนับสนุนจากองค์กรชุมชนหรือหน่วยงานภาครัฐเพื่อให้การทำงานเป็นรูปธรรมสามารถต่อยอดไปในทางการสร้างมูลค่าแก่ชุมชนได้

4.2 งานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมสารสนเทศ

จิรวรรณ ศรีวงษ์ (2559) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ 2) ศึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาพบว่า พฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษา นักศึกษาเลือกใช้ทรัพยากรสารสนเทศที่ให้บริการอยู่บนระบบอินเทอร์เน็ตมากที่สุด ได้แก่ เว็บไซต์ สื่ออ้างอิงออนไลน์ อาทิ วิกิพีเดีย และ หนังสือ ตามลำดับ ส่วนทรัพยากรสารสนเทศที่นักศึกษาเลือกใช้น้อยที่สุด คือ หนังสืออ้างอิง และ ฐานข้อมูลที่ห้องสมุดบอกรับเป็นสมาชิก

นงลักษณ์ ยุทธศิลป์เสวี และสุรีย์ สุทธิสารกร (2559) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ พบว่า พฤติกรรมด้านการค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาต่างๆ ประเภทของงานที่นักศึกษาได้รับมอบหมายมากที่สุด คือ การนำเสนอผลงานในชั้นเรียนประกอบรายงาน และส่วนใหญ่ใช้โปรแกรมการค้นคว้า เช่น Google, Yahoo, Ask.com แหล่งข้อมูลที่นักศึกษาค้นได้ในห้องสมุดส่วนใหญ่จะประเมินสารสนเทศว่าแหล่งข้อมูลนั้นมีบรรณานุกรม หรือ รายการอ้างอิงหรือไม่ ส่วนแหล่งสารสนเทศในเว็บไซด์นักศึกษามักจะประเมินจากความทันสมัยของสารสนเทศ และนักศึกษาให้เพื่อนที่เรียนด้วยกันช่วยประเมินแหล่งข้อมูล ด้านวิธีการศึกษาค้นคว้าในรายวิชาต่างๆ นักศึกษาจะเพิ่มมุมมองของตัวเองในงานค้นคว้า และประเด็นปัญหาที่สำคัญที่สุดของนักศึกษา คือ การเริ่มต้นในการทำงานที่ได้รับมอบหมายและความยากในการกำหนดหัวข้อรายงานและการกำหนดว่าสารสนเทศที่ใช้ทำรายงานมีความเพียงพอหรือไม่

กนิษฐา บุญประคอง กฤติยาณี เหล่าสายเชื้อ วราพรรณ อภิศุภะโชค และศิริพร เลิศไพศาลวง (2561) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศของนักวิจัยโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักวิจัยโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และ 2) ศึกษาปัญหาในการแสวงหาสารสนเทศของนักวิจัยโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พบว่า 1) พฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศของนักวิจัย เริ่มต้นการแสวงหาสารสนเทศเพื่อค้นหาข้อมูลประกอบการทำงานวิจัยและนำผลที่ได้ไปต่อยอดให้เกิดองค์ความรู้ใหม่โดยมีการเชื่อมโยงจากบรรณานุกรมของเอกสารที่สืบค้น โดยสำรวจเลือกดูจากทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด โปรแกรมค้นหา และผู้เชี่ยวชาญ แยกแยะความน่าเชื่อถือจากชื่อผู้แต่ง และมีความเกี่ยวข้องกับประเด็นการทำวิจัย โดยจะติดตามนวัตกรรมด้านสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ จากรายชื่อหนังสือ

ใหม่ เมื่อได้รับสารสนเทศที่ต้องการแล้วจะจัดเก็บในรูปแบบไฟล์ดิจิทัล และตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะนำสารสนเทศมาเขียนงานวิจัย

ไปรมา เอียงราช (2562) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคการใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความต้องการสารสนเทศเพื่อประกอบการทำรายงาน รองลงมาคือ เพื่อเตรียมตัวสอบ นักศึกษามีการแสวงหาแหล่งสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ตมากที่สุด รองลงมาคือ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ นักศึกษาส่วนใหญ่ค้นหาสารสนเทศโดยใช้คำค้นภาษาไทยมากกว่าภาษาต่างประเทศ โดยสืบค้นจากชื่อเรื่องมากที่สุด รองลงมาคือ สืบค้นจากหัวเรื่อง นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้โปรแกรมค้นหา (Search Engine) จาก Google รองลงมาคือ สืบค้นจากเว็บไซต์ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ

อังคณา แวซอเหาะ (2563) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมสารสนเทศในภาพแวดล้อมดิจิทัลของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศในสภาพแวดล้อมดิจิทัลของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร พบว่า พฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาเริ่มต้น การค้นหาสารสนเทศมากที่สุด คือการค้นหาจากเว็บไซต์ แหล่งสารสนเทศที่นักศึกษาใช้มากที่สุด คือ โปรแกรมค้นหามหาอินเทอร์เน็ต เช่น Google, Yahoo เป็นต้น วิธีการเชื่อมโยงสารสนเทศที่นักศึกษาใช้มากที่สุด คือ การใช้จุดเชื่อมโยงบนโปรแกรมช่วยค้นหามหาอินเทอร์เน็ต (Search Engine) เช่น Google, Yahoo เป็นต้น วิธีการประเมินสารสนเทศที่นักศึกษาใช้มากที่สุด คือ เนื้อหาครบถ้วนตามความต้องการ และผู้ให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ วิธีการติดตามสารสนเทศที่นักศึกษาใช้มากที่สุด คือ การติดตามจากสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Weblog, Facebook, YouTube เป็นต้น รูปแบบสารสนเทศที่นักศึกษาใช้มากที่สุด คือ รูปภาพ และการดำเนินการหลังได้รับสารสนเทศที่นักศึกษาใช้มากที่สุด คือ การตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของเนื้อหาอีกครั้ง

เอล มัมมีรีย์ (El-Maamiry, 2017) ได้ศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษากรณีศึกษามหาวิทยาลัยดูไบ (The Information-Seeking Behavior of Students: A Case of the University of Dubai) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักศึกษาในการตัดสินใจความสามารถในการค้นหาข้อมูลที่ต้องการ และการรับรู้ความสามารถของตนเองในการแสวงหาสารสนเทศ ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของตนเองในการรับรู้หรือค้นหาสารสนเทศไม่ได้เป็นสิ่งที่สามารถนำมาใช้ได้ในทุกสถานการณ์แต่ขึ้นอยู่กับบุคคลที่อาจจะมีทักษะในการค้นหาหรือเทคนิคเฉพาะส่วนบุคคล การรับรู้ความสามารถของตนเองว่าสูง หรือมีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำนั้นจะมีการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ช่วงก่อนเข้ามหาวิทยาลัย

เอชยาปอง (Agyapong, Emmanuel Manu, 2022) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมความต้องการและการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาที่มหาวิทยาลัยเคปโคสต์ ๒University of Cape Coast (UCC)) มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจพฤติกรรมการแสวงหาและการใช้สารสนเทศของนักศึกษาที่ University of Cape Coast (UCC) ประเทศกานา วิธีวิจัยแบบผสมผสาน ใช้การวิจัยเชิงปริมาณกับกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน 366 คน จากประชากร 6,000 คน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเพื่อเลือกนักเรียน 5 คนและบรรณารักษ์ 5 คน ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้ วัตถุประสงค์ 1: ข้อมูลทางวิชาการเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ยูซีซี. วัตถุประสงค์ 2: แหล่งข้อมูลอินเทอร์เน็ตและสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นแหล่งข้อมูลหลักสำหรับนักเรียน นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่าการสนทนากับเพื่อนร่วมงาน อาจารย์ และผู้ช่วยสอนเป็นแหล่งข้อมูลที่นักเรียนใช้ วัตถุประสงค์ 3: นักเรียนส่วนใหญ่ใช้ทรัพยากร ICT ในการค้นหาข้อมูล ทรัพยากร ICT เหล่านี้รวมถึงการใช้คอมพิวเตอร์และบริการอินเทอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์มือถือเพื่อค้นหาข้อมูลเชิงวิชาการ วัตถุประสงค์ 4: ICT ทรัพยากรที่มีให้สำหรับนักเรียนมีเพียงพอและมีประสิทธิภาพ วัตถุประสงค์ 5: เพศส่งผลต่อพฤติกรรมการแสวงหาข้อมูลของ นักเรียน. นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่าอายุส่งผลต่อทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ของนักเรียน และระดับการศึกษาของนักศึกษาส่งผลต่อการใช้ทรัพยากรห้องสมุด วัตถุประสงค์ 6: การใช้ห้องสมุดทรัพยากรมีอิทธิพลต่อทักษะคอมพิวเตอร์และพฤติกรรมการแสวงหาข้อมูลของนักเรียน วัตถุประสงค์ 7: การฝึกอบรมนักเรียนเกี่ยวกับทักษะคอมพิวเตอร์อย่างต่อเนื่องและเป็นระยะสามารถช่วยได้ปรับปรุงความพึงพอใจต่อความต้องการข้อมูลของนักเรียนและพฤติกรรมการแสวงหาข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ข้อจำกัดเฉพาะนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์เท่านั้น ดังนั้นการค้นพบนี้อาจไม่สามารถสรุปได้ทั่วไปสำหรับนักเรียน UCC ทุกคน

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศึกษาผลกระทบปัญหาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลกระทบปัญหาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 2) ศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาเพื่อการเรียนรู้ผลกระทบปัญหาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาผลกระทบปัญหาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology) ด้วยเทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research and Quantitative Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์และตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย มีรายละเอียดแต่ละขั้นตอนดังนี้

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาผลกระทบปัญหาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

ในวัตถุประสงค์นี้ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาข้อมูลแหล่งปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับผลกระทบปัญหาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ร่วมกับสังเกตการณ์การมีส่วนร่วมและศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจากหนังสือ เอกสาร และตำรา ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

1.1 การกำหนดพื้นที่

การกำหนดพื้นที่เพื่อทำการวิจัยในครั้งนี้ คือ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

1.2 การกำหนดขอบเขตด้านเวลา

การศึกษาและดำเนินการวิจัยเรื่อง ศึกษาผลกระทบปัญหาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ครั้งนี้ระยะเวลาการทำการวิจัย คือ วันที่ 1 มิถุนายน – 30 กันยายน 2566

1.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการ เกษตรกร อาสาสมัครชุมชน และชาวบ้าน กลุ่มคนเหล่านี้มีจิตอาสาที่จะพัฒนา ชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืนภายใต้ความเป็นตัวตน อัตลักษณ์ของวัฒนธรรมดั้งเดิม ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมโครงการคนแรกด้วยวิธีการเจาะจง คือ สัมภาษณ์นางวรรณ คำคม ประชาชนชาวบ้าน ตำบลมหาสวัสดิ์

อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เพราะมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ มีองค์ความรู้เกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จำนวน 27 คน

1.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล โดยใช้แบบสอบถามกึ่งโครงสร้าง เป็นการสัมภาษณ์ที่ใช้ประเด็นคำถาม เป็นกรอบกว้างๆ มีลักษณะของการใช้คำถามปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ลักษณะคำถามแบบเติมความ ประกอบด้วย เพศ อายุ ที่อยู่ สถานภาพ ประเภทผู้ให้ข้อมูล วุฒิการศึกษา ผลงาน

ตอนที่ 2 ขอบเขตและเนื้อหา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ลักษณะคำถามแบบเติมความ ประกอบด้วย ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ชื่อเรียกมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น (ถ้ามี) ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม รายละเอียดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พื้นที่ปฏิบัติ (ชื่อหมู่บ้าน/ชุมชน) และที่อยู่ ชื่อที่ปฏิบัติ (รายชื่อบุคคล/หัวหน้าคณะ/กลุ่ม/สมาคม/ชุมชน) ชื่อผู้สืบทอด (รายชื่อบุคคล/หัวหน้าคณะ/กลุ่ม/สมาคม/ชุมชน) สถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

1.5 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เกี่ยวกับขอบเขต เนื้อหาและปัญหามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 มีขั้นตอนดังนี้

1.5.1 ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสัมภาษณ์

1.5.2 กำหนดขอบข่ายของข้อมูลที่ต้องการให้ครอบคลุมการศึกษาค้นคว้า

1.5.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาประเด็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index of Item Object Congruence --IOC) รวมถึงความถูกต้องเหมาะสม และปรับปรุงแก้ไขทางด้านภาษาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

1.5.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและแก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยต่อไป

1.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ หมายเลขใบรับรอง BIEC-003-2566 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เรื่องมรดกมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 รายละเอียดดังนี้

1.6.1 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแหล่งข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1.6.2 ดำเนินงานติดต่อประสานงานจัดทำหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยและขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย จากคณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ถึงนายอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และเพื่อขออนุญาตลงพื้นที่อำเภอพุทธมณฑลเพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1.6.3 ดำเนินการลงพื้นที่วิจัย ผู้วิจัยลงพื้นที่สัมภาษณ์จากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้ว

1.6.4 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมการวิจัยในพื้นที่อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ด้วยการเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) ซึ่งเริ่มจากการเลือกสัมภาษณ์คนแรกแบบเจาะจง จากนั้นได้รับการแนะนำจากผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์คนแรกแนะนำผู้เข้าร่วมโครงการคนต่อไปและผู้เข้าร่วมโครงการที่ได้รับการสัมภาษณ์ในรายถัดไปก็จะให้ช่วยแนะนำผู้เข้าร่วมโครงการต่อไปอีกเรื่อยๆ จนผู้วิจัยได้ข้อมูลครบถ้วน ข้อมูลที่ได้ไม่มีการเปลี่ยนแปลงแล้ว คือไม่มีคำตอบอื่นๆ ที่แตกต่างไปจาก ประเด็นสัมภาษณ์เดียวกันจึงหยุดเก็บข้อมูล

1.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1.7.1 ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอข้อมูลจากพรรณนาความเรียง โดยนำความคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาถอดเทปการสัมภาษณ์ใช้วิธีแบบคำต่อคำ ทบทวนข้อมูลทั้งหมดและทำความเข้าใจในข้อมูลจากการสัมภาษณ์

1.7.2 นำความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ร่วมกับเอกสาร ตำรา และแนวคิดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในประเด็นประวัติ องค์ความรู้ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของแต่ละประเภท

1.7.3 จัดกลุ่มความหมาย แยกเป็นประเด็น (Content Analysis) โดยจัดกลุ่มข้อมูลที่มีลักษณะร่วมหรือที่มีความหมายเหมือนกันเข้าไว้ด้วยกัน จากนั้นให้ความหมายหรือจำแนกตามลักษณะมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1.7.4 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ด้วยวิธีสามเส้า (Triangulation Technique) เมื่อถอดเทป เรียบเรียง เรียบร้อย แล้วนำกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลอ่านอีกครั้ง เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ตรงกับความต้องการของผู้ให้ข้อมูล ต่างกันในด้านสถานที่และเวลา

1.7.5 สรุปเรียบเรียงบรรยาย วิเคราะห์ ตรวจสอบความถูกต้องมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

2. วัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 ศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

2.1 การกำหนดพื้นที่

การศึกษาครั้งนี้ใช้พื้นที่เพื่อการศึกษา คือ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ (ส่วนกลาง) จำนวน 3 คณะ ได้แก่ คณะศิลปศึกษา คณะศิลปนาฏดุริยางค์ และคณะศิลปวิจารณ์

2.2 การกำหนดขอบเขตด้านเวลา

การศึกษาและดำเนินการวิจัยเรื่อง ศึกษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ครั้งนี้ระยะเวลาการทำวิจัย คือ วันที่ 1 มิถุนายน – 30 กันยายน 2566

2.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.3.1 ประชากร ได้แก่ นักศึกษา ชั้นปีที่ 1 - 4 ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ (ส่วนกลาง) 3 คณะ คือ คณะศิลปศึกษา จำนวน 534 คน คณะศิลปนาฏดุริยางค์ จำนวน 136 คน คณะศิลปวิจารณ์ จำนวน 107 คนที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ทั้งหมดจำนวน 777 คน

2.3.2 กลุ่มตัวอย่าง (Samples) ได้แก่ นักศึกษา ชั้นปีที่ 1 - 4 ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ (ส่วนกลาง) 3 คณะ โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตร ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 264 คน
สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$N = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
 e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง
 N = ขนาดของประชากร

จากนั้นผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) กำหนดชั้นภูมิตามชั้นปีและคณะ เนื่องจากมีคุณสมบัติตามที่เกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างชั้นภูมิตามชั้นปีและคณะ

คณะ	ศิลปศึกษา		ศิลปนาฏดุริยางค์		ศิลปวิจิตร	
	กลุ่ม ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง	กลุ่ม ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง	กลุ่ม ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง
ชั้นปีที่ 1	134	45	52	21	23	14
ชั้นปีที่ 2	159	54	30	9	35	5
ชั้นปีที่ 3	113	38	29	13	25	8
ชั้นปีที่ 4	130	44	25	3	24	10
รวม	534	181	136	46	107	37

2.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ ลักษณะคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ ชั้นปี คณะ สาขาวิชา อายุ

ตอนที่ 2 พฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จำนวน 24 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) โดยกำหนดช่วงออกเป็น 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุดในแต่ละข้อจะใช้เกณฑ์การตรวจให้คะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

ค่าประเมิน 5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
ค่าประเมิน 4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
ค่าประเมิน 3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
ค่าประเมิน 2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
ค่าประเมิน 1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคการแสวงหาและการใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จำนวน 16 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดช่วงออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 4 สรุปผลข้อเสนอแนะ ลักษณะคำถามแบบเติมความ

2.5 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

2.5.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี เนื้อหา งานวิจัย จากเอกสารทางวิชาการ ตำรา วารสาร บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษา มาสร้างแบบสอบถาม

2.5.2 นำเครื่องมือแบบสอบถาม ที่สร้างเสร็จแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทดสอบหาความเที่ยงตรง และหาความเชื่อมั่น ดังนี้

2.5.2.1 การหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหา ด้านการวัดและประเมินผล ด้านระเบียบวิธีการวิจัย เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้สูตร (ยุทธ ไกยวรรณ, 2545) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

$\sum R$ = ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยพิจารณาเกณฑ์ ดังนี้

เห็นว่าสอดคล้อง	ให้คะแนน +1
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน 0
เห็นว่าไม่สอดคล้อง	ให้คะแนน -1

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ทั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 ขึ้นไป มาใช้เป็นข้อคำถาม

2.5.2.2 การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบ (Try-out) กับนักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์ ซึ่งมีมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่จะศึกษา จำนวน 30 คน และหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีวัดค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α alpha coefficient) ของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85

2.5.3 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้และปรับปรุงแก้ไขแล้วไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

2.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ หมายเลขใบรับรอง BIEC-003-2566 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากแหล่งที่มา 2 ส่วน คือ

2.6.1 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษา เพื่อนำมาสร้างแบบสอบถาม

2.6.2 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

2.6.2.1 จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

2.6.2.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยนำแบบสอบถามไปสอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 264 ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับมา คิดเป็นร้อยละ 100

2.6.2.3 นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ก่อนนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

2.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

2.7.1 นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ทุกฉบับ แล้วให้รหัส (Coding) เป็นรายชื่อตามเกณฑ์ที่กำหนด

2.7.2 นำแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.7.2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ เพื่ออธิบายความถี่และร้อยละของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม

2.7.2.2 การศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และบรรยายประกอบตาราง ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (กัลยา วาณิชยบัญชา, 2540) ดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ความกว้างของอัตราภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{5-1}{5} \\
 &= 0.80
 \end{aligned}$$

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00	หมายถึง	มีพฤติกรรมสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20	หมายถึง	มีพฤติกรรมสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มาก
ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40	หมายถึง	มีพฤติกรรมสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60	หมายถึง	มีพฤติกรรมสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80	หมายถึง	มีพฤติกรรมสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้น้อยที่สุด

2.7.3 วิเคราะห์ สรุป พฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 จากนั้นเรียบเรียง บรรยาย ตรวจสอบความถูกต้อง จัดพิมพ์รูปเล่มต่อไป

3. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ศึกษาแนวทางการพัฒนามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

3.1 การกำหนดพื้นที่

การกำหนดพื้นที่เพื่อทำการวิจัยในครั้งนี้ คือ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

3.2 การกำหนดขอบเขตด้านเวลา

การศึกษาและดำเนินการวิจัยเรื่อง ศึกษา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ครั้งนี้ระยะเวลาการทำวิจัย คือ วันที่ 1 มิถุนายน – 30 กันยายน 2566

3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการ เกษตรกร อาสาสมัครชุมชน และชาวบ้าน กลุ่มคนเหล่านี้มีจิตอาสาที่จะพัฒนา ชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืนภายใต้ความเป็นตัวตน อัตลักษณ์ของวัฒนธรรมดั้งเดิม ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมโครงการคนแรกด้วยวิธีการเจาะจง คือ สัมภาษณ์นางวรรณ คำคม ปราชญ์ชาวบ้าน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เพราะมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ มีองค์ความรู้เกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จำนวน 27 คน

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล โดยใช้แบบสอบถามกึ่งโครงสร้าง เป็นการสัมภาษณ์ที่ใช้ประเด็นคำถาม เป็นกรอบกว้างๆ มีลักษณะของการใช้คำถามปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ลักษณะคำถามแบบเติมความ ประกอบด้วย เพศ อายุ ที่อยู่ สถานภาพ ประเภทผู้ให้ข้อมูล วุฒิการศึกษา ผลงาน

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัด นครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 โดยมีประเด็นดังนี้

- 1) ด้านการจัดกิจกรรม ควรมีแนวทางการพัฒนาอย่างไรบ้าง
- 2) ด้านหน่วยงานสนับสนุน ควรมีแนวทางการพัฒนาอย่างไรบ้าง
- 3) ด้านงบประมาณ ควรมีแนวทางการพัฒนาอย่างไรบ้าง
- 4) ด้านวัสดุอุปกรณ์ ควรมีแนวทางการพัฒนาอย่างไรบ้าง
- 5) ด้านสถานที่ ควรมีแนวทางการพัฒนาอย่างไรบ้าง
- 6) ด้านเทคโนโลยี ควรมีแนวทางการพัฒนาอย่างไรบ้าง
- 7) อื่น ๆ เช่น ด้านหลักสูตร แหล่งเรียนรู้ บุคคล ควรมีแนวทางการพัฒนา

อย่างไรบ้าง

3.5 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา มรดกมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนใน ศตวรรษที่ 21 มีขั้นตอนดังนี้

3.5.1 ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสัมภาษณ์

3.5.2 กำหนดขอบข่ายของข้อมูลที่ต้องการให้ครอบคลุมการศึกษาค้นคว้า

3.5.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อ พิจารณาประเด็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index of Item Object Congruence --IOC) รวมถึงความถูกต้องเหมาะสม และปรับปรุงแก้ไขทางด้านภาษาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.5.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและแก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว ไปเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยต่อไป

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สถาบัน บัณฑิตพัฒนศิลป์ หมายเลขใบรับรอง BIEC-003-2566 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เรื่องมรดกมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอ พุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 รายละเอียดดังนี้

3.6.1 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแหล่งข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

3.6.2 ดำเนินงานติดต่อประสานงานจัดทำหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยและขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย จากคณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ถึงนายอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และเพื่อขออนุญาตลงพื้นที่อำเภอพุทธมณฑลเพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

3.6.3 ดำเนินการลงพื้นที่วิจัย ผู้วิจัยลงพื้นที่สัมภาษณ์จากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้ว

3.6.4 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมการวิจัยในพื้นที่อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ด้วยการเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) ซึ่งเริ่มจากการการเลือกสัมภาษณ์คนแรกแบบเจาะจง จากนั้นได้รับการแนะนำจากผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์คนแรกแนะนำผู้เข้าร่วมโครงการคนต่อไปและผู้เข้าร่วมโครงการที่ได้รับการสัมภาษณ์ในรายถัดไปก็จะช่วยให้ช่วยแนะนำผู้เข้าร่วมโครงการต่อไปอีกเรื่อยๆ จนผู้วิจัยได้ข้อมูลครบถ้วน ข้อมูลที่ได้ไม่มีการเปลี่ยนแปลงแล้ว คือไม่มีคำตอบอื่นๆ ที่แตกต่างไปจาก ประเด็นสัมภาษณ์เดียวกันจึงหยุดเก็บข้อมูล

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

3.7.1 ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอข้อมูลจากพรรณนาความเรียง โดยนำความคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาถอดเทปการสัมภาษณ์ใช้วิธีแบบคำต่อคำ ทบทวนข้อมูลทั้งหมดและทำความเข้าใจในข้อมูลจากการสัมภาษณ์

3.7.2 นำความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ร่วมกับเอกสาร ตำรา และแนวคิดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในประเด็นแนวทางการพัฒนามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของแต่ละประเภท

3.7.3 จัดกลุ่มความหมาย แยกเป็นประเด็น (Content Analysis) โดยจัดกลุ่มข้อมูลที่มีลักษณะร่วมหรือที่มีความหมายเหมือนกันเข้าไว้ด้วยกัน จากนั้นให้ความหมายหรือจำแนกตามลักษณะมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

3.7.4 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ด้วยวิธีสามเส้า (Triangulation Technique) เมื่อถอดเทป เรียบเรียง เรียบร้อย แล้วนำกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลอ่านอีกครั้ง เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ตรงกับความต้องการของผู้ให้ข้อมูล ต่างกันในด้านสถานที่และเวลา

3.7.5 สรุปเรียบเรียงบรรยาย วิเคราะห์ ตรวจสอบความถูกต้องแนวทางพัฒนามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การศึกษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology) โดยใช้แบบ
สัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นนำเสนอข้อมูล
ด้วยตารางประกอบการอธิบายตามขั้นตอน ดังนี้

1. สัญลักษณ์วิเคราะห์ข้อมูล
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สัญลักษณ์วิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อแปลความหมาย ดังนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

ตอนที่ 1 ผลการศึกษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมการวิจัยในพื้นที่อำเภอ
พุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ได้แก่ ข้าราชการ เกษตรกร อาสาสมัครชุมชน เกษตรและปราชญ์ชาวบ้าน
บุคคลเหล่านี้มีจิตอาสาที่จะพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง และยั่งยืนภายใต้ความเป็นตัวตน อัตลักษณ์ดั้งเดิม

ซึ่งได้รับการแนะนำจากผู้ให้ข้อมูลคนแรก ข้อมูลที่ได้เขียนรายละเอียดผลจากการสัมภาษณ์ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้อีกไปให้ผู้ให้ข้อมูลอ่าน ทบทวนอีกครั้งเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ไม่คลาดเคลื่อน และผู้วิจัยหยุดเก็บข้อมูลเมื่อได้ข้อมูลที่ต้องการ คือ ไม่มีคำตอบอื่นๆ ที่แตกต่างไปจากประเด็นสัมภาษณ์เดียวกันจึงหยุดเก็บข้อมูล ผู้วิจัยนำเสนอ ดังนี้

1. ทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
2. มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ประกอบด้วยหัวข้อ

ดังต่อไปนี้

- 2.1 ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
- 2.2 ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น
- 2.3 ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
- 2.4 รายละเอียดเนื้อหาของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
- 2.5 พื้นที่ปฏิบัติ
- 2.6 ชื่อที่ปฏิบัติ
- 2.7 ชื่อผู้ที่สืบทอด
- 2.8 สถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
- 2.9 วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
- 2.10 วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
- 2.11 ปัญหาการพัฒนามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1. ทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ผู้วิจัยได้รวบรวมมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ทั้งหมด 33

รายการ รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ที่	ชื่อ นามสกุล	เพศ	อายุ (ปี)	ที่อยู่	เบอร์โทร	สถานภาพ	ประเภทผู้ให้ข้อมูล	วุฒิการศึกษา	ผลงาน
1	1. นายชัยศรี หลุนเลิศผล 2. นางวรรณา หลุนเลิศผล	ชาย หญิง	52 51	เลขที่ 26 หมู่ 1	0835583978	แต่งงาน	ปราชญ์ชาวบ้าน	ต่ำกว่าปริญญาตรี (ป.6)	ไอศกรีมโรซเบอร์รี่ มะพร้าวอ่อน
2	นายวันชัย สวัสดิ์แดง	ชาย	54	58/2 หมู่ 3	0814986340	แต่งงาน	ปราชญ์ชาวบ้าน	ปริญญาตรี สาขาวิชา วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ บ้านสมเด็จ	การแปรรูปอาหาร ข้าวตัง ไข่เค็ม
3	นางวรรณา คำชม	หญิง	58	58/6 หมู่ 3	0890470362	แต่งงาน	ปราชญ์ชาวบ้าน	ต่ำกว่าปริญญาตรี (ป.6)	การทำนาข้าว (ข้าว กข43 (RD43))
4	นางวรรณา คำชม	หญิง	58	58/6 หมู่ 3	0890470362	แต่งงาน	ปราชญ์ชาวบ้าน	ต่ำกว่าปริญญาตรี (ป.6)	เครื่องจักรสาน
5	นางสาวสิตาภรณ์ มา เมืองบน	หญิง	28	61 หมู่ 3	0878281829	โสด	ผู้สืบทอดภูมิปัญญา ท้องถิ่น	ปริญญาตรี สาขาวิชา บริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏ สวนดุสิต	การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (นาบัวลุงแจ่ม)
6	นายอรุณ ปันทอง	ชาย	54	56 หมู่ 3	0613133546	อย่า/ แยกกันอยู่	ปราชญ์ชาวบ้าน	ต่ำกว่าปริญญาตรี (ม.3)	อาหาร (หมูหงส์)
7	นางสาวปนัดดา แก้วไทร ท้วม	หญิง	29	14 หมู่ 2	0815488156	โสด	ปราชญ์ชาวบ้าน	ปริญญาตรี สาขาวิชา การบัญชี มหาวิทยาลัย กรุงเทพธนบุรี	ขนม (ข้าวเกรียบว่าว)
8	นางสาวทีปรีย์ ร่มนุ่ม	หญิง		59/2 หมู่ 3	0656321370	โสด	ปราชญ์ชาวบ้าน		สมุนไพรพื้นบ้าน
9	นางบำรุง พินิจกุล	หญิง	78	52 หมู่ 6	0819024516	แต่งงาน	ปราชญ์ชาวบ้าน	ต่ำกว่าปริญญาตรี (ป.4)	ร้องเพลงแหล่

ที่	ชื่อ นามสกุล	เพศ	อายุ (ปี)	ที่อยู่	เบอร์โทร	สถานภาพ	ประเภทผู้ให้ข้อมูล	วุฒิการศึกษา	ผลงาน
				(34/6)					(การแหล่งขั้วขนาด)
10	นางชนิษฐา พินิจกุล	หญิง	52	52 หมู่ 6 (31/7)	0819024516	โสด	ปราชญ์ชาวบ้าน	ต่ำกว่าปริญญาตรี (ม.6)	อาหารแปรรูป (การแปรรูป ผลิตภัณฑ์จากฟัก ข้าว)
11	นางอาภรณ์ ช้อย ประเสริฐ	หญิง	59	59/8 หมู่ 3	034-297093	แต่งงาน	ปราชญ์ชาวบ้าน	ปริญญาตรี สาขาวิชา รัฐปศาสนศาสตร์	ประเพณี (ประเพณีตัก บาตรท้องน้ำ)
12	นายสุชาติ ช้อยประเสริฐ	ชาย	60	59/8 หมู่ 3	034-297093	แต่งงาน	กลุ่มนักวิชาการ	ปริญญาตรี สาขาวิชา ครุศาสตรบัณฑิต	ศาสนพิธีกร งานศพ
13	นายแผ้ว บำเพ็ญ	ชาย	80	40/1 หมู่ 1	0639236923	แต่งงาน	ปราชญ์ชาวบ้าน	ต่ำกว่าปริญญาตรี (ป.4)	เครื่องจักสาน การสาน แห
14	นางสังเวียน แสงสินทรัพย์	หญิง	68	42/3 หมู่ 3	0895092596	แต่งงาน	ปราชญ์ชาวบ้าน	ต่ำกว่าปริญญาตรี (ป.6)	อาหาร (แกงบอน)
15	นางสังเวียน แสง สินทรัพย์	หญิง	68	42/3 หมู่ 3	0895092596	แต่งงาน	ปราชญ์ชาวบ้าน	ต่ำกว่าปริญญาตรี (ป.6)	ขนม (ข้าวต้มมัด)
16	นายวิน นราแก้ว	ชาย	56	40 หมู่ 3	0906401007	แต่งงาน	ปราชญ์ชาวบ้าน	ต่ำกว่าปริญญาตรี (ป.6)	งานฝีมือ (ช่างไม้)
17	1. นายถวิล อินทร 2.นายเสี่ยม จิตรักมัน	ชาย ชาย	- 78	71 หมู่ 2 39 หมู่ 4	0841337569 0894876889 (เบอร์ลูกสาว)	- แต่งงาน	ปราชญ์ชาวบ้าน	-- ต่ำกว่าปริญญาตรี (ป.4)	ศาสนพิธีกร งานแต่งงาน
18	1. นายถวิล อินทร 2. นายเสี่ยม จิตรักมัน	ชาย ชาย	- 78	หมู่ 2 39 หมู่ 4	0841337569	- แต่งงาน	ปราชญ์ชาวบ้าน	-- ต่ำกว่าปริญญาตรี (ป.4)	ศาสนพิธีกร วันเข้าพรรษา

ที่	ชื่อ นามสกุล	เพศ	อายุ (ปี)	ที่อยู่	เบอร์โทร	สถานภาพ	ประเภทผู้ให้ข้อมูล	วุฒิการศึกษา	ผลงาน
					0894876889 (เบอร์ลูกสาว)				
19	นางสาวระเบียบ สวัสดิ์จุ	หญิง	66	16 หมู่ 1	0928808189	โสด	ปราชญ์ชาวบ้าน	ต่ำกว่าปริญญาตรี (ป.4)	การทำงานข้าว
02 0	นางประภัสสร ภิรมย์มาก	หญิง	72	88/396 หมู่บ้าน พฤษภา 4	0879337806	แต่งงาน	ปราชญ์ชาวบ้าน	ต่ำกว่าปริญญาตรี (ป.4)	แหลมหมุยน้อย
21	นางชลันดี ขบวนแก้ว	หญิง	73	12/197 หมู่ 4 หมู่ บ้านกฤษชัย 8	0876847491	แต่งงาน	ปราชญ์ชาวบ้าน	ต่ำกว่าปริญญาตรี (ป.6)	น้ำพริกปลาตุ๋น
22	นางสาวอารีย์ สวัสดิ์จุ	หญิง	61	15 หมู่ 1	0958195805	โสด	ปราชญ์ชาวบ้าน	ต่ำกว่าปริญญาตรี (ป.4)	ขนมครกสูตรโบราณ
23	นางธนภัทร นุชละอ	หญิง	66	88/305 หมู่ 4	- 0830890769	แต่งงาน	ปราชญ์ชาวบ้าน	ต่ำกว่าปริญญาตรี (ป.4)	ผัดไทยเส้นมะละกอ
24	นายโดม ชื่นเที่ยงธรรม	ชาย	62	80 หมู่ 4 ตำบลคลอง โยง	0874121628	แต่งงาน	ปราชญ์ชาวบ้าน	ต่ำกว่าปริญญาตรี (ม.6)	ศาสนพิธี งานบวช
25	นางสมใจ กลัดสุข	หญิง	75	80 หมู่ 4 ตำบลคลอง โยง	0828293517	แต่งงาน	ปราชญ์ชาวบ้าน	ไม่ได้เรียนหนังสือ	การนวดแผนไทยโบราณ
26	นายถวิล เหมือนวงศ์ท่า	ชาย	78	80 หมู่ 4 ตำบลคลอง โยง	ไม่มีโทรศัพท์	แต่งงาน	ปราชญ์ชาวบ้าน	ต่ำกว่าปริญญาตรี (ป.3)	หมอพ่นหมาก

ที่	ชื่อ นามสกุล	เพศ	อายุ (ปี)	ที่อยู่	เบอร์โทร	สถานภาพ	ประเภทผู้ให้ข้อมูล	วุฒิการศึกษา	ผลงาน
27	นางทองดี กลิ่นสมเชื้อ	หญิง	86	43/1 หมู่ 5 ตำบล ศาลายา	ไม่มีโทรศัพท์	แต่งงาน	ปราชญ์ชาวบ้าน	ต่ำกว่าปริญญาตรี (ป.3)	กล้วยทอดโบราณ
28	นางมาลี แสงเสงี่ยม	หญิง	72	36/2 หมู่ 5 ตำบล ศาลายา	0617511738	แต่งงาน	ปราชญ์ชาวบ้าน	ต่ำกว่าปริญญาตรี (ป.4)	ข้าวเม่าสูตรโบราณ
29	นางมาลี แสงเสงี่ยม	หญิง	72	36/2 หมู่ 5 ตำบล ศาลายา	0617511738	แต่งงาน	ปราชญ์ชาวบ้าน	ต่ำกว่าปริญญาตรี (ป.4)	ห่อหมกปลาช่อนใบยอ
30	นายประจวบ บุญหลง	ชาย	68	3/4 หมู่ 5 ตำบล ศาลายา	0812692469	แต่งงาน	ปราชญ์ชาวบ้าน	ต่ำกว่าปริญญาตรี (ป.4)	ช่างต่อเรือ
31	นางวินิตย์ สอนสะอาด	หญิง	69	25/6 หมู่ 5 ตำบล ศาลายา	ไม่มีโทรศัพท์	แต่งงาน	ปราชญ์ชาวบ้าน	ต่ำกว่าปริญญาตรี (ป.4)	บายศรีปากชาม
32	นางวินิตย์ สอนสะอาด	หญิง	69	25/6 หมู่ 5 ตำบล ศาลายา	ไม่มีโทรศัพท์	แต่งงาน	ปราชญ์ชาวบ้าน	ต่ำกว่าปริญญาตรี (ป.4)	พานหลังน้ำสังข์

2. มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม รายละเอียดดังนี้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เพื่อเก็บ รวบรวมองค์ความรู้ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จำนวน 33 รายการ รายละเอียดดังนี้

1. ไส้กริมไรซ์เบอร์รี่มะพร้าวอ่อน

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ไส้กริมไรซ์เบอร์รี่มะพร้าวอ่อน

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น

ไส้กริมร้านเลิศผล ไส้กริมไรซ์เบอร์รี่มะพร้าวอ่อน

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล (อาหารและโภชนาการ)

รายละเอียดเนื้อหา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่สัมภาษณ์ นางวรรณฯ หลุนเลิศผล เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2566 ณ ตลาดชุมชนศาลาดีน รายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

ข้าวไรซ์เบอร์รี่ เป็นส่วนผสมหลักของการทำไส้กริม มีประโยชน์ทางโภชนาการสูงมาก คือ มีสารต้านอนุมูลอิสระสูง ช่วยเสริมสร้างสุขภาพที่ดี ลดความเสี่ยงต่อการเป็นโรคเมะเร็ง ช่วยสร้างคอลลาเจน รักษาผิว ป้องกันผมหงอก ลดอัตราเสี่ยงของโรคที่เกี่ยวกับหลอดเลือดสมองและหัวใจ ป้องกันจอประสาทตาเสื่อม ช่วยลดระดับไขมันและคอเลสเตอรอล ป้องกันโรคหัวใจ ช่วยควบคุมน้ำหนัก และช่วยระบบขับถ่าย

เมื่อนำข้าวไรซ์เบอร์รี่มาทำเป็นไส้กริม จะเน้นเพื่อสุขภาพ ไม่เน้นหวาน ไม่เจือสี ไม่แต่งกลิ่น ส่วนวิธีการทำไม่ยาก นำข้าวไรซ์เบอร์รี่ไปต้มให้ละ ก่อนที่จะนำมาปั่นให้ละเอียดผสมกับน้ำซัน กะทิ น้ำตาลทรายแดง ปั่นให้เป็นครีม และนำไปใส่ถังแช่แข็ง ขายถ้วยละ 20 บาท

วัตถุดิบหลัก คือ ข้าวไรซ์เบอร์รี่ มะพร้าว โดยการปลูกเอง หรือนำมาจากคนในท้องถิ่น ปลอดภัย สารพิษ

ส่วนผสมการทำ

1. หัวกะทิ หางกะทิ
2. นมจืด
3. หางนมผง
4. น้ำตาลทรายแดง
5. น้ำตาลปีบ

6. ไข่แดง
7. สารให้ความคงตัวสำหรับนม
8. ข้าวสาลีไรซ์เบอร์รี่
9. เกลือ
10. นมข้นหวาน
11. มะพร้าวอ่อน

วิธีการทำ

1. ตักข้าวสาลีไรซ์เบอร์รี่ใส่เครื่องปั่น เติมหางกะทิ นมจืดพอประมาณ ปั่นให้ส่วนผสมละเอียดเนียนเนื้อเดียวกัน เทใส่ภาชนะพักไว้ สำหรับเป็นวัตถุดิบในขั้นตอนต่อไป
2. ตักน้ำร้อนใส่อ่างผสม ใส่นมข้น นมสด น้ำข้าวไรซ์เบอร์รี่ เกลือ น้ำตาลทรายแดง ไข่แดงและข้าวไรซ์เบอร์รี่ปั่น (ข้อที่ 1.) คนให้ส่วนผสมเข้ากันดี เทใส่เครื่องปั่นไอศกรีม ปั่นนาน 25 นาที ให้ส่วนผสมเนียนดี ตักใส่ถ้วยไอศกรีม แช่เย็น 24 ชั่วโมง พร้อมรับประทานและขายถ้วยละ 20 บาท

พื้นที่ปฏิบัติ

1. ตลาดน้ำศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ขายทุกวันเสาร์ - วันอาทิตย์

2. ตลาดเกษตรกร มหาวิทยาลัยศิลปากร ขายทุกวันพุธ และวันศุกร์

ชื่อที่ปฏิบัติ

1. นายชัยศรี หลุนเลิศผล
2. นางวรรณภา หลุนเลิศผล

ชื่อผู้ที่สืบทอด

ลูกชาย

สถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

มีการปฏิบัติอย่างแพร่หลาย

วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ใช้วิธีการทำ และสาธิตปฏิบัติ

วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ปัญหาการพัฒนาบรรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

วัตถุดิบการทำไอศกรีมข้าวไรซ์เบอร์รี่ ข้าวปลูกเฉพาะภายในท้องถิ่น บางครั้งวัตถุดิบไม่เพียงพอต่อการทำไอศกรีมข้าวไรซ์เบอร์รี่

2. ข้าวตัง

ชื่อรายการบรรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ข้าวตัง

ชื่อรายการบรรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น

ข้าวตัง

ลักษณะของบรรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล (อาหารและโภชนาการ)

รายละเอียดเนื้อหาบรรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่สัมภาษณ์ นายวันชัย สวัสดิ์แดง เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2566 ณ ตลาดชุมชนศาลาหิน ได้เล่าถึงประวัติความเป็นมา ผลผลิตของชุมชน ปัญหาและแนวทางแก้ไข รายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมหาสวัสดิ์ มีความสนใจที่จะพัฒนาตนเอง พัฒนาผลิตภัณฑ์ และพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง เริ่มจากรวมตัวครั้งแรกกันเพื่อผลิตอาหารโภชนาการในครอบครัวให้มีการบริโภคอาหารให้ครบ 5 หมู่ และพัฒนาการทำผลิตภัณฑ์จากข้าวเรื้อยมาจนเป็นผลิตภัณฑ์เด่นของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมหาสวัสดิ์ ซึ่งได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง มาเพิ่มมูลค่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและมีประโยชน์ในการสร้างอาชีพสร้างรายได้ตลอดปี และได้พัฒนาสูตรให้เป็นของว่างให้เหมาะกับผู้บริโภคอาหารเพื่อสุขภาพสูตรต่างๆ เพื่อการส่งเสริมการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นอนุรักษ์ภูมิปัญญา และสร้างเสริมโภชนาการให้แก่สมาชิก คนในชุมชน และผู้ที่มาเยี่ยมเยือน เช่น ข้าวตังหน้าธัญพืช เป็นแนวคิดในเรื่องอาหารพื้นบ้าน ที่เป็นภูมิปัญญา แทรกคุณค่าของสมุนไพร ซึ่งได้ดัดแปลงใช้จมูกข้าวไรซ์เบอร์รี่ ให้รสชาติและประโยชน์ที่เป็นเอกลักษณ์ นอกจากนี้ยังมีหน้ารสชาติต้มยำ ซึ่งดัดแปลงวัตถุดิบ เติมน้ำในท้องถิ่นให้รสชาติอร่อย และได้ประโยชน์จากสมุนไพร

ส่วนผสมแผ่นข้าวตัง

1. ข้าว 3,000 กรัม
2. น้ำมันพืช 3 ขวด
3. น้ำสะอาด 4,000 กรัม

วิธีการทำแผ่นข้าวตัง

1. หุงข้าวให้สุก ต้มทิ้งไว้ 20 นาที เพื่อให้ข้าวระอุ
2. นวดข้าวให้เนื้อข้าวเนียนเหนียวเข้าด้วยกัน
3. นำพลาสติกวางแล้วตักข้าวใส่ นำพลาสติกปิดบนแล้วกดแผ่นให้บางๆ
4. แล้วใช้บล็อกกดตามรูปแบบที่ต้องการ
5. นำไปตากแดดให้แห้ง จะได้ข้าวตังแผ่น นำไปทอดในน้ำมันพืชพอเหลืองตักขึ้นพักไว้

ส่วนผสมน้ำปรุงรสน้ำข้าวตัง

1. รากผักชี 50 กรัม
2. กระเทียม 100 กรัม
3. พริกไทยป่น 2 ช้อนโต๊ะ
4. น้ำตาลทราย 500 กรัม
5. น้ำตาลปี๊บ 500 กรัม
6. น้ำพริกเผา 100 กรัม
7. น้ำสะอาด 2 ถ้วยตวง
8. เกลือ 2 ช้อนโต๊ะ

วิธีทำน้ำปรุงรสน้ำข้าวตังและข้าวตังสำเร็จรูป

1. โขลกรากผักชี กระเทียม พริกไทยให้ละเอียด
2. ผสมน้ำตาลทราย น้ำตาลปี๊บ พริกเผา น้ำสะอาดและเกลือเข้าด้วยกันเคี่ยวให้เหนียว ยกลงทิ้งไว้ให้เย็น
3. นำน้ำปรุงรสน้ำข้าวตังที่ทอดแล้วให้ทั่ว แล้วตกแต่งหน้าให้สวยงาม นำเข้าเตาอบ อุณหภูมิ 100 องศาเซลเซียส ประมาณ 2 ชั่วโมง เพื่อลดปริมาณน้ำมันในแผ่นข้าวตัง และเพื่อให้กรอบนาน
4. นำออกจากเตาอบทิ้งไว้ให้เย็น บรรจุในภาชนะที่สะอาดปิดผนึกไม่ให้อากาศเข้า เก็บไว้รับประทานได้นาน

พื้นที่ปฏิบัติ

ตลาดน้ำศาลาจีน

ชื่อที่ปฏิบัติ

1. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมหาสวัสดิ์ ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัด

นครปฐม

2. นางสาวอุไร สวัสดิ์แดง ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ชื่อผู้ที่สืบทอด

1. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมหาสวัสดิ์ ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัด

นครปฐม

2. นายวันชัย สวัสดิ์แดง

สถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

มีการปฏิบัติอย่างแพร่หลาย

วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1. แผ่นพับ ภาพถ่าย QR Code
2. การทำ และสาธิตปฏิบัติ

วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1. สินค้าที่ระลึก
2. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
3. การสร้างรายได้ประกอบอาชีพให้กับคนในท้องถิ่น นักท่องเที่ยว หรือผู้ที่สนใจ

ปัญหาการพัฒนามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

เครือข่ายการวางจำหน่ายยังไม่กว้างขวาง

3. ไข่เค็ม

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ไข่เค็ม

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ไข่เค็ม

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล (อาหารและโภชนาการ)

รายละเอียดเนื้อหามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่สัมภาษณ์ นายวันชัย สวัสดิ์แดง เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2566 ณ ตลาดชุมชนศาลาติน ได้เล่าถึงประวัติความเป็นมาของชุมชน และผลิตภัณฑ์ชุมชน ปัญหาและแนวทางแก้ไข รายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

ไข่เค็มเป็นวิธีการรักษาความสดของไข่ให้ยาวนาน นิยมใช้ไข่เป็ดเป็นหลัก ใส่ไข่ลงในน้ำเค็มหรือคลุกด้วยส่วนผสมที่มีรสเค็มเพื่อให้เกลือเข้าไปในไข่ ช่วยให้ไข่มีอายุยืนยาวขึ้น เมื่อแช่ไข่เป็ดในน้ำเค็มอาจจะมึนกลิ่นคล้ายน้ำเกลือ ไข่ขาวจะแข็งและเนียน และไข่แดงจะเปลี่ยนเป็นสีส้มแดง แต่ถ้าใช้ไข่ไก่ ไข่แดงจะมีรสชาติไม่เข้มข้นเท่าไข่เป็ด

ไข่เค็มสามารถนำมารับประทานได้ในรูปแบบต่างๆ เช่น ใส่โจ๊ก หรือจะทอดแบบไข่ธรรมดาก็ได้ ส่วนสีขาวของไข่จะมีรสเค็ม ส่วนส่วนสีเหลืองจะมีมันและเค็มน้อยกว่า บางครั้งใส่ไข่แดงเค็มในขนมไหว้พระจันทร์เพื่อให้มีรสชาติดีและเป็นตัวแทนของดวงจันทร์

ปัจจุบันนี้คนนิยมไข่เค็ม เนื่องจาก วิธีการทำได้ง่าย และมีการคิดค้นสูตรใหม่ๆ เพื่อให้คนมีทางเลือกมากขึ้น เช่น อาจทำไข่เค็มด้วยสมุนไพรหรือกะทิ ไข่เค็มสูตรกระเพรา ไข่เค็มรวตัมยำ เป็นต้น

ส่วนผสมไข่เค็ม

1. ดินสอพอง 1 กิโลกรัม
2. เกลือ ½ กิโลกรัม
3. น้ำ 350 กรัม
4. สารส้ม 50 กรัม
5. ไข่เป็ด 60 ฟอง

วิธีการทำไข่เค็ม

นำดินสอพอง เกลือ น้ำ ผสมให้เข้ากันทิ้งให้อมตัว 12 ชั่วโมง แล้วนำไข่ลงชุบคล้ายชุบกล้วยแขกให้ทั่วฟอง เก็บใส่ภาชนะที่มีฝาปิดหรือป้องกันลมไม่ให้ดินสอพองแห้ง เมื่อครบ 7 วันนำไปทอดเป็นไข่ดาวได้ และสามารถต้มเป็นไข่เค็มได้ ตั้งแต่ 18 วัน แต่ห้ามเกิน 25 วัน หากชอบเค็มน้อยก็ 18-20 วัน ชอบเค็มมาก 20-25 วัน เมื่อครบกำหนดนำมาต้มจนสุกเหมือนไข่ทั่วไป ก่อนยกขึ้นให้นำสารส้มตำให้ละเอียดใส่ก่อนยกขึ้นเพื่อความสวยงามของไข่ตั้งทิ้งไว้ให้เย็นบรรจุพร้อมจำหน่าย

พื้นที่ปฏิบัติ

ตลาดน้ำศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ชื่อที่ปฏิบัติ

1. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมหาสวัสดิ์ ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

2. นายนายวันชัย สวัสดิ์แดง ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ชื่อผู้ที่สืบทอด

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมหาสวัสดิ์ ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

สถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

มีการปฏิบัติอย่างแพร่หลาย

วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1. แผ่นพับ ภาพถ่าย QR Code
2. การทำ และสาธิตปฏิบัติ

วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1. สินค้าที่ระลึก
2. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
3. การสร้างรายได้ประกอบอาชีพให้กับคนในท้องถิ่น นักท่องเที่ยว หรือผู้ที่สนใจ

ปัญหาการพัฒนามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

เครือข่ายการวางจำหน่ายยังไม่กว้างขวาง

4. การทำนาข้าว (ข้าว กข43 (RD43))

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ข้าว กข43 (RD43)

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ข้าวเกษตรปลอดสารพิษ

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล (การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม)

รายละเอียดเนื้อหาหมวดกฎหมายปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่สัมภาษณ์ นางวรรณ คำชม เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2566 ณ ตลาดชุมชนศาลาดิน รายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

ข้าว กข 43 เป็นพันธุ์ข้าวเจ้าที่เกิดจากการผสมสายพันธุ์ลูกผสมเดี่ยว ระหว่างพันธุ์ข้าวเจ้าหอมสุพรรณบุรีและพันธุ์สุพรรณบุรี 1 และได้ปลูกทดสอบผลผลิตในศูนย์วิจัยข้าวและนาเกษตรกรด้วยวิธีหว่านน้ำตมมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 จนถึงปี พ.ศ. 2551 ซึ่งในที่สุดคณะกรรมการพิจารณาพันธุ์กรมการข้าวก็ได้พิจารณารับรองพันธุ์เมื่อวันที่ 17 กันยายน 2552 โดยใช้ชื่อว่า "กข.43" (กรมการข้าว, ม.ป.ป.)

ข้าว กข 43 เมื่อหุงสุกแล้วลักษณะข้าวนุ่มอร่อย ให้น้ำตาลต่ำ เหมาะสำหรับผู้ใส่ใจสุขภาพ มีค่าดัชนีน้ำตาลอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ (ข้าว กข43 มีค่าดัชนีน้ำตาลในข้าวขัดขาว 57.5) เมื่อรับประทานอาหารให้น้ำตาลต่ำ ร่างกายจะเปลี่ยนแปลงในข้าวไปเป็นน้ำตาลได้ช้าลง ส่งผลให้ระดับน้ำตาลในเลือด ไม่เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว เหมาะกับผู้ห่วงใย ดูแลสุขภาพ

โดยค่าดัชนีน้ำตาล หมายถึง ค่าความเร็วในการเปลี่ยนแปลงเป็นน้ำตาลที่ใช้จัดลำดับอาหารที่มีคาร์โบไฮเดรต ว่าสามารถเปลี่ยนแปลงเป็นระดับน้ำตาลในเลือดได้เร็วมากหรือน้อย เทียบกับการย่อยและการดูดซึมของน้ำตาลกลูโคส ซึ่งมีค่าเท่ากับ 100

ที่มาของสายพันธุ์ข้าว กข มาจากพันธุ์สุพรรณบุรี ข้าวเจ้าหอมสุพรรณ
คุณสมบัติเด่น เป็นข้าวพันธุ์ต้านทานต่อโรคไหม้ และเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล
พื้นที่เพาะปลูก ปลูกมากที่จังหวัดสุพรรณบุรี พระนครศรีอยุธยา และชัยนาท
ผลผลิตที่ได้จากการปลูกข้าว 3 ไร่ จะได้ข้าว 3 เกวียน โดย 1 ปี ทำนา 2 ครั้ง

วิธีการทำนาข้าวเกษตรปลอดภัย

1. การทำน้ำย่อย

ใช้น้ำหมักที่เราหมักผลไม้มาก่อนหว่านข้าว

การย่อยฟาง ใช้น้ำหมักของหยวกกล้วย ไข่ไก่ กากน้ำตาล ต่อที่นา 3 ไร่ ใช้หยวกกล้วย 10 กิโลกรัม ไข่ไก่ 10 ฟอง กากน้ำตาล 2 กิโลกรัม ใช้เวลา 7-15 วัน จะมีน้ำหมักออกมา

2. ทบน้ำ

ใช้รย่ำทิ้งไว้ 15 วัน สามารถหว่านข้าวได้

3. ข้าวเปลือก

1. นำข้าวมาแช่น้ำสะอาดดอกไผ่ยอด แช่ไว้ 1 คืน เช้าเอาข้าวขึ้น หุ้มข้าวให้ข้าวหองอก จากนั้นนำไปหว่านที่แปลง

2. หว่านเสร็จ ปล่อยน้ำออกมา ฉีดยาคุมเลน คุมดิน คุมหญ้า ทิ้งไว้ 7 วัน ฉีดยาคุมหญ้า เลี้ยงน้ำเติมน้ำ ได้ 15 วัน ใส่ปุ๋ยเม็ด

3. ฉีดยาฆ่าแมลง คือ สารสะเดากับน้ำต้มคว้นไม้

4. ประมาณ 30 วัน ฉีดสารสะเดากับน้ำต้มคว้นไม้ เติมหอร์โมนไข่ มาจากไข่ไก่ นำมาหมักผสมน้ำ

1 ซ่อนแกง ต่อน้ำ 20 ลิตร

หากมีโรคระบาด ให้ฉีดยาฆ่าหนอนเพลี้ย

พื้นที่ปฏิบัติ

พื้นที่ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

ชื่อที่ปฏิบัติ

นางวรรณ คำชม

ชื่อผู้ที่สืบทอด

ลูกหลานนางวรรณ คำชม

สถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

มีการปฏิบัติอย่างแพร่หลาย

วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ใช้วิธีการทำ และสาธิตปฏิบัติ

วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1. สินค้าที่ระลึก ข้าวเจ้า กข-43

2. การประกอบอาชีพคนในท้องถิ่น

ปัญหาการพัฒนา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ขาดโรงสีข้าว เพื่ออัดข้าวสุญญากาศ

5. เครื่องจักสานหมวก ชุ่มประตุ

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

เครื่องจักสานหมวก ชุ่มประตุ

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

เครื่องจักสานทางมะพร้าว

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

งานช่างฝีมือดั้งเดิม (เครื่องจักสาน)

รายละเอียดเนื้อหามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่สัมภาษณ์ นางวรรณ คำชม เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2566 ณ ตลาดชุมชนศาลาติณ รายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

เครื่องจักสาน เป็นงานศิลปหัตถกรรมอย่างหนึ่ง คิดค้นขึ้นมาเพื่อใช้สร้างเครื่องมือเครื่องใช้ใน ชีวิตประจำวัน เช่น การสอด การขัด และสานของวัสดุที่มีลักษณะเป็นเส้น เป็นริ้ว เพื่อให้ได้ลวดลายที่ สวยงาม และเพื่อให้เกิดความคงทนของเครื่องจักสาน

ตัวอย่างเครื่องจักสานที่ทำ เช่น ชุ่มแต่งงาน ชุ่มงานบวช ตะกร้อหิ้ว กระจาดทางมะพร้าว หมวก การทำชุ่มงานแต่งงาน จะถักเป็นรูปหัวใจ หรือ ลายกระดุกงู หรือลายผสมได้ ขึ้นอยู่กับ ความต้องการของลูกค้า

เตรียมวัสดุ

1. ทางมะพร้าว
2. ผ่ากลางมะพร้าวให้บาง
3. เหลาให้ทาง
4. ตีวงทางมะพร้าว

วิธีการสานหมวก

การเตรียมใบมะพร้าว

1. ตัดทางมะพร้าวมาแล้วนำทางมะพร้าวมาผ่าเป็น 2 ซีก
2. เหลาให้บางโดยจับทวนใบที่ปลายทางมะพร้าวเหลาออกไปทางโคนเพื่อให้ขดเป็นวงกลมได้ หากลองขดแล้วยังแข็งก็เหลาเพิ่มให้บางจนขดเป็นวงกลมได้
3. ขดทางมะพร้าวให้เป็นวงกลมโดยให้ใบมะพร้าวบานออกด้านนอก กะให้พอดีกับวงศีรษะ หาก วงใหญ่เกินไปให้ตัดทางมะพร้าวส่วนที่เกินออก

4. ใช้เชือกผูกปลายมะพร้าวทั้ง 2 ข้าง ที่ขีดเข้าหากันให้แน่น

วิธีการสานหมวก

ขั้นตอนที่ 1 การสานปีกหมวก

1. หลังจากได้ฐานหมวกแล้วต่อจากนั้นจับใบมะพร้าวใบใดก็ได้ขึ้นมา 1 ใบ สานกับใบมะพร้าว ถัดไป 3 ใบ โดยให้ลงใต้เส้นที่ 1 สานขึ้นทับเส้นที่ 2 สานลงเส้นที่ 3 หรือตามจังหวะลงล่าง ขึ้นบนและลงล่าง

2. จับปลายไว้ตรงกลางด้านในวงกลมหีบเส้นถัดมาสานลงล่าง ขึ้นบน และลงล่าง เมื่อสานใบมะพร้าวเส้นที่เหลือเสร็จแล้ว ดึงให้แน่นชิดกันโดยเอาก้านมะพร้าวไว้ริมนอกเสมอเพื่อไม่ให้ใบมะพร้าวบิด

ขั้นตอนที่ 2 การสานตัวหมวก

1. เริ่มจากจับปลายใบมะพร้าวทีละใบ เหลือทิ้งไว้ 5 ใบ รวมใบที่เหลือทั้งหมดไว้ด้วยกันแล้วมัดด้วยเชือกไม่ต้องแน่นมาก

2. หีบใบแรกจากใบที่เหลือจากทั้ง 5 ใบ ไปด้านหลังเพื่อสานกับ 3 ใบแรกที่อยู่ด้านตรงข้ามตามจังหวะลงล่าง ขึ้นบน และลงล่าง

3. มัดปลายใบไว้หลวมๆ ยึดไว้กับชายปีกหมวกจากนั้นหีบใบถัดมาอ้อมไปด้านหลัง ไปสานกับ 3 ใบถัดมาที่อยู่ด้านตรงข้ามตามจังหวะลงล่าง ขึ้นบน และลงล่าง

4. ปล่อยปลายใบไว้ทำจนหมดใบของกลุ่มที่ไม่ได้มัดจากนั้นจึงหีบใบแรกของกลุ่มที่มัดไว้ออกมา ไม่ต้องแกะเชือกอ้อมไปสานด้านตรงข้ามในลายถัดไปตามจังหวะลงล่าง ขึ้นบน และลงล่าง เช่นกันจนถึงใบสุดท้ายซึ่งจะชิดกับใบแรกที่ผูกไว้แล้ว จึงแกะใบมะพร้าวที่ผูกไว้ ออก เป็นอันเสร็จขั้นตอนการสานตัวหมวก

ขั้นตอนที่ 3 ดึงให้เข้ารูป

- เมื่อสานหัวหมวกครบแล้ว ให้เริ่มดึงปลายมะพร้าวทีละใบจนได้รูปทรงตามที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 4 การเก็บชายหมวก

- เมื่อดึงให้เข้ารูปเสร็จแล้วอาจปล่อยปลายใบมะพร้าว ไว้เป็นชายปีกหมวกหรือจะตัดปลายใบพอประมาณแล้วสอดเก็บไปตามแนวชายปีกหมวกจนครบทุกใบ

พื้นที่ปฏิบัติ

พื้นที่ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม และพื้นที่ใกล้เคียง

ชื่อที่ปฏิบัติ

นางวรรณ คำชม

ชื่อผู้ที่สืบทอด

ไม่มีผู้สืบทอด

สถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

เสี่ยงต่อการสูญหาย ต้องได้รับการส่งเสริมและรักษาอย่างเร่งด่วน

วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ภาพถ่าย

วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1. สินค้าที่ระลึก เช่น ชุ้มแต่งงาน ชุ้มงานบวช ตะกร้อหิ้ว กระจาดทางมะพร้าว หมวก
2. ใช้ในงานประเพณี เทศกาลต่างๆ เช่น งานแต่งงาน งานบวช
3. การประกอบอาชีพคนในท้องถิ่น

ปัญหาการพัฒนา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1. ประชาชนนิยมจัดทำชุ้มสำเร็จรูป
2. ใช้ระยะเวลาการจัดทำนาน ต้องใช้ความอดทน

6. นาบัวลุงแจ่ม

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

นาบัวลุงแจ่ม

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น

Lotus

Farm Uncle Jam

นาบัวลุงแจ่ม & Jam Café

Nabua Lungjaam

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล (การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม)

รายละเอียดเนื้อหาหมวดกฎหมายปัญญาทางวัฒนธรรม

ที่มาของนาบัว

ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่สัมภาษณ์ นางสาวศิตาภรณ์ มาเมืองบน เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2566 ณ นาบัวลุ่มแจ่ม โดยนางสาวศิตาภรณ์ มาเมืองบน ได้เล่าว่า ตนเองเป็นหลานลุ่มแจ่ม ผู้ที่ทำนาบัวครั้งแรก ลุ่มบัวได้เสียชีวิตไปได้หลายปีแล้ว ต่อมาญาติพี่น้องได้ช่วยกันทำนาบัวต่อจากลุ่มแจ่ม และตนเองก็เป็นหลาน เรียนรู้วิธีการทำนาบัวมาตั้งแต่เด็ก จนถึงปัจจุบัน ได้เรียนรู้วิธีการทำนาบัว ปัญหาการทำนาบัว รายละเอียดการสัมภาษณ์ดังนี้

ชุมชนบ้านศาลาติน เดิมมีอาชีพทำนาปีละครั้งเพียงอย่างเดียว เป็นสาเหตุให้เกษตรกรยากจนขาดที่ดินทำกินเป็นของตัวเอง พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงทราบถึงปัญหา จึงได้พระราชทานที่ดินส่วนพระองค์ให้แก่เกษตรกรจำนวน 1,009 ไร่ เมื่อปี พ.ศ. 2518 โดยมีสำนักงานปฏิรูปที่ดินเป็นผู้ดูแลและจัดรูปที่ดินให้เกษตรกรแปลงละ 20 ไร่ ให้เกษตรกรเข้าทำกินได้ ในปี พ.ศ. 2520 และพระราชทานการทำเกษตรผสมผสาน ชุมชนบ้านศาลาตินจึงมีความเป็นอยู่ดีขึ้น เมื่อได้รับพระราชทานที่ดินทำการเกษตร เกษตรกรชุมชนบ้านศาลาติน จึงได้นำมาแนวพระราชดำริหลักเศรษฐกิจพอเพียงและทำการเกษตรผสมผสานตามลักษณะภูมิสังคม ได้แก่ ปลูกข้าวเป็นอาชีพหลัก ปลูกพืชล้มลุกตามคันนา เช่น พริก กะเพรา โหระพา และปลูกผลไม้ เช่น มะพร้าว มะม่วง พันธุ์ต่างๆ กล้าย ขนุน เพื่อขายเป็นรายได้ในช่วงรอเก็บเกี่ยวพืชหลัก เมื่อมีผลผลิตทางการเกษตรจำนวนมากก็นำมาแปรรูป เช่น กล้ายตาก กล้ายเบรกดก เป็นต้น นำไปขายในตลาดเป็นรายได้อีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ ยังมีการเลี้ยงปลานิล ปลาตะเพียน ในท้องร่อง ให้เศษผักผลไม้เป็นอาหาร โดยไม่ต้องซื้ออาหารสำเร็จรูป

ผลสำเร็จที่เห็นได้ชัดเจน คือ แปลงบัว หรือ นาบัว มีพื้นที่ 20 ไร่ เป็นแปลงเกษตรที่ทำรายได้มากที่สุด สามารถสร้างรายได้รายวัน รายเดือน และรายปี ชาวบ้านจะมีรายได้จากการตัดดอกบัวขายทุกวันเฉลี่ย วันละประมาณ 2,000 บาท และยังมีรายได้จากปลาที่เลี้ยงในแปลงบัว ไม่ต่ำกว่า 40,000 บาท นอกจากนี้ รอบคันของแปลงบัวยังปลูกพืชล้มลุก พืชผักสวนครัว เช่น ตะไคร้ กะเพรา โหระพา เตยหอม เพื่อนำไปขาย เป็นรายได้รายวันอีกไม่ต่ำกว่าวันละ 300 บาท

นาบัวลุ่มแจ่ม เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร พื้นที่กว้างล้อมรอบไปด้วยดอกบัว บรรยากาศที่นาหลงไหล และเป็นพื้นที่ปลูกบัวสวยงาม ซึ่งเป็นนาบัวตัดดอกของคุณประไพ สวัสดิ์โต ตั้งอยู่ หมู่ 3 ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม มีพื้นที่กว่า 5 ไร่เศษ ปลูกบัว 2 สายพันธุ์ คือ บัวสัตตบงกช ที่มีกลีบดอกสีขาว และ บัวสัตตบงกช ที่มีกลีบดอกเป็นสีชมพูอมม่วง ซึ่งดอกบัวจะเจริญเติบโตได้ดีใน

อากาศร้อน วิธีการดูแลนาบัวคือ เมื่อปลูกบัวประมาณ 4 เดือน จะต้องไถกลบให้บัวแตกขึ้นมาใหม่ซึ่งดอกจะขึ้นสวยกว่าเดิม

สำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยว นาบัว จะได้ร่วมกิจกรรมพายเรือกลางนาบัว ท่ามกลางบรรยากาศสาละงามน้ำและฝูงปลา อีกทั้งมีคาเฟ่ในการให้บริการเครื่องดื่มและอาหาร โดยเฉพาะชาดอกบัว ที่ให้ความสดชื่น และเมี่ยงดอกบัวที่ปลอดสารพิษ ผู้ที่มาเยี่ยมชมสามารถพายเรือเพื่อชื่นชมความสวยงามของนาบัวอย่างใกล้ชิด และยังมีบริการให้ความรู้การทำนาบัว และสาธิตการเก็บบัว เต็มบัว แต่งบัว ผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่น คือ ชาเกสรดอกบัว ซึ่งมีความหอมและรสชาติที่เป็นเอกลักษณ์ โดยเกสรบัวตากในตูฟลังงานและแสงอาทิตย์ และมีการทำมะขามเปียก มะม่วงกวนซึ่งเป็นผลผลิตภายในแปลงเกษตรด้วย

การจำหน่ายดอกบัว มีพ่อค้าประจำจากปากคลองตลาดมารับ โดยจะเริ่มตัดดอกบัวช่วงเวลา 07.00 – 11.00 น. หากตัดดอกบัว 7 ไร่ จะใช้คนตัดดอกบัว 2 คน หากตัดดอกบัว 15 ไร่ ใช้คนตัดดอกบัว 4 คน

การบริการ นาบัวลงแจ่มมีบริการดังนี้

- เรือ ลูกค้าบริการตัวเอง (Boat = Customer can row yourself)
- ดอกบัว 5 บาทต่อดอก (Lotus = 5 bath per flower)
- ดอกบัวสาย 50 บาทต่อดอก (Water lily = 50 baht per flower)
- ใบบัว 5 บาทต่อใบ (5 baht per leaf)

พื้นที่ปฏิบัติ

หมู่บ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

ชื่อที่ปฏิบัติ

1. นางสาวประไพ สวัสดิ์โต (ป้าตัว) ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม
2. นางสาวศศิธรณ์ มาเมืองบน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

ชื่อผู้ที่สืบทอด

1. นางสาวประไพ สวัสดิ์โต (ป้าตัว) ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

สถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

เสี่ยงต่อการสูญหาย ต้องได้รับการส่งเสริมและรักษาอย่างเร่งด่วน

วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1. ถ่ายทำวิธีทำนาบัวทุกๆ 2 ปี
2. ภาพถ่าย

3. วางแผนเปิดเป็นศูนย์การเรียนรู้การทำนาบัว

วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1. สินค้าที่ระลึก เช่น ชาเกสรดอกบัว
2. ใช้ในงานประเพณี เทศกาลต่างๆ เช่น งานแต่งงาน งานบวช
3. การประกอบอาชีพคนในท้องถิ่น
4. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ปัญหาการพัฒนา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ด้านแรงงาน แรงงานที่ใช้กำลังคนเริ่มจะหมด

7. หมูหงส์

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

หมูหงส์

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น

หมูหงส์

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล (อาหารและโภชนาการ)

รายละเอียดเนื้อหา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่สัมภาษณ์นายอรรถ ปิ่นทอง เมื่อวันอาทิตย์ 11 มิถุนายน 2566 และวันอาทิตย์ที่ 18 มิถุนายน 2566 ณ บ้านนายอรรถ ปิ่นทอง โดยเล่าว่า ตนประกอบอาชีพค้าขายอาหาร โดยจะทำอาหารช่วงเช้า จากนั้นดักใส่ถุงเตรียมใส่รถมอเตอร์ไซด์ไปขายตามหมู่บ้านในช่วงบ่าย อาหารที่ทำมีหลายอย่าง แต่ที่ทำขายดีคือหมูหงส์ ซึ่งเป็นอาหารท้องถิ่น รสชาติอร่อย ลักษณะสีสันเหมือนไข่พะโล้ แต่จะมีกลิ่นหอมของหน่อไม้จีนและถั่วลิสง คนในพื้นที่นิยมกัน หรือหากในชุมชนมีงาน ก็จะมาให้ตนทำ หมูหงส์ไปร่วมงาน นอกจากนี้ นายอรรถ ปิ่นทอง ได้มีการสาธิตวิธีการทำอาหารหมูหงส์พร้อมกับถ่ายคลิปวิธีการทำให้ชม (ภาพที่ 1 QR Code คลิปวิดีโอวิธีการทำหมูหงส์) รายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

หมูหงส์ เป็นอาหารในท้องถิ่น ที่มีกลิ่นหอมจากหน่อไม้จีนและถั่วลิสง สามารถนำมาประกอบอาชีพ สร้างรายได้

วัตถุดิบ

1. ขาหมู
2. ถั่วลิสง

3. ดอกไม้จีน
4. เครื่องปรุง ได้แก่ น้ำตาลปีบ น้ำตาลทราย น้ำปลา เกลือ ซีอิ๊วตราเสือ (เค็ม) ผงปรุงรส
5. กระเทียม
6. พริกไทย
7. รากผักชี

วิธีการทำ

1. นำขามูไปลวกน้ำ เพื่อให้น้ำใส ไม่ขุ่น และไม่มีเม็ดเลือด
 2. ดอกไม้จีนแช่น้ำ ประมาณ 1 ชั่วโมง แล้วนำไปต้มแช่ไว้ 1 รอบ แล้วนำมาผูกให้สั้น เพื่อให้เปื่อยง่ายและไม่แตกออกจากกัน
 3. ถั่วลิสงแช่น้ำ ประมาณ 1 ชั่วโมง
 4. นำน้ำปลา น้ำตาลปีบ มาเคี่ยวละลายเป็นเนื้อเดียวกัน ให้หอมได้ที่
 5. นำขามูลงไปผัดให้เข้ากันให้มีกลิ่นหอม เติมน้ำจนท่วมขามู ตั้งไฟไปเรื่อยๆ จากนั้นใส่ดอกไม้จีนที่เตรียมไว้ ใส่ถั่วลิสงที่ผ่านการต้มแล้ว แล้วปรุงรสใส่ซอส เครื่องปรุง ให้มีรสชาติหวาน เค็ม ได้กลิ่นถั่วลิสง และหน่อไม้จีน เคี่ยวไปเรื่อยๆ ประมาณ 2 ชั่วโมง (ใช้ไฟอ่อน) จนกระทั่งขามูนุ่ม ไม่ติดกระทะ ตักพอใกล้จะสุก จะใส่ 3 เกลอ ประกอบด้วย รากผักชี พริกไทย กระเทียม เพื่อจะช่วยให้หอม และน้ำใส และไม่มัน พร้อมรับประทานได้
- คลิปวิดีโอสาธิตวิธีการทำหมูหงส์ ดังภาพที่ 1

<https://youtu.be/q2GyR7yGpAc>

ภาพที่ 1 QR Code คลิปวิดีโอวิธีการทำหมูหงส์

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย

พื้นที่ปฏิบัติ

ตำบลมหาสวัสดิ์ ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ชื่อที่ปฏิบัติ

นายอรุณ ปิ่นทอง ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ชื่อผู้ที่สืบทอด

ไม่มีผู้สืบทอด

สถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

เสี่ยงต่อการสูญหาย ต้องได้รับการส่งเสริมและรักษาอย่างเร่งด่วน

วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ไม่มีการจัดเก็บ

วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

การประกอบอาชีพคนในท้องถิ่น

ปัญหาการพัฒนา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ไม่มีคนสืบทอด

8. ข้าวเกรียบว่าว

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ข้าวเกรียบว่าว

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น

ข้าวเกรียบว่าว

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล (อาหารและโภชนาการ)

รายละเอียดเนื้อหา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่สัมภาษณ์ นางสาวปนัดดา แก้วไทรท่อม เมื่อวันที่ 11

มิถุนายน 2566 ณ ศาลาริมคลองมหาสวัสดิ์ รายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

ข้าวเกรียบว่าวทำจากข้าวเหนียวหนึ่งไหม่ ปิ้งให้พองเบาปลิวตามลมได้ง่ายคล้ายว่าวจึงเรียกว่าข้าวเกรียบว่าว

ส่วนประกอบการทำข้าวเกรียบว่าว

1. แป้งข้าวเหนียว 10 กิโลกรัม
2. น้ำตาลมะพร้าว
3. สมุนไพรสดหามา 1 แก้ว

วิธีการทำข้าวเกรียบว่าว

1. นวดแป้งข้าวเหนียวผสมกับน้ำเปล่า ให้สามารถปั้นได้
2. นำไปต้มจนแป้งสุก แป้งมีลักษณะขาวใส ใช้ไฟแรงประมาณ เอาไปตีเข้าเครื่อง ผสมน้ำตาลมะพร้าว นำไปใส่กระทกใหญ่ไว้
3. ปั้นเป็นก้อนกลมๆ จากนั้นนำมาแผ่เป็นแผ่นบางๆ แบนกลมๆ แล้วนำไปตากแดดจนแห้งสามารถนำไปปิ้งได้

วิธีการปิ้ง

นำข้าวเกรียบปิ้งไฟอ่อนๆ ใช้ไม้ไผ่ยาวประมาณ 40 เซนติเมตรทำเป็นตะแกรงง่ายๆ 2 อัน วางบนตะแกรงอันที่หนึ่งเหนือเตาไฟที่ไม่ร้อนมาก แล้วกลับหน้าด้านบนไปวางบนตะแกรงไปวางบนตะแกรงไม้อันที่สอง ปิ้งกลับไปกลับมาจนข้าวเกรียบพองขยายใหญ่ขึ้นและกรอบสุกรับประทานได้

พื้นที่ปฏิบัติ

1. ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
2. อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

ชื่อที่ปฏิบัติ

1. นางธนาพร แก้วไทรท้วม ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
2. นายราชศักดิ์ แก้วไทรท้วม ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
3. นางสาวปนัดดา แก้วไทรท้วม ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ชื่อผู้ที่สืบทอด

1. นางธนาพร แก้วไทรท้วม
2. นายราชศักดิ์ แก้วไทรท้วม
3. นางสาวปนัดดา แก้วไทรท้วม

สถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

มีการปฏิบัติอย่างแพร่หลาย

วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ไม่มีการจัดเก็บ

วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1. สินค้าที่ระลึก
2. การท่องเที่ยว
3. การประกอบอาชีพ

ปัญหาการพัฒนา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1. ขั้นตอนการทำข้าวเกรียบว่าว การตากข้าวเกรียบให้แห้ง ถ้าข้าวเกรียบโดนฝนจะเปียกใช้ไม่ได้
2. เครื่องที่กดแผ่น เครื่องผสมแป้ง จะมีลักษณะไม่เหมือนใช้มือทำเอง

9. สมุนไพรพื้นบ้าน

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

สมุนไพรพื้นบ้าน

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น

สมุนไพรพื้นบ้าน

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล (การแพทย์พื้นบ้าน)

รายละเอียดเนื้อหา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่สัมภาษณ์ นางสาวปาจริย์ ร่มนุ่น เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2566 ณ บ้านพักนางสาวปาจริย์ ร่มนุ่น กล่าวว่าพืชสมุนไพรที่รู้จักส่วนมากจะเกิดขึ้นเองในท้องถิ่น ตามธรรมชาติ ตนเองเองปลูกไว้ด้วย ครั้งไม่สบายก็ได้สมุนไพรช่วยเบื้องต้น แต่ปัจจุบันคนไม่ค่อยสนใจ เพราะสมุนไพรบางตัวก็ต้องอาศัยการตากให้แห้ง ต้องมาต้มน้ำ ทำให้คนไม่นิยม หันไปซื้อยามากินเอง สะดวก รวดเร็ว ไม่ต้องรอนาน โดยรายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

สมุนไพรที่ใช้รักษาอาการไม่สบายเบื้องต้น หาได้จากในท้องถิ่น ดังนี้

1. ลูกยอ ใช้รักษาแก้ไอเจ็บ
2. ใบพลู และเหล้าขาว ใช้รักษาอาการคัน ผื่นคัน

3. ใบโคกกะออม และเหล้าขาว ใช้รักษาอาการไฟลามทุ่ง ผิวน้ำอักเสบ ใช้ขึ้นสูง
4. แหน่หินฝน ใช้รักษาตาบริเวณสุนัขกัด
5. สาบเสือ ใช้รักษาอาการห้ามเลือด
6. มะขามป้อม หล้า 5 ราก ฟ้าทะลายโจร นำมาปั่นรวมกัน กรองกินน้ำ แก้อาการชุ่มคอ ไอ

และช่วยรักษา Covid-19

7. รากจีต ใช้รักษาอาการสารพิษ
8. โลดทะนงแดง ใช้รักษางูเห่ากัด
9. มะรุม ใช้รักษาไข้ ตัวร้อน
10. มะระขี้นก ใช้รักษาโรคเบาหวาน ช่วยลดน้ำตาลในร่างกาย
11. ใบมะยม นำมาต้ม ช่วยทำให้น้ำตาลลด
12. ป่าช้าเหงา (หนังเขาเว่ย) ช่วยทำให้น้ำตาลลดสำหรับคนที่เป็นโรคเบาหวาน
13. สมุนไพรรอบกระโสม ช่วยทำให้เลือดลมดี
14. จิง ข่า ไพร สมุนไพรมช่วยลดความร้อน
15. มะกรูด ใบนาค สมุนไพรมช่วยลดความเย็น

พื้นที่ปฏิบัติ

ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ชื่อที่ปฏิบัติ

นางสาวปจรรย์ ร่มนุ่น ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ชื่อผู้ที่สืบทอด

ไม่มีผู้สืบทอด

สถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

เสี่ยงต่อการสูญหาย ต้องได้รับการส่งเสริมและรักษาอย่างเร่งด่วน

วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ไม่มีการจัดเก็บ

วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

การดูแลรักษาปฐมพยาบาลเบื้องต้น

ปัญหาการพัฒนา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ไม่มีคนสืบทอด

10. การแห่ขวัญนาค

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

การแห่ขวัญนาค

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น

การทำขวัญนาค

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา (บทร้องพื้นบ้าน)

รายละเอียดเนื้อหาามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่สัมภาษณ์คุณแม่บำรุง พินิจกุล และลูกสาว เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2566 ณ บ้านพักคุณแม่บำรุง พินิจกุล รายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

การทำขวัญนาค เป็นวรรณกรรมท้องถิ่น หรือวรรณกรรมพื้นบ้าน เป็นวรรณกรรมมุขปาฐะ บทการทำขวัญนาคมีเนื้อหาหลายรส ถ่ายทอดด้วยท่วงทำนองที่ไพเราะ และมุ่งแสดงถึงการชี้ชวนให้เห็นหลักศีลธรรมและจรรยา อันเป็นความเชื่อถือและแนวปฏิบัติต่างๆ บททำขวัญนาค เป็นขั้นตอนการประกอบการทำขวัญนาคที่มีความสำคัญในพิธี เพราะบททำขวัญนาค ประพันธ์ด้วยร้อย และทำให้เกิดความรู้สึกถึง “ความขลัง” เพราะมีลักษณะเหมือนการร่ายมนต์คาถา ดังนั้นบททำขวัญนาคจึงมีพลังในการโน้มน้าวใจผู้ฟังสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้ผู้เป็นนาคเกิดความซาบซึ้งในพระคุณของบิดามารดา ตระหนักถึงโอกาสที่ได้บรรพชาอุปสมบทในพระพุทธศาสนา ได้พบปะสังสรรค์กับผู้อื่น มีอีกทั้งช่วยขัดเกลากจิตใจของสมาชิกในสังคม ตลอดจนเข้าใจความสำคัญของการศึกษาพระธรรมวินัยและการรักษาศีลของภิกษุสงฆ์ และการได้เตรียมใจก่อนบวช

ขั้นตอนการทำขวัญนาค

1. จัดทำบายศรี มีชุดผี เทวดา เพราะเป็นพิธีกรรมกึ่งพราหมณ์ กึ่งพุทธ เริ่มการทำเวียนเทียน หมอทำขวัญผู้ชายจะทำน้ามนต์ จากนั้นป้อนน้ามะพร้าว ไข่ต้มเสียบที่ยอดบายศรี ขนมต้มแดง พานครู 12 บาท ดอกไม้ ธูปเทียน เหล้าขาว

2. หมอทำขวัญนาค เริ่มสอนนาค บทการทำขวัญนาคของนางบำรุง พินิจกุล ดังนี้

1. เริ่มนมัสการและอัญเชิญเทพยดา การนมัสการพระรัตนตรัย และการไหว้ครู
2. การพรรณนาความเชื่อที่มาของมนุษย์ กล่าวถึงนิมิตฝันของมารดา อาการแพ้ท้องของมารดา ความเจริญเติบโตของทารกในครรภ์ การคลอด การเลี้ยงดูบุตร และการกล่อมลูก
3. การพรรณนาความเชื่อที่มาของการเรียกคนที่กำลังจะบวชว่า “นาค”

4. การพรรณนาเพื่อสั่งสอนนาคถึงแนวทางการปฏิบัติตนภายหลังจากที่ได้บวชแล้ว
5. การพรรณนาความเชื่อเกี่ยวกับต้นกำเนิดของบายศรีและชมความงามของบายศรี
6. การเคารพผ้าไตรเนื้อหาเกี่ยวกับการพรรณนาความสำคัญของผ้าไตร
7. การอัญเชิญขวัญมีเนื้อหาเกี่ยวกับการพรรณนาเพื่ออัญเชิญขวัญกลับมาสถิตใน

ร่างกายของนาค

คุณสมบัติของคนที่จะแห่ทำขวัญนาค

1. ส่วนมากบรรพบุรุษประกอบอาชีพการทำขวัญนาค
2. มีความสามารถด้านการเลียนแบบ จำเก่ง

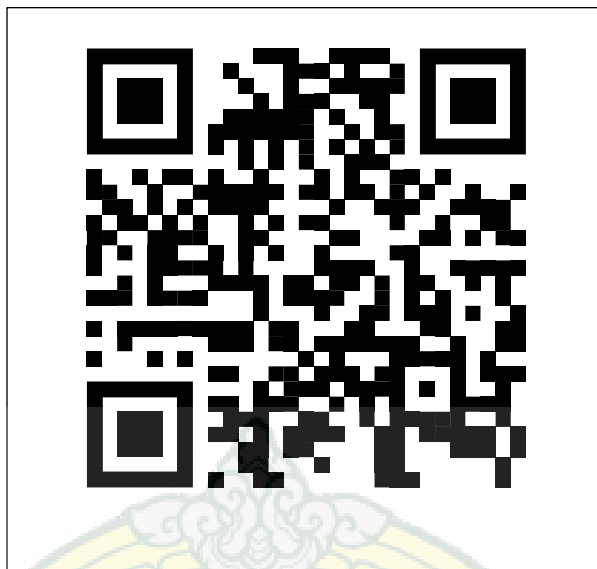
ตัวอย่างการแห่ทำขวัญนาค ดังภาพที่ 2 - 4

<https://youtu.be/WOxGacgnsKU>

ภาพที่ 2 QR Code ตัวอย่างการแห่ทำขวัญนาค (1)

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย

<https://youtu.be/GPRrGhsThSc>

ภาพที่ 3 QR Code ตัวอย่างการแหล่งทำขวัญนาค (2)

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย

<https://youtu.be/2yxi6hPVQ0o>

ภาพที่ 4 QR Code ตัวอย่างการแหล่งทำขวัญนาค (3)

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย

พื้นที่ปฏิบัติ

ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

ชื่อที่ปฏิบัติ

นางบำรุง พินิจกุล ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

ชื่อผู้ที่สืบทอด

1. นางสาวชนิษฐา พินิจกุล
2. นางสาวนารีฐา พินิจกุล
3. นางสาวนพพร อินทร์เฉิดฉาย
4. นางสาวภรณ์ยาพัชร อินทร์เฉิดฉาย

สถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

เสี่ยงต่อการสูญหาย ต้องได้รับกับส่งเสริมและรักษาไว้อย่างเร่งด่วน

วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ด้วยการจัดทำเป็นหนังสือ เอกสาร ภาพถ่าย คลิปวิดีโอเผยแพร่ผ่านยูทูป (YouTube)

วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
2. การบรรจุลงในหลักสูตรการศึกษาในสถานศึกษา
3. การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เช่น การร้องเพลงแหล่เรียกขวัญนาคนในงานประเพณีงานบวช

การจัดการประกวดเพลงพื้นบ้าน

ปัญหาการพัฒนา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ไม่มีคนสืบทอดอย่างจริงจัง เนื่องจากลูกหลานประกอบอาชีพอย่างอื่น

11. การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากฟักข้าว

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากฟักข้าว

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น

บ้านฟักข้าวชนิษฐา

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล (อาหารและโภชนาการ)

รายละเอียดเนื้อหามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่สัมภาษณ์นางสาวชนิษฐา พินิจกุล เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2566 ณ บ้านพักผักข้าวนางสาวชนิษฐา พินิจกุล รายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

ณ บ้านพักข้าวมีผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากผักข้าว เช่น น้ำผักข้าว ลูกกึ่งผักข้าว รุ้นกรอบผักข้าว อาลัวผักข้าว

ที่ตั้งบ้านพักข้าว

บ้านพักข้าว ตั้งอยู่หมู่ 3 ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม มีคุณชนิษฐา พินิจกุล เป็นผู้ดูแลภายในปลูกต้นผักข้าวและจำหน่ายน้ำผักข้าวที่อุดมไปด้วยคุณประโยชน์มากมาย โดยในเห็ดห่มเมล็ดผักข้าวอุดมไปด้วยสารไลโคปีนที่มีสารต้านอนุมูลอิสระมีฤทธิ์ต้านมะเร็ง ช่วยเสริมภูมิคุ้มกันให้ร่างกายช่วยลดความเสี่ยงของการเกิดโรคหลอดเลือด หัวใจ และอุดมไปด้วยเบต้าแคโรทีน ซึ่งเป็นสารตั้งต้นของวิตามิน นอกจากนี้ผักข้าวแล้ว บ้านพักข้าวยังจำหน่ายน้ำมะพร้าว อัญชันที่มีคุณประโยชน์ทั้งจากมะพร้าวและดอกอัญชัน และอีกหนึ่งความน่าสนใจคือกวยเตี๋ยวเย็นตาโฟผักข้าวที่ใช้ น้ำผักข้าวเข้มข้นปรุงรสแทนน้ำเย็นตาโฟ ให้รสชาติที่กลมกล่อมไม่เหมือนใครถือเป็นเมนูแนะนำของบ้านพักข้าว นอกจากนี้บริเวณริมคลองมหาสวัสดิ์ยังมีสวนผักข้าว ที่จัดทำไว้อย่างสวยงามสำหรับให้นักท่องเที่ยวได้ถ่ายภาพเป็นที่ระลึกอีกด้วย

ที่มาของผักข้าว (Story)

บ้านพักข้าว บ้านริมน้ำ ริมคลองมหาสวัสดิ์ มีต้นผักข้าว ซึ่งปลูกโดยสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ลูกสี่ส้มห้อยใต้โรงเรือน ดูสวยงาม ชวนให้นักท่องเที่ยวแวะชม เมื่อมีผักข้าวเป็นวัตถุดิบ อีกทั้งยังเป็นพืชที่มีคุณประโยชน์ต่อร่างกาย มีสรรพคุณทางยามากมาย และปลูกง่าย จึงได้รวมกลุ่มกับเพื่อนบ้านละแวกเดียวกัน รวมกันเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อคิดค้น และแปรรูปผลิตภัณฑ์ต่างๆ จากผลผักข้าวเพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวสุขภาพให้ได้ติดไม้ติดมือกลับไปฝากคนที่บ้านด้วย

ขั้นตอนการแปรรูปน้ำผักข้าว

1. นำผลผักข้าวมาผ่าครึ่งตรงกลางลูก ใช้ช้อนตักเยื่อสีแดงที่หุ้มเมล็ดใส่กระชอนที่เตรียมไว้ ยีให้เมือกสีแดงหลุดออกจากเมล็ด ใช้กระชอนกรองแยกน้ำกับเมล็ด

2. เติมน้ำเปล่าลงไปใ้ในน้ำที่แยกไว้ รวมกันให้ได้จำนวน 5 ลิตร เติมน้ำส้มคั้น 1 ถ้วยตวง
เกลือ 1-2 ช้อนชา และน้ำตาลทราย 200 กรัม
3. นำไปต้มแล้วพักไว้ให้เย็น จากนั้นบรรจุใส่ขวด นำแช่ตู้เย็นก่อนนำมารับประทาน

ประโยชน์ผักข้าว

ผักข้าวอาหารต้านมะเร็ง ผักข้าวมีปริมาณบีต้าแคโรทีนมากกว่าแครอท 10 เท่า มีไลโคปีนมากกว่ามะเขือเทศ 12 เท่า และมีคุณสมบัติต่างๆ ดังนี้

1. ต้านอนุมูลอิสระชะลอความแก่
2. ลดความเสี่ยงโรคโลหิตจาง
3. กระตุ้นการพัฒนาระบบการเติบโตของเด็ก
4. ลดโคเลสเตอรอล ช่วยลดระดับน้ำตาล
5. ป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจอุดตัน
6. ป้องกันมะเร็ง
7. บำรุงสายตา

รับฟังการແຫລ່ງผักข้าว

เมื่อนักท่องเที่ยวมาแวะที่บ้านผักข้าว จะได้รับฟังการແຫລ່ງผักข้าว จากคุณแม่บำรุง พินิจกุล อดีตเป็นหมอขั้วการทำให้ขั้วนาค เสี่ยงไฟเราะ เสี่ยงดัง ชัดเจน ผู้ประพันธ์โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อภิลักษณ์ เกษมผลกุล อาจารย์ประจำคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เนื้อหาเกี่ยวกับผักข้าวสร้างความประทับใจให้กับผู้มาท่องเที่ยว

ແຫລ່ງผักข้าว

ประพันธ์โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อภิลักษณ์ เกษมผลกุล

จะเริ่มกล่าวถ้อยคำขอรำพัน	ร้องกลั่นผ่นออกเป็นอักษร
เด็ดผักข้าวมาเล่าเคล้าคำกลอน	ແຫລ່ງเป็นตอนฟังสนุกทุกคน
อันผักข้าวใบเขียวเลี้ยวเลี้ยวทั่ว	เกาะที่ร้านนั่งร้านทุกแห่งหน
ดอกสีนวลชวนมองต้องลองยล	ส่วนสีผลแสดงสัมผัสกัน
ปัตตานีเรียกขี้กาเครือ	ภาคเหนือเรียกมะข้าวต่างกับฉัน

ผลทรงรีมีหนามอ่อนทุกสายพันธุ์	คุณค่านั้นมากมีจะชี้ชวน
ครึ่งป๋วย่าหาผลอ่อนเป็นอาหาร	จึมน้ำพริกต้อนรับทานกันหลายส่วน
บ้างใส่เลียงเคียงแกงกลืนรัฐจวน	ใบก็ควรชวนชิมน่าลิ้มลอง
เมื่อผลแก่ใช้เยื่อมายี่ปั่น	เป็นน้ำคั้นฟักข้าวไม่เป็นสอง
อุดมวิตามินมากเรื่องรอง	นับเป็นของมีค่าน่านิยม
ที่ส่วนใบใช้ทำเป็นยาเขียว	ใช้ถอนพิษมีดจะจัดเขียวช่างเหมาะสม
ส่วนเมล็ดบำรุงปอดจนหลอดลม	รากนั้นต้มแก้เสมหะชนะภัย
อันฟักข้าวมีประโยชน์หลายสถาน	เชิญรับประทานให้หมดจะสดใส
ใครเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของฉันไป	ฉันขอให้มีความสุข... นั้นแหละ

ศูนย์สยามทัศน์ศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล

พื้นที่ปฏิบัติ

ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

ชื่อที่ปฏิบัติ

1. กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากฟักข้าวเกษตรพัฒนา
2. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากฟักข้าวเกษตรพัฒนา ที่ตั้ง 31/7 หมู่ 3 ตำบล

มหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

ชื่อผู้ที่สืบทอด

นางสาวชนิษฐา พิณจุล

สถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

มีการปฏิบัติอย่างแพร่หลาย

วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ด้วยการจัดทำเป็นหนังสือ เอกสาร
ภาพถ่าย คลิปวิดีโอเผยแพร่ผ่านยูทูป (YouTube)

วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1. สินค้าที่ระลึก เช่น น้ำฟักข้าว ลูกกัฟักข้าว วุ้นกรอบฟักข้าว อาลัยฟักข้าว
2. สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ปัญหาการพัฒนาบรรทัดฐานปัญหาทางวัฒนธรรม

1. ไม่มีคนสืบทอดอย่างจริงจัง เนื่องจากลูกหลานประกอบอาชีพอย่างอื่น
2. ขาดเทคโนโลยีที่นำมาใช้เพื่อเพิ่มผลผลิตจากการทำฟักข้าว

12. ประเพณีตักบาตรท่องน้ำ

ชื่อรายการบรรทัดฐานปัญหาทางวัฒนธรรม

ประเพณีตักบาตรท่องน้ำ

ชื่อรายการบรรทัดฐานปัญหาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น

ตักบาตรท่องน้ำ

ลักษณะของบรรทัดฐานปัญหาทางวัฒนธรรม

แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณีและเทศกาล (ประเพณี)

รายละเอียดเนื้อหาบรรทัดฐานปัญหาทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่สัมภาษณ์ นางอาภรณ์ ช้อยประเสริฐ เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2566 ณ บ้านพักนางอาภรณ์ ช้อยประเสริฐ รายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

ประเพณีตักบาตรท่องน้ำ จัดขึ้นในวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 ซึ่งตรงกับวันลอยกระทงของไทยหนึ่งปีจะจัดครั้งเดียว ณ วัดสุวรรณาราม ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เป็นประเพณีที่อยู่กับชุมชนคลองมหาสวัสดิ์มานานกว่าครึ่งศตวรรษ เป็นการสืบสานประเพณี วัฒนธรรมอันเก่าแก่ของไทยและคนในท้องถิ่นวิถีชีวิตริมคลองมหาสวัสดิ์แต่ดั้งเดิม กอปรกับมีความเชื่อในอดีตว่าเป็นการทำบุญขอขมาพระแม่คงคาและอุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ที่จมน้ำเสียชีวิตในคลองมหาสวัสดิ์ การจัดพิธีตักบาตรท่องน้ำจึงเป็นกุศโลบายภูมิปัญญาพื้นบ้านในการทำให้ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ริมคลองช่วยกันดูแลคลองและระมัดระวังบุตรหลานไม่ให้ตกน้ำ

ประวัติความเป็นมา

พิธีนี้เริ่มจัดขึ้นครั้งแรกในสมัยพระครูวิชัยวุฒิกุล (หลวงพ่อดี สุวณฺโณ) เจ้าอาวาสวัดสุวรรณาราม ด้วยการริเริ่มของ นายถาวร เทียมปฐม ไวยาวัจกรวัดในขณะนั้น โดยจะจัดขึ้นในวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 ซึ่งตรงกับวันลอยกระทง โดยเป็นการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้พระแม่คงคาและอุทิศส่วนกุศลให้กับผู้เสียชีวิตในคลองมหาสวัสดิ์ เนื่องจากช่วงระยะเวลาดังกล่าวมีเหตุการณ์คนที่อยู่อาศัยอยู่ริมคลองมหาสวัสดิ์จมน้ำตายกันหลายราย และชาวบ้านเชื่อว่าการที่มีคนจมน้ำตายบริเวณนั้นอีกวิญญาณเดิมจึงจะได้ออกไปเกิดใหม่ ดังนั้นการจัดพิธีตักบาตรท่องน้ำจึงเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำให้ประชาชนที่อยู่ริมคลอง

มีความระมัดระวังบุตรหลานไม่ให้ตกน้ำตาย หลังจากจัดประเพณีตักบาตรทางน้ำขึ้นมา ปรากฏว่าคนจมน้ำตายน้อยลงมาก

ในช่วงเวลานั้น พระวัดสุวรรณารามจะออกบิณฑบาต มีทั้งสายเดินและสายเรือ สายเรือจะใช้เรือบดหรือเรือสำปั้นเพรียวเป็นเรือขนาดเล็ก พระนั่งกลางลำเรือได้รูปเดียว มีบาตรและสารับวางไว้ข้างหน้า พระที่พายเรือต้องมีความชำนาญมากเพราะเป็นเรือเล็กจมได้ง่าย ในวันเพ็ญกลางเดือน 12 ประชาชนที่มาทำบุญที่วัดสุวรรณารามส่วนใหญ่ จะนำเรือที่ใช้ในชีวิตประจำวันมีทั้งเรือขนาดใหญ่ เช่น เรือมาด เรือชะล่า หรือเรือขนาดเล็ก เช่น เรือสำปั้น เรืออีแปะ หรือเรืออีป๊าบ ชาวบ้านส่วนหนึ่งจะนำเรือรับพระพร้อมด้วยบาตรและสารับ เรือที่มีขนาดเล็กรับได้ 1 รูป เรือลำใหญ่รับได้ 2-3 รูป ชาวบ้านจะเป็นผู้พายเรือให้พระนั่ง สำหรับผู้ที่ใส่บาตรจะอยู่ในเรือ ซึ่งจะจอดเรียงรายอยู่ริมฝั่งหรือบนท่าเรือ เมื่อเรือพระมาถึงก็จะนำอาหารคาวหวานตักใส่รวมทั้งถวายเป็นดอกไม้ ธูป เทียน และปัจจัย

เมื่อก่อนประเพณีนี้มีผู้มาร่วมงานเป็นจำนวนมากจะเห็นเรือเต็มคลองมหาสวัสดิ์หลายร้อยลำ ประกอบกับวัดสุวรรณารามในช่วงนั้นเป็นช่วงที่ประชาชนมีความศรัทธาต่อพระครูวิชัยวุฒิกุล (หลวงพ่อดิสุวณโณ) มาก มีคนศรัทธาบวชที่วัดสุวรรณารามในช่วงเข้าพรรษาจำนวนมากกว่า 100 รูป เป็นประจำ และในช่วงวันเพ็ญกลางเดือน 12 ซึ่งเป็นช่วงออกพรรษาได้เพียง 1 เดือนยังมีพระภิกษุอยู่หลายสิบลูป จึงมีญาติพี่น้องมาร่วมทำบุญเป็นจำนวนมาก

วิถีไทยแบบชาวพุทธ

ชาวอำเภอพุทธมณฑล ซึ่งรวมไปถึงชาวตำบลศาลายา ตำบลมหาสวัสดิ์ ตำบลคลองโยงและประชาชนพื้นที่ใกล้เคียง มีความเชื่อว่าการจัดงานประเพณีตักบาตรท่อน้ำในวันลอยกระทงถือเป็นการขอขมาพระแม่คงคา และเป็นการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว รวมทั้งเป็นการร่วมกันทำบุญตักบาตรตามวิถีชาวพุทธที่ได้ปฏิบัติสืบเนื่องกันเป็นเวลานาน ซึ่งเป็นการปลูกฝังให้อนุชนรุ่นหลังได้ปฏิบัติสืบต่อกันต่อไป

ความเชื่อของพุทธศาสนิกชน ชาวอำเภอพุทธมณฑล เชื่อว่าพิธีตักบาตรท่อน้ำในวันลอยกระทงจะเป็นการขอขมาต่อพระแม่คงคาและอุทิศส่วนกุศลให้กับญาติพี่น้องที่ได้ล่วงลับไปแล้ว อีกทั้งยังเป็นการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลแก่ผู้ที่เสียชีวิตในคลองมหาสวัสดิ์ให้ไปสู่ภพภูมิที่ดี และยังเป็นกุศโลบายของชาวบ้านในการทำให้ประชาชนระมัดระวังบุตรหลานไม่ให้จมน้ำ ซึ่งประเพณีนี้ได้ถือปฏิบัติกันมาอย่างยาวนานมากกว่า 60 ปีขึ้นไป

พิธีตักบาตรท้องน้ำ เป็นการทำบุญตักบาตรทางเรือ โดยประชาชนที่มาทำบุญส่วนใหญ่จะนำเรือที่ใช้ในชีวิตประจำวันมีทั้งเรือขนาดใหญ่และเรือเล็กมารวมกันตักบาตรพระสงฆ์ และจะมีชาวบ้านส่วนหนึ่งจะนำเรือมารับพระเพื่อมารับบิณฑบาตจากชาวบ้านที่มาเรือเพื่อจะใส่บาตร พิธีขอขมาพระแม่คงคา โดยการลอยกระทงซึ่ง เป็นพิธีกรรมร่วมกันของผู้คนในชุมชน ซึ่งคนในแผ่นดินไทยถือว่าน้ำเป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิต จึงทำพิธีขอขมาที่ได้ล่วงล้ำโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น เหยียบย่ำ ถ่ายของเสีย หรือทำสิ่งอื่นใดที่ไม่เหมาะสม ขณะเดียวกันก็ทำพิธีบูชาพระคุณไปพร้อมกัน โดยการใช้วัสดุลอยน้ำได้ใส่เครื่องเช่นหัวไหล่อยไปกับน้ำ อาทิ ต้นกล้วย กระบองไม้ไผ่ กะลามะพร้าว ฯลฯ และวันที่เหมาะสมที่สุดตามจันทรคติที่มีดวงจันทร์เป็นศูนย์กลาง เพราะเป็นสิ่งที่มีความทำให้เกิดน้ำขึ้น น้ำลง ซึ่งก็คือวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ กลางเดือน 12 เพราะเป็นช่วงที่น้ำขึ้นที่สุด (สืบสานประเพณีตักบาตรท้องน้ำในวันลอยกระทง, ม.ป.ป.)

ลักษณะกิจกรรมและกิจกรรมในงาน เริ่มตักบาตรกันตั้งแต่ 7 โมงเช้า โดยพระสงฆ์บิณฑบาตทางเรือล่องมาในคลองมหาสวัสดิ์ ชาวบ้าน คนในชุมชนจะนำเรือที่ใช้ชีวิตประจำวันมาจอดเรียงรายอยู่ริมฝั่งหรือบนเรือเพื่อร่วมทำบุญตักบาตร อาหารที่นำมาตักบาตรมีทั้งอาหารสดและอาหารแห้ง จากนั้นชมการแสดงเพลงทางเรือกลางลำคลองมหาสวัสดิ์ของคณะลำตัดแม่ศรีนวล ศิลปินแห่งชาติ และการละเล่นพื้นบ้าน เช่น มวยทะเล พายกระทะ พายชักเย่อ และการประกวดการแต่งกายสวยงาม (สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลศาลายา, 2563)

วัตถุประสงค์การจัดประเพณีตักบาตรท้องน้ำ

1. เพื่อสืบสานอนุรักษ์วัฒนธรรมประจำท้องถิ่น ประเพณีตักบาตรท้องน้ำอันที่ดงาม
2. เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้วิถีชีวิตของผู้คนที่อยู่ริมน้ำ ความสำคัญของน้ำ และช่วยกันรักษาแม่น้ำลำคลองไม่ให้เน่าเสีย
3. เพื่อให้เยาวชน ประชาชนได้ตระหนักเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย
4. เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม การร่วมแรงร่วมใจกัน ความปรองดองสมานฉันท์ของทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการ ประชาชน วัด โรงเรียน
5. เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลมหาสวัสดิ์ให้เป็นที่รู้จักของคนทั้งในประเทศและต่างประเทศ

พื้นที่ปฏิบัติ

ชุมชน บ้าน วัดสุวรรณาราม ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ชื่อที่ปฏิบัติ

ชุมชน บ้าน วัดสุวรรณาราม ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ชื่อผู้ที่สืบทอด

ชุมชน บ้าน วัดสุวรรณาราม ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

สถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

เสี่ยงต่อการสูญหาย ต้องได้รับการส่งเสริมและรักษาอย่างเร่งด่วน

วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมทางวัดสุวรรณารามได้มีการบันทึกวีดิโอ ประเพณีตักบาตรท่องน้ำได้ และเอกสาร ภาพถ่ายที่เกี่ยวข้อง

วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1. จัดทำสินค้าที่ระลึกร่วมกับมหาวิทยาลัย เช่น ทำลายผ้า ด้วยการทำเป็นเรื่องเล่า (Story)

คลองมหาสวัสดิ์ การทำตัวอักษร คำคมที่มีความหมายเป็นหลักคำสอน

2. สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ปัญหาการพัฒนา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ปัจจุบันประเพณีตักบาตรท่องน้ำในวันลอยกระทงค่อยเลือนจางหายไปเนื่องจากการสัญจรไปมา ไม่ใช่เรือเหมือนแต่ก่อน ประกอบกับพระวัดสุวรรณเริ่มน้อยลง จึงทำให้ประเพณีตักบาตรท่องน้ำไม่ค่อยได้รับความนิยม

13. ศาสนพิธีกรงานศพ

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ศาสนาพิธีกร งานศพ

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น

ผู้ดำเนินงานทางศาสนา

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณีและเทศกาล (ประเพณี)

รายละเอียดเนื้อหา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่สัมภาษณ์ นายสุชาติ ช้อยประเสริฐ เมื่อวันที่เสาร์ที่ 1 กรกฎาคม 2566 ณ บ้านพักผู้ให้สัมภาษณ์ รายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

จากการลงพื้นที่ศึกษา ได้สัมภาษณ์ศาสนพิธีกร โดยได้ยกกรณีศึกษาพิธีงานศพ มีขั้นตอนดังนี้

1. รีบติดต่อร้านหีบศพ
2. ติดต่อสัปเหร่อ เพื่อเตรียมน้ำมนต์ ตั้งดอกไม้ รตน้ำศพ เอาศพลงโลง
3. ช่วงเย็น รตน้ำศพ เจ้าภาพเตรียมนุอุปกรณ์ที่วัด ตูสวดอภิธรรม ยืมจากวัด
4. ติดตั้งเครื่องเสียง ติดตั้งไฟ
5. วันรุ่งเช้าให้เจ้าภาพ แจกผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน เพื่อออกใบตาย นำไปเป็นหลักฐานแจ้งที่ทะเบียนนายอำเภอ เพื่อออกไปมรณบัตร
6. เมื่อได้ใบมรณบัตร ให้สำเนา 1 ใบ นำไปให้เจ้าอาวาส เพื่อแสดงว่าผู้ตายเป็นใคร สาเหตุการตาย
7. ติดต่อทางวัด เกี่ยวกับรายละเอียดการสวด สวดกี่คืน เวลา รับพระสวดกี่วัน กำหนดการวันเผา โดยมีความเชื่อว่า ถ้าตายแบบตายโหง ผู้ตายไม่รู้ตัว ห้ามเผาวันเสาร์
8. ทำบุญ 7 วัน อุทิศให้ผู้ล่วงลับไปแล้ว เก็บกระดูก ทำบุญ

การปฏิบัติตนในศาสนาพิธีงานศพ

การแสดงความเคารพศพ เมื่อไปถึงบริเวณงาน พิธีผู้เข้าร่วมพิธีต้องกราบพระพุทธรูปก่อนเสมอ แล้วจึงทำความเคารพศพ หากเป็นประธานในพิธี เมื่อเริ่มพิธีการให้ทำการจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย ก่อน แล้วจึงจุดธูปเทียนบูชาศพกรณีที่เป็นศพพระ เมื่อจุดธูปเทียน (เครื่องทองน้อย หรือ จุดธูป 3 ดอก) ให้กราบเบญจางคประดิษฐ์ 3 ครั้ง กรณีที่เป็นศพบุคคลทั่วไป เมื่อจุดธูปเทียน (เครื่องทองน้อย หรือ จุดธูป 1 ดอก) ให้กราบ 1 ครั้ง ไม่แบ่มือ เสร็จแล้วจึงกลับไปนั่งในที่ที่ได้จัดเตรียมไว้

การเดินในศาสนาพิธีงานศพ

1. การเดินตามศพเวียนเมรุ ให้เดินเวียนจากขวาไปซ้าย 3 รอบ (เดินทวนเข็มนาฬิกา) โดยให้เมรุอยู่ทางซ้ายของผู้เดิน เดินในลักษณะส้ารวม ไม่พูดคุยกัน
2. การเดินขึ้นและลงเมรุในพิธีฌาปนกิจศพ ให้เดินตามลำดับอย่างสุภาพ และเป็นระเบียบ อยู่ในลักษณะอาการส้ารวม

การเดินเชิญผ้าบังสุกุล

1. ผู้เชิญผ้าบังสุกุล ให้นำผ้าบังสุกุลวางบนพาน ไปรอที่เชิงบันไดหน้าเมรุ เมื่อผู้ทอดผ้าบังสุกุลมาถึง ให้คำนับ แล้วจึงเดินตามทางซ้ายมือของผู้ทอดผ้าบังสุกุล ขึ้นไปที่ตั้งศพ ทำความเคารพ ส่งผ้า

บังสกุลให้กับผู้ทอดผ้าทำความเคารพ แล้วถอยหลังยืนรอเมื่อพระสงฆ์พิจารณาเสร็จแล้ว ผู้เชิญผ้าบังสกุล ถือนพานเดินตามผู้ทอดผ้าบังสกุล ถึงเชิงบันไดทำความเคารพ ผู้ทอดผ้าอีก 1 ครั้ง

2. ผู้ทอดผ้าบังสกุล เมื่อศาสนพิธีกรประกาศเชิญผู้ทอดผ้าบังสกุลเดินขึ้นเมรุ ไปยังที่ตั้งศพทำความเคารพ 1 ครั้ง (หากเป็นศพพระสงฆ์ให้ทำความเคารพโดยการไหว้ รับผ้าบังสกุลจากผู้เชิญผ้าบังสกุล วางบนผ้าโยง หรือสายโยงแล้วถอยหลังเบื้องทางซ้าย เพื่อรอพระสงฆ์พิจารณาผ้าบังสกุล ขณะยืนรอให้ประนมมือ เมื่อพระสงฆ์พิจารณาผ้าบังสกุลเสร็จ เดินลงจากเมรุกลับไปนั่งที่เดิม

การเตรียมอุปกรณ์ พิธีสวดพระอภิธรรม

1. ภูเขาโยง
2. เครื่องทองน้อย
3. ตู้อะโหสิกรรม หรือ กระบะบูชาพระอภิธรรม พร้อมโต๊ะตั้งตู้อะโหสิกรรม
4. ผ้าไตร หรือผ้าสำหรับทอดบังสกุล (ผ้าสบง ผ้าอาบน้ำฝน ผ้าขาว)

พิธีทำบุญครอบวันตาย (อุปกรณ์เฉพาะพิธี ประกอบไปด้วย)

1. อัฐิ/ รูปผู้ตาย / ป้ายชื่อของบรรพบุรุษ
2. โต๊ะหมู่อีก 1 ชุด ใช้เป็นที่บูชาอัฐิ
3. เครื่องทองน้อย ภูเขาโยง แถบทอง ผ้าสำหรับทอดบังสกุล

การจัดโต๊ะหมู่บูชาหน้าศพ

การจัดโต๊ะหมู่ลักษณะนี้ไม่มีรูปแบบการจัดที่แน่นอน เพียงแต่จัดเพื่อประดับดอกไม้ให้ดูสวยงาม ส่วนการบูชาจะใช้เครื่องทองน้อยหรือกระถางรูปเชิงเทียนก็ได้ หากเป็นศพที่อยู่ในพระบรมราชานุเคราะห์ หรือการจัดงานที่เป็นทางการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานของพระสงฆ์นิยม ตั้งเครื่องทองน้อย 2 ชุด สำหรับบูชาศพชุดหนึ่ง และสำหรับจุดเทียนศพเพื่อบูชาธรรม อีกชุดหนึ่ง ใช้โต๊ะหมู่ 2 ชุด สูง-ต่ำลดหลั่นกันลงมา ตัวสูงวางด้านในใช้วางเครื่อง ทองน้อยสำหรับศพบูชาธรรม ตัวต่ำอยู่ด้านนอก สำหรับเจ้าภาพจุดเพื่อสักการะศพ การจัดเครื่องทองน้อยนั้นมีข้อสังเกต คือ จะบูชาสิ่งใด ให้หันดอกไม้ไปทางนั้น ส่วน การจัดโต๊ะหมู่บูชาอัฐิ รูปภาพ ป้ายชื่อ รูปหล่อ ในการทำบุญอุทิศให้จัดในลักษณะเดียวกัน

พื้นที่ปฏิบัติ

ชุมชน บ้านตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

ชื่อที่ปฏิบัติ

ชุมชน บ้านตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

ชื่อผู้ที่สืบทอด

ชุมชน บ้าน วัดสุวรรณาราม ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธรณีนคร จังหวัดนครปฐม

สถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

มีการปฏิบัติอย่างแพร่หลาย

วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ยังไม่มีวิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ร่วมสืบทอดพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา

ปัญหาการพัฒนา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ในพื้นที่ของชุมชนมหาสวัสดิ์ยังไม่มีผู้สืบทอด

14. เครื่องจักสาน การสานแห**ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม**

เครื่องจักสาน การสานแห

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น

การสานแห

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

งานช่างฝีมือดั้งเดิม (เครื่องจักสาน)

รายละเอียดเนื้อหา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่สัมภาษณ์ นายแผ้ว บำเพ็ญ เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2566 ณ บ้านพักผู้ให้สัมภาษณ์ นายแผ้ว บำเพ็ญ กล่าวว่า ตนเรียนรู้การจักสานแห การทำแห จากพ่อแม่ รายได้มาจากการจักแห ซึ่งการจักแหแต่ละหัวต้องใช้ระยะเวลานาน สมัยนี้ไม่นั่งจักแหให้ปวดหลัง มีแหขายตามร้านค้า หาซื้อได้ง่าย โดยได้สาธิตวิธีการจักแห เริ่มตั้งแต่การเตรียมวัสดุ การขึ้นแห เป็นตัวอย่างรายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

วัสดุการจักสานแห ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 วัสดุการถักสานแห

วัสดุการถักแห	ภาพประกอบ
1. ด้ายไนลอน ขนาดเบอร์ 6 สีขาว หรือสีเขียว ถักสานแห	
2. ชุน ใช้สำหรับร้อยถักแห/เข็มถักแห	
3. ป่าน ใช้สำหรับหนดขนาดตาแห เช่น ขนาด 4 เซนติเมตร	
4. ลูกโซ่แห มีหน้าที่ถ่วง	
5. สายกะได มีหน้าที่ดึงแห	

ขั้นตอนการถักสานแห

1. นำด้ายไนลอนสานแหมาพันไว้กับขวดพลาสติกหรือวัสดุที่เตรียมไว้พันด้าย เพื่อให้ง่ายต่อการใช้งาน จากนั้นนำด้ายไนลอนที่เตรียมไว้มาพันม้วนเก็บด้ายไว้ที่เข็มถัก
 2. ต่อมาให้หน้าเชือกดิ่งหัวแหด้านหนึ่งผูกติดหัวแหไว้ และปลายเชือกอีกด้านหนึ่งผูกไว้กับที่ซึ่งแห
 3. จากนั้นเริ่มทำการสานแหโดยใช้เข็มถักร้อยเชือกไนลอนที่เตรียมไว้ เริ่มถักสานต่อจากหัวแห โดยใช้ไม้ป้านสอดเทียบกับตาแหไว้ เพื่อให้แต่ละช่องตาข่ายมีขนาดเท่ากัน โดยให้สานแหแบบปมขอด คือ ใช้ปลายเข็มถักเสียด้ายสานแหขึ้นแล้วก็วัดลงข้างล่างซึ่งจะเห็นเป็นห่วง จากนั้นใช้ปลายเข็มถักเกี่ยวตาบนของตาแหพร้อมทั้งเกี่ยวเส้นด้ายสานแหผ่ากลางห่วง แล้วก็ดึงให้ออกไปให้เป็นปมขอด ทำแบบนี้ไปเรื่อยๆ จนกว่าจะสานแหได้ตามขนาดต้องการ
 4. เมื่อสานแหเสร็จแล้วจากนั้นให้นำโซ่ลูกแหมาสานถักร้อยที่ตีนแหเพื่อถ่วงน้ำหนักของแหเป็นอันเสร็จสิ้นการสานแห
- ตัวอย่างการสาธิตการสานแห ดังภาพที่ 5

<https://youtu.be/bdHLhLMBWHs>

ภาพที่ 5 QR Code สาธิตการสานแห

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย

พื้นที่ปฏิบัติ

ชุมชน บ้านตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ชื่อที่ปฏิบัติ

นายแผ้ว บำเพ็ญ

ชื่อผู้ที่สืบทอด

ไม่มีผู้สืบทอด

สถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

เสี่ยงต่อการสูญหาย ต้องได้รับการส่งเสริมและรักษาอย่างเร่งด่วน

วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ไม่ได้มีการถ่ายทอดผลงาน เนื่องจากการสานแหจับปลาค่อนข้างทำยากและใช้เวลานาน จึงไม่มี

ผู้สนใจมาขอศึกษาเรียนรู้วิธีการทำ

วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

นำไปใช้เป็นเครื่องมือประกอบอาชีพทางด้านจับปลา

ปัญหาการพัฒนา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ในพื้นที่ของชุมชนมหาสวัสดิ์ยังไม่มีผู้สืบทอด

15. แงบอน**ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม**

แงบบอน

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น

แงบบอน

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล (อาหารและโภชนาการ)

รายละเอียดเนื้อหา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่สัมภาษณ์นางสังเวียน แสงสินทรัพย์ เมื่อวันที่เสาร์ที่ 8 กรกฎาคม

2566 ณ บ้านพักผู้ให้สัมภาษณ์ รายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

แกงบอน เป็นอาหารพื้นบ้าน ประจำถิ่นภาคกลาง ที่มีการสืบทอดวัฒนธรรมด้านอาหารแบบไทยๆ ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นจากรุ่นสู่รุ่น ทรงคุณค่าและความภาคภูมิใจ มีเอกลักษณ์ของรากวัฒนธรรมไทย เป็นอาหารไทยโบราณชนิดหนึ่ง นิยมทำรับประทานในงานบวช งานบุญต่างๆ

ข้อควรรู้เกี่ยวกับบอนวิธีการเลือกบอน ให้เลือกใช้ต้นอ่อนพันธุ์สีเขียวสดและไม่มีสีขาวนวลเคลือบอยู่ตามแผ่นใบและก้านใบ โดยบอนสีเขียวสดจะเรียกว่า "บอนหวาน" (ชนิดคั้นน้อย) ส่วนชนิดที่มีสีซีดกว่าและมีสีขาวนวลกว่าจะเรียกว่า "บอนคั้น" (ชนิดคั้นมาก) ส่วนที่นำมาใช้แกงคือ หลีบอน เป็นยอดอ่อนหรือใบอ่อนของบอนที่อยู่ใกล้กับโคนต้นก่อนการปอกเปลือกก้านบอนถ้าไม่ใส่ถุงมือ ก็ให้ทามือด้วยปูนแดงที่กินกับหมากให้ทั่วทั้งมือก่อน เวลาปอกควรล้างบอนให้สะอาดแล้วเช็ดให้แห้งห้ามล้างด้วยน้ำเย็น แล้วนำไปต้มใส่น้ำเดือดและคั้นน้ำทิ้งประมาณ 2-3 ครั้งก่อนนำไปประกอบอาหาร แต่บางคนอาจนำไปเผาก่อนก็ได้ หรือจะนำไปปรุงกับเครื่องปรุงที่มีรสเปรี้ยว เช่น มะขามเปียก มะดัน ส้มป่อย น้ำมะกรูด เป็นต้น หรือจะนำมาขยำกับเกลือเพื่อให้ยางบอนออกมากที่สุดเพื่อช่วยดับพิษคันหรือช่วยทำลายผลึกของแคลเซียมออกซาเลต (Calcium oxalate) ที่มีอยู่มากในต้นบอนการนึ่งบอนต้องนึ่งให้สุก จับดูแล้วมีลักษณะนิ่มจนละเอียด เพราะถ้าบอนไม่สุก เมื่อรับประทานแล้วจะทำให้เกิดอาการระคายเคืองได้ในการปรุงแกงบอน หากไม่ใช้น้ำมะขามเปียก ก็ให้ใช้น้ำส้มป่อยแทนก็ได้แม้ครัวสมัยก่อนจะถือเคล็ดด้วยว่า หากปรุงอาหารด้วยบอนอยู่นั้น ห้ามใครเอ่ยถึงคำที่เกี่ยวข้องกับความคันเด็ดขาด เพราะจะทำให้เกิดอาการคันขึ้นมาจริงๆ ทั้งผู้ปรุงและผู้รับประทาน (ศูนย์ข้อมูลกลางวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, 2554)

ส่วนผสมการทำแกงบอน

1. ต้นบอน ล้างน้ำให้สะอาด นำมาหั่นขนาด 2-3 นิ้ว
2. น้ำพริกแกงคั่ว
3. ส้มมะขาม
4. น้ำตาลทราย หรือน้ำตาลปี๊บ
5. กระชาย
6. เนื้อปลาที่ต้มสุกแล้ว นำมาปิ้งๆ จะใช้เนื้อปลาหมอบ หรือปลาช่อน หรือปลานิล ยกเว้นปลาดุกไม่

นิยมนำมาทำ

วิธีการทำ

1. ต้มน้ำเปล่าให้เดือด ใส่บอนที่เตรียมไว้แล้วรอบอนสุก
2. จากนั้นใส่เนื้อปลาที่ต้มสุกแล้ว น้ำพริกแกงคั่ว เกลือ น้ำตาล

3. พอผักบอนสุก ถึงจะใส่สัสมะขาม ชิมรสตามต้องการ พร้อมรับประทานได้

พื้นที่ปฏิบัติ

ชุมชน บ้านตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

ชื่อที่ปฏิบัติ

นางสังเวียน แสงสินทรัพย์

ชื่อผู้ที่สืบทอด

ไม่มีผู้สืบทอด

สถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

มีการปฏิบัติอย่างแพร่หลาย

วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ไม่ได้มีการถ่ายทอดผลงาน เนื่องจากลูกหลานไปประกอบอาชีพอื่นๆ และเห็นว่าไม่สำคัญ
สามารถซื้อรับประทานได้ตามตลาดทั่วไป

วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1. นำไปใช้สำหรับการดำรงชีพในชีวิตประจำวัน
2. ประกอบอาชีพค้าขาย เพื่อสร้างรายได้

ปัญหาการพัฒนา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ในพื้นที่ของชุมชนมหาสวัสดิ์ยังไม่มีผู้สืบทอด

16. ข้าวต้มมัด

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ข้าวต้มมัด

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น

ข้าวต้มมัด

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล (อาหารและโภชนาการ)

รายละเอียดเนื้อหา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่สัมภาษณ์นางสังเวียน แสงสินทรัพย์ เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2566 ณ บ้านพักผู้ให้สัมภาษณ์ รายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

ข้าวต้มมัด เป็นขนมพื้นบ้านจัดอยู่ในเครื่องไทยทานถวายพระภิกษุในเทศกาลตักบาตรเทโวและเทศกาลออกพรรษา นิยมทำกันทั่วทุกภาคของประเทศไทยและมีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไป โดยมีส่วนประกอบและวิธีทำแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย แต่ก็ยังคงเอกลักษณ์เด่น ๆ ไว้ คือ ข้าวเหนียว กล้วย น้ำว่า น้ำตาล เกลือเล็กน้อยและวัสดุที่ใช้ห่อ คือ ใบตอง หรือวัสดุอื่นตามธรรมชาติที่มีในท้องถิ่น

ในวรรณกรรมล้านนาเรื่องตำนานพระเจ้าเลียบโลก เล่ากันว่าในสมัยพุทธกาลชาวบ้านนิยมนำข้าวต้มมัดไปทำบุญตักบาตรเพราะสะดวก กินง่ายและเก็บไว้ได้นาน พระสงฆ์สามารถใช้เป็นเสบียงอาหารเวลาเดินทางไปเผยแผ่พระธรรมคำสอน

การทำขนมชนิดนี้เริ่มต้นด้วยการนำข้าวเหนียวไปแช่น้ำหรือ “หมา” ในภาษาเหนือและภาษาอีสานไว้สัก 2-3 ชั่วโมง จากนั้นนำออกมาทิ้งให้สะเด็ดน้ำ ห่อด้วยใบตองกล้วยที่ตัดทิ้งไว้ 1 คืบ ใส่ไส้กล้วยแล้วนำไปทำให้สุกโดยการนึ่งหรือต้ม

ข้าวต้มมัดหรือข้าวต้มผัดของภาคกลาง เรียกตามกรรมวิธีการทำจากข้าวเหนียวผัดกับกะทิที่ผสมน้ำตาลและเกลือเล็กน้อยจนงวดได้ที่ ข้าวเหนียวขึ้นมันแล้วจึงนำมาใส่ใบตอง ผ่าข้าวเหนียวออกเป็นแผ่นบาง ๆ วางกล้วยน้ำว่าเป็นไส้ใน นำถั่วดำมาตกแต่งที่ข้าวเหนียว ห่อด้วยใบตองกล้วย นำข้าวเหนียวที่ห่อแล้วมาประกบกันเป็นคู่ แล้วใช้ดอกลมัดให้ติดกันเป็นคู่ ๆ แล้วนำไปต้ม หากนำไปนึ่งก็ไม่ต้องมัด แต่เรียงจัดให้เปียดชิดกันในลังถึงนึ่งให้สุก

ข้าวต้มมัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บางแห่งเรียกว่า “ข้าวต้มกล้วย” ทำได้ 2 แบบ แบบแรกทำเหมือนของภาคกลาง แบบที่สองไม่ใส่กะทิ นำข้าวเหนียวดิบมาคลุกกับถั่วดำหรือถั่วลิสง พรมน้ำเกลือให้พอเปียกแล้วนำมาห่อด้วยใบตอง บางครั้งใช้ใบเตยและใบทองกวาวแทนใบตอง ซึ่งจะให้รสชาติหอมต่างกัน แล้วใช้เชือกกล้วยและตอกใบไผ่มัด 2-3 เปลาะ แล้วนำไปต้มจนสุก

ข้าวต้มมัดของภาคเหนือ เรียกว่า “เข้าต้ม” การทำไม่แตกต่างจากภาคอีสาน ข้าวต้มของคนล้านนาจะใส่กล้วยน้ำว่าสุกผ่าครึ่ง เรียกว่า “เข้าต้มกล้วย” หรือใส่ไส้ถั่วลิสง ก็ต้องแช่ถั่วลิสงไว้ 2 ชั่วโมง เรียกว่า “เข้าต้มถั่วดิน” บางทีก็ใส่ทั้งกล้วยและถั่วลิสง ไม่มีการใส่น้ำตาลหรือน้ำกะทิ ไม่มีการปรุงรสใด ๆ แต่ถ้าหั่นเข้าต้มเป็นท่อนพอคำแล้วชุบมะพร้าวโรยหน้า จะเรียกว่า “เข้าต้มหัวหงอก” การต้มเข้าต้มนั้นห่อข้าวต้มเสร็จแล้วจะนำ 4-5 ห่อ มารวมกันแล้วมัดด้วยดอกลีลาวดี จากนั้นนำไปต้มจนสุกได้ที่ ในการต้มนั้นมักมีการห่อใบตองเลียนแบบการห่อเข้าต้มแล้วนำไปต้มพร้อมกันด้วย เรียกว่า “จู้เข้าหมม (จู้ขนม)” เชื่อว่าจะทำให้ข้าวต้มสุกทั่ว

ข้าวต้มมัดภาคใต้ คล้ายคลึงกับข้าวต้มมัดของภาคกลาง เรียกว่า “เหนียวห่อกล้วย” คือ เหนียว (ข้าวเหนียวขาว) ห่อกล้วยรอบ ๆ และด้านนอกสุดมีใบตองห่อและใช้เชือกพันหรือมัดหัวท้ายให้แน่น นอกจากนี้ยังมีข้าวต้มลูกโยนหรือข้าวต้ม ใช้ข้าวเหนียวผสมถั่วดำ ไม่มีกล้วย แล้วห่อด้วยใบป้อหรือใบมะพร้าวเป็นรูปรีผูกเข้าด้วยกันเป็นพวงแล้วนำไปต้ม มีตำนานเล่าต่อกันมาว่า สมัยพุทธกาลชาวบ้านเบียดเสียดกันใส่บาตร ให้พระพุทธรูปเจ้า บางคนเข้าไม่ถึงพระองค์ จึงใช้วิธีโยนข้าวต้มไปแทน จึงเป็นที่มาของ “ข้าวต้มลูกโยน” ตั้งแต่นั้นมา

คุณค่าทางโภชนาการของข้าวต้มมัด นักโภชนาการยอมรับว่าเป็นอาหารว่างหรือขนมของไทยที่ให้สารอาหารครบ 5 ชนิดที่อยู่ในห่อเดียวกัน กล่าวคือ ได้สารอาหารคาร์โบไฮเดรตที่ให้พลังงานจากข้าวเหนียววิตามินและแร่ธาตุจากกล้วย โปรตีนจากถั่วดำ และไขมันจากกะทิ นอกจากนี้ยังพกพาสะดวก กินง่าย ไม่ต้องใช้ภาชนะ เหมาะแก่การใช้เป็นเสบียงอาหารเวลาเดินทางและเป็นอาหารในยามเกิดภัยพิบัติที่อาหารหลักขาดแคลนเข้าถึงยาก

ข้าวต้มมัด ได้รับการขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ประจำปี พ.ศ. 2557 (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2557)

ส่วนผสมการทำข้าวต้มมัด

1. ใบตอง
2. ตอกมัด
3. กล้วยน้ำหว่า
4. ถั่วดำ
5. ข้าวเหนียว 3 กิโลกรัม
6. หัวกะทิ 2 กิโลกรัม
7. เกลือ
8. น้ำตาล 8 ชีด

วิธีการทำ

1. เตรียมใบตองสด เช็ดทำความสะอาด ฉีกใบตองขนาด 5-8 นิ้ว
2. แช่วข้าวเหนียว 5-10 นาที จากนั้นนำไปผักรวมน้ำกะทิ ใช้ไฟปานกลาง พอแห้งใกล้จะสุกใส น้ำตาล เกลือ
3. ตักข้าวเหนียว ใส่ใบตอง ถั่วดำ จากนั้นมัด นำไปนึ่ง พร้อมรับประทาน

พื้นที่ปฏิบัติ

ชุมชน บ้านตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ชื่อที่ปฏิบัติ

นางสังเวียน แสงสินทรัพย์

ชื่อผู้ที่สืบทอด

ไม่มีผู้สืบทอด

สถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

มีการปฏิบัติอย่างแพร่หลาย

วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ไม่ได้มีการถ่ายทอดผลงาน เนื่องจากลูกหลานไปประกอบอาชีพอื่นๆ และเห็นว่าไม่สำคัญ
สามารถซื้อรับประทานได้ตามตลาดทั่วไป

วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1. นำไปใช้สำหรับการดำรงชีพในชีวิตประจำวัน
2. ประกอบอาชีพค้าขาย เพื่อสร้างรายได้

ปัญหาการพัฒนา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ในพื้นที่ของชุมชนมหาสวัสดิ์ยังไม่มีผู้สืบทอด

17. ช่างไม้**ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม**

ช่างไม้

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น

ช่างไม้

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

งานช่างฝีมือดั้งเดิม (เครื่องมือ)

รายละเอียดเนื้อหา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่สัมภาษณ์นายวิน นราแก้ว เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2566 ณ บ้านพักที่นายวิน นราแก้วรับเหมาต่อเติมบ้านไม้ 2 ชั้น รายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

นายวิน นราแก้ว เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถด้านช่างไม้ โดยมีวิธีการเรียนรู้จากลุงและอาที่ประกอบอาชีพช่างไม้ แรกๆ นายวิน นราแก้ว ทำหน้าที่เป็นลูกน้อง อาศัยวิธีการครูพักลักจำ ต่อมาเริ่มมีประสบการณ์รับทำงานสร้างบ้าน ต่อเติมบ้าน ซึ่งการเป็นช่างไม้ต้องอาศัยทักษะและประสบการณ์ ใจชอบใจรัก และอาศัยความอดทน ดังนั้นจึงไม่ค่อยมีคนสนใจที่จะเรียนรู้

ลักษณะการรับสร้างบ้าน

1. ต้องมีแบบบ้าน ถ้าสร้างใหม่ต้องขอที่องค์การบริหารตำบล (อบต.) หากต่อเติมบ้านไม่ต้องมีแบบ สามารถต่อเติมตามที่เจ้าของต้องการ

2. รายละเอียดการรับเหมารายวัน จะเริ่มงานเวลา 08.30 – 17.00 นาฬิกา

3. ช่างต้องใช้วัสดุอุปกรณ์เป็นทุกอย่าง เช่น เลื่อย ฆ้อน เครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นต้น

พื้นที่ปฏิบัติ

ชุมชน บ้านตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

ชื่อที่ปฏิบัติ

นายวิน นราแก้ว

ชื่อผู้ที่สืบทอด

ลูกชาย และน้องชาย

สถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

เสี่ยงต่อการสูญหาย ต้องได้รับการส่งเสริมและรักษาอย่างเร่งด่วน

วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

เคยมีการบันทึกเป็นวิดีโอ

วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ประกอบอาชีพค้าขาย เพื่อสร้างรายได้

ปัญหาการพัฒนา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1. วัสดุก่อสร้างบ้านมีราคาแพง และใช้เวลาการสร้างบ้านนาน

2. นิยมการสร้างบ้านสำเร็จรูป

3. กระบวนการ วิธีการ สร้างบ้านต้องอาศัยระยะเวลา การเรียนรู้ ประสบการณ์ ทำให้ไม่มีคน

อยากจะเรียนรู้

18. ศาสนพิธีกรงานแต่งงาน

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ศาสนาพิธีกรงานแต่งงาน

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น

ศาสนาพิธีกรงานแต่งงาน

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณีและเทศกาล (ประเพณี)

รายละเอียดเนื้อหาามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่สัมภาษณ์ นายเสงี่ยม จิตรรักมัน เมื่อวันที่อาทิตย์ที่ 9 กรกฎาคม 2566 ณ วัดสุวรรณาราม รายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

นายเสงี่ยม จิตรรักมัน เป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้านศาสนา โดยทำหน้าที่เป็นศาสนาพิธีกรในงานต่างๆ เช่น งานเข้าพรรษา งานออกพรรษา งานแต่งงาน พิธีตั้งศาลพระภูมิ เป็นต้น ความรู้คุณลุงเสงี่ยม จิตรรักมัน เรียนรู้มาจากหม่อมท่าขวัญชื่อ ลุงเกิด ไทยทวี (เสียชีวิต) คุณลุง ได้รับมอบตำราการทำขวัญแต่งงานเรียบร้อยแล้ว

ยกตัวอย่างการเตรียมการจัดงานแต่งงาน (พิธีเข้า)

1. เจริญพระพุทธมนต์ กล่าวคำบูชาพระรัตนตรัย
2. สวดถวายพรพระ
3. เจ้าบ่าว เจ้าสาวใส่บาตรพระ ส่วนมากนิมนต์พระ 9 รูป
4. จัดอาหารถวายพระ พระฉันอาหารเสร็จ พระให้พร คู่บ่าวสาวกรวดน้ำ พระกลับวัด

พิธีแห่ขันหมาก

เวลาเริ่มแห่ขันหมากเข้าบ้าน นิยมฤกษ์ 09.09 นาฬิกา จุดประทัด นำสินสอดมาให้ฝ่ายเจ้าสาว จากนั้นเริ่มดำเนินตามขั้นดังนี้

1. เข้าบ้าน เปิดขันหมากสินสอด บูชาเช่นผี ใหว่ผีบ้าน ผีเรือน ผีบรรพบุรุษ ขันหมากประกอบด้วย ขันหมาก ขันพลู 1 ขันห่อหมก ขันขนมจีน ขนมต้ม ขันสินสอด ใบเงินใบทอง ถั่วงา ถั่วเขียว ด้วยอาหาร ขนมในพิธี ขนมแห้ง เช่น ขนมจันทร์อับ
2. นับสินสอด ตามที่ได้ตกลงกัน
3. จากนั้นโรยถั่วงา โรยตรงสินสอดของหมั้นเพื่อความเป็นสิริมงคล งาดำ ถั่วเขียวเม็ด ข้าวเปลือก สื่อถึงความเจริญงอกงามของชีวิตคู่

4. เริ่มพิธีหมั้น คู่บ่าวสาวสวมแหวน สร้อยคอ ให้กันและกัน
5. ให้อุปัฏฐาก ตายาย พ่อแม่ เพื่อขอขมา
6. พิธีหลั่งน้ำพระพุทธรูป (หลั่งน้ำสังข์) แต่หากว่าผู้หญิงท้อง จะดั้นด้นครั้งนี้เพราะมีความเชื่อว่าลูกที่อยู่ในท้องจะไหลไปตามน้ำสังข์ ไม่อยู่กับพ่อแม่

พิธีทำขวัญคู่บ่าวสาว

พิธีทำขวัญคู่บ่าวสาว เพื่อบรม สั่งสอน การใช้ชีวิตคู่ การใช้คำพูดของคนที่ตั้งงานกัน ให้อยู่ด้วยกันด้วยความสุข พิธีทำขวัญคู่บ่าวสาว เริ่มดังนี้

1. สวดชุมนุมเทวดา เพื่อมาให้เป็นสักขีพยาน
2. หมอทำขวัญเริ่มพิธีทำขวัญ

ในพิธีทำขวัญบ่าวสาวนี้ หมอจะต้องจัดเอาของที่มากับขันหมากมาทำพิธี จัดทำบายศรีปากชาม ซ้ายขวา เหล้าสองขวด ห่อหมกสองห่อ ของที่นำมาทำขวัญนั้นจะต้องจัดมาให้ครบคู่จึงจะถูกต้อง จะเป็นก็อย่างก็ได้ไม่จำกัด ยิ่งแบ่งเอามาให้ครบก็ยิ่งดี เพราะการทำขวัญนี้ ก็เป็นการเช่นไหว้ผี ปู่ ย่า ตา ยาย ไปในตัวด้วย เมื่อจัดแจงข้าวของเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ทั้งคู่บ่าวสาวมานั่งคู่กันตรงหน้าหมอ ซึ่งมีบายศรีปากชาม และของทั้งหลายวางอยู่ ให้บ่าวสาวทั้งสองนั่งพนมมือฟังทำขวัญต่อไป หมอนำบูชาพระรัตนตรัย แล้วตั้ง นะโม 1 จบ สักเคมคร

ทำขวัญบ่าวสาว - เช่นผี

ศรี ศรี วันนี้นันต์ เป็นราศีศุภฤกษ์มงคล ข้าพเจ้าจะขอย่อยน ประดิษฐานขึ้นทันใด ขออำนาจพร ยอกรขึ้นไหว้ ท่านพ่อท่านแม่ เฒ่าแก่ผู้ใหญ่ ญาติกาฝูงผี ไม่ว่าผู้ดีหรือเชื้อใจ ผีเรือนแม่พ่อ ผีหอปลุกใหม่ ขอเชิญจงมาให้พร้อมกันในวันนี้

วันนี้เป็นวันดี ท่านเศรษฐีและผู้ใหญ่ ท่านจะเอาแก้วเข้ามาเกย ท่านจะเอาเขยเข้ามาฝาก เอาขันหมากเข้ามาให้ จงจัดแจงแต่งไว้ ส้มสุกลูกไม้ ขนมหลายกองเกวียน ขนมผิงฝอยทอง ล้วนแต่ของจ้านงเนียน จันอับจาเจียน ผลไม้นานา ส้มซ่าส้มยำ ส้มทับพลับจัน ลูกอินผาล้า ขนมต้มลูกใหญ่ กล้วยไข่กล้วยน้ำ มะพร้าวอ่อนอ้อยลำ เหล้าเปิดหมั้น ห่อหมกทอดมัน สารพันที่จะมี อภิเชกสองศรี เช่นผีทั้งหลาย ผีภูตผีพราย แม่ชี้อรักษา ที่ได้เลี้ยงดูผีบูผียา ผีตาผียาย ตามประดาพี่น้อง ผีเกี่ยวผีตอง ทั้งสองพร้อมกัน อย่าชิงเคียดเคียดฉันท ขบฟันเช่นเขี้ยว จะมาเป็นพี่เป็นน้อง จะมาเป็นทองแผ่นเดียว อย่าฉุนพิโรธโกรธเกรี้ยว ช่วยอุปถัมภ์ค้ำชู ผัวเมียทั้งคู่ ให้อยู่สบาย ขอเชิญสมเด็จ เสด็จเข้ามา คุ่มครองรักษา คุ่มทั้งโพล่ภัย คุ่มเสนียดจัญไร สิ่งร้ายอย่ามี คุ่มให้สารพัด อย่าให้หนูกัฒหลังคา คุ่มทั้งผ่านงมุ้งผา ข้าวปลา

ฉาง ครอบครองสองรา โรคาเบาบางคัมลูกคัมเต้า คัมเขมาตาลทราง ญาติผีสง ช่วยคัมครองป้องกัน ลูก
 เปรตเศษนรก กระจายจากอาธรรม อย่าให้มาเกิดในครรรค์ ขอเชิญเทวดา จูติลงมาจากบนสวรรค์ เพื่อจะเป็น
 ลูกเต้า เมื่อเจ้าจะมีครรรค์ ข้าขอรำพัน ทั้งจั่วทั้งผา ชื่อตั้งหลังคา รอดแปกไก่ ผีประตุน้ำต่าง เสาห้องเสา
 กลางผีสงหน้าไม้ ที่ได้ปลูกเรือนอยู่ สองเจ้าทั้งคู่ ขอให้อยู่สบายคัมทั้งโพยภัย คัมเสนียดจัญไร สิ่งร้าย
 อย่าได้มี สวัสดิศริมงคล เกิดมรรคเกิดผล แก่คนทั้งสอง ยกขึ้นมาตั้งพัก หินหนักฟักทอง เครื่องสินสมรส
 ยกขึ้นมาหมด ตั้งไว้ในห้องผ้าเช็ดหน้าดอกคำ ชันน้ำพานรอง หวีกระจกคันฉ่อง โถแบ่งน้ำมัน ยี่ภูปูนอน
 พุกหมอนมานกัน เตียงตั้งอัมจรรย กระจกชั้นเขียนหมาก มีดพับตลับนาก พานหมากของพลู เครื่องกิน
 เครื่องอยู่ ชันน้ำจอกลอย เครื่องใช้ไม้สอย สาวน้อยหาไว้ เมื่อจะออกเรือนไป เจ้าจะได้ครองกัน ค่อยผ่อน
 ค่อยผัน ปรนนิบัติผัวตน ให้เกิดสวัสดิมงคล แก่ตนทุกวัน อีกไม้สีฟัน ชันน้ำบัวนปาก ดูพลูดูหมาก
 ตลับนากชี้ผึ้ง อย่าตั้งปึงเอากับผัว อย่าทำชั่วถึงผู้ใหญ่ เราสอนเจ้าไว้ จงเร่งจดจำ ยามคำอย่าเที่ยวเตร่ อย่า
 โลเลแก่งแซเขื่อน การเหย้าการเรือน คอยตักเตือนชาวไทย ทุกสิ่งทั้งสิ้น เมื่อผัวกินคอยดู จัดแจงแต่งไว้ทำ
 ต้มผักหญ้าปลาอย่างไฟ แกงปลาไหลจะใส่ผัก อย่าให้มากนั้ไม่สู้ดี อย่ารู้จู้ทำหงุดหงิด เมื่อผัวคิดว่าบ่น
 กลับหลังคนจึงค่อยว่า จงฟังคำที่สั่งสอน จะให้พรสอนเจ้าไป เกี้ยวต้องทั้งสองข้าง หากพลาดพลั้งลูกเขย
 ใหม่ คำโบราณท่านกล่าวว่า ดูธิดาด้วย แม่ผัวกับลูกสะใภ้ อย่าซึ่งเคียดเคียดฉันท ทั้งสองครองกัน ให้เป็น
 ฉันทผัวเมีย อย่าเรียกเมียว่าอี มันไม่ดีแก่ตัว ฝ่ายว่าเมียก็กลัว ฝ่ายว่าผัวก็เกรง อย่าขึ้นมึงขึ้นเอ็ง อย่าชมเหง
 ใจกัน อย่าพูดกระแทกแตกตั้น หุนหันด่าทอ อย่าให้ร้อนถึงพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย อดสูดูร้าย หลึงชายแย้
 เยาะ ผัวผิดเมียพลั้ง อดอ้อมกันมั่ง ยับยั้งจงเหมาะ ผัวก็พูดแต่หวานๆ เมียก็ขานแต่เพราะๆ อย่าโมโห
 ปากเปราะ ทำน้ำใจเสาะ มันไม่เหมาะชอบกล จงอย่าทำช่องขัด ปรนนิบัติผัวตน เมื่อเจ้าจะเข้านอน จง
 ไหว้พระสวดมนต์ ถือศีลห้าเป็นต้น สวัสดิมีชัย เมื่อยามราตรี เข้าที่กราบเท้าผัว เป็นการดีแก่ตัว ไม่มีชั่ว
 ศักเวลา ฝ่ายผัวก็อย่าช้า ลูกขึ้นมาให้พรเมีย ทั้งทรัพย์สินก็จะได้ เพิ่มไหลพูนมา ถึงจะได้บุตรบริบุตร ก็คงจะ
 มาสืบสาย จะมีลูกหญิงชาย ก็ไม่ชั่วสักคน มาจากบนฟ้า เทวดานิมนต์จุดปฏิสนธิ คนที่ชั่วไม่มี สอนเจ้า
 เท่านั้น ดีกว่าเงินทองหมั้นตริกตรอง ฟังคำจำไว้ สมบัติของเจ้า อย่าให้รู้ขาด ให้ไหลมาเทมา เหมือนคงคา
 บอทราย อย่ารู้สิ้นรู้สุด ถึงจะมีบุตรก็บริสุทธิ์สืบสาย มีลูกหญิงก็เลี้ยงง่าย มีลูกชายก็เลี้ยงคง ขอให้อายุยืน
 ยง ทั้งสองครองกัน ระวังโรคภัยอันตรายไม่มี ให้เป็นเศรษฐีมหาเศรษฐี ให้มีเรือขี่เลี่ยมทอง มีข้าหญิง
 เหลือหลาย มีข้าชายเนืองนอง ศฤงคารบ้านช่องวัวควายช้างม้า เรือแพนาวา จอดอยู่เต็มท่า สินค้ามาก
 ครัน ให้มีเงินนับแสน ให้มีทองนับล้าน โดกถาดเขียนชั้น สารพันใช้สอย มั่งม่านการเห้า ข้าสาวปาวน้อย
 เงินทองเบี้ยร้อยใช้สอยความควัน ให้ตันกลปพฤษ์ งอกขึ้นห้วนอน ตรงหน้าบัญชี ผ่าผ่อนแพรพรรณ จะ
 นึกของสิ่งใด ขอให้ได้สิ่งนั้น ให้สมความปรารถนา ให้มีโรงช้างโรงม้า มีฉางข้าวฉางเกลือ คลังเสื่อคลังผ้า

ให้มีคลังเงินตรา ส่วยสาอากร เดชะพระพร เกิดกับเจ้าทั้งสอง รักกันแน่นแท้ ไม่มีปรวนแปร จนแก่จนเฒ่า
 ถือไม้เท้ายอดทอง เป็นคู่ครองกัน ถือตะบันยอดเพชร อายุรวมเสร็จ อยู่เกินร้อยปี ขอเดชะพระไตรรัตน์
 กำจัดความทุกข์ ให้เป็นสุขชี อยู่ดีกินดีมีเงินทอง โชคลาภทั้งผอง จงต้องประสงค์ หลักฐานมั่นคง ทั้งสอง
 คน อายุ วรรณ สุขัง พะลัง

พุทธรังกรรมสิทธิ ธัมมังกรรมสิทธิ สังฆังกรรมสิทธิ สิทธิกิจจัง สิทธิกัมมัง สิทธิการิยัง ตะถาคะโต
 สิทธิเตโซ ชัยโยนิจจัง ปรมังสุขัง สัพพะพุทธานุภาวนะ สัพพะธัมมานุภาวนะ สัพพะสังฆานุภาวนะ
 สะหะโสตติ ะวะณตุเต ลันฆองชัย โหระอง ไชโย บรรเลงดนตรีในตอนนี้

พื้นที่ปฏิบัติ

ชุมชน บ้านตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ชื่อที่ปฏิบัติ

1. นายถวิล อินทร
2. นายเสงี่ยม จิตรกมัน

ชื่อผู้ที่สืบทอด

ไม่มีผู้สืบทอด

สถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

มีการปฏิบัติอย่างแพร่หลาย

วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ไม่เคยมีการบันทึก

วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ใช้ดำเนินประกอบพิธีกรรมการแต่งงาน

ปัญหาการพัฒนา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ไม่มีลูกหลานสืบทอด

19. ศาสนพิธีกรวันเข้าพรรษา

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ศาสนาพิธีกร วันเข้าพรรษา

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น

ศาสนาพิธีกร วันเข้าพรรษา

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณีและเทศกาล (ประเพณี)

รายละเอียดเนื้อหาามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่สัมภาษณ์ นายเสียม จิตรักมัน เมื่อวันที่อาทิตย์ที่ 9 กรกฎาคม 2566 ณ วัดสุวรรณาราม รายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

นายเสียม จิตรักมัน เป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้านศาสนา โดยทำหน้าที่เป็นศาสนาพิธีกรในงานต่างๆ เช่น งานเข้าพรรษา งานออกพรรษา งานแต่งงาน

ยกตัวอย่างการเตรียมการจัดงานวันเข้าพรรษา

1. จัดเตรียมสถานที่ ทั้งทางวัดและญาติโยม
2. เข้าพรรษาทำบุญ 14 – 15 คำ
3. รอญาติโยมมาทำบุญ
4. พระลงศาลา เวลา 08.00 น.
5. กล่าวนำคำบูชาพระรัตนตรัย คำกราบพระ ตามลำดับ
6. รับศีล 5
7. กล่าวบทสวดอิติปิโส จากนั้นญาติโยมเริ่มทยอยใส่บาตร
8. ถวายข้าวพระพุทธรูป ถวายทาน
9. จากนั้นพระจะไปเก็บสิ่งของจากญาติโยมที่นำไปถวายทาน

10. เมื่อพระฉันเสร็จแล้ว จากนั้นถวายผ้าจำพรรษา พุ่มพรรษา (ผ้าห่อสังฆทาน) ประกอบด้วยผ้าอาบนํ้าฝน ผ้าอาบนํ้า ผ้าสบง (ผ้าจำนำพรรษา) ถวายเสร็จพระให้พร จากนั้นตามด้วยการกรวดนํ้า อุทิศส่วนกุศล

11. กล่าวลาพระรัตนตรัย 3 ครั้ง

พื้นที่ปฏิบัติ

ชุมชน บ้านตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ชื่อที่ปฏิบัติ

1. นายถวิล อินทร
2. นายเสงี่ยม จิตรกม้น

ชื่อผู้ที่สืบทอด

สืบทอด 1 คน คนในหมู่บ้านข้างเคียง

สถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

มีการปฏิบัติอย่างแพร่หลาย

วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ไม่เคยมีการบันทึก

วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ใช้ดำเนินประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

ปัญหาการพัฒนา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ไม่มีลูกหลานสืบทอด

20. การทำนาข้าว

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

การทำนาข้าว

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น

การทำนาข้าว

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล (การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม)

รายละเอียดเนื้อหา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่สัมภาษณ์ นางสาวระเบียบ สวัสดิ์จุ เมื่อวันที่อาทิตย์ที่ 9 กรกฎาคม 2566 ณ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมหาสวัสดิ์ รายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

นางสาวระเบียบ สวัสดิ์จุ ประกอบอาชีพทำนามาตั้งแต่เด็ก ไม่เคยทำงานพื้นที่อื่น ทำให้รู้วิธีการปลูกข้าวให้ได้ผลผลิตตามต้องการ การทำนาข้าวต้องรู้วิธีการเตรียมดิน เตรียมพันธุ์ข้าว โดยมีวิธีการคือ

ขั้นตอนการทำนาข้าว

1. ตีเชือกก่อนไถ ไร่ประมาณ 1 สัปดาห์ เพื่อปรับดินให้สมบูรณ์ เพื่อลดการใส่ปุ๋ย
2. ตีเชือกรอบ 2 จากนั้นทิ้งไว้ 2 – 3 วัน
3. จากนั้นเริ่มแช่ข้าวเปลือกพันธุ์ข้าว แช่ข้าวช่วงเช้า เอาข้าวขึ้นตอนเย็น แล้วค้ำคืนไว้ 1 คืน
4. รอยบ่ายของวันรุ่งขึ้น ใช้น้ำเชื้อราใส่ในเม็ดข้าวเปลือก เพื่อไม่ให้มีเพลี้ยไฟ จะทำให้ข้าว

ต้นเขียว สวย

5. เว้น 1 คืน ฉีดยาคุมเปียกที่เราหว่านไว้ 10 วัน ก็ฉีดยาคุม ทั้งวัน 10 วัน ฉีดยา 1 ครั้ง แล้วใส่ปุ๋ย เลี้ยงน้ำใส่

6. ประมาณ 15 วัน ใส่ปุ๋ย จากนั้นประมาณ 1 สัปดาห์ ฉีดยาฆ่าหนอนแมลง พอประมาณ 10 วัน ปล่อน้ำให้แห้ง 10 วัน จากนั้นหวิดน้ำใส่น้ำข้าวก่อน ใส่น้ำประมาณ 2 นิ้ว ฉีดยาฆ่าหนอน 1 ครั้ง จากนั้นใส่ปุ๋ยเคมี 16-16-20

7. จากนั้น ประมาณ 45 วัน หว่านพืช 17 พฤษภาคม – 17 กรกฎาคม ครบกำหนดเก็บเกี่ยวข้าวได้

รวมระยะเวลาหว่านข้าวจนถึงเก็บเกี่ยวข้าวใช้ระยะเวลา 105 วัน โดยใช้พันธุ์ข้าว กข.41 เป็นพันธุ์เพราะปลูก

พื้นที่ปฏิบัติ

หมู่ที่ 1 ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

ชื่อที่ปฏิบัติ

นางสาวระเบียบ สวัสดิ์จุ

ชื่อผู้ที่สืบทอด

ไม่มีผู้สืบทอด

สถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

มีการปฏิบัติอย่างแพร่หลาย

วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ไม่เคยมีการบันทึก

วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1. การดำรงชีวิตประจำวัน
2. ประกอบอาชีพค้าขาย เพื่อสร้างรายได้

ปัญหาการพัฒนามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1. ไม่มีลูกหลานสืบทอด
2. ราคาข้าวถูก

21. แหนมหมุยายน้อย

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

แหนมหมุยายน้อย

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น

แหนมหมุยายน้อย

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล (อาหารและโภชนาการ)

รายละเอียดเนื้อหามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่สัมภาษณ์ นางประภัสสร ภิรมย์มาก เมื่อวันที่อาทิตย์ที่ 9 กรกฎาคม 2566 ณ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมหาสวัสดิ์ รายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

นางประภัสสร ภิรมย์มาก ประกอบอาชีพการทำแหนมหมุย เพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว โดยจะรับสั่งทำแหนมหมุย ประมาณ 400 – 500 ชิ้น ต่อ ครั้ง จัดส่งตามงาน หรือร้านค้า เช่น ร้านนาบัวลุ่มแจ่ม เป็นต้น

ส่วนผสมการทำแหนมหมุย

1. เนื้อหมูบด 2 กิโลกรัม
2. หนั้หมู 1 กิโลกรัม
3. ใบตอง
4. กระเทียม 4 ชีด
5. ข้าวเหนียว 3 ชีด
6. เกลือ 1 ชีด
7. ผลปรงรส (ถ้ามี)

8. น้ำตาลทราย 2 ชีด

วิธีการทำขนมหมุ่

1. เตรียมเครื่อง ประกอบด้วย กระทียม เกลือ น้ำตาลทราย เอามาผสมกัน กระทียมบด นำมาผสมคลุกเคล้า
2. จากนั้นนวดหมูพอเข้ากัน นำเครื่องมาผสมแล้วนวดต่อ
3. นำหนังหมูไปแช่น้ำร้อนและน้ำเย็น พอหนังหมูนิ่ม นำไปตากให้เสด็จน้ำ
4. นำหนังหมูไปผสมกับหมูบด นวดจนสามารถปั้นเป็นก้อน
5. ตักใส่ถุงพลาสติก ขนาด 4x6 จากนั้นนำไปตอมาห่อ ห่อเสร็จนำเข้าตู้เย็น ประมาณ 2-3 วัน สามารถรับประทานได้

พื้นที่ปฏิบัติ

ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

ชื่อที่ปฏิบัติ

1. นางประภัสสร ภิรมย์มาก
2. สินค้า OTOP ของตำบล

ชื่อผู้ที่สืบทอด

1. ลูกสาวนางประภัสสร ภิรมย์มาก
2. สอนให้กับกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

สถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

มีการปฏิบัติอย่างแพร่หลาย

วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ไม่เคยมีการบันทึก

วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

แนวทางการประกอบอาชีพ และสร้างรายได้

ปัญหาการพัฒนา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ไม่มีลูกหลานสืบทอด

22. น้ำพริกปลาดุกฟู

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

น้ำพริกปลาดุกฟู

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น

น้ำพริกปลาดุกฟู

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล (อาหารและโภชนาการ)

รายละเอียดเนื้อหา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่สัมภาษณ์ นางชลันตี ขบวนแก้ว เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2566 ณ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมหาสวัสดิ์ รายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

นางชลันตี ขบวนแก้ว ประกอบอาชีพการทำน้ำพริกปลาดุกฟู เพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว

ส่วนผสมการทำน้ำพริกปลาดุกฟู

1. ปลาดุกอุยตัวใหญ่ 1 ตัว
2. หอมแดง กระเทียม พริกแดงจินดาแห้ง พริกชี้ฟ้าแห้ง ข้าว ไบเมะกรุบ น้ำตาลทราย น้ำมัน

พืช

วิธีการทำน้ำพริกปลาดุกฟู

1. น้ำปลาดุกอุยทำความสะอาดด้วยเกลือและแป้งมัน ล้างด้วยน้ำเปล่าให้สะอาด 2 ครั้ง
2. ใส่ตะกร้าให้สะเด็ดน้ำ แล้วตั้งชั่งนึ่งปลาดุกให้สุก หรือทอดให้สุก พึ่งปลาให้เย็น

แล้วลอกหนังปลาดุกเอาก้างออก

3. สับปลาดุกไม่ต้องละเอียดมาก เสร็จแล้วนำไปหมกกับน้ำมันพืชทิ้งไว้ประมาณ 20 นาที เพื่อไม่ให้ปลาดุกเป็นก้อน แล้วนำไปทอดในน้ำมันพืชที่เดือดหรือร้อนจัดจนกว่าปลาดุกฟู จากนั้นตักออกมาให้เย็น และให้น้ำมันแห้งไป

4. จากนั้นปรุงรสชาติด้วยน้ำตาล เกลือ พริกป่น นำไปผสมกันค่อยเติมปลาดุกที่ทอดไว้ทีหลัง ตามด้วยไบเมะกรุบหั่นฝอย เติมเกลือ น้ำตาล คลุกไปเรื่อยๆ จนกว่าจะเป็นผง สามารถนำมารับประทานได้

พื้นที่ปฏิบัติ

ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ชื่อที่ปฏิบัติ

นางชลันตี ขบวนแก้ว

ชื่อผู้ที่สืบทอด

ไม่มีผู้สืบทอด

สถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

มีการปฏิบัติอย่างแพร่หลาย

วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ไม่เคยมีการบันทึก

วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

แนวทางการประกอบอาชีพ และสร้างรายได้

ปัญหาการพัฒนา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ไม่มีลูกหลานสืบทอด

23. ขนมครกสูตรโบราณ**ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม**

ขนมครกสูตรโบราณ

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น

ขนมครกสูตรโบราณ

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล (อาหารและโภชนาการ)

รายละเอียดเนื้อหา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่สัมภาษณ์ นางสาวอารีย์ สวัสดิ์จุ เมื่อวันอาทิตย์ที่ 9 กรกฎาคม 2566 ณ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมหาสวัสดิ์รายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

นางสาวอารีย์ สวัสดิ์จุ มีความรู้ความสามารถการทำขนมครก โดยจะทำขนมครกในช่วงงานบุญ บุญ งานโรงทาน หรือกิจกรรมที่ทางชุมชนจัดขึ้น

ส่วนผลสมการทำขนมครกสูตรโบราณ

1. ข้าวสารจ้าว ประมาณ 5 กิโลกรัม แขน้าใบเตยไว้กล้างคั้น เริ่มตั้งแต่ 21.00 – 02.00

นาฬิกา

2. หุงข้าวเจ้าสุก
3. มะพร้าวกะทิ สำหรับคั้นน้ำกะทิ
4. น้ำตาลทราย
5. เกลือ

วิธีการทำขนมครกสูตรโบราณ

1. นำข้าวสารเจ้าที่แช่แล้วมา
2. ชูดมะพร้าว มาคั้นเอาน้ำกะทิ
3. ชั่งปรงรส ด้วยการใส่น้ำตาลทราย เกลือ ใส่ในกะทิ

ชั้นเตรียม

1. เตรียมเตาขนมครก ใช้น้ำมันพืชสำหรับทำความสะอาดเตาขนมครก
2. เตาร้อน นำแป้งข้าวเจ้าที่ไม่หยอดลงไปก่อน ตามด้วยกะทิที่ผสมน้ำตาลทราย เกลือ หยอดแล้ว เติมน้ำด้วยต้นหอม
3. ปิดฝาหม้อ พอแป้งสุก แคร์รับประทานได้

พื้นที่ปฏิบัติ

ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

ชื่อที่ปฏิบัติ

นางสาวอารีย์ สวัสดิ์จุ

ชื่อผู้ที่สืบทอด

ไม่มีผู้สืบทอด

สถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

มีการปฏิบัติอย่างแพร่หลาย

วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

เคยมีการบันทึกไว้ โดยมหาวิทยาลัยมหิดล กรมส่งเสริมการเรียนรู้ (เดิมใช้ชื่อ สำนักงาน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.))

วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

แนวทางการประกอบอาชีพ และสร้างรายได้

ปัญหาการพัฒนา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ไม่มีลูกหลานสืบทอด

24. ผัดไทยเส้นมะละกอ

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผัดไทยเส้นมะละกอ

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น

ผัดไทยเส้นมะละกอ

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล (อาหารและโภชนาการ)

รายละเอียดเนื้อหา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่สัมภาษณ์ นางธนภัทร นุชละออ เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2566 ณ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมหาสวัสดิ์ รายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

นางธนภัทร นุชละออ ได้คิดค้นวิธีการทำผัดไทยเส้นมะละกอ เพื่อให้คนที่รักสุขภาพได้มีทางเลือกในการรับประทานผัดไทย และเป็นการนำเอาวัตถุดิบในท้องถิ่นมาเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ

ส่วนผสมการทำผัดไทยเส้นมะละกอ

1. น้ำผัดไทย ประกอบด้วย น้ำตาลปี๊บหรือน้ำตาลมะพร้าว น้ำมะขามเปียก น้ำปลา หอมหัวแดง พริกไทย

2. มะละกอดิบ

3. เต้าหู้ หรือเห็ดทุกประเภท เพื่อสุขภาพ

4. หัวไชโป๊

5. กุ้งแห้ง กุ้งสด ไข่ไก่ หรือไข่เป็ด

6. ผักกัวย่น ถั่วงอก

7. น้ำมันหมู ถั่วลิสงคั่วบด

8. พริกป่น

9. น้ำมะนาว

วิธีการทำน้ำพริกปลาตากฟู

ใส่น้ำมันหมู ไฟปานกลาง ผัดเต้าหู้ให้สุก เครื่องปรุงใส่หัวไชโป๊ ใส่เส้นมะละกอผัดให้สุก
พอดี ใส่น้ำมะขาม ผัดไทยที่ได้เตรียมไว้ ผัดจนสุก ใส่ไข่ ใส่ถั่วงอก ใบขึ้นฉ่าย พร้อมรับประทาน

พื้นที่ปฏิบัติ

ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

ชื่อที่ปฏิบัติ

นางธนภัทร นุชละอ

ชื่อผู้ที่สืบทอด

ไม่มีผู้สืบทอด

สถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

มีการปฏิบัติอย่างแพร่หลาย

วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

เคยมีการบันทึกไว้ โดย มหาวิทยาลัยมหิดล และกรมส่งเสริมการเรียนรู้ (เดิมชื่อสำนักงาน
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.))

วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

แนวทางการประกอบอาชีพ และสร้างรายได้

ปัญหาการพัฒนา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ไม่มีลูกหลานสืบทอด

25. ศาสนพิธีกรงานบวช

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ศาสนาพิธีกร งานบวช

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น

ศาสนาพิธีกรงานบวช

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณีและเทศกาล (ประเพณี)

รายละเอียดเนื้อหา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่สัมภาษณ์ นายโดม ช้อนเที่ยงธรรม เมื่อที่ 15 - 16 กรกฎาคม 2566 ณ วัดมะเกลือ ตำบลคลองโยง อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งวันที่ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลมีประเพณีการบวชที่วัดมะเกลือ และได้รับอนุญาตจากเจ้าภาพงานบวชให้เข้าร่วมสังเกตการณ์ประเพณีการบวชพระ โดยมีนายโดม ช้อนเที่ยงธรรม คอยอธิบายข้อมูลให้ฟังพร้อมให้การต้อนรับอย่างดี รายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

นายโดม ช้อนเที่ยงธรรม ได้ทำหน้าที่เป็นศาสนพิธีกรให้กับคนในชุมชนตำบลคลองโยง เช่น งานศพ งานบวช งานกฐิน งานผ้า ปา

ยกตัวอย่างศาสนพิธีงานบวช

คำว่า บวช มาจากศัพท์ว่า ปะวะชะ แปลว่า งดเว้น ได้แก่ งดเว้นในสิ่งที่ควรงดเว้น คือ เว้นจากกิจบ้านการเรือนมาบำเพ็ญเพียรทำกิจพระศาสนา มีสวดมนต์ ภาวนา เป็นต้น การบวชนั้น ถ้าเป็นสามเณร เรียก บรรพชา ถ้าเป็น พระภิกษุ เรียก อุปสมบท มี 3 อย่าง (สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2558) คือ

1. พระพุทธเจ้าบวชให้ด้วยเปล่งวาจาว่า มาเถิดพระภิกษุ ธรรมเรากล่าวดีแล้ว ท่านจงประพฤติพรหมจรรย์ เพื่อพ้นทุกข์โดยชอบเถิด เรียก เอหิภิกขุอุปสัมปทา
2. พระสาวกบวชให้ ด้วยเปล่งวาจาว่า พุทธัง สรณัง คัจฉามิ อัมมัง สรณัง คัจฉามิ สังฆัง สรณัง คัจฉามิ เรียก ติสระณคัมมอุปสัมปทา
3. พระสงฆ์ 5 รูป รวมทั้งพระอุปัชฌาย์บวชให้ด้วยการสวดญัตติ 1 ครั้ง อนุสาวนา 3 ครั้ง รวมเป็น 4 ครั้ง เรียก ญัตติจตุตถกรรมวาจา การบวชข้อที่ 3 นี้ เป็นการบวชที่ทำอยู่ในปัจจุบัน

ประเพณีการบวชพระ เป็นการปฏิบัติที่สืบเนื่องมาจากความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชน ตามประเพณีชายที่มีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์จะต้องเข้าพิธีอุปสมบท (บวชพระ) การอุปสมบทเป็นประเพณีที่มีความสำคัญมากอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะชายที่มีอายุครบ 20 ปี เป็นวัยที่เข้าสู่วัยผู้ใหญ่ ซึ่งจะต้องมีความรับผิดชอบในชีวิตของตนมากยิ่งขึ้น ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจความจริงของชีวิต เพราะพระพุทธศาสนาเป็นหลักคำสอนแห่งความจริงในโลก ที่สอนให้มนุษย์รู้สาเหตุของการเกิด แก่ เจ็บ และตาย ช่วยให้มนุษย์มีสติสัมปชัญญะที่จะนำไปสู่ในทางที่ดีที่ชอบ การอุปสมบทจึงมีความสำคัญโดยเฉพาะต่อผู้ที่จะเป็นหลักของครอบครัว อีกทั้งผู้บวชยังได้ศึกษาพระธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้บวชสามารถนำข้อปฏิบัติที่ได้จากการบวชพระมาใช้ในการดำรงชีวิตสืบต่อไปได้อย่างมีความสุข (ศูนย์ข้อมูลกลางวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, 2555)

ขั้นตอนแรกต้องมีการกำหนดฤกษ์ยาม ก่อนจะทำการบวชพ่อแม่ต้องนำบุตรชายผู้ที่จะบวชและดอกไม้ธูปเทียนเครื่องสักการะ ไปพบกับอุปัชฌาย์หรือท่านเจ้าอาวาส เพื่อหาฤกษ์ยามวันมงคลกำหนดวันบวช และให้เจ้าอาวาสตรวจสอบว่ามีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์พร้อมที่จะบวช จากนั้นเจ้าอาวาส

วัดจะทำหน้าที่ออกหนังสือขอบวช เพื่อจัดทำประวัติ ตรวจร่างกาย ยาเสพติด การต้องโทษคดี จากนั้นส่งหนังสือถึงสำนักพุทธ กรมศาสนา เพื่อตรวจสอบประวัติ เมื่อตรวจประวัติจากสำนักพุทธผลคือ ผ่าน ลำดับต่อไปคือการเตรียมตัวของผู้ที่บวช

ในงานบวชนาค ถ้ามีพิธีทำขวัญนาคด้วย จะปลงผมก่อนวันบวชหนึ่งวัน แล้วนุ่งขาวห่มขาว เข้า พิธีทำขวัญนาค ถ้าไม่มีการทำขวัญนาคก็จะปลงผมในวันบวช โดยมีพระภิกษุเป็นผู้ขลิบปลายผมให้ ก่อนเป็นพิธี หรือโดยพ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่ จากนั้นก็ให้ผู้ที่โกนผมเป็นผู้โกนผม หนวด เคราควี ให้หมดจด อาบน้ำแล้ว นุ่งขาวห่มขาว จากนั้นเข้าทำพิธีบรรพชาอุปสมบทต่อไป โดยการบรรพชาอุปสมบท จะเป็น 2 แบบ (โดม ช่อนเที่ยงธรรม, สัมภาษณ์, 15-16 กรกฎาคม 2566) คือ บรรพชาอุปสมบท บวช 1 วัน เสร็จ และ บรรพชาอุปสมบท 2 วันเสร็จ

1. กำหนดบรรพชาอุปสมทบวช 1 วันเสร็จ เมื่อผ่านขั้นตอนการโกนผม นุ่งขาวห่มขาว แล้ว ขอขมาจากผู้สูงอายุ นำนาคมาที่วัด ลาพระ ลาสิ่งศักดิ์ จากนั้นเทศน์สอนนาค (พระเทศน์) วรรอบ โบสถ์ 3 รอบ เข้าขอกรรมวาจา จากพระอุปัชฌาย์ ต่อจากนั้นเป็นพิธีสงฆ์

2. กำหนดบรรพชาอุปสมทบวช 2 วันเสร็จ เมื่อผ่านขั้นตอนการโกนผม นุ่งขาวห่มขาว แล้ว จากนั้นนาคไปที่วัด ศาสนพิธีกรนำนาคไปลาพระ ลาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เสร็จแล้วมีพิธีแห่นาคจากวัด กลับไปที่บ้านเพื่อขอขมาจากผู้สูงอายุ จากนั้น กลางคืนเรียกว่า พิธีเรียกขวัญนาค มีหมอบทำขวัญมาทำพิธี ส่วนมากจะเริ่มเวลา 19.00 นาฬิกา ครั้นรุ่งเช้านำนาคมาที่วัดเพื่ออุปสมบท ณ พัทธสีมาที่วัด เมื่อมาถึง โบสถ์เวียน 3 รอบ ก่อนเข้าโบสถ์มีการเวียนหาเสมา จากนั้นมีโปรยทานเสร็จนาคเข้าโบสถ์เพื่อทำพิธี บรรพชาอุปสมบท

ขั้นเตรียมความพร้อม รายละเอียดดังนี้

การเตรียมความพร้อมสิ่งของที่ต้องใช้ในงานบวช ของฝ่ายเจ้าภาพ และนาค ดังนี้

การเตรียมการ

1. บริหาร 8 ได้แก่ ผ้าจีวร ผ้าสังฆาฏิ ผ้าจีวร บาตรพร้อมด้วยถลกบาตร (ถุงบาตร) มีดโกน เข็ม เย็บผ้าพร้อมด้าย ประคตเอว กระบอกกรองน้ำ (ธรรมกรก)

2. เครื่องบริวาร ได้แก่เครื่องใช้ส่วนตัวอื่น ๆ จะมีอย่างน้อยเพียงไรสุดแต่ความจำเป็นของแต่ละคน เช่น เสื้อ ที่นอน (ไร่นุ่น) หมอน มุ้ง ผ้าห่มนอน ผ้าสบง และผ้าจีวร (เอาไว้ผัดเปลี่ยน) รองเท้า (ชนิดคืบ ไม่หุ้มส้น) ร่มกันแดดกันฝน ผ้าเช็ดตัว สบู่ แปรงสีฟัน ยาสีฟัน เป็นต้น

3. ไทยธรรม สำหรับถวายพระอุปัชฌาย์

4. เครื่องสักการะ (รูปเทียนแพและดอกไม้กระถาง)
5. เครื่องสักการะขอนิสัยจากพระอุปชฌาย์ (รูปเทียนแพและดอกไม้กระถาง)
6. ผ้าไตร (มีหรือไม่มีก็ได้)

ไทยธรรมถวายพระคู่สวด ประกอบด้วย

1. ผ้าไตร (มีหรือไม่มีก็ได้)
2. เครื่องสักการะ (ดอกไม้รูปเทียน 2 ชุด สำหรับขอสีลและถวายท่าน)
3. เครื่องไทยธรรม 2 ชุด
4. ของปัจจัยหรือของใบปวารณา หรือของใส่ปัจจัยหรือใบปวารณา

ไทยธรรมถวายพระอันดับ ประกอบด้วย

1. เครื่องไทยธรรม
2. ดอกไม้รูปเทียน
3. ของปัจจัยหรือของใบปวารณา (ทั้งหมดนี้จัดตามจำนวนพระอันดับ)

เครื่องประกอบ

1. ผ้าอังสะ
2. พานแว่นฟ้าวางผ้าไตร
3. ตาลปัตร
4. ย่าม
5. ดอกไม้คลุมไตร
6. เหริยบูชาทโปรยทาน (พอสมควร)
7. ดอกบัว 3 ดอก พร้อมรูป 3 ดอก เทียน 2 เล่ม (สำหรับนาค)

ขั้นตอนการปฏิบัติ ดังนี้

โกนผมนาค

เริ่มจากพระสงฆ์จะทำการโกนผมให้นาค พ่อแม่และญาติผู้ใหญ่ หรือผู้ที่มาร่วมบุญงานบวชพระตามลำดับ โดยนำใบบัวมารองผมที่โกน จากนั้นนำไปลอยที่แม่น้ำหรือวางไว้ใต้ร่มโพธิ์ มีความเชื่อว่าจะทำ

ให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข ในการปลงศพนั้นจะปลงที่บ้านหรือที่วัดก็ได้แล้วแต่ความสะดวกของเจ้าภาพ

การแต่งตัวนาค

การแต่งตัวนาคนั้นควรแต่งด้วยชุดขาวทั้งหมด เพื่อแสดงถึงความสะอาดบริสุทธิ์ ทั้งกาย วาจา ใจ ไม่ควรมีเครื่องประดับมากจนเกินไป เครื่องแต่งตัวนาคส่วนมากมีดังนี้ 1) เสื้อเชิ้ตแขนยาวสีขาว 2) สบงขาว 3) อังสะขาว 4) เข็มขัดนาค หรือสายรัดสำหรับรัดสบง เป็นการปฏิบัติตามประเพณีการบวชพระที่นิยม เพื่อให้สอดคล้องกับคำว่า “นาค” ซึ่งเป็นชื่อเรียกผู้ที่จะบวชในพระพุทธศาสนาเท่านั้น ถ้าไม่มีเข็มขัดนาคจะใช้เข็มขัดอย่างอื่นหรือสายรัดแทนก็ได้ 5) เสื้อคลุมนาค 6) สร้อยคอ หากมีสร้อยคอจะสวมให้นาคก็ได้ หรือไม่สวมก็ได้

การลาญาติผู้ใหญ่ หรือผู้ที่เคารพนับถือ

วิธีปฏิบัติคือ ให้เตรียมกระทงดอกไม้กรวยครอบ พร้อมรูปเทียนแพวางลงบนพาน เมื่อไปถึงผู้ที่ จะรับการลา ก็เข้าไปกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์สามครั้ง เปิดกรวยกระทงดอกไม้แล้วยกขึ้นประคองต่อ หน้าผู้รับการลาพร้อมกับกล่าวคำขอขมาว่า “กรรมใดที่ข้าพเจ้าได้เคยล่วงเกินต่อท่าน ด้วยกายก็ดี ด้วย วาจาที่ดี ด้วยใจก็ดี ทั้งต่อหน้า และลับหลัง ทั้งที่รู้และไม่รู้ เพื่อความบริสุทธิ์แห่งเพศพรหมจรรย์ ขอท่าน โปรดอโหสิกรรมนั้นแก่ข้าพเจ้าด้วย เทอญ” ญาติผู้ใหญ่จะเอื้อมมือมาแตะพาน แล้วกล่าวว่า “สาธุ ข้าพเจ้ายินดีอโหสิกรรมให้เธอทุกอย่าง และขอให้เธอจงอโหสิกรรมแก่ข้าพเจ้าด้วย ข้าพเจ้าขออนุโมทนา ต่อท่านที่ได้บวชในพระพุทธศาสนา ทดแทนคุณบิดามารดา และจงเป็นศาสนทายาท สืบต่อ พระพุทธศาสนาด้วยดีในเพศพรหมจรรย์เทอญ” จบแล้ว นาคจึงเอาพานวางที่พื้นกราบเบญจางคประดิษฐ์ อีกสามครั้ง แล้วนั่งพับเพียบ การลาผู้ใหญ่สามารถทำพร้อม ๆ กันหลายได้ โดยให้ญาติใหญ่นั่งเป็นแถว ๆ ละ 7 คน พอขอขมาเสร็จ นาคมอบผ้าให้ญาติผู้ใหญ่ ต่อจากนั้นเป็นญาติผู้ใหญ่ ชุดที่ 2 ขอขมาจนหมด ญาติ

การทำขวัญนาค

ในวันทำขวัญนาค หมอทำขวัญนาคก็จะอ่านคำทำขวัญนาคขึ้น ตามทำนอง มีเนื้อความ อธิบายถึงชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เริ่มเป็นตัว และพ่อแม่ได้ บำรุงเลี้ยงมาด้วยความยากจนเติบโตใหญ่ ก็ด้วยความปรารถนาที่จะได้เห็นลูกเป็นคนดี นาคจะอุปสมบทในพระพุทธศาสนา เป็นการสมควรยิ่งที่นาคจะพึง รักษาความดีอันเป็นมงคลนี้ ไว้แก่ตนต่อไป วันรุ่งขึ้นจึงเข้าพิธีอุปสมบท มีการแห่नาคไปสู่วัด

การเดินประทักษิณเวียนขวารอบสีมาและการนำนาคเข้าโบสถ์

เมื่อปลงผมนาคและทำขวัญนาคที่บ้านแล้ว วันรุ่งขึ้นจึงมีขบวนแห่นาคไปยังโบสถ์ จากนั้นเริ่มเวียนโบสถ์สามรอบแบบ ทักษิณาวรรต เริ่มต้นจากสีมาตรงกลางด้านหน้าอุโบสถ ส่วนญาติ ๆ ถือบริหารพร้อมทั้งเครื่องไทยทานที่จัดเตรียมไว้ โดยบิดาจะสวดพาตรถือตาลปัตร ส่วนมารดาถือพานแว่นฟ้าสำหรับใส่ผ้าไตรครองเดินตามหลังนาค แลถัดมาเป็นรูปเทียนแพ เครื่องไทยทานสำหรับพระอุปฌาย์และพระคู่สวด และเครื่องบริหารอย่างอื่นโดยลำดับ ส่วนเครื่องอัฐบริหาร และของถวายพระ จะนำไปตั้งในโบสถ์ก่อนการวันทาสีมา ขณะที่เดินให้นาคสวดบทพุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ ดังนี้ “อิติปิโส ภะคะวา อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ วิชชาจะระณะสัมปันโน สุคะโต โลกะวิทู อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ สัตถา เทวะมะนุสสานัง พุทโธ ภะคะวาติ ฯลฯ” ขณะที่เดินนาคประณมมือ มีดอกไม้ที่เตรียมไว้อยู่ในมือเดินทำประทักษิณเวียนขวารอบอุโบสถ 3 รอบ จะมีผู้กั้นสัปทนให้นาค

เมื่อเดินครบ 3 รอบแล้ว นาคต้องวันทาสีมาหน้าอุโบสถก่อนเข้าไปในเขตสีมา นาควางดอกไม้เครื่องสักการะไว้บนพานที่เตรียมไว้ ไม่จุดรูปเทียน นาคกราบสีมา 3 หน แล้วยืนขึ้นกล่าวคำวันทาสีมา จากนั้นให้นาคนั่งคุกเข่ากราบ 3 หน เมื่อวันทาเสมาเสร็จแล้ว นำนาคมาที่หน้าโบสถ์ นาคจะโปรยทาน เสร็จแล้วจึงจูงนาคเข้าโบสถ์ โดยบิดาจูงมือข้างขวา มารดาจูง มือข้างซ้าย พวกญาติคอยจับชายผ้าตามส่งข้างหลัง นาคต้องก้าวข้ามธรณีประตูห้ามเหยียบเป็นอันขาด เมื่อพ้นประตูไปแล้วให้เดินตรงไปที่พระประธาน ไหว้พระประธานโดยใช้ดอกไม้รูปเทียนอีกหนึ่งกำ นำไปจุดรูปเทียนบูชาพระประธาน ใช้คำบูชาพระเหมือนคำวันทาเสมาข้างต้น แล้วกลับมานั่ง ณ ที่ซึ่งจัดไว้แถวผนังด้านหน้าของโบสถ์

การอุปสมบท (การบวชพระ)

การจะอุปสมบทบวชเป็นพระภิกษุ บริหารต้องครบทุกอย่างที่เรียกว่าบริหาร 8 จึงจะสามารถบวชได้ เมื่อถึงกำหนดพระสงฆ์ที่ได้รับอาราธนาในพิธีบวชมีพระอุปฌาย์ พระคู่สวด และพระอันดับ จะเข้าอุโบสถ นั่งตามแผนผังที่คณะสงฆ์กำหนด พิธีเริ่มโดยพ่อแม่ผู้ปกครอง หรือญาติผู้ใหญ่เข้ามานั่งข้างหน้านาค เพื่อจะมอบผ้าไตรให้นาคเข้าทำพิธีบวชต่อพระสงฆ์ต่อไป ซึ่งปฏิบัติเช่นเดียวกับวิธีซ่อมขานนาคที่กล่าวมาแล้ว เมื่อพระอุปฌาย์บอกอนุศาสน์เสร็จแล้ว เจ้าภาพ ญาติมิตรถวายของพระอันดับ พระใหม่ถวายพระอาจารย์คู่สวดอีกหนึ่งรูปที่ยังมิได้ถวาย ต่อจากนั้นพระอุปฌาย์จะบอกให้พระใหม่มานั่งรับประเคนของบริวารบวชที่ด้านหน้า พระใหม่จะออกมานั่งพับเพียบอยู่ท้ายอาสนสงฆ์ ทอดผ้ากราบ

ไว้ข้างหน้า หากผู้ชายประเคนก็รับของด้วยมือ หากเป็นผู้หญิงก็จับผ้ากราบไว้ โยมผู้หญิงจะวางบนผ้ากราบ เมื่อรับของประเคนหมดแล้ว ให้กลับนั่งหันหน้ามาทางพระสงฆ์เตรียมกรวดน้ำ

การชักซ้อมธรรมที่เป็นอันตรายต่อการบวช (อันตรายกรรม)

อันตรายกรรม แปลว่า ธรรมที่เป็นอันตรายต่อการบวช คือ การชักซ้อมสอบถามสิ่งที่เป็นข้อห้ามสำหรับผู้ที่จะบวชเป็นพระภิกษุ เช่น ไม่เป็นโรคนำรังเกียจ ไม่ทุพพลภาพจนช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ไม่มีหนี้สินติดตัว มีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ เป็นต้น การชักซ้อมนี้เพื่อทำความเข้าใจระหว่างพระคู่สวดกับผู้ขอบวชเป็นพระภิกษุว่า หากมีข้อห้ามเหล่านี้แล้วบวชเป็นภิกษุไม่ได้ ผู้ขอบวชจะต้องตอบคำถามเหล่านี้ตามความเป็นจริง ท่ามกลางพระสงฆ์ จากนั้น ฟังสวดญัตติจิตตกรรมวาจาเพื่อยกสามเณรขึ้นเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา เสร็จแล้วกราบ 3 หน ประณมมือคลานเข้าถอยหลังออกไป พอพ้นพระสงฆ์แล้วลุกขึ้นไปยืนอยู่ที่เดิม ในกรณีที่พระอุปัชฌาย์ไม่บอกอนุศาสน์เอง ท่านจะมอบให้พระคู่สวดเป็นผู้บอกอนุศาสน์ พระคู่สวดเดินตามไปยืนบนอาสนะสวดบอกอนุศาสน์ การสวดบอกอนุศาสน์ท่านจะบอกเป็นภาษาบาลีไว้ก่อนพระใหม่ฟังสวดอนุศาสน์ไปจนจบ เมื่อกลับถึงที่พักแล้ว พระอาจารย์หรือพระพี่เลี้ยงจะแนะนำรายละเอียดเกี่ยวกับอนุศาสน์ทันที โดยจะสวดเป็นภาษาบาลี สวดจบแต่ละข้อให้พระภิกษุใหม่รับ “อามะ ภันเต” ภายหลังจากบวชเสร็จสิ้นลงแล้ว เพื่อสอนให้รู้ถึงการดำเนินชีวิตอย่างพระภิกษุ และการป้องกันไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดในการเป็นพุทธบุตร

อนุศาสน์ หมายถึง คำสอนหรือคำชี้แจงที่พระอุปัชฌาย์หรือพระกรรมวาจาจารย์บอกแก่พระภิกษุผู้บวชใหม่หลังจากบวชเสร็จ คล้ายเป็นบทปฐมนิเทศ ซึ่งมีข้อบังคับไว้ว่าจะต้องบอกอนุศาสน์แก่ภิกษุผู้บวชใหม่ จะไม่บอกไม่ได้เพราะเป็นเรื่องที่พระบวชใหม่ต้องรู้เป็นเบื้องต้นทั้งนี้ เพื่อมิให้ทำผิดพลาดด้วยไม่รู้มาก่อน อนุศาสน์มีเนื้อความกล่าวถึง สิ่งที่พระภิกษุทำได้และสิ่งที่พระไม่ควรทำ

การกรวดน้ำ

เมื่อเสร็จการรับประเคนแล้ว พระใหม่และพ่อแม่หรือผู้ปกครอง หรือเจ้าภาพในการบวชครั้งนี้ จะกรวดน้ำโดยใช้เต้ากรวดน้ำคนละที เมื่อพระอุปัชฌาย์ซึ่งเป็นประธานสงฆ์ในที่นั้นเริ่มบทอนุโมทนาว่า “ยถา วาริวหา ปูร” พระใหม่และญาติที่เป็นเจ้าภาพก็จะกรวดน้ำพร้อมกัน เมื่อขึ้นบท “สพพิติโย” ก็กรวดน้ำหมดเต้าพอดี นั่งพนมมือรับพรจากพระสงฆ์ เสร็จแล้วพระใหม่กราบเบญจางคประดิษฐ์สามครั้งเป็นอันเสร็จพิธีการบวช หลังจากนั้นพระพี่เลี้ยงจะนำพระใหม่ขึ้นจากโบสถ์ พระใหม่ควรสะพายบาตรด้วยไหล่ขวา มือซ้ายถือพัด ส่วนของอื่นให้ผู้อื่นถือไป พระพี่เลี้ยงจะนำออกทางประตูหน้า

การถวายจตุปัจจัย

หลังจากบวชเป็นพระเสร็จเรียบร้อยแล้ว พระออกจากโบสถ์ ญาติโยมเตรียมถวายจตุปัจจัยให้พระใหม่

ตัวอย่างคลิปประเพณีการบวช 1 วัน ดังภาพที่ 6

<https://youtu.be/W3vRUdx63s0>

ภาพที่ 6 QR Code ประเพณีการบวช 1 วัน

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย

คลิปประเพณีการบวช 2 วัน ดังภาพที่ 7

<https://youtu.be/w4eXlwqkGpA>

ภาพที่ 7 QR Code ประเพณีการบวช 2 วัน

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย

พื้นที่ปฏิบัติ

ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

ชื่อที่ปฏิบัติ

นายโดม ชื่นเที่ยงธรรม

ชื่อผู้ที่สืบทอด

ไม่มีผู้สืบทอด

สถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

มีการปฏิบัติอย่างแพร่หลาย

วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

เคยมีการบันทึกไว้ โดย มหาวิทยาลัยมหิดล และศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ (เดิมชื่อสำนักงาน
การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.))

วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ใช้ดำเนินประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

ปัญหาการพัฒนา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ไม่มีลูกหลานสืบทอด

26. การวางแผนไทยโบราณ**ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม**

การวางแผนไทยโบราณ

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น

การวางแผนไทยโบราณ

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล (การแพทย์พื้นบ้าน)

รายละเอียดเนื้อหา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่สัมภาษณ์ นางสมใจ กลัดสุข เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2566 ณ
บ้านพักนางสมใจ กลัดสุข รายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

นางสมใจ กลัดสุข ได้รับการเรียนรู้การวางแผนโบราณมาจากพ่อกับแม่ เกี่ยวกับการวางแผน
นวดประคบ โดยเรียนรู้ตั้งแต่เด็ก เริ่มติดตามพ่อกับแม่ไปนวดตามหมู่บ้าน ชุมชนใกล้เคียง ด้วยการฝึก

ปฏิบัติ การดูการจำ และการสังเกต และเรียนรู้จากยูทูป (YouTube) โดยประกอบอาชีพจากการนวดแผนโบราณ คิดชั่วโมงละ 200 บาท โดยใช้วิธีการนวดแบบผสมผสานกัน คือ มีทั้งการนวด การบีบ การคลึง การถู การกลิ้ง การหมุน การบิด การตัด การทุบ และการเขย่า โดยวัตถุประสงค์ของผู้นวดเพื่อผ่อนคลายกล้ามเนื้อ ส่งเสริมสุขภาพ และการนวดเพื่อบำบัดรักษาโรคหรือรักษาผู้ป่วย เช่น นวดแก้สะบ้าจม นวดแก้คอเคล็ด

นางสมใจ กลัดสุข ได้สาธิตวิธีการนวดแบบผ่อนคลาย ดังนี้

1. ลูกค่านอนหงาย เริ่มจากการนวดที่เท้า ดึงนิ้วเท้าทีละนิ้วเท้าจนครบ 10 นิ้ว เวลาในการดึงนิ้วเท้าแล้วแต่ความต้องการของลูกค้า จากนั้นเริ่มขยับมานวดที่ขา นวดสลับขาซ้ายและขาขวา ดังภาพที่ 8-14

ภาพที่ 8 ทำดึงนิ้วเท้า ทั้ง 10 นิ้ว

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย

ภาพที่ 9 ทำนวดขา
ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย

ภาพที่ 10 ทำถีบต้นขา
ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย

ภาพที่ 11 ทำนวดไขว้ขา กดหน้าขาให้ตึง เพื่อหน้าขาจะได้หย่อน และผ่อนคลาย

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย

ภาพที่ 12 ทำดัดขาให้ตรง

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย

ภาพที่ 13 ทำดิ่งขาตรง ไชว้ขา

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย

ภาพที่ 14 ทำดิ่งขาชนกัน แก้วปวดหลัง

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย

2. ทำดิ่งนิ้วมือ ลูกค้าเหยียดนิ้วมือ จากนั้นดิ่งนิ้วมือลูกค้าทีละนิ้ว กระตุกนิ้วเบาๆ ให้เหยียดตรง ทำให้ครบทั้ง 10 นิ้ว ต่อมานวดบริเวณแขนลูกค้า ทำสลับซ้ายขวา เพื่อให้เกิดความผ่อนคลาย ดังภาพที่ 15-17

ภาพที่ 15 ทำดิ่งนิ้วมือ
ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย

ภาพที่ 16 ทำนวดแขน
ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย

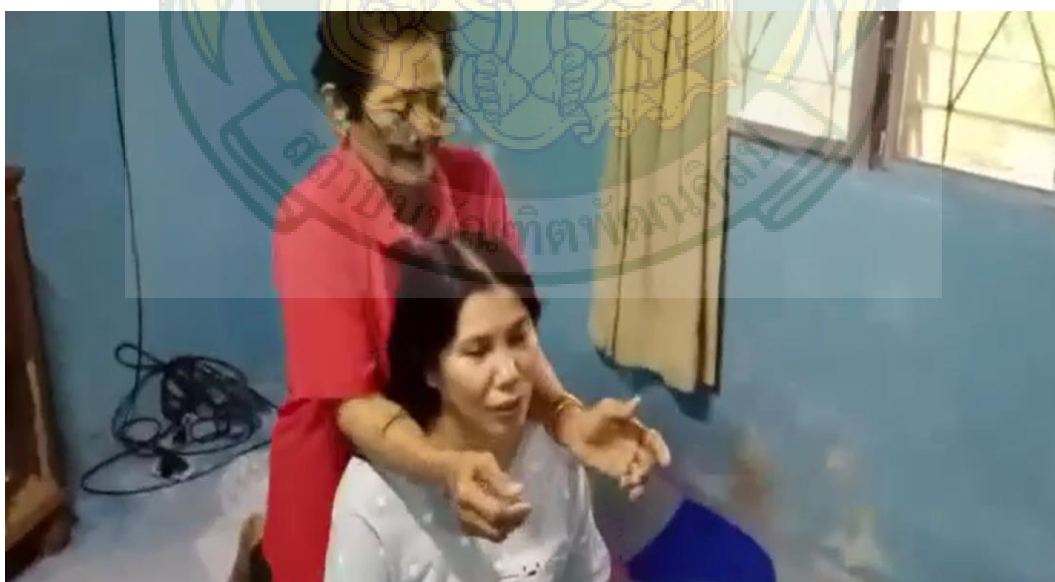
3. นวดส่วนศีรษะ เพื่อให้ผ่อนคลาย แก้มเกรน เริ่มจากการนวดบริเวณรอบใบหน้า ระหว่างคิ้ว นวดดิ่งไปด้านข้าง ดังภาพที่ 17

ภาพที่ 17 นวดบริเวณศีรษะ

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย

4. นวดคอและไหล่ ให้ลูกค้ำนั่งท่าสบาย ๆ แล้วใช้ข้อศอกกดที่ไหล่ และบริเวณใกล้คอ จากนั้นใช้แขนไขว้หลัง ดึงให้แขนตึง ดังภาพที่ 18-22

ภาพที่ 18 ทำนวดคอและไหล่

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย

ภาพที่ 19 ทำมือไขว้หลัง ขวา-ซ้าย เพื่อด้านหลังจะได้ตึง ผ่อนคลาย

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย

ภาพที่ 20 นวดไหล่

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย

ภาพที่ 21 สับไหล่

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย

ภาพที่ 22 บิดตัวเริ่มจากซ้ายไปขวา ขวาไปซ้าย

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย

ตัวอย่างคลิปวิดีโอสาธิตการนวดแผนไทยโบราณ ดังภาพที่ 23

<https://youtu.be/4s3agN4uhQs>

ภาพที่ 23 QR Code สาธิตการนวดแผนไทยโบราณ

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย

พื้นที่ปฏิบัติ

ตำบลคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ชื่อที่ปฏิบัติ

นางสมใจ กลัดสุข

ชื่อผู้ที่สืบทอด

ไม่มีผู้สืบทอด

สถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

เสี่ยงต่อการสูญหาย ต้องได้รับการส่งเสริมและรักษาอย่างเร่งด่วน

วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ยังไม่มีเคยมีการบันทึกภาพวิดีโอ

วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1. ช่วยผ่อนคลายอวัยวะร่างกาย
2. แนวทางการประกอบอาชีพ และสร้างรายได้
3. การดูแลรักษาปฐมพยาบาลเบื้องต้น

ปัญหาการพัฒนา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1. ไม่มีลูกหลานสืบทอด
2. ขาดงบประมาณ จัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ เช่น เตียงนอน อุปกรณ์
3. การสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐบาล

4. ขั้นตอน วิธีการนวด ต้องมีความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบของร่างกาย ตำแหน่งเส้นเอ็น

กล้ามเนื้อ การเรียนรู้จึงต้องมีความอดทน เพราะต้องใช้ประสบการณ์และความอดทนในการเรียนรู้

27. หมอพื้นหมาก**ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม**

หมอพื้นหมาก

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น

หมอพื้นหมาก

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล (การแพทย์พื้นบ้าน)

รายละเอียดเนื้อหาหมวดกฎหมายปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่สัมภาษณ์ นายถวิล เหมือนวงศ์ท่า เมื่อวันที่อาทิตย์ที่ 16 กรกฎาคม 2566 ณ บ้านนายถวิล เหมือนวงศ์ท่า โดยเล่าว่า ตนเองเรียนการเป็นหมอฟันมาจากคนที่รู้จัก ซึ่งเราสามารถรู้ว่าการรักษามีอาการหนัก หรือว่าไม่หนัก โดยสังเกตจากการรสนาติการเคี้ยวหมาก รายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

การประกอบพิธีฟันหมาก เตรียมตัวดังนี้

เตรียมอุปกรณ์พิธีไหว้ครู

1. เหล้าขาว
2. บุหรี่ 3 มวน
3. ดอกไม้ ธูป เทียน
4. หมากพลู
5. ค่าครู 12 บาท เมื่อพิธีรักษาฟันหมากเสร็จ จะนำเงินไปทำบุญต่อไป

ประเภทโรครักษา ไฟลามทุ่ง ไฟลวก เริม ฝี คางทูม พิษตาแดง

อาการ อาการปวดแสบปวดร้อน

คาถาดังนี้

“ตั้งนะโม 3 จบ

พิษร้ายแปด อมพญาอมพยม ปันเป็นแบ่งแห่งเป็นผล กูจะฟันพิษในให้ออก พิษนอกให้หาย ด้วยครูบาชายันต์ ให้อุไรเป็นกรรมสิทธิ์ ด้วยนโมพุทธายะ”

จากนั้นเคี้ยวหมากพลู ฟันบริเวณที่เป็นบาดแผลไฟลามทุ่ง และเตรียมน้ำมนต์ไว้อีกชั้น ระยะเวลาในการรักษา ประมาณ 1-2 วัน

ข้อห้าม ห้ามรับประทานอาหารหมักดอง

พื้นที่ปฏิบัติ

ตำบลคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ชื่อที่ปฏิบัติ

นายถวิล เหมือนวงศ์ท่า

ชื่อผู้ที่สืบทอด

ไม่มีผู้สืบทอด

สถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

เสี่ยงต่อการสูญหาย ต้องได้รับการส่งเสริมและรักษาอย่างเร่งด่วน

วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

เคยมีการสัมภาษณ์ จากมหาวิทยาลัยมหิดล ศูนย์การเรียนรู้ตำบลคลองโยง อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ช่วยรักษาโรคเบื้องต้น

ปัญหาการพัฒนามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1. ไม่มีลูกหลานสืบทอด
2. เป็นความเชื่อส่วนบุคคล ไม่สามารถทดลองด้วยวิธีทางวิทยาศาสตร์

28. กล้วยทอดโบราณ

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

กล้วยทอดโบราณ

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น

กล้วยทอดโบราณ

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล (อาหารและโภชนาการ)

รายละเอียดเนื้อหาามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่สัมภาษณ์ นางทองดี กลิ่นสมเชื้อ เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2566 ณ ริมคลองมหาสวัสดิ์ โดยเล่าว่าตนประกอบอาชีพขายกล้วยทอดมาตั้งสมัยเป็นสาว ด้วยที่บ้านมีสวนกล้วย กล้วยสุก กินไม่ทัน กล้วยก็จะเน่า เสีย เลยคิดค้นหาวิธีการที่จะเอากล้วยมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด เช่น ข้าวต้มมัด กล้วยทอด ที่ทำง่ายที่สุด คือ การทำกล้วยทอด แต่การทำกล้วยทอดก็ต้องมีวิธีการทำ ไม่ว่าจะเป็นการตั้งน้ำมันให้ร้อน การเลือกกล้วยที่จะทอด การผสมแป้ง ระยะเวลาที่ทอด ถ้าไม่อย่างนั้นกล้วยทอดจะไม่อร่อย คนจะไม่ซื้อ รายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

เตรียมวัสดุ/อุปกรณ์

1. มะพร้าวขูด
2. กะทิ

3. แป้งข้าวเจ้า
4. แป้งอเนกประสงค์
5. น้ำมันพืช
6. กล้วยน้ำหว่าห้าม
7. งาดำ
8. เกลือ
9. น้ำตาลทราย
10. น้ำปูนใส (น้ำปูนแดง)

วิธีการทำ

1. ตั้งไฟใส่น้ำมันให้เดือดปานกลาง เพราะถ้าน้ำมันร้อนเกินไปกล้วยจะไหม้ ไม่กรอบ
2. นำแป้งผสมกะทิ น้ำมันพร้าว เกลือ น้ำตาลทราย น้ำปูนใส ผสมคลุกเคล้ากัน จากนั้นชิมรสชาติตามต้องการ โดยจะให้หวานมากกว่าเค็ม
3. นำกล้วยจุ่มแป้งที่เตรียมไว้ แล้วค่อยนำไปทอดในกระทะที่มีน้ำมันเตรียมไว้แล้ว ทอดไปเรื่อยๆ กล้วยสุกจะเริ่มเป็นสีเหลือง เมื่อเหลืองได้ที่ตักใส่ตะแกรงที่เตรียมไว้ ตากกล้วยให้น้ำมันสะเด็ด ก่อนนำไปรับประทานเป็นอาหารว่าง

พื้นที่ปฏิบัติ

ตำบลคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ชื่อที่ปฏิบัติ

นางทองดี กลิ่นสมเชื้อ

ชื่อผู้ที่สืบทอด

ไม่มีผู้สืบทอด

สถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

มีการปฏิบัติอย่างแพร่หลาย

วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ยังไม่มีเคยมีการบันทึกภาพวิดีโอ

วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

แนวทางการประกอบอาชีพ และสร้างรายได้

ปัญหาการพัฒนา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1. ลูกหลานประกอบอาชีพอื่น ไม่อยู่บ้าน
2. ไม่มีการจัดเก็บเป็นลายลักษณ์อักษร

29. ข้าวเม่าสูตรโบราณ

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ข้าวเม่าสูตรโบราณ

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น

ข้าวเม่าสูตรโบราณ

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล (อาหารและโภชนาการ)

รายละเอียดเนื้อหา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่สัมภาษณ์ นางมาลี แสงเสงี่ยม เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2566 ณ ริมคลองมหาสวัสดิ์ โดยเล่าว่าข้าวเม่า เป็นอาหารว่าง กินเล่น ทำง่าย ปัจจุบันคนไม่ค่อยกินข้าวเม่า ทั้งๆ ที่ข้าวเม่าเป็นการนำเอาวัตถุดิบในท้องถิ่นมาทำ และยังเป็นทางเลือกอาหารว่างให้คนกินมากขึ้น การทำข้าวเม่าได้สูตรมาจากแม่ พื้นเพตนเองเป็นคนจังหวัดปทุมธานี ย้ายมาอยู่กับสามีที่นี้ชุมชนมหาสวัสดิ์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 มีประสบการณ์การขายข้าวเม่าประมาณ 30 ปี รายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

เตรียมวัสดุ/อุปกรณ์

1. แป้งข้าวเหนียว ประมาณ 1 กิโลกรัม
2. หัวกะทิ
3. ไข่เป็ด
4. น้ำมันพืช

วิธีการทำ

1. นำหัวกะทิผัดกับแป้ง ใส่ไข่เป็ด (ทั้งไข่แดง และไข่ขาว) นวดจนเข้าที่ โดยไข่เป็ดจะช่วยให้กรอบ แต่ต้องผสมกับแป้ง

2. กะทิใส่แป้ง

3. หัวกะทิ ประมาณครึ่งกิโลกรัม นวดเป็นแป้งน้ำใส ชุบแป้ง

4. เตรียมกระทะใส่น้ำมันพืช ความร้อนพอประมาณ

เตรียมข้าวเม่า

มะพร้าวขูดผสมน้ำตาล ไม่ต้องใส่กะทิ นำมาปั่น โดยใส่กล้วยไข่เข้าไปข้างใน ปั่นเป็นลูกๆ จากนั้นเอามาจุ่มแป้ง ลงในกระทะที่เตรียมไว้แล้ว หากสุกจะสีเหลืองทอง จากนั้นตักขึ้นมาพักบนตะแกรง เพื่อให้น้ำมันมันหมด

พื้นที่ปฏิบัติ

ตำบลคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ชื่อที่ปฏิบัติ

นางมาลี แสงเสงี่ยม

ชื่อผู้ที่สืบทอด

ไม่มีผู้สืบทอด

สถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

มีการปฏิบัติอย่างแพร่หลาย

วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ควรมีการสัมภาษณ์ บันทึกเทป/วิดีโอ ขั้นตอนการเตรียมวัสดุและขั้นตอนการทำ

วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนรู้จักข้าวเม่ามากขึ้น และนิยมรับประทาน และส่งเสริมให้สามารถประกอบอาชีพได้

ปัญหาการพัฒนา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ไม่มีลูกหลานสืบทอด

30. ห่อหมกปลาช่อนใบยอ

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ห่อหมกปลาช่อนใบยอ

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น

ห่อหมกใบยอ

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล (อาหารและโภชนาการ)

รายละเอียดเนื้อหา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่สัมภาษณ์ นางมาลี แสงเสงี่ยม เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2566 ณ

ริมคลองมหาสวัสดิ์ รายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

เตรียมวัสดุ/อุปกรณ์

1. หัวกะทิ ประมาณ 3 กิโล
2. เนื้อปลาช่อน 4 กิโลกรัม
3. ใบยอ
4. พริกแกง ประมาณ 1 กิโลกรัม
5. ผงรสดี หรือผลชูรส น้ำปลา
6. จากนั้นนำไปนึ่ง รอจนสุก
7. หัวกะทิ
8. ใบตอง
9. ใบมะกรูด
10. พริกสุก
11. ไม้กลัดทางมะพร้าว
12. ไข่ไก่ 5 ใบ

วิธีการทำ

1. หัวกะทิ ประมาณ 3 กิโล
2. เนื้อปลาช่อน 4 กิโลกรัม เนื้อปลาต้องแระบางๆ
3. ใบยอ เลือกใบที่ไม่แก่และไม่อ่อนเกินไป จากนั้นนำใบยอมาฉีก เพื่อนำมารองบนใบตอง

4. พริกแกง ประมาณ 1 กิโลกรัม นำมาผสมกับหัวกะทิและปลาช่อน และใส่ไข่ไก่ จำนวน 5 ใบ เพื่อให้ฟู
5. เติมผงรสดี หรือผลชูรส น้ำปลา ตามใจชอบ
6. นำมาห่อกับใบตอง โดยนำใบยอมารองเนื้อปลา ใบยอที่ไม่ต้องใส่พริก นำใบมะกรูดฝอยมาโรยบนเนื้อปลา ประดับด้วยพริกต้ม ตักมาห่อใช้ไม้กลัดจากทางมะพะร้าวมากลัด
7. จากนั้นนำไปนึ่ง รอนจนสุก

พื้นที่ปฏิบัติ

เลียบคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ชื่อที่ปฏิบัติ

นางมาลี แสงเสงี่ยม

ชื่อผู้ที่สืบทอด

ไม่มีผู้สืบทอด

สถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

มีการปฏิบัติอย่างแพร่หลาย

วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ยังไม่เคยมีการบันทึกภาพวิดีโอ

วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

แนวทางการประกอบอาชีพ และสร้างรายได้

ประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนรับประทานเป็นอาหาร และส่งเสริมให้สามารถประกอบอาชีพได้

ปัญหาการพัฒนา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1. ไม่มีลูกหลานสืบทอด
2. ไข่สดๆ เช่น ไข่ตอง มีราคาแพง

31. ช่างต่อเรือ

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ช่างต่อเรือ

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น

ช่างต่อเรือ

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

งานช่างฝีมือดั้งเดิม (ช่างไม้)

รายละเอียดเนื้อหาบรมกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่สัมภาษณ์ นายประจวบ บุญหลง เมื่อวันที่อาทิตย์ที่ 23 กรกฎาคม 2566 ณ บ้านพักนายประจวบ บุญหลง รายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

วิธีการซ่อมเรือ 4 เมตร

วัสดุ

1. เตรียมไม้ (ลักษณะไม้ ไม้สักมีราคาแพง ไม้เบญจพรรณราคาถูก ไม้อัดผุเร็ว)
2. เตรียมไม้ มาเข้าแบบที่ห้อง 3 แผ่น แต่ละแผ่นกว้าง 20 เซนติเมตร ตัวเรือ 7 แผ่น ด้านข้าง 2

แผ่น กาบบน 2 แผ่น

วิธีทำ

1. ไล่ไม้ ปรับหน้าไม้ ความหนาให้เท่ากัน
2. มาสอบหน้าข้างให้เท่ากัน
3. 2 แผ่นมาวาดโค้งเรือ
4. นำมาติดกันกับกระดุกงูคนละข้าง
5. นำกงลายมาติดกัน
6. ยกหัวท้ายให้งอน
7. เอาแผ่นข้างมาติด
8. มาปิดหัวท้าย
9. ติดกาบบน
10. มาติดมือถึง
11. มาปรับพื้นวางให้เรียบร้อย ไม้ให้เห็นข้างล่างห้องเรือ

จากนั้นตกแต่งยาทาสี เรียกว่า กาวทะเล สมัยก่อนใช้ชัน

หมายเหตุ เรือเครื่องมีวิธีการทำเหมือนกัน ขึ้นโครงเหมือนกับเรือขาย

พื้นที่ปฏิบัติ

คลองมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

ชื่อที่ปฏิบัติ

นายประจวบ บุญหลง

ชื่อผู้ที่สืบทอด

ไม่มีผู้สืบทอด

สถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

เสี่ยงต่อการสูญหาย ต้องได้รับการส่งเสริมและรักษาอย่างเร่งด่วน

วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ควรมีการสัมภาษณ์ บันทึกเทป/วิดีโอ ขั้นตอนการเตรียมวัสดุและขั้นตอนการซ่อมเรือ

วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1. จำลองเป็นสินค้าที่ระลึก
2. ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเพณีทางน้ำ เช่น ประเพณีแข่งเรือประจำปี ประเพณี

ตักบาตรทางน้ำ

3. ส่งเสริมการเดินทางทางน้ำ

ปัญหาการพัฒนา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1. ไม่มีลูกหลานสืบทอด และไม่มีการจัดกิจกรรมทางน้ำ
2. หน่วยงานงานไม่ได้เข้ามาสนับสนุน
3. ค่าแรงคนต่อเรือถูก ทั้งๆ ที่งานต่อเรือเป็นงานที่ต้องใช้ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และความ

อดทนมาก กว่าจะได้เรือมา 1 ลำ

4. วัสดุอุปกรณ์การต่อเรือมีราคาแพง
5. เทคโนโลยีมีความก้าวหน้า ส่งผลให้ประชาชนนิยมสัญจรทางบก เช่น รถยนต์ รถมอเตอร์ไซด์

เพราะมีความสะดวกสบายมากกว่าทางน้ำ

6. ปัจจุบันใช้วัสดุสแตนเลส เพราะราคาถูก ข้อยเสียคือ ถ้าเรือจมน้ำ ต้องงมมาซ่อมภายหลัง

7. กระบวนการ วิธีการ ต่อเรือต้องอาศัยระยะเวลา การเรียนรู้ ประสบการณ์ ทำให้ไม่มีคนอยากจะทำ

32. บายศรีปากชาม

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

บายศรีปากชาม

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น

บายศรีปากชาม

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

งานช่างฝีมือดั้งเดิม (เครื่องประดับ)

รายละเอียดเนื้อหาามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่สัมภาษณ์ นางวินิต์ สอนสะอาด เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2566 ณ บ้านพักนางวินิต์ สอนสะอาด รายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

วัสดุ/อุปกรณ์

1. ใบตอง
2. แม่ค
3. ดอกพุทพลอม

ขั้นตอนการตัดใบตอง

1. ตัดใบตองมาม้วนยาว ประมาณ 3 นิ้ว จำนวนข้อๆ ละ 9 ม้วน ทำบายศรีปากชาม 3 ข้อๆ ละ 9 ม้วน รวมทั้งหมด 27 ม้วน

2. ทำกรวยใหญ่ ทำกรวยเสร็จเอาข้าวเจ้าสุกใส่ลงไปในการวยแล้วคว่ำข้าวเจ้าสุกลงตรงกลาง
3. นำไม้แหลมยาวเสียบลงกรวยผ่านข้าวไว้สำหรับเสียบไข่สุก

พื้นที่ปฏิบัติ

ชุมชนริมคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

ชื่อที่ปฏิบัติ

นางวินิต์ สอนสะอาด

ชื่อผู้ที่สืบทอด

ไม่มีผู้สืบทอด

สถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

มีการปฏิบัติอย่างแพร่หลาย

วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ยังไม่เคยมีการบันทึกภาพวิดีโอ

วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1. ส่งเสริมประเพณี เช่น ประเพณีลอยกระทง งานบวช งานแต่งงาน
2. สร้างรายได้ให้กับครอบครัว

ปัญหาการพัฒนา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1. ไม่มีลูกหลานสืบทอด
2. นิยมใช้บายศรีสำเร็จรูป

33. พานหลังน้ำสังข์

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

พานหลังน้ำสังข์

ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น

พานหลังน้ำสังข์จากบ้านผักตบชวา

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

งานช่างฝีมือดั้งเดิม (เครื่องประดับ)

รายละเอียดเนื้อหาของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่สัมภาษณ์ นางวินิตย์ สอนสะอาด เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม

2566 ณ บ้านพักนางวินิตย์ สอนสะอาด รายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

วัสดุ/อุปกรณ์

1. พาน หรือขันขาว พานต้องเป็นพานสูง
2. ต้นผักตบชวา
3. ดอกกุหลาบสดสีแดง
4. ดอกไม้สีขาว

วิธีการทำ

1. ตัดผักตบชวา นำมาเสียบใส่พาน เสียบให้เต็มพานและแน่นพาน จากนั้นปาดทรงสูง ให้ตรงกลางสูง
2. เสียบดอกกุหลาบสดลงไปรอบชั้น เสียบกุหลาบ 4 ทิศ หรือ 4 มุม โดยจัดดอกกุหลาบจากปากชั้น เสียบดอกกุหลาบจากต่ำค่อยๆ ขึ้นสูง ดอกกุหลาบจากดอกบาน ค่อยๆ เสียบเป็นดอกตูม โดยกุหลาบต้องใช้ก้านใหญ่ เพื่อไม่ให้ดอกกุหลาบเหี่ยว นำดอกไม้สีขาวมาแซมดอกกุหลาบ

พื้นที่ปฏิบัติ

ชุมชนริมคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ชื่อที่ปฏิบัติ

นางวินิตย์ สอนสะอาด

ชื่อผู้ที่สืบทอด

นางวินิตย์ สอนสะอาด

สถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

เสี่ยงต่อการสูญหาย ต้องได้รับการส่งเสริมและรักษาอย่างเร่งด่วน

วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ควรมีการสัมภาษณ์ บันทึกเทป/วิดีโอ ขั้นตอนการเตรียมวัสดุและขั้นตอนการทำ

วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1. ส่งเสริมประเพณี เช่น งานแต่งงาน
2. สร้างรายได้ให้กับครอบครัว

ปัญหาการพัฒนา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1. ไม่มีลูกหลานสืบทอด
2. นิยมใช้พานหลังน้ำสงฆ์สำเร็จรูป

จากการที่ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม พบว่า มีจำนวน 33 รายการ สามารถสรุปตามประเภทมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม สถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ได้ดังนี้

ประเภทมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยสามารถสรุปประเภทมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัด นครปฐม แบ่งได้ทั้งหมด 4 ประเภท คือ

1. ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล เกี่ยวกับองค์ความรู้ วิธีการ ทักษะ แนวปฏิบัติและการแสดงออกที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติเพื่อการดำรงชีวิต แบ่ง 3 ประเภทย่อย คือ

1.1 อาหารและโภชนาการ พบจำนวน 15 รายการ ได้แก่ ไอศกรีมข้าวไรซ์เบอร์รี่ ข้าวตัง ไข่เค็ม หมูหงส์ ข้าวเกรียบว่าว การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากฟักข้าว แกงบอน ข้าวต้มมัด ผัดไทยเส้นมะละกอ ก๋วยเตี๋ยวโบราณ ขนมครกสูตรโบราณ แหนมหมุยาน้อย น้ำพริกปลาตุ๋น ข้าวเม่าสูตรโบราณ ห่อหมกปลาช่อนใบยอ

1.2 การแพทย์พื้นบ้าน เกี่ยวกับการบำบัด รักษา การป้องกันโรค และส่งเสริมฟื้นฟูสุขภาพของคน โดยอาศัยความรู้และตำราที่ได้ถ่ายทอดมาจากครูบาอาจารย์ บรรพบุรุษ และได้มีการพัฒนาสืบทอดกันมา พบจำนวน 3 รายการ ได้แก่ การนวดแผนไทยโบราณ สมุนไพรพื้นบ้าน หมอพื้นหมาก

1.3 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เกี่ยวกับความรู้ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ พบจำนวน 3 รายการ ได้แก่ ข้าว กข43 (RD43) นาบัวลุ่มแจ่ม การทำนาข้าว

2. วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา กล่าวถึงเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน ในลักษณะบทร้องพื้นบ้าน ที่สืบทอดกันในงานประเพณีงานบวช พบจำนวน 1 รายการ ได้แก่ การแห่ล่ขั้วญาค

3. แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล กล่าวถึงการประพฤติปฏิบัติ และการกระทำกิจกรรมในแนวทางเดียวกันของคนในชุมชนที่ได้มีการสืบทอดกันมา นำมาซึ่งความสุขในสังคม แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของชุมชน พบจำนวน 5 รายการ ได้แก่ ประเพณีตักบาตรท่องน้ำ ศาสนพิธีกรงานศพ ศาสนพิธีกรงานแต่งงาน ศาสนพิธีกรงานบวช ศาสนพิธีกรงานเข้าพรรษา

4. งานช่างฝีมือดั้งเดิม เกี่ยวกับงานสร้างสรรค์ขึ้นจากภูมิปัญญา ทักษะของช่าง การใช้วัสดุเครื่องมือ อุปกรณ์ ที่แสดงออกมาในลักษณะเฉพาะ ที่สะท้อนออกมาทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปฏิบัติ และสืบทอดกันมา แบ่ง 3 ประเภทย่อย คือ

4.1 เครื่องจักสาน กล่าวถึงกรรมวิธีการผลิต เช่น จักตอก สาน ถัก ผูกมัด ร้อย พบจำนวน 2 รายการ ได้แก่ เครื่องจักสานหมวก ชุ่มประตู่ เครื่องจักสานแห

4.2 เครื่องไม้ กล่าวถึงงานที่สร้างสรรค์มาจากไม้เป็นวัสดุหลัก ด้วยกรรมวิธีการผลิต เช่น แปรรูป ตัด เลื่อย แกะ สลัก สับ ขุด เจาะ ถาก กลึง ขุด ขัด ตกแต่งผิวดู พบจำนวน 2 รายการ ได้แก่ ช่างไม้ และช่างต่อเรือ

4.3 เครื่องประดับ เกี่ยวกับการประดิษฐ์ที่เกี่ยวกับวัสดุ เช่น ใบตอง ผักตบชวา วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น เช่น แกะ สลัก ร้อย เชื่อม ตัด พบจำนวน 2 รายการ ได้แก่ พานหลังน้ำสังข์ และบายศรีปากชาม

สถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยสามารถสรุปสถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จากจำนวน 33 รายการ แบ่งได้ทั้งหมด 2 สถานะ ดังนี้

1. สถานะมีการปฏิบัติอย่างแพร่หลาย มรดกภูมิปัญญาที่พบ มีแพร่หลายในทั่วทุกภูมิภาค แต่ในกระบวนการ ขั้นตอน มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ พบจำนวน 21 รายการ ได้แก่ ไอศกรีมโรชเบอร์รี่ มะพร้าวอ่อน ข้าวตัง ไข่เค็ม การทำนาข้าว กข43 (RD43) ข้าวเกรียบว่าว การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากฟักข้าว ศาสนพิธีกรรมงานศพ แกงบอน ข้าวต้มมัด ศาสนพิธีกรรมแต่งงาน ศาสนพิธีกรรมวันเข้าพรรษา การทำนาข้าว แห่นมหมุยน้อย น้ำพริกปลาตุ๋น ขนมหครสุทธโบริณ ผัดไทยเส้นมะละกอ ศาสนพิธีกรรม งานบวช กลัวยทอดโบริณ ข้าวเม่าสูตรโบริณ ห่อหมกปลาช่อนใบยอ และบายศรีปากชาม

2. สถานะเสี่ยงต่อการสูญหาย ต้องได้รับการส่งเสริมและรักษาอย่างเร่งด่วน โดยต้องได้รับการสนับสนุนจากองค์กรทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ร่วมกันในพื้นที่ ถ้าไม่อย่างนั้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม มีความเสี่ยงจะสูญหายไปกาลเวลา พบจำนวน 12 รายการ ได้แก่ เครื่องจักสานหมวก ชุ่มประตู่ นาบัวลู่แจ่ม หมูหงส์ สมุนไพรพื้นบ้าน การหล่อขี้ผึ้ง ประเพณีตักบาตรทองน้ำ เครื่องจักสาน การสานแห ช่างไม้ การนวดแผนไทยโบราณ หมอพื้นหมาก ช่างต่อเรือ และพานหลังน้ำสังข์

วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมีความสำคัญต่อชุมชน ดังนั้นจึงต้องมีวิธีการจัดเก็บและวิธีการเข้าถึงองค์ความรู้ จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ พบว่ามีหลายวิธี และแต่ละรายการมีความเหมือนและความต่างกัน โดยมีวิธีการจัดเก็บและเข้าถึง จำนวน 5 วิธี และยังไม่มียุทธศาสตร์การจัดเก็บและเข้าถึง สรุปได้ดังนี้

1. วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้วยเอกสาร แผ่นพับ และภาพถ่าย พบจำนวน 7 รายการ ได้แก่ ข้าวตัง ไช้เค็ม เครื่องจักสานหมวก ชุ่มประตู่ นาบัวลุ่มแจ่ม การเหล่ขวัญนาค การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากฟักข้าว และประเพณีตักบาตรท้องน้ำ

2. วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้วยการทำ และสาธิตปฏิบัติ คลิปวิดีโอเผยแพร่ผ่านยูทูบ (YouTube) พบจำนวน 10 รายการ ได้แก่ ไอศกรีมโรลช์เบอร์รี่มะพร้าวอ่อน ข้าวตัง ไช้เค็ม การทำนาข้าว กข43 (RD43) การเหล่ขวัญนาค การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากฟักข้าว ขนมครกสูตรโบราณ ผัดไทยเส้นมะละกอ ศาสนพิธีกร งานบวช และหมอพ่นหมาก

3. วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้วยQR Code พบจำนวน 3 รายการ ได้แก่ ไอศกรีมโรลช์เบอร์รี่มะพร้าวอ่อน ข้าวตัง และไช้เค็ม

4. วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้วยการถ่ายทำวิธีทำนาบัว ทุกๆ 2 ปี พบจำนวน 1 รายการ ได้แก่ นาบัวลุ่มแจ่ม

5. วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้วยการวางแผนเปิดเป็นศูนย์การเรียนรู้การทำนาบัว จำนวน 1 รายการ ได้แก่ นาบัวลุ่มแจ่ม

และยังไม่มีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จำนวน 14 รายการ ได้แก่ หมูหงส์ ข้าวเกรียบว่าว สมุนไพรพื้นบ้าน ศาสนพิธีกรงานศพ เครื่องจักสาน การสานแห แกงบอน ข้าวต้มมัด ช่างไม้ ศาสนพิธีกรงานแต่งงาน ศาสนพิธีกรวันเข้าพรรษา การทำนาข้าว แหนมหมุยายน้อย น้ำพริกปลาตุ๋น และการนวดแผนไทยโบราณ

วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

มรดกภูมิปัญญาสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้กับกับบริบทของสังคม ชุมชน และก่อให้เกิดประโยชน์มากมาย โดยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มรดกภูมิปัญญาสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้วยการให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมกับกิจกรรมวัฒนธรรมในชุมชน เช่น การชม การร่วมแสดง การฟัง การได้ร่วมรับประทานอาหาร ได้รับประทานอาหาร ที่คนในชุมชนนำเสนอ พบจำนวน 8 รายการ ได้แก่ ไอศกรีมโรลช์เบอร์รี่มะพร้าวอ่อน ข้าวตัง ไช้เค็ม นาบัวลุ่มแจ่ม การเหล่ขวัญนาค การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากฟักข้าว ประเพณีตักบาตรท้องน้ำ และช่างต่อเรือ

2. สินค้าที่ระลึก มรดกภูมิปัญญาสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการสินค้าที่ระลึก เมื่อนักท่องเที่ยวได้เข้ามาในชุมชน แล้วได้สินค้ากลับบ้านเป็นของฝาก ของที่ระลึก ซึ่งผลิตมาจากมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของคนในชุมชน พบจำนวน 9 รายการ ได้แก่ ข้าวตัง ไข่เค็ม ข้าว กข43 (RD43) เครื่องจักสานหมวก ชุ่มประตู่ นาบัวลุ่มแจ่ม ข้าวเกรียบว่าว การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากฟักข้าว ประเพณีตักบาตรทอดน้ำ และช่างต่อเรือ

3. การสร้างรายได้ประกอบอาชีพให้กับคนในท้องถิ่น นักท่องเที่ยว หรือผู้ที่สนใจ โดยที่มรดกภูมิปัญญาสามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน พบจำนวน 22 รายการ ได้แก่ ข้าวตัง ไข่เค็ม การทำนาข้าว กข43 (RD43) เครื่องจักสานหมวก ชุ่มประตู่ นาบัวลุ่มแจ่ม หมูหงส์ ข้าวเกรียบว่าว เครื่องจักสาน การสานแห แงบอน ข้าวต้มมัด ช่างไม้ การทำนาข้าว แหนมหมุยย่น้อย น้ำพริกปลาตุ๋น ขนมหอมกลาซ้อนในบิโย บายศรีปากชาม และพานหลังน้ำสังข์

4. งานประเพณี เทศกาลต่างๆ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตามประเพณีของชุมชน พบจำนวน 9 รายการ ได้แก่ เครื่องจักสานหมวก ชุ่มประตู่ นาบัวลุ่มแจ่ม การแห่ขบวนาค ศาสนพิธีกรงานศพ ศาสนพิธีกรงานแต่งงาน ศาสนพิธีกรวันเข้าพรรษา ศาสนพิธีกร งานบวช บายศรีปากชาม และพานหลังน้ำสังข์

5. การดูแลสุขภาพปฐมพยาบาลเบื้องต้น มรดกภูมิปัญญาสามารถนำมาประยุกต์ใช้สำหรับการรักษา การปฐมพยาบาลเบื้องต้น การนวดการผ่อนคลายของกล้ามเนื้อ พบจำนวน 3 รายการ ได้แก่ สมุนไพรพื้นบ้าน การนวดแผนไทยโบราณ และหมอพื้นหมาก

6. การบรรจุลงในหลักสูตรการศึกษาในสถานศึกษา พบจำนวน 1 รายการ ได้แก่ การแห่ขบวนาค

7. ส่งเสริมการเดินทางทางน้ำ พบจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ช่างต่อเรือ

ปัญหาการพัฒนาบรรทัดฐานปัญหาทางวัฒนธรรม

ปัญหาการพัฒนาบรรทัดฐานปัญหาทางวัฒนธรรม อำเภอฟุทธรณีสทล จังหวัดนครปฐม
ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ 6 ด้าน ดังนี้

1. ด้านวัตถุดิบ/วัสดุอุปกรณ์/เทคโนโลยี ชาววัตถุดิบในการผลิต เพราะต้องใช้วัตถุดิบในชุมชน หรือบางรายการต้องการเทคโนโลยีมาช่วย เพื่อให้เกิดความสะดวกสบายในการผลิต หรือการทำงาน พบจำนวน 8 รายการ ได้แก่ ข้าวไรซ์เบอร์รี่ ข้าว กข43 (RD43) ข้าวเกรียบว่าว การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผักข้าว ช่างไม้ การนวดแผนไทยโบราณ ห่อหมกปลาช่อนใบยอ และช่างต่อเรือ

2. ด้านเครือข่าย เครือข่ายน้อย ส่งผลต่อการสร้างรายได้ เพราะไม่มีพื้นที่กระจายขายสินค้า พบจำนวน 2 รายการ ได้แก่ ข้าวตัง และไข่เค็ม

3. ด้านความนิยม บรรทัดฐานปัญหาทางวัฒนธรรมบางรายการความนิยมลดน้อยลง เพราะวัสดุที่ใช้ทำหายาก ต้องใช้ระยะเวลาในการทำ จึงนิยมไปใช้สิ่งที่สะดวกสบาย พบจำนวน 6 รายการ ได้แก่ เครื่องจักสานหมวก ชุ่มประตู่ ประเพณีตักบาตรทองน้ำ ช่างไม้ ช่างต่อเรือ บายศรีปากชาม และพานหลังน้ำสังข์

4. ด้านวิธีการ/กระบวนการดำเนิน บรรทัดฐานปัญหาทางวัฒนธรรมบางรายการมีกระบวนการทำที่ซับซ้อน อาศัยระยะเวลาทำ ต้องมีประสบการณ์ จึงจะสามารถทำได้ พบจำนวน 5 รายการ ได้แก่ เครื่องจักสานหมวก ชุ่มประตู่ ข้าวเกรียบว่าว การนวดแผนไทยโบราณ ช่างต่อเรือ และช่างไม้

5. ด้านแรงงาน/ค่าแรง บรรทัดฐานปัญหาทางวัฒนธรรมที่ใช้แรงงาน มีค่าตอบแทนปัจจุบันค่าแรงเพิ่มขึ้น ทำให้ประสบปัญหา หรือบางรายการค่าแรงการทำงานน้อยมาก ไม่คุ้มกับการสร้าง พบจำนวน 2 รายการ ได้แก่ นาบัวลู่แจ่ม และช่างต่อเรือ (ค่าแรง)

6. ด้านไม่มีคนสืบทอด เนื่องมาจากลูกหลาน ได้ไปประกอบอาชีพอื่น หรือไม่ได้อยู่อาศัยด้วย นานๆ จะกลับบ้าน หรือไม่ได้เห็นความสำคัญบรรทัดฐานปัญหาทางวัฒนธรรม ส่งผลต่อการสืบทอด พบจำนวน 24 รายการ ได้แก่ หมูหงส์ สมุนไพรพื้นบ้าน การเหล่ขวัญนาค การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผักข้าว ศาสนพิธีกรงานศพ เครื่องจักสาน การสานแห แกงบอน ข้าวต้มมัด ศาสนพิธีกร งานแต่งงาน ศาสนพิธีกร วันเข้าพรรษา การทำนาข้าว แหนมหมุยน้อย น้ำพริกปลาตุ๋น ขนมครกสูตรโบราณ ผัดไทยเส้นมะละกอ ศาสนพิธีกรงานบวช การนวดแผนไทยโบราณหมอปันหมาก กล้วยทอดโบราณ ข้าวเม่าสูตรโบราณ ห่อหมกปลาช่อนใบยอ ช่างต่อเรือ บายศรีปากชาม และพานหลังน้ำสังข์

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

ส่วนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคการแสวงหาและการใช้สารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้ สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวน (ความถี่) ร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ ชั้นปี คณะ และสาขาวิชา

ข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	110	41.67
	หญิง	154	58.33
ชั้นปี	ปีที่ 1	80	30.30
	ปีที่ 2	68	25.76
	ปีที่ 3	59	22.35
	ปีที่ 4	57	21.59
คณะ/สาขาวิชา			
ศิลปศิลปนาฏดุริยางค์			
สาขาวิชานาฏศิลป์		22	8.33
สาขาคดนตรีไทย		24	9.09
ศิลปวิจิตร			
ทัศนศิลป์		30	11.36
ออกแบบตกแต่งภายใน		7	2.66
ศิลปศึกษา			
สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา		100	37.88

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สาขาวิชาดนตรีศึกษา	81	30.68
อายุ		
18 ปี	58	21.97
19 ปี	70	26.52
20 ปี	54	20.45
21 ปี	30	11.36
22 ปี	52	19.70
รวม	264	100.00

ตารางที่ 4 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า เป็นเพศหญิง จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 58.33 เพศชาย จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 41.67 จำแนกตามระดับการศึกษา ชั้นปีที่ 1 จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 30.30 ชั้นปีที่ 2 จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 25.76 ชั้นปีที่ 3 จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 22.35 ชั้นปีที่ 4 จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 21.59 จำแนกตามคณะและสาขาวิชา คณะศิลปกรรมศาสตร์ สาขาวิชาสาขาวิชานาฏศิลป์ จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33 สาขาวิชาดนตรีไทย จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 9.09 คณะศิลปวิจิตร สาขาวิชาทัศนศิลป์ จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 11.36 สาขาวิชาออกแบบตกแต่งภายใน จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.66 คณะศิลปศึกษา สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 37.88 สาขาวิชาดนตรีศึกษา จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 30.68 และแบ่งตามอายุ อายุ 18 ปี จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 21.97 อายุ 19 ปี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 26.52 อายุ 20 ปี จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 20.45 และอายุ 21 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 11.36

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

1. พฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

พฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความต้องการสารสนเทศ ด้านการแสวงหาสารสนเทศ และด้านการใช้สารสนเทศ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ภาพรวมค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษา
เพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ข้อ	พฤติกรรมสารสนเทศ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1	ความต้องการสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	4.33	0.71	มากที่สุด
2	การแสวงหาสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	4.14	0.78	มาก
3	การใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	4.21	0.77	มากที่สุด
รวม		4.23	0.75	มากที่สุด

ตารางที่ 5 ภาพรวมค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.75) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ส่วนใหญ่ความต้องการสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.71) รองลงมา การใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.77) และน้อยที่สุด คือ การแสวงหาสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.78)

เมื่อพิจารณารายด้านพฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม รายละเอียดดังนี้

1.1 ด้านความต้องการสารสนเทศ

ด้านความต้องการสารสนเทศ ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ข้อ	ด้านความต้องการสารสนเทศ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1	ต้องการสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อทำความเข้าใจและเพิ่มพูนความรู้	4.34	0.66	มากที่สุด
2	ต้องการสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อถ่ายทอดให้คนในท้องถิ่นเกิดความรัก ความสามัคคีในชุมชน	4.26	0.67	มากที่สุด
3	ต้องการสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่ออนุรักษ์ สืบสาน ศิลปวัฒนธรรมไทย	4.41	0.72	มากที่สุด
4	ต้องการสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อต่อยอดแนวทางเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์	4.35	0.70	มากที่สุด
5	ต้องการสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจากนักวิชาการ ประชาชนชาวบ้าน หน่วยงานราชการ หรือองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่านั้น	4.18	0.74	มาก
6	ต้องการสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่นำเสนอในรูปแบบภาพ เสียง ข้อความ ตัวอักษร ขนาดตัวอักษร ที่สื่อความหมายที่เข้าใจง่าย	4.33	0.73	มากที่สุด
7	ต้องการสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในรูปแบบจัดเก็บอย่างเป็นระบบ สามารถสืบค้นได้ ไม่จำกัดเวลาและสถานที่	4.39	0.72	มากที่สุด
8	ต้องการศึกษา สื่อสาร แนะนำ แลกเปลี่ยนสารสนเทศหรือความรู้อย่างสม่ำเสมอ	4.37	0.74	มากที่สุด
รวม		4.33	0.71	มากที่สุด

ตารางที่ 6 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความต้องการสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของนักศึกษา มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ส่วนใหญ่ต้องการสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่ออนุรักษ์ สืบสานศิลปวัฒนธรรมไทย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.41, S.D. = 0.72)

รองลงมาต้องการสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในรูปแบบจัดเก็บอย่างเป็นระบบ สามารถสืบค้นได้ ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.72) และน้อยที่สุด คือ ต้องการสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจากนักวิชาการ ปราชญ์ชาวบ้าน หน่วยงานราชการ หรือองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่านั้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.74)

1.2 ด้านการแสวงหาสารสนเทศ

ด้านการแสวงหาสารสนเทศ ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการแสวงหาสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ข้อ	ด้านการแสวงหาสารสนเทศ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1	แสวงหาสารสนเทศทางด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้วยตนเอง	3.97	0.81	มาก
2	แสวงหาสารสนเทศทางด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้วยการช่วยเหลือจากบุคคลอื่น	4.06	0.80	มาก
3	แสวงหาสารสนเทศทางด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจากแหล่งที่มีความน่าเชื่อถือ	4.30	0.80	มากที่สุด
4	แสวงหาสารสนเทศทางด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแก่ชุมชนและคนในท้องถิ่น	4.02	0.79	มาก
5	แสวงหาสารสนเทศทางด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	4.14	0.78	มาก
6	ช่องทางการแสวงหาสารสนเทศอยู่ในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อออนไลน์ สื่อวีดิทัศน์ แผ่นพับ เป็นต้น	4.21	0.77	มากที่สุด
7	แสวงหาสารสนเทศทางด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อบอกต่อหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนด้วยกัน	4.14	0.76	มาก
8	ตรวจสอบ และประเมินความถูกต้อง ความสมบูรณ์ ความทันสมัยของสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่แสวงหามาได้ก่อนการนำไปใช้หรือแนะนำต่อ	4.25	0.73	มากที่สุด
รวม		4.14	0.78	มาก

ตารางที่ 7 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของนักศึกษา มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.78) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ส่วนใหญ่แสวงหาสารสนเทศทางด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจากแหล่งที่มีความน่าเชื่อถือ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.80) รองลงมาแสวงหาสารสนเทศด้วยการตรวจสอบ และประเมินความถูกต้อง ความสมบูรณ์ ความทันสมัยของสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่แสวงหามาได้ก่อนการนำไปใช้หรือแนะนำต่อ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.73) และน้อยที่สุด คือ แสวงหาสารสนเทศทางด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้วยตนเอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.81)

1.3 ด้านการใช้สารสนเทศ

ด้านการใช้สารสนเทศ ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ข้อ	ด้านการใช้สารสนเทศ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1	วัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เช่น การทำรายงาน/ศิลปนิพนธ์ การแสดง เพิ่มพูนความรู้	4.34	0.74	มากที่สุด
2	นำสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับมา เพื่อทำความเข้าใจและเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับทุน วัฒนธรรมและเศรษฐกิจสร้างสรรค์	4.25	0.73	มากที่สุด
3	นำสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับ มา ประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดรายได้ต่อตนเอง และครอบครัว	4.08	0.88	มาก
4	นำสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับมา มาใช้ประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชน	4.02	0.87	มาก
5	นำสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมาใช้ ตัดสินใจในชีวิตประจำวัน	4.18	0.81	มาก
6	เลือกใช้แหล่งสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ที่หลากหลาย เช่น บุคคล สถาบัน สถานที่ สื่อมวลชน อินเทอร์เน็ต)	4.34	0.67	มากที่สุด

ข้อ	ด้านการใช้สารสนเทศ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
7	เลือกใช้สารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของชุมชนและท้องถิ่นของตนเอง	4.19	0.73	มาก
8	เลือกใช้แหล่งสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่บอกแหล่งที่มาได้อย่างชัดเจน	4.30	0.72	มากที่สุด
รวม		4.21	0.77	มากที่สุด

ตารางที่ 8 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.77) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เช่น การทำรายงาน/ศิลปนิพนธ์ การแสดง เพิ่มพูนความรู้ และเลือกใช้แหล่งสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย เช่น บุคคล สถาบัน สถานที่ สื่อมวลชน อินเทอร์เน็ต) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.74; $\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.67) รองลงมาเลือกใช้แหล่งสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่บอกแหล่งที่มาได้อย่างชัดเจน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.72) และน้อยที่สุด คือ นำสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับมา มาใช้ประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.87)

2. ปัญหาและอุปสรรคการแสวงหาและการใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ปัญหาและอุปสรรคการแสวงหาและการใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ภาพรวมค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาและอุปสรรคการแสวงหาและการใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ข้อ	ด้านปัญหาและอุปสรรค	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1	การแสวงหาสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	3.14	1.09	ปานกลาง
2	การใช้สารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	3.02	1.13	ปานกลาง
รวม		3.77	0.90	มาก

ตารางที่ 9 ภาพรวมค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาและอุปสรรคการแสวงหาและการใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.90) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ส่วนใหญ่ปัญหาและอุปสรรคการแสวงหาสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.14$, S.D. = 1.09) รองลงมา ปัญหาและอุปสรรคการใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.02$, S.D. = 1.13)

เมื่อพิจารณารายด้านปัญหาและอุปสรรคการแสวงหาและการใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม รายละเอียดดังนี้

2.1 ปัญหาและอุปสรรคการแสวงหาสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ปัญหาและอุปสรรคการแสวงหาสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาและอุปสรรคการแสวงหาสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ข้อ	ด้านปัญหาและอุปสรรคการแสวงหาสารสนเทศ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1	ไม่สามารถแสวงหาสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมได้ด้วยตนเอง	2.89	1.01	ปานกลาง
2	ไม่สามารถแสวงหาสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในรูปแบบการพูดคุย สันทนาการได้	2.94	1.05	ปานกลาง
3	ขาดเครื่องมือทางเทคโนโลยีสารสนเทศในการแสวงหาสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	3.27	1.14	ปานกลาง
4	ไม่มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่รวบรวม จัดเก็บสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	3.27	1.14	ปานกลาง
5	ขาดทักษะการใช้เครื่องมือสำหรับการสืบค้นเพื่อการแสวงหาสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	3.23	1.13	ปานกลาง
6	ไม่ทราบแหล่งสารสนเทศในการแสวงหาสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	3.24	1.09	ปานกลาง

ข้อ	ด้านปัญหาและอุปสรรคการแสวงหาสารสนเทศ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
7	การเข้าถึงแหล่งสารสนเทศออนไลน์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไม่สะดวก ยุ่งยาก ซับซ้อน	3.00	1.15	ปานกลาง
8	ไม่สามารถตรวจสอบและประเมินความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือหรือสารสนเทศที่ทันสมัยของสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้วยตนเอง	3.25	1.04	ปานกลาง
รวม		3.14	1.09	ปานกลาง

ตารางที่ 10 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาและอุปสรรคการแสวงหาสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.14$, S.D. = 1.09) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ส่วนใหญ่นักศึกษาขาดเครื่องมือทางเทคโนโลยีสารสนเทศในการแสวงหาสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และไม่มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่รวบรวม จัดเก็บสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.27$, S.D. = 1.14) รองลงมาไม่สามารถตรวจสอบและประเมินความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือหรือสารสนเทศที่ทันสมัยของสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้วยตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.25$, S.D. = 1.04) และน้อยที่สุด คือไม่สามารถแสวงหาสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมได้ด้วยตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.89$, S.D. = 1.01)

2.2 ปัญหาและอุปสรรคการใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทาง

วัฒนธรรม

ปัญหาและอุปสรรคการใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาและอุปสรรคการใช้สารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ข้อ	ด้านปัญหาและอุปสรรคการใช้สารสนเทศ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1	เมื่อได้รับสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมาแล้ว ไม่สามารถพูดคุย แนนนำ และแลกเปลี่ยนระหว่างบุคคลได้	3.02	1.11	ปานกลาง

ข้อ	ด้านปัญหาและอุปสรรคการใช้สารสนเทศ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
2	ไม่สามารถนำสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไปต่อยอดสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัวได้	2.94	1.11	ปานกลาง
3	ขาดความมั่นใจ หรือไม่กล้าตัดสินใจนำสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไปต่อยอดสร้างรายได้เป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้	2.98	1.02	ปานกลาง
4	ทรัพยากรสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกระจุกกระจาย ทำให้การใช้สารสนเทศเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก	3.19	1.19	ปานกลาง
5	ไม่สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมได้ด้วยตนเอง	3.19	1.14	ปานกลาง
6	ไม่เข้าใจคุณค่าและความสำคัญสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	2.72	1.20	ปานกลาง
7	ไม่สามารถประเมินความน่าเชื่อถือสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	2.94	1.12	ปานกลาง
8	สารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญา ส่งผลต่อการนำไปใช้ประโยชน์	3.21	1.15	ปานกลาง
รวม		3.02	1.13	ปานกลาง

ตารางที่ 11 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาและอุปสรรคการใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.02$, S.D. = 1.13) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ส่วนใหญ่สารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญา ส่งผลต่อการนำไปใช้ประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.21$, S.D. = 1.15) รองลงมา ทรัพยากรสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม กระจุกกระจาย ทำให้การใช้สารสนเทศเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก และไม่สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมได้ด้วยตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.19$, S.D. = 1.19; $\bar{X} = 3.19$, S.D. = 1.14) และน้อยที่สุด คือ ไม่เข้าใจคุณค่าและความสำคัญสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.72$, S.D. = 1.20)

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

จากการศึกษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 โดยการสัมภาษณ์นักปราชญ์ นักวิชาการ เกษตรกร ชาวบ้านในพื้นที่อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม พบว่า มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จำนวน 33 รายการ ประกอบกับผลพฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 พบว่า ด้านความต้องการสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พบว่า มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการแสวงหาสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พบว่า มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พบว่า ค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ปัญหาและอุปสรรคการแสวงหาและการใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม แบ่งออกเป็น 2 ด้านดังนี้ 1) ปัญหาและอุปสรรคการแสวงหาสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พบว่า มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) ปัญหาและอุปสรรคการใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พบว่า มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง นำผลที่ได้จากการศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษารวมถึงการทบทวนเอกสารงานวิจัย และบริบทของพื้นที่อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เพื่อหาแนวทางการพัฒนามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย การอ่าน (Reading) เขียนได้ (W (Riting)) คณิตเลขเป็น (A (Rithemetics)) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Readership) ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ (Communication, Information, and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะวิชาชีพและการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) สามารถนำมาเป็นแนวทางการพัฒนามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ด้านหลักสูตร ด้านเทคโนโลยี ด้านแหล่งเรียนรู้ และด้านการสนับสนุนจากหน่วยงาน ได้ดังนี้

1. จัดให้มีการบรรจุหลักสูตรเกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในสถานศึกษา

องค์ความรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ถือว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ ที่จะช่วยในการทำนุบำรุง รักษา อนุรักษ์วัฒนธรรมที่มีอยู่อย่างหลากหลายในยุคของโลกาภิวัตน์ และเพื่อให้เกิดความเข้าใจกันระหว่าง

ความแตกต่างของแต่ละชุมชน โดยให้มีการแลกเปลี่ยน พุดคุยสนทนากันและเคารพในการดำเนินชีวิตของแต่ละคนที่มีความต่างทางวัฒนธรรม (UNESCO, 2011) จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลนำเสนอแนวทางพัฒนามรดกภูมิปัญญา ดังนี้

“...มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม สามารถนำไปบรรจุในหลักสูตรได้ เช่น การแห่ขวัญนาค เป็นวรรณกรรมพื้นบ้าน เกี่ยวกับประเพณีการบวชที่อยู่คู่กับกับคนไทยมานาน ปัจจุบันเริ่มจะสูญหายไปเนื่องจาก ระยะเวลาการประกอบพิธีการทำขวัญนาค จะใช้เวลาประกอบพิธี ประมาณ 5 ชั่วโมง ปัจจุบันมีการลดพิธีการลง ตัดบทการทำขวัญนาคให้สั้น กระชับ ลดลงเหลือ 2.30 – 3 ชั่วโมง และนำเพลงลูกทุ่งมาคั่นการทำพิธีการทำขวัญนาค และนอกจากนี้การแห่ขวัญนาค เกี่ยวกับประเพณีความเชื่อของคนไทยที่สะท้อนเรื่องความกตัญญูของลูกที่มีต่อพ่อแม่ โดยเฉพาะแม่ที่อุ้มท้องมา 9 เดือน ต้องมีความอดทน ทนต่อความลำบากต่าง ตั้งแต่การแพ้ท้อง การไปตรวจสุขภาพตามที่แพทย์นัด การนอนที่ไม่สบาย จะเห็นได้ว่าแม่มีความอดทนมากแค่ไหน กว่าลูกจะโต เมื่อถึงเวลาลูกก็ต้องมีการตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ด้วยการบวช ดังนั้นควรบรรจุลงในหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีความรัก ความกตัญญูต่อผู้ที่มีพระคุณ...”

(ขนิษฐา พินิจกุล, สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2566)

“...สามารถนำองค์ความรู้วิธีการทำ บรรจุในหลักสูตรในสถานศึกษา เพื่อจะได้มีความรู้และสามารถนำไปสร้างรายได้และสามารถดำรงชีวิตได้ ตลอดเห็นคุณค่าของมรดกภูมิปัญญาเหล่านี้ที่บรรพบุรุษได้คิดค้นขึ้น...”

(สังเวียน แสงสินทรัพย์, สัมภาษณ์, 8 กรกฎาคม 2566)

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์รายการข้าวตัง ไข่เค็ม ข้าวเกรียบว่าว แกงบอน ข้าวต้มมัด แหนมหมุยายน้อย น้ำพริกปลาตุ๋น ขนมหครสูตรโบราณ ผัดไทยเส้นมะละกอ ยังให้ข้อคิดเห็นแนวทางการพัฒนามรดกภูมิปัญญาไปในทิศทางเดียวกันคือ สามารถนำไปบรรจุลงในหลักสูตรได้เช่นกัน

ดังนั้นแนวทางการพัฒนา คือ ควรจัดให้มีหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในสถานศึกษา เพื่อให้นักเรียน นักศึกษา ได้เห็นความสำคัญ คุณค่า เกิดการอนุรักษ์ สืบสาน ต่อยอด ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

2. การจัดเก็บองค์ความรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้วยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วย
มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอยะรัง จันทบุรี มีความหลากหลายทาง
วัฒนธรรม ทั้งที่มาจากวัฒนธรรมดั้งเดิมในพื้นที่ และวัฒนธรรมใหม่ ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น
ประวัติศาสตร์ชุมชน สถาบันศาสนา ทรัพยากรธรรมชาติ วิธีการดำเนินชีวิต ของผู้คน (ถนอมศรี เปลี่ยน
สมัย, เซาว์มนัส ประภักดี, และสรรพาวี ยก่อง, 2562) จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลนำเสนอแนวทาง
พัฒนามรดกภูมิปัญญา ดังนี้

“...อำเภอยะรัง มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ ประเพณีต่างๆ การค้า การท่องเที่ยว
แนวทางในการอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญา ควรจะมีการรวบรวม จัดเก็บ เพื่อให้ลูกหลานได้เรียนรู้ เช่น
การทำเว็บไซต์เผยแพร่ข้อมูล...”

(อาภรณ์ ช้อยประเสริฐ, สัมภาษณ์, 1 กรกฎาคม 2566)

“...แนวทางการพัฒนามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมต้องจัดเก็บองค์ความรู้ที่มีอยู่ไม่ให้สูญหาย
ควรนำเครื่องมือทางเทคโนโลยีมาช่วย เพื่อค้นหาได้ง่ายขึ้น เพราะทุกวันนี้ผู้คนใช้โทรศัพท์ในการค้นหา
ข้อมูลกันอยู่แล้ว...”

(สุชาติ ช้อยประเสริฐ, สัมภาษณ์, 1 กรกฎาคม 2566)

“...แนวทางการอนุรักษ์ควรจัดทำคู่มือ หรือคลิปวิดีโอวิธีการทำผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากฟักข้าว นำ
เทคโนโลยีเข้ามาช่วยพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำฟักข้าว หรืออาจจะทำในรูปแบบการทำเป็นสื่อสร้างสรรค์ เช่น
การนำเสนอเสียงแหล่งวิทยุมาทำเป็นแหล่งฟักข้าว เพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับเด็กและเยาวชนมากขึ้น
เด็กก็ได้รับความรู้ฟักข้าว และยังสามารถฟังเสียงแหล่งด้วย...”

(ชนิษฐา พินิจกุล, สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2566)

จากความหลากหลายทางวัฒนธรรม ดังนั้นแนวทางพัฒนา การนำเครื่องมือทางเทคโนโลยี
สารสนเทศและการสื่อสารมาช่วยการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ สามารถสื่อสาร แลกเปลี่ยน
ความคิดเห็นกันได้ และให้อยู่ในรูปแบบแพลตฟอร์มต่างๆ ของสื่อสังคม (Social Media) สื่อเหล่านี้เป็นที่
นิยมสำหรับนักเรียน นักศึกษา เช่น จัดทำระบบฐานข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม การทำเว็บไซต์

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม การทำคลิปลีวีดีโอสารคดี การปฏิบัติให้เป็นตัวอย่าง การทำสื่อสารคดีเชิงสร้างสรรค์ จัดทำคลังข้อมูลในรูปแบบดิจิทัล เป็นต้น

3. สร้างแหล่งเรียนรู้สารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีชีวิต

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นตัวแทนอันหลากหลายของการอนุรักษ์วัฒนธรรมตลอดจนเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่ส่งผ่านจากรุ่นสู่รุ่น โดยมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของตนเอง ประกอบไปด้วยพิธีกรรม การแสดงออกทางศิลปะ การปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรมและงานเทศกาล ความรู้และวิธีการปฏิบัติที่เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล และงานฝีมือแบบดั้งเดิม (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2561) จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลนำเสนอแนวทางพัฒนามรดกภูมิปัญญา ดังนี้

“..ชุมชนศาลาหิน ได้มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมหาสวัสดิ์ ได้มีการการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง มีการคิดค้นพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารว่างให้เหมาะกับผู้บริโภคที่ต้องการรักษาสุขภาพ โดยส่งเสริมการนำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาใช้ อนุรักษ์ภูมิปัญญาคนในท้องถิ่น เช่น การทำข้าวตังหน้าธัญพืช เป็นแนวคิดเรื่องอาหารพื้นบ้าน ที่เป็นภูมิปัญญา แทรกคุณค่าของสมุนไพร ซึ่งได้ดัดแปลงใช้จมูกข้าวไรซ์เบอร์รี่ ที่ให้รสชาติอร่อย ประโยชน์ต่อร่างกาย และยังมีข้าวตังรสชาติตำยำ ซึ่งประยุกต์มาจากวัตถุดิบในท้องถิ่น จากการรวมตัวกลุ่มแม่บ้านก็มีนักท่องเที่ยวได้เดินทางมาศึกษาดูงานวิธีการทำข้าวตัง ได้ฝึกทำ โดยทางกลุ่มแม่บ้านมีการเตรียมวัตถุดิบไว้ พร้อมมีผู้คอยสาธิต ทำให้ดู นักท่องเที่ยวสามารถทดลองทำข้าวตัง และซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวตังกลับบ้านเป็นที่ระลึกได้อีกด้วย ซึ่งชุมชนศาลาหินนี้ นอกจากจะมีการรวมกลุ่มแม่บ้านแล้ว ทางชุมชนศาลาหินยังมีศูนย์เรียนรู้ชุมชนต้นแบบ จ.ก.ส. ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ประจำตำบลมหาสวัสดิ์ เช่น การทอดบทเรียนการบริหารการจัดการน้ำ เพื่อชุมชนอย่างยั่งยืนตามแนวพระราชดำริ การทำถักดักไข่มัน ดินผสมผักตบชวา..นักท่องเที่ยวจะได้ความรู้กลับไปด้วย...”

(วันชัย สวัสดิ์แดง, สัมภาษณ์, 10 มิถุนายน 2566)

“...ปัจจุบันนี้คนไม่ค่อยเดินทางทางน้ำมาก เหมือนเมื่อก่อนที่สัญจรกันไปตามทางน้ำ ใช้เรือกัน นิยมสัญจรกันทางรถมอเตอร์ไซด์ รถยนต์ เขาไม่มาสนใจเรื่องเรือกัน อาชีพต่อเรือก็ไม่นิยมกันแล้ว ประกอบมันทำยาก มันเป็นงานที่ต้องอาศัยประสบการณ์ ความรู้ที่มีอยู่ข้างต่อเรือมีน้อย คนมีความรู้ด้านต่อเรือมีน้อย ถ้าเป็นไปได้ควรจะทำให้มีความสำคัญ ดูแลเอาใจ กับคนกลุ่มอาชีพนี้ด้วย”

(ประจวบ บุญหลง, สัมภาษณ์, 23 กรกฎาคม 2566)

“...การสร้างบ้านสมัยนี้คนนิยมสร้างบ้านสมัยใหม่ ใช้ปูน ทราย ก่อสร้าง วัสดุพวกนี้หาซื้อง่ายตามท้องตลาด ราคาไม่แพง ผิดกับการสร้างบ้านด้วยไม้ ที่ต้องใช้ระยะเวลาก่อสร้าง และต้องอาศัยช่างไม้ที่มีทักษะ ฝีมือ ความรู้ และประสบการณ์ เพราะต้องวัด ต้องประมาณไม้ ช่างไม้ในปัจจุบันจึงเหลือน้อย ทางหน่วยงานควรจะหันมาดูแล เอาใจใส่ช่างไม้ด้วย เพราะถือว่าเป็นปราชญ์ท้องถิ่นที่เหลือน้อยแล้ว...”

(วิน นราแก้ว, สัมภาษณ์, 8 กรกฎาคม 2566)

ดังนั้นการปกป้องมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเหล่านี้สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการสร้างแหล่งเรียนรู้มีชีวิตให้เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิต ทุกคนทุกวัย สามารถเข้ามาเรียนรู้ได้ สืบค้นได้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันได้ โดยเฉพาะการดูแลปราชญ์ท้องถิ่น ให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข เพื่อจะได้เป็นต้นแบบแหล่งเรียนรู้บุคคลที่ทรงคุณค่าเชิงวัฒนธรรม นักเรียน นักศึกษา สามารถเข้ามาเรียนรู้ได้ และในแหล่งเรียนรู้ควรมีรูปแบบการนำเสนอหลายรูปแบบ เช่น แผ่นพับ คลิป ปราชญ์ท้องถิ่น การถ่ายทอดเป็นเรื่องราว (Story Telling) เป็นต้น เพื่อให้แหล่งเรียนรู้น่าสนใจเพิ่มมากขึ้น

4. หน่วยงานทั้งภาครัฐบาล ภาคเอกชนและสถานศึกษาควรเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุน

การเตรียมการและดำเนินการรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมและรักษาให้คงอยู่คู่กับชุมชนอย่างยั่งยืน หน่วยงานภาครัฐบาล ภาคเอกชน และสถานศึกษาต้องเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนทุกภาคส่วนอย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

4.1 หน่วยงานภาครัฐบาล ภาคเอกชน สนับสนุนให้สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการศึกษาวิจัยองค์ความรู้เกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม การจัดการความรู้จากชุมชนสู่สถานศึกษา จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลนำเสนอแนวทางพัฒนามรดกภูมิปัญญา ดังนี้

“...แนวทางการอนุรักษ์ คือรัฐบาลต้องเข้ามาดูแล คอยสนับสนุนงบประมาณด้วย เพราะทุกวันนี้การจะลงมือทำอะไร ก็ต้องมีการใช้เงิน ใช้คน และสถานที่ งานถึงจะขับเคลื่อนเดินต่อไปข้างหน้าได้...”

(สุชาติ ช้อยประเสริฐ, สัมภาษณ์, 1 กรกฎาคม 2566)

“..หน่วยงานรัฐและเอกชนเข้ามาสนับสนุน ประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักเพิ่มมากขึ้น การสร้างรายได้ก็เพิ่มขึ้นตามไปด้วย...”

(ชนิษฐา พินิจกุล, สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2566)

“...ความรู้ที่มีอยู่ในตัว การรักษาผู้ป่วยเบื้องต้น ถ้าไม่มีใครมาถาม หรือไม่มีผู้สืบทอด การถ่ายทอดออกไป ก็คงจะต้องหายหรือตายไปกับตัวเราเอง น่าจะมีการมาเขียน หรือถ่ายทำคลิปวิดีโอไว้...”

(นายถวิล เหมือนวงศ์ท่า, สัมภาษณ์, 16 กรกฎาคม 2566)

ดังนั้นแนวทางในการพัฒนามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อให้การจัดเก็บ การบันทึก การต่อยอดเกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ และเพื่อฟื้นฟูให้เกิดการคงอยู่อย่างยั่งยืน รัฐบาลควรจะสนับสนุนให้สถานศึกษาทำวิจัย หรือการส่งเจ้าหน้าที่ของรัฐฝึกอบรมปราชญ์ท้องถิ่น ปลุกฝังให้เกิดการอนุรักษ์ และสืบทอดให้กับคนรุ่นใหม่ ภาครัฐสนับสนุนให้ปราชญ์ท้องถิ่นศึกษานอกสถานที่ เพื่อสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อยอดได้สร้างรายได้ให้กับคนในท้องถิ่น และภาครัฐควรเข้ามา สนับสนุนการประชาสัมพันธ์ให้มีการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นต้น

4.2 สถานศึกษา สนับสนุน ส่งเสริม บูรณาการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมาใช้ในการเรียนการสอน โดยผู้สอนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลนำเสนอแนวทางพัฒนามรดกภูมิปัญญา ดังนี้

“..สถานศึกษาสามารถส่งลูกศิษย์มาเรียนการขับร้องเพลงพื้นบ้าน การแหล่จากนางบ่ารุง พินิจกุลได้ เพราะเป็นปราชญ์ชาวบ้านที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับการขับร้องเพลงแหล่ หรือ

ทางสถานศึกษาเชิญเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการร้องเพลงแหล่ให้ลูกศิษย์ฟังได้ เป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนามรดกภูมิปัญญาไว้ไม่ให้สูญหาย เกิดความรักและเห็นคุณค่าต่อสิ่งที่บรรพบุรุษสร้างไว้ให้...”

(ชนิษฐา พินิจกุล, สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2566)

“...สมุนไพรในท้องถิ่นมีหลายชนิด และมีประโยชน์มาก ช่วยปฐมพยาบาลเบื้องต้นได้ และยังช่วยประหยัดเงินในการไปซื้อยาตามร้านค้า ปัจจุบันพวกเด็กๆ ต่างพากันไปซื้อยาตามร้านค้า เพราะสะดวก ถ้าเป็นไปได้ก็อยากให้มีการสอน หรือจะสอดแทรกความรู้สรรพคุณยาสมุนไพรในโรงเรียน หรือให้เด็ก ลงมาชุมชนมาเห็นตัวอย่างต้นสมุนไพรที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หากไม่มีเวลาก็อาจจะอัดคลิปวิดีโอสมุนไพรให้เด็กๆ ได้ดูกัน...”

(ปจรรย์ รุ่งน่วม, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2566)

ดังนั้นสถานศึกษาควรสนับสนุน ส่งเสริม บูรณาการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมาใช้ในการเรียนการสอน โดยผู้สอนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ในลักษณะ 1) มอบหมายให้ลูกศิษย์ลงพื้นที่ในชุมชนโดยรอบ ได้ศึกษามรดกภูมิปัญญา เพื่อให้เห็นสถานที่จริง ข้อมูลที่ได้รับตรงกับความจริงมากที่สุด ได้ฝึกการตั้งคำถาม การวิเคราะห์ การประสานงานร่วมกับผู้อื่น และมีความเข้าใจความต่างทางวัฒนธรรม 2) นำนักปราชญ์ท้องถิ่นมาสอน มาให้ความรู้ในสถานศึกษา ทำให้นักเรียน นักศึกษา ได้ใกล้ชิดปราชญ์ท้องถิ่น ถ้อยถาม ถ้อยแสดงความคิดเห็น 3) การผสมผสาน โดยนำลูกศิษย์ลงพื้นที่จริง หรือบางหัวข้อเชิญปราชญ์ท้องถิ่นมาให้ความรู้ มาถ่ายทอดประสบการณ์โดยตรงให้กับลูกศิษย์ในสถานศึกษา

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้เป็นวิจัยแบบผสมผสาน โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพศึกษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 และแนวทางการพัฒนามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 โดยสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ ข้าราชการ เกษตรกร อาสาสมัครชุมชน และชาวบ้าน จำนวน 27 คน 33 รายการ ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 กลุ่มตัวอย่างเป็นศึกษา ชั้นปีที่ 1 - 4 ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ (ส่วนกลาง) 3 คณะ คือ คณะศิลปศึกษา คณะศิลปนาฏดุริยางค์ คณะศิลปวิจิตร จำนวน 264 คน ผู้วิจัยนำเสนอ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอจากการวิจัย ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 พบจำนวน 33 รายการ สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 ประเภทมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม แบ่งได้ทั้งหมด 4 ประเภท คือ

1.1.1 ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล เกี่ยวกับองค์ความรู้ วิธีการ ทักษะ แนวปฏิบัติและการแสดงออกที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติเพื่อการดำรงชีวิต แบ่ง 3 ประเภทย่อย คือ

1.1.1.1 อาหารและโภชนาการ พบจำนวน 15 รายการ ได้แก่ ไอศกรีมข้าวไรซ์เบอร์รี่ ข้าวตัง ไข่เค็ม หมูหงส์ ข้าวเกรียบว่าว การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากฟักข้าว แกงบอน ข้าวต้มมัด ผัดไทยเส้นมะละกอ กลัวยทอดโบราณ ขนมครกสูตรโบราณ แหนมหมุยน้อย น้ำพริกปลา ดุกฟู ข้าวเม่าสูตรโบราณ และห่อหมกปลาช่อนใบยอ

1.1.1.2 การแพทย์พื้นบ้าน เกี่ยวกับการบำบัด รักษา การป้องกันโรค และส่งเสริมฟื้นฟูสุขภาพของคน โดยอาศัยความรู้และตำราที่ได้ถ่ายทอดมาจากครูบาอาจารย์ บรรพบุรุษ และได้มีการพัฒนาสืบทอดกันมา พบจำนวน 3 รายการ ได้แก่ การนวดแผนไทยโบราณ สมุนไพรพื้นบ้าน และหมอฟันหมาก

1.1.1.3 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เกี่ยวกับความรู้ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ พบจำนวน 3 รายการ ได้แก่ ข้าว กข43 (RD43) และนาบัวลงแจ่มการทำนาข้าว

1.1.2 วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา กล่าวถึงเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน ในลักษณะบทร้องพื้นบ้าน ที่สืบทอดกันในงานประเพณีงานบวช พบจำนวน 1 รายการ ได้แก่ การแห่ขวัญนา

1.1.3 แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล กล่าวถึงการประเพณีปฏิบัติ และการกระทำกิจกรรมในแนวทางเดียวกันของคนในชุมชนที่ได้มีการสืบทอดกันมานำมาซึ่งความสุขในสังคม แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของชุมชน พบจำนวน 5 รายการ ได้แก่ ประเพณีตักบาตรท่องน้ำ ศาสนพิธีกรงานศพ ศาสนพิธีกรงานแต่งงาน ศาสนพิธีกรงานบวช และศาสนาพิธีกรงานเข้าพรรษา

1.1.4 งานช่างฝีมือดั้งเดิม เกี่ยวกับงานสร้างสรรค์ขึ้นจากภูมิปัญญา ทักษะของช่าง การใช้วัสดุ เครื่องมือ อุปกรณ์ ที่แสดงออกมาในลักษณะเฉพาะ ที่สะท้อนออกมาทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปฏิบัติและสืบทอดกันมา แบ่ง 3 ประเภทย่อย คือ

1.1.4.1 เครื่องจักสาน กล่าวถึงกรรมวิธีการผลิต เช่น จักตอก สาน ถัก ผูก ร้อย พบจำนวน 2 รายการ ได้แก่ เครื่องจักสานหมวก ชุ่มประตุ และเครื่องจักรสานแห

1.1.4.2 เครื่องไม้ กล่าวถึงงานที่สร้างสรรค์มาจากไม้เป็นวัสดุหลัก ด้วยกรรมวิธีการผลิต เช่น แปรรูป ตัด เลื่อย แกะ สลัก สับ ขุด เจาะ ถาก กลึง ขุด ขัด ตกแต่ง พบจำนวน 2 รายการ ได้แก่ ช่างไม้ และช่างต่อเรือ

1.1.4.3 เครื่องประดับ เกี่ยวกับงานประดิษฐ์ที่เกี่ยวกับวัสดุ เช่น ใบตอง ผักตบชวา วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น เช่น แกะ สลัก ร้อย เชื่อม ตัด พบจำนวน 2 รายการ ได้แก่ พานหลังน้ำสังข์ และบายศรีปากชาม

1.2 สถานะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม แบ่งได้ทั้งหมด 2 สถานะ ดังนี้

1.2.1 สถานะมีการปฏิบัติอย่างแพร่หลาย มรดกภูมิปัญญาที่พบ มีแพร่หลายในทั่วทุกภูมิภาค แต่ในกระบวนการ ขั้นตอน มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ พบจำนวน 21 รายการ ได้แก่ ไอศกรีมโรลช์เบอร์รี่มะพร้าวอ่อน ข้าวตัง ไข่เค็ม การทำนาข้าว กข43 (RD43) ข้าวเกรียบว่าว การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากฟักข้าว ศาสนพิธีกรงานศพ แกงบอน ข้าวต้มมัด ศาสนพิธีกรงานแต่งงาน ศาสนพิธีกรวันเข้าพรรษา การทำนาข้าว แหนมหมุยายน้อย น้ำพริกปลาตุ๋น ขนมครกสูตรโบราณ ผัดไทยเส้นมะละกอ ศาสนพิธีกรงานบวช กล้วยทอดโบราณ ข้าวเม่าสูตรโบราณ ห่อหมกปลาช่อนใบยอ และบายศรีปากชาม

1.2.2 สถานะเสี่ยงต่อการสูญหาย ต้องได้รับการส่งเสริมและรักษาอย่างเร่งด่วน โดยต้องได้รับการสนับสนุนจากองค์กรทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ร่วมกันในพื้นที่ ถ้าไม่อย่างนั้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม มีความเสี่ยงจะสูญหายไปกาลเวลา พบจำนวน 12 รายการ ได้แก่ เครื่องจักสานหมวก ชุ่มประตู่ นาบัวลุ่มแจ่ม หมูหงส์ สมุนไพรพื้นบ้าน การเหล้าขี้หนูภาคประเพณีตักบาตรท่องน้ำ เครื่องจักสาน การสานแห ช่างไม้ การนวดแผนไทยโบราณ หมอพื้นหมาก ช่างต่อเรือ และพานหลังน้ำสงฆ์

1.3 วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม แบ่งได้ 5 วิธี และยังไม่มีการการจัดเก็บและเข้าถึง ดังนี้

1.3.1 รูปแบบเอกสาร แผ่นพับ และภาพถ่าย พบจำนวน 7 รายการ ได้แก่ ข้าวตัง ไข่เค็ม เครื่องจักสานหมวก ชุ่มประตู่ นาบัวลุ่มแจ่ม การเหล้าขี้หนูภาค การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากฟักข้าว และประเพณีตักบาตรท่องน้ำ

1.3.2 การทำ และสาธิตปฏิบัติ คลิปวิดีโอเผยแพร่ผ่านยูทูป (YouTube) พบจำนวน 10 รายการ ได้แก่ ไอศกรีมโรลช์เบอร์รี่มะพร้าวอ่อน ข้าวตัง ไข่เค็ม การทำนาข้าว กข43 (RD43) การเหล้าขี้หนูภาค การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากฟักข้าว ขนมครกสูตรโบราณ ผัดไทยเส้นมะละกอ ศาสนพิธีกร งานบวช และหมอพื้นหมาก

1.3.3 การใช้ QR Code พบจำนวน 3 รายการ ได้แก่ ไอศกรีมโรลช์เบอร์รี่มะพร้าวอ่อน ข้าวตัง และไข่เค็ม

1.3.4 การถ่ายทำวิธีทำนาบัวทุกๆ 2 ปี พบจำนวน 1 รายการ ได้แก่ นาบัวลุ่มแจ่ม

1.3.5 การวางแผนเปิดเป็นศูนย์การเรียนรู้การทำนาบัว จำนวน 1 รายการ
ได้แก่ นาบัวลู่แจ่ม

ยังไม่มีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จำนวน 14 รายการ
ได้แก่ หมูหงส์ ข้าวเกรียบว่าว สมุนไพรพื้นบ้าน ศาสนพิธีกรงานศพ เครื่องจักสาน การสานแห แกงบอน
ข้าวต้มมัด ช่างไม้ ศาสนพิธีกรงานแต่งงาน ศาสนพิธีกรวันเข้าพรรษา การทำนาข้าว แหนมหมุยย่น้อย
น้ำพริกปลาตุ๋น และการนวดแผนไทยโบราณ

1.4 วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม สรุประยุกต์ใช้ได้ 7 วิธี ดังนี้

1.4.1 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มรดกภูมิปัญญาสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับ
การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้วยการให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมทำกิจกรรมวัฒนธรรมในชุมชน เช่น
การชม การร่วมแสดง การฟัง การได้ร่วมรับประทานอาหาร ได้รับประทานอาหาร ที่คนในชุมชนนำเสนอ พบ
จำนวน 8 รายการ ได้แก่ ไชยศรีไรซ์เบอร์รี่มะพร้าวอ่อน ข้าวตัง ไข่เค็ม นาบัวลู่แจ่ม การหล่อขี้ผึ้ง
การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากฟักข้าว ประเพณีตักบาตรท่องน้ำ และช่างต่อเรือ

1.4.2 สินค้าที่ระลึก มรดกภูมิปัญญาสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการสินค้าที่
ระลึก เมื่อนักท่องเที่ยวได้เข้ามาในชุมชน แล้วได้สินค้ากลับบ้านเป็นของฝาก ของที่ระลึก ซึ่งผลิตมาจาก
มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของคนในชุมชน พบจำนวน 9 รายการ ได้แก่ ข้าวตัง ไข่เค็ม ข้าว กข43
(RD43) เครื่องจักสานหมวก ชุ่มประตู่ นาบัวลู่แจ่ม ข้าวเกรียบว่าว การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากฟักข้าว
ประเพณีตักบาตรท่องน้ำ และช่างต่อเรือ

1.4.3 การสร้างรายได้ประกอบอาชีพให้กับคนในท้องถิ่น นักท่องเที่ยว หรือผู้ที่
สนใจ โดยที่มรดกภูมิปัญญาสามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน พบจำนวน 22 รายการ ได้แก่ ข้าวตัง
ไข่เค็ม การทำนาข้าว กข43 (RD43) เครื่องจักสานหมวก ชุ่มประตู่ นาบัวลู่แจ่ม หมูหงส์ ข้าวเกรียบว่าว
เครื่องจักสาน การสานแห แกงบอน ข้าวต้มมัด ช่างไม้ การทำนาข้าว แหนมหมุยย่น้อย น้ำพริกปลาตุ๋น
ขนมครกสูตรโบราณ ผัดไทยเส้นมะละกอ การนวดแผนไทยโบราณ กลัวยทอดโบราณ ข้าวเม่าสูตรโบราณ
ห่อหมกปลาช่อนใบยอ บายศรีปากชาม และพานหลั่งน้ำสังข์

1.4.4 งานประเพณี เทศกาลต่างๆ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตามประเพณี
ของชุมชน พบจำนวน 9 รายการ ได้แก่ เครื่องจักสานหมวก ชุ่มประตู่ นาบัวลู่แจ่ม การหล่อขี้ผึ้ง
ศาสนาพิธีกรงานศพ ศาสนพิธีกรงานแต่งงาน ศาสนพิธีกรวันเข้าพรรษา ศาสนพิธีกร งานบวช บายศรีปาก
ชาม และพานหลั่งน้ำสังข์

1.4.5 การดูแลรักษาปฐมพยาบาลเบื้องต้น มรดกภูมิปัญญาสามารถนำมาประยุกต์ใช้สำหรับการรักษา การปฐมพยาบาลเบื้องต้น การนวดการผ่อนคลายของกล้ามเนื้อ พบจำนวน 3 รายการ ได้แก่ สมุนไพรพื้นบ้าน การนวดแผนไทยโบราณ และหมอฟันหมาก

1.4.6 การบรรจุลงในหลักสูตรการศึกษาในสถานศึกษา พบจำนวน 1 รายการ ได้แก่ การแหล่งขั้วขนาด

1.4.7 ส่งเสริมการเดินทางทางน้ำ พบจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ช่างต่อเรือ

1.5 ปัญหาการพัฒนา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม สรุปได้ 6 ด้าน ดังนี้

1.5.1 ด้านวัตถุดิบ/วัสดุอุปกรณ์/เทคโนโลยี พบจำนวน 8 รายการ ได้แก่ ไอสกรีมไรซ์เบอร์รี่มะพร้าวอ่อน ข้าว กข43 (RD43) ข้าวเกรียบว่าว การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากฟักข้าว ช่างไม้ การนวดแผนไทยโบราณ ห่อหมกปลาช่อนใบยอ และช่างต่อเรือ

1.5.2 ด้านเครือข่าย พบจำนวน 2 รายการ ได้แก่ ข้าวตัง และไข่เค็ม

1.5.3 ด้านความนิยม พบจำนวน 6 รายการ ได้แก่ เครื่องจักสานหมวก ชุ่มประตู่ ประเพณีตักบาตรท่องน้ำ ช่างไม้ ช่างต่อเรือ บายศรีปากชาม และพานหลังน้ำสังข์

1.5.4 ด้านวิธีการ/กระบวนการดำเนิน พบจำนวน 5 รายการ ได้แก่ เครื่องจักสานหมวก ชุ่มประตู่ ข้าวเกรียบว่าว การนวดแผนไทยโบราณ ช่างต่อเรือ และช่างไม้

1.5.5 ด้านแรงงาน/ค่าแรง พบจำนวน 2 รายการ ได้แก่ นาบัวลุ่มแจ่ม และ ช่างต่อเรือ (ค่าแรง)

1.5.6 ด้านคนสืบทอด พบจำนวน 24 รายการ ได้แก่ หมูหงส์ สมุนไพรพื้นบ้าน การแหล่งขั้วขนาด การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากฟักข้าว ศาสนพิธีกรงานศพ เครื่องจักสาน การสานแห แงบอน ข้าวต้มมัด ศาสนพิธีกร งานแต่งงาน ศาสนพิธีกร วันเข้าพรรษา การทำนาข้าว แหนมหมุยายน้อย น้ำพริกปลาตุ๋น ขนมครกสูตรโบราณ ผัดไทยเส้นมะละกอ ศาสนพิธีกรงานบวช การนวดแผนไทยโบราณหมอฟันหมาก กลัวยทอดโบราณ ข้าวเม่าสูตรโบราณ ห่อหมกปลาช่อนใบยอ ช่างต่อเรือ บายศรีปากชาม และพานหลังน้ำสังข์

2. ผลการศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุนมพณ จังหวัดนครปฐมสู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 264 คน จำแนกตามเพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 58.33 กำลังศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 30.30 นักศึกษาเรียนคณะศิลปศึกษา จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 68.56 และมีอายุ 19 ปี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 26.52

2.2 พฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม แบ่งออก 3 ด้าน คือ ด้านความต้องการสารสนเทศ ด้านการแสวงหาสารสนเทศ และด้านการใช้สารสนเทศ รายละเอียดดังนี้

2.2.1 ด้านความต้องการสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พบว่า มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ส่วนใหญ่ต้องการสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่ออนุรักษ์ สืบสาน ศิลปวัฒนธรรมไทย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.72) รองลงมาต้องการสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในรูปแบบจัดเก็บอย่างเป็นระบบ สามารถสืบค้นได้ ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.72) และน้อยที่สุด คือ ต้องการสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจากนักวิชาการ ปรชาชนชาวบ้าน หน่วยงานราชการ หรือองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เท่านั้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.74)

2.2.2 ด้านการแสวงหาสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พบว่า มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.78) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ส่วนใหญ่แสวงหาสารสนเทศทางด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจากแหล่งที่มีความน่าเชื่อถือ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.80) รองลงมาแสวงหาสารสนเทศด้วยการตรวจสอบ ประเมิน ความถูกต้อง ความสมบูรณ์ และความทันสมัยของสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่แสวงหา มาได้ก่อนการนำไปใช้หรือแนะนำต่อ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.73) และน้อยที่สุด คือ แสวงหาสารสนเทศทางด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้วยตนเอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.81)

2.2.3 ด้านการใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พบว่า ค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.77) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เช่น การทำรายงาน/ศิลปนิพนธ์

การแสดง เพิ่มพูนความรู้ และเลือกใช้แหล่งสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย เช่น บุคคล สถาบัน สถานที่ สื่อมวลชน อินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.74; $\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.67) รองลงมาเลือกใช้แหล่งสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่บอกแหล่งที่มาได้อย่างชัดเจน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.72) และน้อยที่สุด คือนำสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับมา มาใช้ประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.87)

2.3 ปัญหาและอุปสรรคการแสวงหาและการใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม แบ่งออกเป็น 2 ด้านดังนี้

2.3.1 ปัญหาและอุปสรรคการแสวงหาสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พบว่า มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.14$, S.D. = 1.09) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ส่วนใหญ่นักศึกษาขาดเครื่องมือทางเทคโนโลยีสารสนเทศในการแสวงหาสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และไม่มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่รวบรวม จัดเก็บสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.27$, S.D. = 1.14) รองลงมาไม่สามารถตรวจสอบประเมินความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือสารสนเทศที่ทันสมัยของสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ด้วยตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.25$, S.D. = 1.04) และน้อยที่สุด คือไม่สามารถแสวงหาสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมได้ด้วยตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.89$, S.D. = 1.01)

2.3.2 ปัญหาและอุปสรรคการใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พบว่า มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.02$, S.D. = 1.13) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ส่วนใหญ่สารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญา ส่งผลต่อการใช้ประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.21$, S.D. = 1.15) รองลงมา ทรัพยากรสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกระจุกกระจาย ทำให้การใช้สารสนเทศเป็นไปด้วยความยากลำบาก และไม่สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมได้ด้วยตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.19$, S.D. = 1.19; $\bar{X} = 3.19$, S.D. = 1.14) และน้อยที่สุด คือ ไม่เข้าใจคุณค่าและความสำคัญสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.72$, S.D. = 1.20)

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

จากการสัมภาษณ์นักปราชญ์ นักวิชาการ เกษตรกร ชาวบ้านในพื้นที่อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สามารถสรุปแนวทางการพัฒนามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ได้ดังนี้

3.1 จัดให้มีการบรรจุหลักสูตรเกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในสถานศึกษา เพื่อให้นักเรียน นักศึกษา ได้เห็นความสำคัญ คุณค่า เกิดการอนุรักษ์ สืบสาน ต่อยอด ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

3.2 การจัดเก็บองค์ความรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้วยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วย มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ควรจะมีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ สามารถสื่อสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้ เช่น จัดทำระบบฐานข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม การทำเว็บไซต์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม การทำคลิปวีดีโอสาธิต การปฏิบัติให้เป็นตัวอย่าง การทำสื่อสารคดีเชิงสร้างสรรค์ เป็นต้น

3.3 สร้างแหล่งเรียนรู้สารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีชีวิต การปกป้องมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเหล่านี้สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการสร้างแหล่งเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิต ทุกคน สามารถเข้ามาเรียนรู้ได้ สืบค้นได้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันได้ และมีรูปแบบการนำเสนอหลายรูปแบบ เช่น แผ่นพับ คลิป ปราชญ์ท้องถิ่น การถ่ายทอดเป็นเรื่องราว (Story Telling) เป็นต้น เพื่อให้แหล่งเรียนรู้ที่น่าสนใจเพิ่มมากขึ้น

3.4 หน่วยงานทั้งภาครัฐบาล ภาคเอกชนและสถานศึกษาควรเข้ามาสนับสนุน หน่วยงานภาครัฐบาล ภาคเอกชน และสถานศึกษาต้องเข้ามาสนับสนุนทุกภาคส่วนอย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

3.4.1 หน่วยงานภาครัฐบาล ภาคเอกชน สนับสนุนให้สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการศึกษาวิจัยองค์ความรู้เกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เพื่อจัดเก็บบันทึกไว้เป็นหลักฐานและเพื่อฟื้นฟูให้เกิดการคงอยู่อย่างยั่งยืน หรือการส่งเจ้าหน้าที่ของรัฐฝึกอบรมปราชญ์ท้องถิ่น ปลูกฝังให้เกิดการอนุรักษ์และสืบทอดให้กับคนรุ่นใหม่ ตลอดจนภาครัฐสนับสนุนให้ปราชญ์ท้องถิ่นศึกษานอกสถานที่ เพื่อสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อยอดได้ และภาครัฐควรเข้ามา สนับสนุนการประชาสัมพันธ์ให้มีการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

3.4.2 สถานศึกษา สนับสนุน ส่งเสริม บูรณาการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม มาใช้กับการเรียนการสอน โดยผู้สอนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ในลักษณะ 1) มอบหมายให้ลูกศิษย์ ลงพื้นที่ในชุมชนโดยรอบ ได้ศึกษามรดกภูมิปัญญา เพื่อให้เห็นสถานที่จริง ข้อมูลที่ได้รับตรงกับความจริง

มากที่สุด ได้ฝึกการตั้งคำถาม การวิเคราะห์ การประสานงานร่วมกับผู้อื่น และมีความเข้าใจความต่างทางวัฒนธรรม 2) นำนักปราชญ์ท้องถิ่นมาสอน มาให้ความรู้ในสถานศึกษา ทำให้นักเรียน นักศึกษา ได้ใกล้ชิด ปราชญ์ท้องถิ่น กล่าวถาม กล่าวแสดงความคิดเห็น 3) การผสมผสาน โดยนำลูกศิษย์ลงพื้นที่จริง หรือ บางหัวข้อเชิญปราชญ์ท้องถิ่นมาให้ความรู้ มาถ่ายทอดประสบการณ์โดยตรงให้กับลูกศิษย์

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การศึกษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 จากการที่ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พบจำนวน 33 รายการ แสดงให้เห็นว่า อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม มีความหลากหลายทางศิลปวัฒนธรรม เช่น ไอศกรีมโรลส์เบอร์รี่มะพร้าวอ่อน ข้าวตัง ไช้เค็ม -ข้าว กข43 (RD43) เครื่องจักสาน หมวก ชุ่มประตู่ นาบัวลุ่มแจ่ม หมูหงส์ สมุนไพรพื้นบ้าน การแหล่งขั้วอนาคต การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผักข้าว ประเพณีตักบาตรท้องน้ำ เป็นต้น มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเหล่านี้ ถือว่าต้นทุนทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่อำเภอพุทธมณฑล ที่ควรค่าแก่การศึกษาและอนุรักษ์ไว้ให้กับอนุชนรุ่นต่อรุ่นได้ภาคภูมิใจ และสามารถนำเอาความรู้ทางทุนวัฒนธรรมต่อยอดเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดรายได้ในชุมชนต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของถนอมศรี เปลี่ยนสมัย, เขาวนมนัส ประภักดี, และสรรพาวี ยกย่อง (2559) ศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างความรู้เรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมในอำเภอพุทธมณฑลสำหรับเด็กและเยาวชน พบว่า อำเภอพุทธมณฑลเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทั้งที่เป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมในพื้นที่ และวัฒนธรรมใหม่ที่ได้รับอิทธิพลจากความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีและกระบวนการกลายเป็นเมืองจากการแพร่กระจายของเมืองศูนย์กลาง

นอกจากนี้อำเภอพุทธมณฑล ยังมีประวัติ เรื่องราวต่างๆ ทั้งทางด้านศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ชุมชน สถาบันศาสนา ทรัพยากรธรรมชาติ วิธีการดำเนินชีวิต และความหลากหลายของผู้คน โดยเฉพาะประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ทำให้เห็นรากเหง้าของตนเอง แสดงให้เห็นเนื้อหาสาระรากฐานให้สังคมได้เจริญ กลายเป็นองค์ความรู้หรือบทเรียนให้ชุมชนหรือสังคมในท้องถิ่นได้เรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์เพื่อสร้างสรรค์ลักษณะต่างๆ ของชุมชนหรือสังคมให้มีความเข้มแข็ง ซึ่งถือว่าเป็นมรดกภูมิปัญญา ที่มีพลังเป็นต้นทุนเพียงพอที่จะใช้ในการพัฒนาชุมชน สังคมต่อไปได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของเอี่ยม ทองดี และคณะ (2544) ศึกษาเรื่อง พลังประวัติศาสตร์ท้องถิ่นต่อการพัฒนาชุมชนกรณีศึกษาชุมชนอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม พบว่า ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เป็นพลังสำคัญต่อพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงชุมชน ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม

ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จนสามารถกล่าวได้อย่างชัดเจนว่า หากปราศจากประวัติศาสตร์เหล่านั้น พื้นที่อำเภอพุทธมณฑลจะไม่เจริญก้าวหน้าอย่างปัจจุบัน

2. การศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐมสู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. พฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1.1 ความต้องการสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม นักศึกษาส่วนใหญ่ต้องการสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่ออนุรักษ์ สืบสานศิลปวัฒนธรรมไทย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า นักศึกษาสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เรียนหลักสูตรด้านนาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ คีตศิลป์ และทัศนศิลป์ทั้งไทยและสากล จึงมีความมุ่งมั่นที่จะช่วยกันอนุรักษ์ สืบสานศิลปวัฒนธรรมไทยไว้ ประกอบกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเป็นภารกิจหลักที่สำคัญของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ (สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์, 2566) ด้วยเชื่อมั่นว่า ศิลปวัฒนธรรม จะช่วยปลูกฝังให้นักศึกษามีจิตใจที่ดีงาม และช่วยเสริมคุณค่าให้กับตัวนักศึกษา เป็นบุคคลที่มีคุณภาพของชาติ ทั้งนี้สถาบันได้สนับสนุน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมให้กับนักศึกษาตลอด ในขณะที่คณะครูอาจารย์ได้มีการอบรม สั่งสอน และปลูกฝังให้ลูกศิษย์รักและศรัทธาศิลปวัฒนธรรมไทย ส่งผลให้นักศึกษามีความต้องการที่จะ อนุรักษ์ สืบสานศิลปวัฒนธรรมไทยไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของปรีชญา เหลืองแดง และอรพิน ศิริสัมพันธ์ (2562) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า นักศึกษามีพัฒนาการจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยก่อนเรียน ระหว่างเรียน หลังเรียน มีพัฒนาการสูงขึ้นตามลำดับ และนักศึกษาต้องการสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในรูปแบบจัดเก็บอย่างเป็นระบบ สามารถสืบค้นได้ ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทันสมัย เข้าถึงได้ง่าย สะดวกทุกที่และเวลา สอดคล้องกับงานวิจัยของ จีราวรรณ ศรีวงษ์ (2559) พบว่า นักศึกษาใช้แหล่งสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ตเป็นหลัก และใช้ในการเรียน เช่น การลงทะเบียน การสื่อสารกับอาจารย์ การเรียนออนไลน์ ซึ่งแนวโน้มพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาที่เน้นการใช้สื่อออนไลน์มากขึ้น หลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Corona Virus Disease, COVID-19) ที่มีการระบาดในวงกว้าง

1.2 การแสวงหาสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของนักศึกษา ส่วนใหญ่แสวงหาสารสนเทศจากแหล่งที่มีความน่าเชื่อถือ และสามารถตรวจสอบ และประเมิน

ความถูกต้อง ความสมบูรณ์ ความทันสมัยของสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่แสวงหามาได้ ก่อนการนำไปใช้หรือแนะนำต่อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักศึกษาต้องนำความรู้จากมรดกภูมิปัญญาไปใช้ ประโยชน์ เช่น การทำรายงาน การทำศิลปนิพนธ์ การสร้างสรรค์ชุดการแสดง เป็นต้น ดังนั้นสารสนเทศ เหล่านี้จึงต้องมีความน่าเชื่อถือ นั่นหมายความว่าสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาต้องมีความน่าเชื่อถือ ถูกต้อง ตรวจสอบ และประเมินได้ ประกอบกับสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เป็นสถาบันการศึกษาเฉพาะด้านนาฏศิลป์และดนตรี ดังนั้นคณะครูอาจารย์ที่สอนจึงมีความเชี่ยวชาญ เฉพาะด้าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ ดนตรี ศิลปินแห่งชาติ ซึ่งถือว่าเป็นแหล่ง สารสนเทศบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือ นักศึกษาจึงมีความคุ้นเคยกับแหล่งสารสนเทศประเภทบุคคล ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนิษฐา บุญประครอง กฤติยาณี เหล่าสายเชื้อ วราพรณ อภิสุภะโชค และศิริพร เลิศไพศาลวงศ์ (2561) พบว่า นักวิจัยโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ค้นหาข้อมูลประกอบการทำงานวิจัย โดยมีการแสวงหาสารสนเทศจากผู้เชี่ยวชาญและแยกแยะ ความน่าเชื่อถือ และสอดคล้องกับงานวิจัยของอังคณา แวซอหะ (2563) พบว่า วิธีการประเมินสารสนเทศที่นักศึกษาใช้มากที่สุด คือ ผู้ให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ

1.3 การใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เช่น การทำรายงาน/ศิลปนิพนธ์ การแสดง เพิ่มพูนความรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า อาจารย์มอบหมายนักศึกษาทำรายงานเดี่ยว รายงานกลุ่ม เพื่อ ส่งเสริมให้นักศึกษาค้นคว้า และฝึกการค้นคว้าด้วยตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของลักษ์ ยุทธศิลป์เสวี และสุรีย์ สุทธิสารากร (2559) พบว่า พฤติกรรมด้านการค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชา ต่างๆ พบว่า ประเภทของงานที่นักศึกษาได้รับมอบหมายมากที่สุด คือ การนำเสนอผลงานในชั้นเรียน ประกอบรายงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของไพบรมา เชียงราช (2562) พบว่าพฤติกรรมสารสนเทศของ นักศึกษาส่วนใหญ่มีความต้องการสารสนเทศเพื่อประกอบการทำรายงาน รองลงมาคือ เพื่อเตรียมตัวสอบ

2. ปัญหาและอุปสรรคการแสวงหาและการใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม แบ่งออกเป็น 2 ด้านดังนี้

2.1 ปัญหาและอุปสรรคการแสวงหาสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ส่วนใหญ่นักศึกษาขาดเครื่องมือทางเทคโนโลยีสารสนเทศในการแสวงหาสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะทางสถาบันยังไม่มีหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ รวบรวม จัดเก็บสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมโดยตรง จึงทำให้การพัฒนาเทคโนโลยีไม่ต่อเนื่อง นักศึกษาไม่สามารถเข้าถึงสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมได้ สอดคล้องกับบทความการวิจัย ของวิศปัตย์ ชัยช่วย (2560) กล่าวถึงการนำเอาวิทยาการ และเทคโนโลยีมาเป็นสื่อกลางจะช่วยให้ การอนุรักษ์และสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรม การนำเนื้อหาหรือจำลองทรัพยากร

ต่างๆ เพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้งาน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กร หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การประชาสัมพันธ์ข่าวสาร และเป็นสื่อกลางให้นักศึกษาสามารถเข้าถึง สารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมได้ง่าย และสะดวกยิ่งขึ้น

2.2 ปัญหาและอุปสรรคการใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ส่วนใหญ่สารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญา ส่งผลต่อการนำไปใช้ประโยชน์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะยังไม่มีกฎหมายใดที่ให้ความคุ้มครองด้านทรัพย์สินทางปัญญาแก่มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ประเพณี และการแสดงออกทางวัฒนธรรมของไทยโดยตรง ถึงแม้จะมีกฎหมายภายในประเทศที่ให้การคุ้มครองด้านทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อาทิ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542 สอดคล้องกับกิติพิรา จุฑนุ (2564) พบว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับโทษของการละเมิด หรือการแบ่งปันผลประโยชน์อันเกิดจากการใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หากเกิดกรณีนำมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไปใช้อย่างไม่เหมาะสมจะมีการเจรจาเพื่อให้มีการขอโทษและเพิกถอนการใช้ที่ไม่เหมาะสมนั้นออกไป อย่างไรก็ตาม กรมส่งเสริมวัฒนธรรมกำลังดำเนินการปรับปรุงพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 เพื่อให้ครอบคลุมการให้ความคุ้มครองด้านทรัพย์สินทางปัญญาแก่มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม รองลงมาทรัพย์สินสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม กระจัดกระจาย ทำให้การใช้สารสนเทศเป็นไปด้วยความยากลำบาก และไม่สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมีปริมาณเพิ่มขึ้น และอยู่กระจัดกระจายตามชุมชน ดังนั้น การที่จะรวบรวมและจัดเก็บได้นั้น จะต้องมีหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม สอดคล้องกับข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการของอริบ จันทรสุรีย์ ธีระวัฒน์ จันทิก และพิทักษ์ ศิริวงศ์ (2562) พบว่า ภาครัฐ และชุมชนต้องทำการศึกษาในเชิงลึก โดยการสำรวจ ศึกษาสภาพการณ์ด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัจจุบันรวมทั้งเป็นการรวบรวมเพื่อเป็นฐานข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐมสู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. จัดให้มีการบรรจุหลักสูตรเกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในสถานศึกษา สถานศึกษาถือว่าเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่ บทบาท วิสัยทัศน์เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ที่จะช่วยกันอนุรักษ์ สืบสาน

ศิลปวัฒนธรรมไทย ไว้ในรูปแบบงานวิจัย งานบริการวิชาการสังคม สอดคล้องกับสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ (สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์, 2567) วิสัยทัศน์ คือ สร้างงานวิจัย งานสร้างสรรค์ งานนวัตกรรมที่เป็นองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมอย่างมีคุณค่าแก่สังคม และให้บริการวิชาการด้านศิลปวัฒนธรรมแก่สถานศึกษา ชุมชน สังคม และท้องถิ่น

2. การจัดเก็บองค์ความรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้วยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร คนส่วนใหญ่ นำเทคโนโลยีมาช่วยในการดำรงชีวิตประจำวัน การทำงาน การตัดสินใจ ซึ่งช่วยให้ชีวิตมีความสะดวกสบายขึ้น ดังนั้นการจัดเก็บมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ด้วยการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาช่วยจะทำให้ผู้ที่สนใจสามารถเข้ามาศึกษาได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น ประกอบความมรดกภูมิปัญญา อำเภอยะรัง มีความหลากหลาย ดังนั้นรูปแบบการนำเสนอที่นำเทคโนโลยีมาช่วย จะทำให้รายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมีความน่าสนใจมากขึ้น สอดคล้องกับกรมส่งเสริมวัฒนธรรม (2561) กล่าวว่า การส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศไทยในปัจจุบัน ด้านการศึกษาวิจัย โดยการสนับสนุนให้จัดทำคลังข้อมูลในรูปแบบดิจิทัล เพื่อให้ง่ายต่อการสืบค้น และการศึกษาค้นคว้า และสอดคล้องกับพิริพัฒน์ พันศิริ และเกศินี ประทุมสุวรรณ (2563) ศึกษาเรื่อง มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเรื่องพิธีกรรมและบททำขวัญข้าวในจังหวัดนครปฐม พบว่า ฐานข้อมูลปราชญ์ชาวบ้านที่มีภูมิปัญญาเกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรมการทำขวัญข้าวในจังหวัดนครปฐม จำนวน 56 คน ในจำนวนนี้มี 19 คน ที่เป็นทั้ง “หมอขวัญ” และ “ผู้เชี่ยวชาญด้านพิธีกรรม” ส่วนที่เหลือเป็นเพียง “ผู้เชี่ยวชาญด้านพิธีกรรม”

3. สร้างแหล่งเรียนรู้สารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีชีวิต

การสร้างแหล่งเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิตทุกคน สามารถเข้ามาเรียนรู้ได้ สืบค้นได้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันได้ และมีรูปแบบการนำเสนอหลายรูปแบบ เช่น แผ่นพับ คลิป ปราชญ์ท้องถิ่น การถ่ายทอดเป็นเรื่องราว (Story Telling) เป็นต้น เพื่อให้แหล่งเรียนรู้ที่น่าสนใจเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับ ปรีดา เฉลิมเผ่า กอนันทกุล (2555) กล่าวว่า การทำงานที่จะสนับสนุนให้พิพิธภัณฑ์เป็น “พื้นที่ทางสังคม” สำหรับการเรียนรู้ของชุมชน แม้ในความเป็นจริง พิพิธภัณฑ์จะไม่สามารถแทนที่กระบวนการเรียนรู้หรือการศึกษาในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนได้โดยสมบูรณ์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของมนัส สุวรรณ, รัชพล สัมพุทธานนท์, ปิยวดี นิลสนธิม, และ ปัทมา รัตนกมลวรรณ (2565) พบว่า อุปสรรคที่สำคัญประการหนึ่งของการอนุรักษ์และสืบสาน คือ การไม่มีการจดบันทึกและ/หรือเก็บรักษาไว้อย่างเป็นกิจลักษณะทำให้ต้องสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการสร้างศูนย์เรียนรู้และพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมพื้นถิ่นโดยมีสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด

เป็นผู้รับผิดชอบหลัก โดยประสานขอความร่วมมือจากสภาวัฒนธรรมของจังหวัดทุกระดับ สถาบันอุดมศึกษากลุ่ม/ชมรมอนุรักษ์วัฒนธรรม

4. หน่วยงานทั้งภาครัฐบาล ภาคเอกชนและสถานศึกษาควรเข้ามาสนับสนุน

4.1 หน่วยงานภาครัฐบาล ภาคเอกชน สนับสนุนงบประมาณให้เพียงพอต่อการทำนุบำรุงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เช่น สนับสนุนงบประมาณให้สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการศึกษาวิจัยองค์ความรู้เกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ไม่ให้สูญหาย และสามารถต่อยอดสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้ สอดคล้องกับสำนักงานวิจัยแห่งชาติ (2566) ได้ระบุในแผนย่อยการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ด้านองค์ความรู้พื้นฐาน แนวทางการพัฒนา คือ พัฒนาองค์ความรู้พื้นฐานทางสังคมและความเป็นมนุษย์ โดยการส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และประยุกต์ใช้นวัตกรรมในการพัฒนาองค์ความรู้พื้นฐานทางสังคมและความเป็นมนุษย์ เพื่อสร้างองค์ความรู้ทางด้านสังคมศาสตร์มนุษยศาสตร์ของประเทศ รวมทั้งนำไปใช้ประโยชน์ต่อยอดในเชิงเศรษฐกิจและสังคม โดยมีประเด็นการวิจัยที่สำคัญ อาทิ ชุมชนของไทย ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ภาษา ดนตรี วรรณกรรม ของไทย ความภาคภูมิใจในความเป็น ไทย และสำนึกในการดูแลรับผิดชอบต่อบ้านเมือง มรดกวัฒนธรรม และสอดคล้องกับวิถีพันธุ์ จันทร์หอม ผดุง พรหมมูล และกาสัก เตชะชั้นหมาก (2555) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอ ด้วยศิลปะและภูมิปัญญาของชาวไทยทรงดำในจังหวัดนครปฐม พบว่า ภูมิปัญญาเกี่ยวกับศิลปกรรมท้องถิ่นประเภทผ้าทอของชุมชนชาวไทยทรงดำในจังหวัดนครปฐม มีการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ต่อมาหน่วยงานภาครัฐได้เข้ามามีบทบาทในการกำหนดรูปทรงและลวดลาย และสอดคล้องกับงานวิจัยของมนัส สุวรรณ, รัชพล สัมพุทธานนท์, ปิยวดี นิลสนธิม, และปัทมา รัตนกมลวรรณ (2565) พบว่า หน่วยราชการทุกระดับตั้งแต่ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นต้องปรับกระบวนคิดกลับไปให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมให้มากขึ้น ต้องปรับเพิ่มงบประมาณเพื่อการทำนุบำรุงเพื่อการอนุรักษ์และเพื่อการสืบสานวัฒนธรรมพื้นถิ่นให้มากขึ้นให้เหมาะสมและเพียงพอ

4.2 สถานศึกษา สนับสนุน ส่งเสริม บูรณาการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมาใช้ในการเรียนการสอน โดยผู้สอนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้น่าสนใจ ในยุคศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับศิริวรรณ วณิชพัฒน์วรชัย และชลธิชา หอมพุ่ม (2561) ศึกษาเรื่อง การบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 พบว่า วิธีการบูรณาการภูมิปัญญาใช้ในการจัดการเรียนการสอนทำได้ 3 วิธี คือ 1) นำโรงเรียนออกสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) นำภูมิปัญญาท้องถิ่นบูรณาการเข้าโรงเรียน และ 3) วิถีผสมผสาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถนำมาใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาเรียนให้เกิดทักษะที่สำคัญในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างครบถ้วน คือ มีทักษะพื้นฐาน 1) สามารถอ่านออก 2) เขียนได้ 3) คิดคำนวณได้ และทักษะที่จำเป็น คือ 1) คิดอย่างมี

วิจารณ์ญาณแก้ปัญหาได้ 2) คิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม 3) เข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม 4) ทำงานร่วมกับผู้อื่น 5) ทักษะในการสื่อสาร 6) ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ 7) ทักษะอาชีพและการเรียนรู้ และ 8) มีความเมตตากรุณา มีคุณธรรม และมีระเบียบวินัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ควรมีการจัดเก็บสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ เช่น การจัดทำเว็บไซต์ การจัดทำระบบฐานข้อมูล สามารถสืบค้นได้ เพื่อนักศึกษาจะได้นำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ เช่น การทำรายงาน การทำศิลปนิพนธ์ การสร้างชุดการแสดง การเรียนรู้ประวัติมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น

2. ผู้สอนควรมีการมอบหมายงานให้นักศึกษาได้ฝึกการค้นคว้า การทำรายงาน การทำศิลปนิพนธ์ ด้วยตนเอง จากแหล่งสารสนเทศที่หลากหลาย เช่น ผู้เชี่ยวชาญ ศิลปินแห่งชาติ ประชาชนชาวบ้าน เพราะการค้นคว้าด้วยตนเองจะช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาฝึกการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินการตรวจสอบความถูกต้อง และการนำไปใช้ได้อย่างสร้างสรรค์

3. สถาบันควรสนับสนุนให้นักศึกษาลงพื้นที่ชุมชนโดยรอบสถาบัน เพื่อจะได้ศึกษาเรียนรู้ วิจัยสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เกิดความเข้าใจศิลปวัฒนธรรมในชุมชน ความคิดสร้างสรรค์ต่อยอดความรู้สร้างรายได้ให้กับตนเองและชุมชนได้

4. สารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญา ทางสถาบันควรมีการจัดอบรมให้กับคณะครู อาจารย์ นักศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ การลอกเลียนแบบผลงานของผู้อื่น

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยทางด้านเส้นทางประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรม เพราะรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอยู่ตามแหล่งชุมชนใกล้ๆ กัน ทำให้สามารถศึกษาดูงานในเส้นทางที่อยู่ใกล้เคียงกันได้

2. ควรดำเนินการวิจัยเชิงลึกมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จะได้ข้อมูลที่ละเอียดขึ้น ในด้านทุนวัฒนธรรม และทุนสังคม

3. ควรดำเนินการวิจัยแนวทางการพัฒนามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยรวบรวมข้อมูลให้ครอบคลุมทุกภาคส่วน เช่น ภาครัฐบาล ภาคเอกชน และภาคชุมชน เพื่อจะได้แนวทางการพัฒนามรดกภูมิปัญญาได้อย่างยั่งยืน

4. ควรดำเนินการวิจัยด้วยวิธีการสัมภาษณ์ การสังเกต เพื่อสอบถามรายละเอียดขั้นตอนพฤติกรรมสารสนเทศแบบเชิงลึก เพื่อจะได้ข้อมูลพฤติกรรมสารสนเทศที่ชัดเจนขึ้น

5. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษา แยกตามเพศ สาขาวิชา คณะ ชั้นปี เพราะว่านักศึกษาที่มีลักษณะพื้นฐานใกล้เคียงกัน ไม่ได้หมายความว่าทุกคนจะมีความต้องการสารสนเทศเหมือนกัน เพราะแต่ละคนย่อมมีลักษณะที่แตกต่างกันในด้านต่างๆ เช่น สภาพแวดล้อม ความสนใจเฉพาะตัว และความตั้งใจ เป็นต้น

6. ควรศึกษากลุ่มประชากรให้หลากหลาย เช่น อาจารย์ เจ้าหน้าที่สายสนับสนุน เพื่อทราบพฤติกรรมสารสนเทศ และนำผลที่ได้ไปปรับใช้ในการให้บริการสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมต่อไปได้

บรรณานุกรม

- กนิษฐา บุญประคอง, กฤติยาณี เหล่าสายเชื้อ, วราพรรณ อภิศุภะโชค, และศิริพร เลิศไพศาลวง. (2561). พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักวิจัยโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. *วารสารมนุษยศาสตร์*, 25(1), 371 – 390.
- กรมการข้าว. (ม.ป.ป.). *องค์ความรู้เกี่ยวกับข้าว กข43 (RD43)*. สืบค้น 30 ตุลาคม 2566 จาก <https://newwebs2.ricethailand.go.th/webmain/rkb3/15%E0%B8%81%E0%B8%8243.pdf>
- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2557). *ข้าวต้มมัด*. สืบค้น 1 สิงหาคม, 2566 จาก <http://ich.culture.go.th/article/detail/6291f35836ab3f111c5572b4>
- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม (2561). *โขน: มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติรายการแรกของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมวัฒนธรรม.
- _____. (2561). *คู่มือการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมวัฒนธรรม
- _____. (2559). *มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม*. สืบค้น 19 กุมภาพันธ์, 2565 จาก <https://ich-thailand.org/>
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- การเคหะแห่งชาติ. (2565). *รายงานข้อมูลประชากรและบ้าน 2564*. สืบค้น 19 กุมภาพันธ์, 2565 จาก <https://housingkc.nha.co.th/files/article/attachments/770e552467aebd1c2734fa77d7fdc064.pdf>
- กิตติพร ใจบุญ. (2564). *มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกับทรัพย์สินทางปัญญา: ข้อจำกัดและช่องว่างทางกฎหมาย*. *วารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี*, 2(2), 1-14.
- กัลยา วาณิชย์ปัญญา. (2540). *การวิเคราะห์ข้อมูลด้วย SPSS for Windows*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2543). *ภูมิปัญญาอีสาน*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซ็ท.
- จิรวรรณ ศรีวงษ์. (2559). พฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. *ว.วิจัยสมาคมห้องสมุด*, 9(1), 79-92.

- ชาคริต สิทธิฤทธิ์. (2559). จับต้องได้-จับต้องไม่ได้ : ความไม่หลากหลายในหลากหลายของมรดกภูมิวัฒนธรรม. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี**, 8(2), 142-160.
- ญาณัญญา ศิริภัทร์ธาดา. (2554). รายงานวิจัยโครงการพัฒนาชุมชนตำบลศาลายา จังหวัดนครปฐม **เชิงบูรณาการ เรื่องการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อสร้างรายได้เพิ่มให้กับผ้ารายย่อย เขตเทศบาลตำบลศาลายา จังหวัดนครปฐม**. กรุงเทพฯ: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัย ราชภัฏสวนสุนันทา.
- ฐิติพันธ์ จันทร์หอม, ผดุง พรหมมูล, และกาสัก เตชะชั้นหมาก. (2555). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอด้วยศิลปะและภูมิปัญญาของชาวไทยทรงดำในจังหวัดนครปฐม. **วารสารสมาคมนักวิจัย**, 17(2), 17-28.
- ถนอมศรี เปลี่ยนสมัย, เชาว์มนัส ประภักดี, และสรรพาริ ยกย่อง. (2559). การเสริมสร้างความรู้เรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมในอำเภอพุทธมณฑลสำหรับเด็กและเยาวชน. **วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา**, 8(3), 50-64.
- เทศบาลตำบลคลองโยง. (2566). **แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566 – 2570) เทศบาลตำบลคลองโยง**. สืบค้น 19 กุมภาพันธ์, 2566 จาก <https://shorturl.asia/Eo1NU>
- เทศบาลตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. (2563). **ข้อมูลเทศบาลตำบลศาลายา**. สืบค้น 20 กุมภาพันธ์, 2566 จาก <http://www.salaya.go.th/general1.php>
- นงลักษณ์ ยุทธศิลป์เสวี และสุรีย์ สุทธิสารกร. (2559). พฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. **วารสารวิถีสังคมมนุษย์**, 4(2), 255-277.
- เนาวรัตน์ ปลายน้อย. (2546). การวิจัยและพัฒนาประชาคมพุทธมณฑล. **วารสารวิธีวิทยาการวิจัย**, 16(2), 259-286.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่**. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประภาวดีสีสนธิ. (2543). **สารสนเทศในบริบทสังคม**. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ: สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ.
- ปรีดา เฉลิมเผ่า กอนันทกุล. (2555). การบรรยาย 6 : การส่งเสริม การสนับสนุน และการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้วยกิจกรรมเพื่อการศึกษา. สืบค้น 25 กุมภาพันธ์, 2567 จาก <https://shorturl.asia/xsq8w>

- ปรัชญา เหลืองแดง และอรพิน ศิริสัมพันธ์. (2562). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวความคิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี. *Humanities, Social Sciences and arts Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 12(3), 514-533.
- ไพบรมา เชียงราช. (2562). พฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. *วารสารช่อพะยอม*, 30(2), 241-248.
- พระมหาประกาศิต สิริเมธ (ฐิติปสิทธิกร). (2562). รูปแบบการอนุรักษ์เอกสารคัมภีร์โบราณเพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมแก่เยาวชนในจังหวัดนครปฐม และจังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ*, 1(2), 113-124.
- พิรพัฒน์ พันศิริ และเกศินี ประทุมสุวรรณ. (2563). มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเรื่องพิธีกรรมและบททำขวัญข้าวในจังหวัดนครปฐม. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(5), 346-362
- มนัส สุวรรณ, รัชพล สัมพุทธานนท์, ปิยวดี นิลสนธิม, และปัทมา รัตนกุลวรรณ. (2565). ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมพื้นถิ่นในเขตจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดแม่ฮ่องสอน. *พินเนศวร์สาร*, 18(2), 147-160.
- มณิศา วาเกียรณะ, วราภรณ์ ปานลบ, และสุชมาล อหิงสโก. (2541). การศึกษาและติดตามตรวจวัดการตกค้างของสารฆ่าแมลงกลุ่มออร์กาโนคลอรีนในน้ำและดินตะกอน คลองมหาสวัสดิ์ จังหวัดนครปฐม. โครงการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ยุทธ ไกยวรรณ. (2545). *พื้นฐานการวิจัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- รติดา แก้วจุลกาญจน์. (2554). *ชุมชนคลองโยง อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ศึกษาประเด็นการจัดการที่ดิน*. สืบค้น 19 กุมภาพันธ์, 2566 จาก https://k-rc.net/imageupload/23902/C_Kongyong.pdf
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ลักขณา สริวัฒน์. (2544). *จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วชิร ยิ่งยืน, ศิวนาถ นันทพิชัย, และฐิมาพร เพชรแก้ว. (2559). ตัวแบบพฤติกรรมสารสนเทศ: มุมมองสำหรับสภาพแวดล้อมยุคดิจิทัล. *Journal of Information Science and Technology*, 6(1), 34-44.

- วนิดา อินทรอำนวย. (2560). พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559. สืบค้น 19 กุมภาพันธ์, 2565 จาก <https://shorturl.asia/da2WZ>
- วิศปัติย์ ชัยช่วย. (2560). สารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม: แนวคิดและประเด็นการวิจัย. วารสาร สารสนเทศศาสตร์, 35(2), 130-153.
- ศิริพรรณ วณิชวัฒนวรชัย, และชลธิชา หอมฟุ้ง. (2561). การบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21. Veridian E-Journal Silpakorn University ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ. 11(3), 2551-2563.
- ศูนย์ข้อมูลกลางวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. (2554). สืบค้น 30 กรกฎาคม, 2566 จาก <http://m-culture.in.th/album/193318/%E0%B9%81%E0%B8%81%E0%B8%87%E0%B8%9A%E0%B8%AD%E0%B8%99>
- _____. (2555). ประเพณีบวชนาคสามัคคีตำบลนครเจริญ. สืบค้น 30 กรกฎาคม, 2566 จาก <http://www.m-culture.in.th/album/145826/js/>
- สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์. (2567). แผนพัฒนาสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ พ.ศ. 2565 – 2569 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. สืบค้น 20 กุมภาพันธ์, 2567 จาก <https://www.bpi.ac.th/upload/media/2024/02/922965bb1898e6472.pdf>
- _____. (2566). เกี่ยวกับสถาบัน. สืบค้น 25 กุมภาพันธ์, 2565 จาก <https://www.bpi.ac.th/history>
- สืบสานประเพณีตักบาตรท่อน้ำในวันลอยกระทง. (ม.ป.ป.). สืบค้น 19 กุมภาพันธ์, 2565 จาก <https://www.obt-salaya.go.th/assets-admin/files/journal/18188945070959.pdf>
- สุรพล พะยอมแย้ม (2545). ความหมายของพฤติกรรม. สืบค้น 19 กุมภาพันธ์, 2565 จาก http://www.thapra.lib.su.ac.th/objects/fulltext/snamcn/Amnat_Pusree/Chapter2.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม. (2552). มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สำนักงานปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลศาลายา. (2563). โครงการประเพณีตักบาตรท่อน้ำในวันลอยกระทง ประจำปีการศึกษา 2563. สืบค้น 30 กรกฎาคม, 2566 จาก <https://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER74/DRAWER007/GENERAL/DATA000/000000029.PDF>

- สำนักงานเลขาธิการสภา. (2559). **พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559**. สืบค้น 19 กุมภาพันธ์, 2565 จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2559/A/019/1.PDF>
- สำนักงานวิจัยแห่งชาติ. (2566). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567**. สืบค้น 20 กันยายน, 2566 จาก <https://www.nrct.go.th/file/11/NRCT-Action-Plan-2567.pdf>
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2562). **พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562**. สืบค้น 19 กุมภาพันธ์, 2565 จาก https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/057/T_0054.PDF
- สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. (2558). **พิธีกรรมประจำชีวิตคนอีสาน: การบวช**. สืบค้น 1 กันยายน, 2566 จาก <https://www.esanpedia.oar.ubu.ac.th/localinformation/?p=397>
- องค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธรณทล จังหวัดนครปฐม. (2564). **แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566 - 2570)**. สืบค้น 20 กุมภาพันธ์, 2566 จาก <https://shorturl.asia/E9ewT>
- อังคณา แวซอเหาะ. (2563). **รายงานวิจัยเรื่อง พฤติกรรมสารสนเทศในสภาพแวดล้อมดิจิทัลของ นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร**. กรุงเทพฯ: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- อชิป จันทรสุรีย์ อีระวัฒน์ จันทัก และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2562). **การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิ ปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร**. วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย, 12(1), 371-395.
- อภิลักษณ์ เกษมผลกุล. (2563). **ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมข้าวของชาวตำบลคลองโยง อำเภอ ฟุทธรณทล จังหวัดนครปฐม**. วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 3(2), 71-106.
- เอี่ยม ทองดี และคณะ. (2544). **พลังประวัติศาสตร์ท้องถิ่นต่อการพัฒนาชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนอำเภอฟุทธรณทล จังหวัดนครปฐม**. ภาษาและวัฒนธรรม, 20(2): 97-116.
- Agyapong, Emmanuel Manu. (2022). Information Needs and Information-seeking Behaviour: A Case of University Students. University of South Africa.
- Baoxiang Xu and Peihua Ye. (2007). Research on the Method of Knowledge Representation. *Information Science*, 25, 690- 694.
- Bates, M. J. (1989). The design of browsing and berrypicking techniques for the online search interface. *Online Review*, 13(5), 407-424.

- D. Ellis, (1989). A Behavioural Model for Information Retrieval System Design. **Journal of Information Science**, **15(4-5)**, 237-247.
- Dervin, B. (1999). On studying information seeking methodologically: The implications of connecting metatheory to method. **Information Processing & Management**, **35(6)**, 727-750.
- Ellis, D. & Haugan, M. (1997). Modeling the information seeking patterns of engineers and research scientist in an industrial environment. Retrieved 25 February, 2022 From <http://www.emeraldinsight.com/insight.viewContentItem.do>
- El-Maamiry, A. A. (2017). The Information-Seeking Behavior of Students: A Case of University of Dubai. **Information & Technology Global Journal of Computer Science and Technology**, **17(1)**, 1–7.
- Godbold, N. (2006). Beyond information seeking: Towards a general model of information behavior. Retrieved 20 February, 2022 From <http://informationr.net/ir/11-4/paper269>
- Meho, L. I. & Tibbo, H. R. (2003). Modeling the information-seeking behavior of social scientists: Ellis's study revisited. **Journal of the American Society for Information Science and Technology**, **54(6)**, 570-587.
- UNCTAD. (2008). **Creative economy report 2008**. Geneva: UNCTAD.
- UNESCO. (2011). **What is Intangible Cultural Heritage?**. Retrieved from 20 February, 2022 From <http://www.unesco.org/culture/ich/index.php?lg=en&pg=00003>
- UNESCO World Heritage Centre. (2017). **Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage**. Retrieved 20 February, 2022 from <http://whc.unesco.org/en/conventiontext/>
- I UNESCO Intangible Cultural Heritage. (2003). **Intangible Heritage domains in the 2003 Convention**. Retrieved 27 March, 2023 from <https://ich.unesco.org/en/intangible-heritage-domains-00052>
- Wilson, T. D. (2005). "Evolution in information behavior modeling: Wilson's model". In K. E. Fisher, S. Erdelez & L. McKechnie (Eds.), **Theories of information behavior**. (pp. 31-36). Medford, N.J: Information Today.

Wilson, T. D. (2000). Human information behavior: Informing Science. *Information Science Research, special issue, 3(2)*, 49-55.

Wilson, T. D. (1997). Information Behaviour: An Interdisciplinary Perspective.

Information Processing and Management, 33(4): 551-572.

การสัมภาษณ์

ชนิษฐา พินิจกุล. (2566, มิถุนายน 18). บ้านเลขที่ 52 หมู่ 6 (31/7) ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. สัมภาษณ์.

ชลันต์ ขบวนแก้ว. (2566, กรกฎาคม 9). บ้านเลขที่ 12/197 หมู่ 4 หมู่บ้านเกษียณ 8 ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. สัมภาษณ์.

โตม ค้อนเที่ยงธรรม. (2566, กรกฎาคม, 15-16). บ้านเลขที่ 80 หมู่ 4 ตำบลคลองโยง อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. สัมภาษณ์.

ถวิล เหมือนวงศ์ท่า. (2566, กรกฎาคม 16). บ้านเลขที่ 80 หมู่ 4 ตำบลคลองโยง อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. สัมภาษณ์.

ทองดี กลิ่นสมเชื้อ. (2566, กรกฎาคม 22). บ้านเลขที่ 43/1 หมู่ 5 ตำบลศาลายา อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. สัมภาษณ์.

ธนภัทร นุชลออ. (2566, กรกฎาคม 9). บ้านเลขที่ 88/305 หมู่ 4 ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. สัมภาษณ์.

บำรุง พินิจกุล. (2566, มิถุนายน 18). บ้านเลขที่ 52 (34/6) หมู่ 6 ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. สัมภาษณ์.

ปนัดดา แก้วไทรท้วม. (2566, มิถุนายน 11). บ้านเลขที่ 14 หมู่ 2 ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. สัมภาษณ์.

ประจวบ บุญหลง. (2566, กรกฎาคม 23). บ้านเลขที่ 3/4 หมู่ 5 ตำบลศาลายา อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. สัมภาษณ์.

ประภัสสร ภิรมย์มาก. (2566, กรกฎาคม 9). บ้านเลขที่ 88/396 หมู่บ้านพฤษภา 4 ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. สัมภาษณ์.

ปาจริย์ รุ่มนุ้ม. (2566, มิถุนายน 11). บ้านเลขที่ 59/2 หมู่ 3 ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. สัมภาษณ์.

แผ้ว บำเพ็ญ. (2566, กรกฎาคม 2). บ้านเลขที่ 40/1 หมู่ 1 ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. สัมภาษณ์.

- มาลี แสงเสงี่ยม. (2566, กรกฎาคม 22). บ้านเลขที่ 36/2 หมู่ 5 ตำบลศาลายา อำเภอฟุทธมณฑล
จังหวัดนครปฐม. สัมภาษณ์.
- ระเปียบ สวัสดิ์จุ. (2566, กรกฎาคม 9). บ้านเลขที่ 16 หมู่ 1 ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล
จังหวัดนครปฐม. สัมภาษณ์.
- วรรณ คำชม. (2566, มิถุนายน 10). บ้านเลขที่ 58/6 หมู่ 3 ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล
จังหวัดนครปฐม. สัมภาษณ์.
- วรรณ หลุนเลิศผล. (2566, มิถุนายน 10). บ้านเลขที่ 26 หมู่ 1 ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล
จังหวัดนครปฐม. สัมภาษณ์.
- วิน นราแก้ว. (2566, กรกฎาคม 8). บ้านเลขที่ 40 หมู่ 3 ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล
จังหวัดนครปฐม. สัมภาษณ์.
- วินิตย์ สอนสะอาด. (2566, กรกฎาคม 23). บ้านเลขที่ 25/6 หมู่ 5 ตำบลศาลายา อำเภอฟุทธมณฑล
จังหวัดนครปฐม. สัมภาษณ์.
- วันชัย สวัสดิ์แดง. (2566, มิถุนายน 10). บ้านเลขที่ 58/2 หมู่ 3 ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล
จังหวัดนครปฐม. สัมภาษณ์.
- ศิดาภรณ์ มาเมืองบน. (2566, มิถุนายน 10). บ้านเลขที่ 61 หมู่ 3 ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล
จังหวัดนครปฐม. สัมภาษณ์.
- สมใจ กลัดสุข. (2566, กรกฎาคม 16). บ้านเลขที่ 80 หมู่ 4 ตำบลคลองโยง อำเภอฟุทธมณฑล
จังหวัดนครปฐม. สัมภาษณ์.
- สุชาติ ช้อยประเสริฐ. (2566, กรกฎาคม 1). บ้านเลขที่ 59/8 หมู่ 3 ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล
จังหวัดนครปฐม. สัมภาษณ์.
- เสงี่ยม จิตรกมัน. (2566, กรกฎาคม 9). บ้านเลขที่ 39 หมู่ 4 ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล
จังหวัดนครปฐม. สัมภาษณ์.
- สังเวียน แสงสินทรัพย์. (2566, กรกฎาคม 8). บ้านเลขที่ 42/3 หมู่ 3 ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอ
พุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. สัมภาษณ์.
- อรัญ ปันทอง. (2566, มิถุนายน 11, 18). บ้านเลขที่ 56 หมู่ 3 ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล
จังหวัดนครปฐม. สัมภาษณ์.
- อาภรณ์ ช้อยประเสริฐ. (2566, กรกฎาคม 1). บ้านเลขที่ 59/8 หมู่ 3 ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล
จังหวัดนครปฐม. สัมภาษณ์.
- อารีย์ สวัสดิ์จุ. (2566, กรกฎาคม 9). บ้านเลขที่ 15 หมู่ 1 ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัด
นครปฐม. สัมภาษณ์.

ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ชื่อโครงการวิจัยเรื่อง : การศึกษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
สู่การจัดการเรียนการสอน ในศตวรรษที่ 21

ชื่อผู้วิจัยหลัก : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธัญญาลักษณ์ ใจเที่ยง

ชื่อผู้วิจัยร่วม : -

เอกสารที่รับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

1. แบบเสนอเพื่อขอรับการพิจารณา	ฉบับลงวันที่ 4 เมษายน 2566
2. เอกสารชี้แจงข้อมูลสำหรับผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย	ฉบับลงวันที่ 4 เมษายน 2566
3. เอกสารแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย	ฉบับลงวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2566
4. โครงร่างวิจัย	ฉบับลงวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2566
5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	ฉบับลงวันที่ 4 เมษายน 2566

ได้รับการพิจารณา และผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
ประจำสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์แล้ว คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าโครงการวิจัยที่จะดำเนินการ
มีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนดภายในประเทศ
จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามโครงการวิจัยได้

(รองศาสตราจารย์ศุภชัย จันทรสุวรรณ์)
ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
ประจำสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประวีณา เอี่ยมยี่สุน)
รองอธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

หมายเลขใบรับรอง: BIEC-003-2566
วันที่ให้การรับรอง: 11 พฤษภาคม 2566
วันหมดอายุใบรับรอง: 11 พฤษภาคม 2567

Certificate of Approval

Bunditpatanasilpa Institute of Fine Arts Ethics Committee for Human Research (BIEC)

Research Project Title: A Study of Intangible Cultural Heritage: The Case Study of
Phutthamonthon district, Nakhon Pathom Province into Teaching
and Learning in the 21st Century

Main researcher: Assistant Professor Thunyaluk Jaitiang

Co-researcher: -

Approved documents:

1. Submission form for ethical review	dated April 4, 2023
2. Participant information sheet	dated April 4, 2023
3. Consent form	dated February 21, 2023
4. Research proposal	dated February 21, 2023
5. Research instruments	dated April 4, 2023

This research project has been reviewed and approved by Bunditpatanasilpa Institute of Fine Arts Ethics Committee for Human Research. The committee considered the research project will be conducted in accordance with international ethics as well as national law, regulations and requirements. Therefore, the research project can be proceeded accordingly.

(Associate Professor Supachai Chansuwan)

Chairman of Committee, BIEC

(Assistant Professor Praweena Aiemyeesoon)

Vice-President

Bunditpatanasilpa Institute of Fine Arts

Certificate No. : BIEC-003-2566

Date of Issue : May 11, 2023

Date of Expiry : May 11, 2024

แบบสอบถาม

เรื่อง การศึกษามรตกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอน ในศตวรรษที่ 21

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นมาเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาเพื่อการเรียนรู้
มรตกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21
แบบสอบถามทั้งหมด 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 การศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศมรตกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอฟุทธมณฑล
จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอน ในศตวรรษที่ 21 จำนวน 24 ข้อ

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคการแสวงหาและการใช้สารสนเทศมรตกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
เพื่อการเรียนรู้ สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 จำนวน จำนวน 16 ข้อ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

2. คำตอบหรือการแสดงความคิดเห็นจะไม่กระทบกระเทือนด้านใด ๆ ของท่านทั้งสิ้น เพราะผู้วิจัยจะ
นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมเท่านั้น

3. ข้อมูลที่ท่านตอบแบบสอบถามนี้จะเก็บรักษาไว้เป็นความลับและนำไปใช้เฉพาะงานวิจัยครั้งนี้
เท่านั้น ทั้งนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความช่วยเหลือจากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้
หากท่านมีปัญหาหรือข้อสงสัยและต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการวิจัย หรือผลการวิจัยท่าน
สามารถติดต่อสอบถามผู้วิจัยได้ที่ นางสาวธัญญาลักษณ์ ใจเที่ยง อาจารย์คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิต
พัฒนศิลป์ หมายเลขโทรศัพท์ส่วนตัว 095-593-1953 หรือที่อีเมล nfe31skm@hotmail.com
เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ผ่านการรับรองจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เลขที่
โครงการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธัญญาลักษณ์ ใจเที่ยง

อาจารย์ประจำคณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

นิยามศัพท์

สารสนเทศ หมายถึง ข้อมูล ข่าวสาร ความคิด เหตุการณ์ และข้อเท็จจริงที่ผ่านกระบวนการประมวลผล

การถ่ายทอดและการบันทึก การเผยแพร่ ที่ผู้ใช้นำไปใช้ประโยชน์ทั้งส่วนบุคคลและสังคม

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หมายถึง ความรู้ การแสดงออก การประพฤติปฏิบัติ หรือทักษะทางวัฒนธรรมที่แสดงออกผ่านบุคคล เครื่องมือ หรือวัตถุซึ่งบุคคล กลุ่มบุคคล หรือชุมชนยอมรับและรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และมีการสืบทอดกันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง โดยอาจมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน โดยลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ดังนี้ 1) วรรณกรรม พื้นบ้านและภาษา เช่น นิทาน ตำนาน สุภาษิต ปริศนาคำทาย ฯลฯ 2) ศิลปะการแสดง เช่น ดนตรี นาฏศิลป์ ละคร ฯลฯ 3) แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณีและเทศกาล เช่น มารยาท ฯลฯ 4) ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล เช่น อาหาร และโภชนาการ การแพทย์แผนไทย โหราศาสตร์ ฯลฯ 5) งานช่างฝีมือดั้งเดิม เช่น จักสาน งานผ้า เครื่องปั้นดินเผา งานไม้ โลหะ ฯลฯ 6) การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว 7) ลักษณะอื่น ๆ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง วัฒนธรรม

สารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หมายถึง สารสนเทศทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับมรดกทางวัฒนธรรม เช่น ลักษณะทางกายภาพ แนวคิด วิธีการผลิต ผู้สร้างสรรค์ผลงานนั้น นอกจากนี้ ยังรวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ การค้นคว้าวิจัย การบำรุงรักษา ตลอดจนการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับมรดกทางวัฒนธรรม

พฤติกรรมสารสนเทศ หมายถึง การแสดงออกของนักศึกษาถึงความต้องการสารสนเทศ การแสวงหาสารสนเทศ และการใช้สารสนเทศทางด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้ ในอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ความต้องการสารสนเทศ หมายถึง ความต้องการสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ของนักศึกษา

การแสวงหาสารสนเทศ หมายถึง การค้นหาหาสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอย่างมีวัตถุประสงค์ โดยผลมาจากความต้องการอย่างใดอย่างหนึ่ง

การใช้สารสนเทศ หมายถึง การใช้สารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อตอบสนองต่อความต้องการสารสนเทศ

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาปริญญาตรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ (ส่วนกลาง) ได้แก่ คณะศิลปศึกษา คณะศิลปนาฏดุริยางค์ คณะศิลปวิจิตร ที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 1 - 4 ในปีการศึกษา 2566

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับข้อมูลของท่าน

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. อายุปี
3. ชั้นปี ☐ ชั้นปีที่ 1 ☐ ชั้นปีที่ 2 ☐ ชั้นปีที่ 3 ☐ ชั้นปีที่ 4
4. คณะ และสาขาวิชา
☐ ศิลปศึกษา
☐ นาฏศิลป์ศึกษา ☐ ดนตรีศึกษา
☐ ศิลปนาฏดุริยางค์
☐ นาฏศิลป์ ☐ ดนตรี
☐ ศิลปวิจิตร
☐ ทักษะศิลป์ ☐ ออกแบบตกแต่งภายใน
☐ คอมพิวเตอร์กราฟิกและสื่อสร้างสรรค์

ตอนที่ 2 พฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด เพียงข้อเดียว โดยมีเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

- 5 หมายถึง มีพฤติกรรมสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีพฤติกรรมสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมาก
- 3 หมายถึง มีพฤติกรรมสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมปานกลาง
- 2 หมายถึง มีพฤติกรรมสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมน้อย
- 1 หมายถึง มีพฤติกรรมสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมน้อยที่สุด

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับพฤติกรรมสารสนเทศ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ความต้องการสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม						
1	ต้องการสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อทำความเข้าใจและเพิ่มพูนความรู้					
2	ต้องการสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อถ่ายทอดให้คนในท้องถิ่นเกิดความรัก ความสามัคคีในชุมชน					
3	ต้องการสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่ออนุรักษ์ สืบสาน ศิลปวัฒนธรรมไทย					
4	ต้องการสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อต่อยอดแนวทางเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์					
5	ต้องการสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจากนักวิชาการ ประชาชนชาวบ้าน หน่วยงานราชการ หรือองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่านั้น					
6	ต้องการสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่นำเสนอในรูปแบบภาพ เสียง ข้อความ ตัวอักษร ขนาดตัวอักษร ที่สื่อความหมายที่เข้าใจง่าย					
7	ต้องการสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในรูปแบบจัดเก็บอย่างเป็นระบบ สามารถสืบค้นได้ ไม่จำกัดเวลาและสถานที่					
8	ต้องการศึกษา สื่อสาร แนะนำ แลกเปลี่ยนสารสนเทศหรือความรู้อย่างสม่ำเสมอ					
การแสวงหาสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม						
9	แสวงหาสารสนเทศทางด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้วยตนเอง					
10	แสวงหาสารสนเทศทางด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้วยการช่วยเหลือจากบุคคลอื่น					
11	แสวงหาสารสนเทศทางด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจากแหล่งที่มีความน่าเชื่อถือ					

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับพฤติกรรมสารสนเทศ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
12	แสวงหาสารสนเทศทางด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม แก่ชุมชนและคนในท้องถิ่น					
13	แสวงหาสารสนเทศทางด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้					
14	ช่องทางการแสวงหาสารสนเทศอยู่ในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อออนไลน์ สื่อวีดิทัศน์ แผ่นพับ เป็นต้น					
15	แสวงหาสารสนเทศทางด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อบอกต่อหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนด้วยกัน					
16	ตรวจสอบ และประเมินความถูกต้อง ความสมบูรณ์ ความทันสมัยของสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่แสวงหามาได้ก่อนการนำไปใช้หรือแนะนำต่อ					
การใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม						
17	วัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เช่น การทำรายงาน/ศิลปนิพนธ์ การแสดง เพิ่มพูนความรู้					
18	นำสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับมาเพื่อทำความเข้าใจและเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับทุนวัฒนธรรมและเศรษฐกิจสร้างสรรค์					
19	นำสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับ มาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดรายได้ต่อตนเอง และครอบครัว					
20	นำสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับมา มาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชน					
21	นำสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมาใช้ตัดสินใจในชีวิตประจำวัน					

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับพฤติกรรมสารสนเทศ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
22	เลือกใช้แหล่งสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย เช่น บุคคล สถาบัน สถานที่ สื่อมวลชน อินเทอร์เน็ต)					
23	เลือกใช้สารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของชุมชนและท้องถิ่นของตนเอง					
24	เลือกใช้แหล่งสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่บอกแหล่งที่มาได้อย่างชัดเจน					

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคการแสวงหาและการใช้สารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด เพียงข้อเดียว โดยมีเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

5 หมายถึง มีปัญหาและอุปสรรคสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมากที่สุด

4 หมายถึง มีปัญหาและอุปสรรคสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมาก

3 หมายถึง มีปัญหาและอุปสรรคสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมปานกลาง

2 หมายถึง มีปัญหาและอุปสรรคสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมน้อย

1 หมายถึง มีปัญหาและอุปสรรคสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมน้อยที่สุด

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับปัญหาและอุปสรรค				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ปัญหาและอุปสรรคการแสวงหาสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม						
1	ไม่สามารถแสวงหาสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมได้ด้วยตนเอง					
2	ไม่สามารถแสวงหาสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในรูปแบบการพูดคุย สันทนาการได้					

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับปัญหาและอุปสรรค				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3	ขาดเครื่องมือทางเทคโนโลยีสารสนเทศในการแสวงหาสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม					
4	ไม่มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่รวบรวม จัดเก็บสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม					
5	ขาดทักษะการใช้เครื่องมือสำหรับการสืบค้นเพื่อการแสวงหาสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม					
6	ไม่ทราบแหล่งสารสนเทศในการแสวงหาสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม					
7	การเข้าถึงแหล่งสารสนเทศออนไลน์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไม่สะดวก ยุ่งยาก ซับซ้อน					
8	ไม่สามารถตรวจสอบและประเมินความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือหรือสารสนเทศที่ทันสมัยของสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้วยตนเอง					
ปัญหาและอุปสรรคการใช้สารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม						
9	เมื่อได้รับสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมาแล้วไม่สามารถพูดคุย แนะนำ และแลกเปลี่ยนระหว่างบุคคลได้					
10	ไม่สามารถนำสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไปต่อยอดสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัวได้					
11	ขาดความมั่นใจ หรือไม่กล้าตัดสินใจนำสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไปต่อยอดสร้างรายได้ เป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้					
12	ทรัพยากรสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกระจุกกระจาย ทำให้การใช้สารสนเทศเป็นไปด้วยความยากลำบาก					
13	ไม่สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมได้ด้วยตนเอง					

วันที่สัมภาษณ์.....
เวลาที่เริ่มสัมภาษณ์.....
รหัสผู้ให้สัมภาษณ์.....
สถานที่สัมภาษณ์.....

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การศึกษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอน ในศตวรรษที่ 21

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์นี้จัดทำขึ้นมาเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอน ในศตวรรษที่ 21 แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ขอบเขตและเนื้อหา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอน ในศตวรรษที่ 21

ตอนที่ 3 ปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอน ในศตวรรษที่ 21 เป็นแบบปลายเปิด

2. คำตอบหรือการแสดงความคิดเห็นนี้ จะไม่กระทบกระเทือนด้านใด ๆ ของท่านทั้งสิ้น เพราะผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมเท่านั้น

3. ข้อมูลที่ท่านตอบแบบสัมภาษณ์นี้จะเก็บรักษาไว้เป็นความลับและนำไปใช้เฉพาะงานวิจัยครั้งนี้เท่านั้น ทั้งนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความช่วยเหลือจากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ หากท่านมีปัญหาหรือข้อสงสัยและต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการวิจัย หรือผลการวิจัยท่านสามารถติดต่อสอบถามผู้วิจัยได้ที่ นางสาวธัญญลักษณ์ ใจเที่ยง อาจารย์คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ หมายเลขโทรศัพท์ส่วนตัว 095-593-1953 หรือที่อีเมล nfe31skm@hotmail.com เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ผ่านการรับรองจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เลขที่โครงการ QQ3/66EP03

นิยามศัพท์

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หมายถึง ความรู้ การแสดงออก การประเพณีปฏิบัติ หรือทักษะทางวัฒนธรรมที่แสดงออกผ่านบุคคล เครื่องมือ หรือวัตถุซึ่งบุคคล กลุ่มบุคคล หรือชุมชนยอมรับและรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และมีการสืบทอดกันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง โดยอาจมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน โดยลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ดังนี้ 1) วรรณกรรม พื้นบ้านและภาษา เช่น นิทาน ตำนาน สุภาษิต ปริศนาคำทาย ฯลฯ 2) ศิลปะการแสดง เช่น ดนตรี

นาฏศิลป์ ละคร ฯลฯ 3) แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณีและเทศกาล เช่น มารยาท ฯลฯ 4) ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล เช่น อาหาร และโภชนาการ การแพทย์แผนไทย โหราศาสตร์ ฯลฯ 5) งานช่างฝีมือดั้งเดิม เช่น จักสาน งานผ้า เครื่องปั้นดินเผา งานไม้ โลหะ ฯลฯ 6) การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว 7) ลักษณะอื่น ๆ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง วัฒนธรรม

พื้นที่ศึกษา หมายถึง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุปี

3. ที่อยู่

.....
.....
.....

4. สถานภาพ

☐ โสด

☐ แต่งงาน

☐ หย่า/แยกกันอยู่

☐ อื่น ๆ

5. ประเภทผู้ให้ข้อมูล

☐ กลุ่มนักวิชาการ สาขา.....

☐ ประชาชนชาวบ้าน

☐ อื่น ๆ

6. วุฒิการศึกษา ผลงาน/การเผยแพร่

☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี

☐ ปริญญาตรี สาขา

☐ สูงกว่าปริญญาตรี สาขา

7. ผลงาน/การเผยแพร่

.....
.....

ตอนที่ 2 ขอบเขตและเนื้อหากรมตกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอฟุทธรณทล จัังหวดันครปฐม สู่การจัตการ
เรยนการสอน ในศตวรรษที่ 21

8. ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

.....
.....

9. ชื่อเรยนรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น (ถ้ามี)

.....
.....

10. ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมทางวัฒนธรรม

☐ วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา

.....

☐ ศิลปะการแสดง

.....

☐ แนวปฏิบัติ ทางสังคม พิธีกรรม ประเพณีและเทศกาล

.....

☐ ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล

.....

☐ งานช่างฝีมือดั้งเดิม

.....

☐ การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว

.....

☐ ลักษณะอื่น ๆ

.....

11. รายละเอียดข้อมูล/เนื้อหาบรรทัดภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

.....

.....

.....

.....

.....

12. พื้นที่ปฏิบัติ (ชื่อหมู่บ้าน/ชุมชน) และที่อยู่

.....

.....

.....

13. ชื่อที่ถือปฏิบัติ (รายชื่อบุคคล/หัวหน้าคณะ/กลุ่ม/สมาคม/ชุมชน)

.....

.....

.....

14. ชื่อผู้สืบทอด (รายชื่อบุคคล/หัวหน้าคณะ/กลุ่ม/สมาคม/ชุมชน)

.....

.....

.....

15. สถานะของบรรทัดภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

☐ มีการปฏิบัติอย่างแพร่หลาย

.....

.....

☐ เสี่ยงต่อการสูญหาย ต้องได้รับการส่งเสริมและรักษาอย่างเร่งด่วน

.....

.....

☐ ไม่มีการปฏิบัติแล้ว แต่มีความสำคัญต่อวิถีชุมชนที่ต้องได้รับ/ ฯลฯ

.....

.....

16. วิธีการจัดเก็บและเข้าถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (หนังสือและแผ่นพับ /เอกสาร /ภาพถ่าย /เทปบันทึกภาพ /แผ่นบันทึกภาพ ฯลฯ)

.....

.....

.....

.....

17. วิธีการประยุกต์ใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

☐ สินค้าที่ระลึก

.....

.....

☐ การท่องเที่ยว

.....

.....

☐ อื่น ๆ

.....

.....

ตอนที่ 3 ปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอน ในศตวรรษที่ 21

18. ปัญหาการพัฒนามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอน ในศตวรรษที่ 21 (การจัดกิจกรรม หน่วยงานสนับสนุน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ เทคโนโลยี ฯลฯ)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

19. แนวทางการพัฒนามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐมสู่การจัดการเรียนการสอน ในศตวรรษที่ 21

☐ การจัดกิจกรรม

.....

.....

☐ หน่วยงานสนับสนุน

.....

.....

☐ งบประมาณ

.....

.....

☐ วัสดุอุปกรณ์

.....

.....

☐ สถานที่

.....

.....

☐ เทคโนโลยี

.....

.....

☐ อื่น ๆ

.....

.....

20 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

**** ขอขอบพระคุณท่านที่ให้ความร่วมมือต่อการสัมภาษณ์ในครั้งนี้****

ที่ วธ ๐๘๐๔/๑๔๗

คณะศิลปศึกษา

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

๑๑๙/๑๑ หมู่ ๓ ต.ศาลายา

อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม

๗๓๑๗๐

๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง

เรียน คณบดีคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จำนวน ๒ ชุด

ด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธัญญาลักษณ์ ใจเที่ยง อาจารย์ภาควิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ได้ดำเนินการโครงการวิจัยเรื่อง การศึกษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ ๒๑ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ในการนี้ เพื่อให้งานวิจัยบรรลุตามวัตถุประสงค์และเกิดประโยชน์ต่องานวิชาการการวิจัย คณะศิลปศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่า รองศาสตราจารย์ ดร.ธนายุส ธนธิตี เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดของท่าน ให้เกียรติเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ดังรายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและอนุญาตให้บุคลากรในสังกัดตรวจแบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวศิริลักษณ์ ฉลองธรรม)

คณบดีคณะศิลปศึกษา

สำนักงานเลขาธิการคณะศิลปศึกษา

โทร. ๐ ๒๔๐๘ ๒๙๙๗

ติดต่อประสานงาน ผศ.ธัญญาลักษณ์ ใจเที่ยง ๐๙๕ ๕๙๓ ๑๙๕๓

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ โทร ๐-๒๒๒๔-๔๓๐๔ ต่อ ๒๑๖

ที่ วธ.๐๘๐๔/๑๔๙ วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง เรียนเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประวีณา เอี่ยมยี่สุน

ด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธัญญลักษณ์ ใจเที่ยง อาจารย์ภาควิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ได้ดำเนินการโครงการวิจัยเรื่อง การศึกษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ ๒๑ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

ในการนี้ คณะศิลปศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เรื่อง การศึกษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ ๒๑ (เอกสารแนบ)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป จะเป็นพระคุณยิ่ง

(นางสาวศิริลักษณ์ นองธรรม)
คณบดีคณะศิลปศึกษา

“มุ่งมั่นพัฒนา ก้าวหน้าวิชาการ สืบสานงานศิลป์”

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ โทร ๐-๒๒๒๔-๔๗๐๔ ต่อ ๒๑๖

ที่ วธ ๐๘๐๔/ ๑๕๙ วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง เรียนเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภูมิ วงศ์เขียว

ด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธัญญลักษณ์ ใจเที่ยง อาจารย์ภาควิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ได้ดำเนินการโครงการวิจัยเรื่อง การศึกษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอน ในศตวรรษที่ ๒๑ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

ในการนี้ คณะศิลปศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ระเบียบวิธีการวิจัย จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เรื่อง การศึกษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ ๒๑ (เอกสารแนบ)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป จะเป็นพระคุณยิ่ง

(นางสาวศิริลักษณ์ ชองธรรม)

คณบดีคณะศิลปศึกษา

“มุ่งมั่นพัฒนา ก้าวหน้าวิชาการ สืบสานงานศิลป์”

ที่ รธ ๐๘๐๑/๔๕๓๔

คณะศิลปศึกษา

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

๑๑๙/๑๑ หมู่ ๓ ต.ศาลายา

อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม

๗๓๑๗๐

๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์รวบรวมรายชื่อและสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่ อำเภอฟุทธมณฑล
จังหวัดนครปฐม

เรียน นายอำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบฟอร์มรายชื่อปราชญ์ชาวบ้าน ข้าราชการ เกษตรกร อาสาสมัครชุมชน

ด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญญาลักษณ์ ใจเที่ยง อาจารย์ประจำภาควิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การศึกษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ ๒๑ โดยรับทุนสนับสนุนจาก สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ นั้น

ในการนี้ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การทำวิจัยและการจัดทำฐานข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอฟุทธมณฑล จึงมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่ อำเภอฟุทธมณฑล โดยขอความอนุเคราะห์ผู้นำชุมชน/ผู้ใหญ่บ้านรวบรวมรายชื่อปราชญ์ชาวบ้าน ที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมตามแบบฟอร์มสิ่งที่ส่งมาด้วย และส่งแบบฟอร์มกลับมายังที่ว่าการอำเภอ ภายในวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๖ และลงพื้นที่สัมภาษณ์ระหว่างวันที่ ๑๙ มิถุนายน - ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๖ ทั้งนี้ท่านสามารถติดต่อประสานงานเพิ่มเติมได้ที่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญญาลักษณ์ ใจเที่ยง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ หวังเป็นอย่างยิ่งที่จะได้รับความร่วมมือด้วยดี และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวศิริลักษณ์ นิลองธรรม)

คณบดีคณะศิลปศึกษา

สำนักงานเลขาธิการคณะศิลปศึกษา

โทร. ๐ ๒๔๐๘ ๒๙๙๗

ที่ รธ ๐๘๐๑/ ๖๖๖

คณะศิลปศึกษา
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
๑๑๙/๑๑ หมู่ ๓ ต.ศาลายา
อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม
๗๓๑๗๐

๑๙ มีนาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจประเมินผลงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

เรียน คณบดีคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. รายงานวิจัยเรื่อง การศึกษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล
จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ ๒๑ จำนวน ๑ เล่ม
๒. แบบประเมินผลงานวิจัยฉบับสมบูรณ์จำนวน ๑ ชุด

ด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธัญญาลักษณ์ ใจเที่ยง อาจารย์ภาควิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศึกษา
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ได้ดำเนินการโครงการวิจัยเรื่อง การศึกษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอ
พุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ ๒๑ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖
ในการนี้ เพื่อให้งานวิจัยบรรลุตามวัตถุประสงค์และเกิดประโยชน์ต่องานวิชาการการวิจัย
คณะศิลปศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่า รองศาสตราจารย์ ดร.ธนายุส ธนिति เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและ
ประสบการณ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดของท่าน ให้เกียรติเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจ
ประเมินผลงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ดังรายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและอนุญาตให้บุคลากรในสังกัดตรวจประเมินผลงานวิจัยฉบับ
สมบูรณ์ ขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวศิริลักษณ์ ฉลองธรรม)

คณบดีคณะศิลปศึกษา

สำนักงานเลขาธิการคณะศิลปศึกษา

โทร. ๐ ๒๔๐๘ ๒๙๙๗

ติดต่อประสานงาน ผศ.ธัญญาลักษณ์ ใจเที่ยง ๐๙๕ ๕๙๓ ๑๙๕๓

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ โทร ๐-๒๒๒๔-๔๓๐๔ ต่อ ๒๑๖

ที่ วธ.๐๘๐๔/๓๔๘ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๗

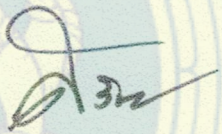
เรื่อง เรียนเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจประเมินผลงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภูมิ วงศ์เขียว

ด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธัญญาลักษณ์ ใจเที่ยง อาจารย์ภาควิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ได้ดำเนินการโครงการวิจัยเรื่อง การศึกษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอน ในศตวรรษที่ ๒๑ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

ในการนี้ คณะศิลปศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ระเบียบวิธีการวิจัย จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจประเมินผลงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การศึกษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ ๒๑ (เอกสารแนบ)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป จะเป็นพระคุณยิ่ง

(นางสาวศิริลักษณ์ นองธรรม)
คณบดีคณะศิลปศึกษา

“มุ่งมั่นพัฒนา ก้าวหน้าวิชาการ สืบสานงานศิลป์”

1. ไอศกรีมโรชเบอร์รี่มะพร้าวอ่อน

หน้าร้านขายไอศกรีม

ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูล

2. ข้าวตัง

ภาพข้าวหุงสุก

ภาพแม่พิมพ์หลายต่าง ๆ

แผ่นข้าวตัง

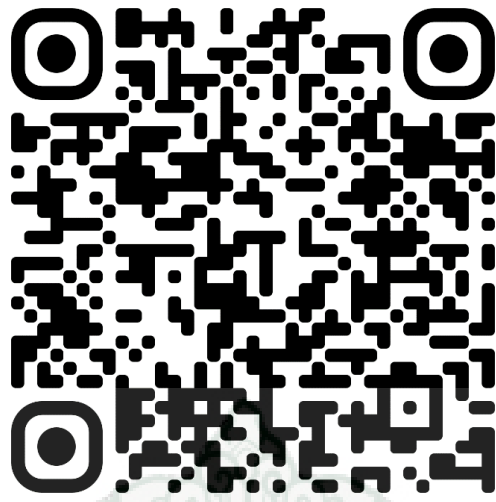
ข้าวไรซ์เบอร์รี่

ผลิตภัณฑ์ข้าวตัง

ผลิตภัณฑ์ข้าวตัง

QR Code วิธีการทำข้าวตัง

ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูล

3. ไช้เค็ม

ภาพวิธีผลิตไช้เค็ม จากโปสเตอร์บ้านศาลาดิน

ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูล

4. ข้าว กข43

รวมรู้ข้าวนา
โดย กรมการข้าวไทย

ข้าว กข43

ข้าวนุ่มอร่อย ให้น้ำตาลต่ำ สำหรับผู้ใส่ใจสุขภาพ

มีค่าดัชนีน้ำตาลอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ

เมื่อกินอาหารให้น้ำตาลต่ำ ร่างกายจะเปลี่ยนแปลงในข้าว ไปเป็นน้ำตาลได้ช้าลง ส่งผลให้ระดับน้ำตาลในเลือด ไม่เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงเหมาะกับผู้ที่ห่วงใยสุขภาพ

ข้าว กข43 มีค่าดัชนีน้ำตาลในข้าวขัดขาว 57.5

ค่าดัชนีน้ำตาล คืออะไร ?
ค่าความเร็วในการเปลี่ยนแปลงเป็นน้ำตาล ที่ใช้จัดลำดับอาหารที่มีคาร์โบไฮเดรต ว่าสามารถเปลี่ยนแปลงเป็นระดับน้ำตาลในเลือดได้เร็วมากหรือน้อย เกี่ยวกับการย่อยและการดูดซึมของน้ำตาลกลูโคส ซึ่งมีค่าเท่ากับ 100

ดัชนีน้ำตาลสูงหรือต่ำ
ค่า 1 - 55 = ค่าดัชนีน้ำตาลต่ำ
ค่า 56 - 69 = ค่าดัชนีน้ำตาลระดับกลาง
ค่า 70 - 100 = ค่าดัชนีน้ำตาลสูง

ที่มาของสายพันธุ์
เป็นข้าวพันธุ์ต้านทานต่อโรคไหม้ และเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

คุณสมบัติเด่น
เป็นข้าวพันธุ์ต้านทานต่อโรคไหม้ และเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

พื้นที่เพาะปลูก
ปลูกมาก ที่จังหวัดสุพรรณบุรี พระนครศรีอยุธยา และชัยนาท

พันธุ์สุพรรณบุรี 1 ข้าวเจ้าหอมสุพรรณ

ภาพองค์ความรู้ข้าว กข43 จากโปสเตอร์บ้านศาลาติน

5. เครื่องจักสาน

6. นวัตกรรม

ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูล

นาบัวลุงแจ่ม

7. หมูหงส์

ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูล

ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูล

วัตถุดิบบางส่วนของการทำอาหารหมูหงส์

8. ข้าวเกรียบว่าว

ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูล

ข้าวเกรียบว่าว

ที่มา <https://cooking.kapook.com/view230331.html>

9. สมุนไพรรพพื้นบ้าน

ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูล

ตัวอย่างสมุนไพรไทยปลูกในบริเวณบ้าน

10. แหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูล

11. การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากฟักข้าว

ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูล

น้ำพักข้าว

ผลิตภัณฑ์บ้านพักข้าว

12. ประเพณีตักบาตรท่อน้ำ

ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูล

ประเพณีตักบาตรท่อน้ำในตอนเช้า ที่คลองมหาสวัสดิ์ วัดสุวรรณาราม
ที่มา <https://mgronline.com/greeninnovation/detail/9650000106391>

13. ศาสนพิธีกร

ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูล

14. เครื่องจักรสาน

ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูล

15. แกงบอน และ 16. ข้าวต้มมัด

ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูล

17. ช่างไม้

ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูล

บรรยากาศกำลังต่อเติมสร้างบ้านไม้

18. ศาสนพิธีกร งานแต่งงาน

19. ศาสนพิธีกร งานเข้าพรรษา

ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูล

20. การทำนาข้าว

ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูล

21. แหนมหมยายน้อย

ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูล

22. น้ำพริกปลาตุกฟู

23. ขนมครกสูตรโบราณ

ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูล

สาธิตการทำขนมครก

24. ผัดไทยเส้นมะละกอ

ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูล

ผัดไทยเส้นมะละกอ

ที่มา <https://shorturl.asia/E9ILH>

25. ศาสนพิธีกรรมบวช

ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูล

ตัวอย่างการบวชนาค 1 วัน

1. ก่อนที่นาคจะเข้าโบสถ์ ศาสนพิธีกร (มัคทายก) นำนาคไปไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์และขอขมาในวัดที่จะบวช

2. พิธีนำนาคพร้อมญาติเดินวนรอบโบสถ์ 3 รอบ

3. เมื่อเดินรอบโบสถ์ครบ 3 ครั้ง นาคจะโปรยเหรียญโปรยทานให้กับผู้ไปร่วมงานบวช

4. นำนาคเข้าโบสถ์ เพื่อประกอบพิธีกรรมเปลี่ยนจากนาคเป็นพระ

5. พิธีกรรมการบวชทางพระพุทธศาสนาได้เสร็จเรียบร้อยแล้ว

6. ญาตินำปัจจัยใส่ย่ามถวายพระบวชใหม่ เพื่อนำไปใช้ตามกิจของพระสงฆ์

ตัวอย่างการบวชนาค 2 วัน

1. วันแรก ก่อนที่นาคจะเข้าโบสถ์ ศาสนพิธีกร (มัคทายก) นำนาคไปไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์และขอมาในวัดที่จะบวช

2. จากนั้นตั้งขบวนนำนาคกลับบ้าน เพื่อประกอบพิธีกรรมขอขมาพ่อแม่ พี่น้อง และญาติ ๆ

3. เมื่อถึงบ้านนาค ทำพิธีขอมา พ่อแม่ พี่น้อง และญาติ ๆ

4. พิธีบายศรีสู่ขวัญนาค

5. วันที่ 2 ของการบวช พิธีเริ่มที่วัด นำนาคแหวนรอบโบสถ์ 3 รอบ จากนั้นนาคเข้าโบสถ์ประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา

6. พิธีกรรมการบวชทางพระพุทธศาสนาได้เสร็จเรียบร้อยแล้ว

7. ญาตินำปัจจัยใส่ย่ามถวายพระบวชใหม่ เพื่อนำไปใช้ตามกิจของพระสงฆ์

26. การนัดแผนไทยโบราณ

27. หมอพันธ์มาก

28. กล้ายทอดโบราณ

29. ข้าวเม่าสูตรโบราณ

30. ห่อหมกปลาช่อนใบยอ

31. ช่างต่อเรือ

32. บายศรีปากชาม

33. พานหลั่งน้ำสังข์

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล : นางสาวธัญญาลักษณ์ ใจเที่ยง

ตำแหน่งทางวิชาการ: ผู้ช่วยศาสตราจารย์

ประวัติการศึกษา : ปริญญาตรี สาขาสารสนเทศศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีสำเร็จการศึกษา 2545

ปริญญาโท สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ปีสำเร็จการศึกษา 2553

ปริญญาเอก สาขาสารสนเทศศึกษา
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ปีสำเร็จการศึกษา 2566

ที่อยู่สถานที่ทำงาน : คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เลขที่ 119/19
ถนนศาลายา-นครชัยศรี ตำบลศาลายา
อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

โทรศัพท์ : 095 593 1953

อีเมล : nfe31skm@hotmail.com, thanya02523@gmail.com

:

